ALICE MUNRO

ÇOCUKLAR KALIYOR

2009
MAN BOOKER ULUSLARARASI ÖDÜLÜ

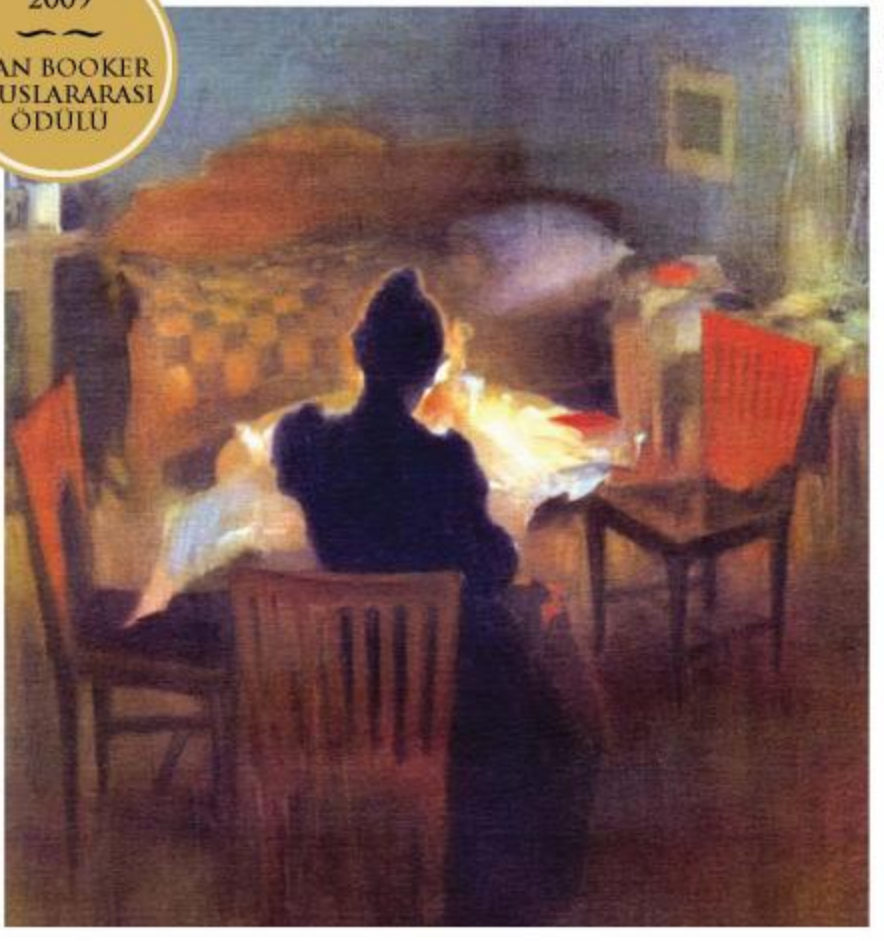

ÖYKÜ

Çeviri: CEM ALPAN

CAN

ALICE MUNRO

ÇOCUKLAR KALIYOR

The Love of a Good Woman, Alice Munro
© 1998, Alice Munro
© 2012, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.
Bu eserin Türkçe yayın hakları William Morris Agency aracılığıyla alınmıştır.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının
yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2012
3. basım: Kasım 2013, İstanbul
Bu kitabın 3. baskısı 1000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Seçkin Selvi

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak baskı: Azra Matbaası
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2
Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul
Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Özal Matbaası
Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39, Topkapı, İstanbul
Sertifika No: 26699

ISBN 978-975-07-1520-4

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
www.canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 10758

ALICE MUNRO

ÇOCUKLAR KALIYOR

ÖYKÜ

2009 MAN BOOKER ULUSLARARARASI ÖDÜLÜ
2013 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

İngilizce aslından çeviren

Cem Alpan

CAN

Alice Munro'nun Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Bazı Kadınlar, 2011

Nefret, Arkadaşlık, Flört, Aşk, Evlilik, 2013

ALICE MUNRO, 1931'de Ontario'da doğdu. Kanadalı eleştirmenlerin "Bizim Çehovumuz" diye tanımladıkları usta hikâyecinin *Donce of the Happy Shades* (Mutlu Gölgelerin Dansı, 1968); *Something I've Been Meaning to Tell You* (Sana Söylemek İstediğim Bir Şey, 1974); *The Beggar Maid* (Fakir Hizmetçi, 1978); *The Moons of Jupiter* (Jüpiter'in Ayları, 1982); *The Progress of Love* (Aşkın Gelişimi, 1986); *Friend of My Youth* (Gençlik Arkadaşım, 1990); *Open Secrets* (Aleni Sırlar, 1994); *Çocuklar Kalıyor* (1998); *Nefret, Arkadaşlik, Flört, Aşk, Evlilik* (2001; *Runoway* (Firar, 2004); *The View from the Castle Rock* (Castle Rock'tan Görünüş, 2006); *Bazı Kadınlar* (2009); *Dear Life* (Sevgili Hayat, 2012) dışında *Lives of Girls and Women* (Genç Kızların ve Kadınların Yaşamı, 1971) adlı bir romanı yayımlandı. Munro, çarpıcı yazarlık kariyeri boyunca, Kanada'da Governor General, Uluslararası Man Booker, Marian Engel, Trillium Edebiyat, Rea Öykü, PEN/Malamud, Giller, Libris ve O. Henry gibi birçok ödüle layık görüldü. 2013 Nobel Edebiyat Ödülü'nün sahibi oldu.

CEM ALPAN, 1972 yılında İstanbul'da doğdu. MÜGSF'de içmimarlık ve tasarım eğitimi aldı. 2004 yılından bu yana çeşitli yayınevlerinde editörlük ve çevirmenlik yapıyor. Amos Oz'un *Kara Kutu*, Stephen A. Mitchell'ın *Aşk Sürebilir mi?*, Stephen Greenblatt'ın *Shakespeare Olmak*, George Eliot'un *Silas Marner*, Alice Munro'nun *Bazı Kadınlar* ve *Çocuklar Kalıyor*; David Vann'ın *Caribou Adası* adlı kitapları Türkçeye kazandırdı.

Değerli editörüm ve vefalı dostum

Ann Close'a

İçindekiler

İyi Kadının Sevgisi 15

Cakarta 99

Cortes Adası 141

Bir Tek Orakçılar... 173

Çocuklar Kalıyor 213

Bok Gibi Parası Var 251

Değişimden Önce 295

Annemin Rüyası 339

Yazarın notu

Bu öykülerde gerekli olan birtakım uzmanlık bilgileri için Ruth Roy, Mary Carr ve D.C. Coleman'a teşekkür ediyorum. Ayrıca çeşitli konulardaki yaratıcı ve ustalıklı araştırmaları için Reg Thompson'a şükranlarımı sunuyorum.

Bu kitapta yer alan hikâyeler, daha önce farklı bir formatta *The New Yorker* dergisinde yayımlanmıştır.

İYİ KADININ SEVGİSİ

Yirmi yıldır Walley'de, fotoğraflar, yayıklar, koşum takımları, eski bir dişçi koltuğu, biçimsiz bir elma soyacağı ve eskiden telgraf direklerinde kullanılan porselen ve cam izolatörler gibi ilginç nesneleri muhafaza etmek üzere tahsis edilmiş bir müze var.

Ayrıca üstüne GÖZ DOKTORU D.M. WILLENS yazılı kırmızı bir kutu var ve yanındaki notta şu bilgiler veriliyor: "Göz doktorunun bu alet kutusu, 1951'de Peregrine Nehri'nde boğulan Mr. D.M. Willens'a ait olduğu için, çok eski olmasa da yöremiz açısından kayda değer bir öneme sahiptir. Söz konusu felaketten kurtulup büyük bir olasılıkla isimsiz bir bağışçı tarafından bulunmuş ve koleksiyonumuzda yer almak üzere gönderilmiştir."

Oftalmoskop, insanın aklına kardan adamı getirirdi. Daha doğrusu üstteki parçası – içi boş kulpa tutturulmuş parça. Geniş bir yuvarlak plaka ve onun üzerine yerleştirilmiş daha küçük bir yuvarlak plaka. Geniş plakada karşıya bakmak için, çeşitli lenslerin hareket ettirildiği bir delik vardı. Kulp ağırdı, çünkü pilleri hâlâ içindeydi. Pilleri çıkarılıp, yerine iki ucunda da plakalar olan bir çubuk takıldığı takdirde, bir kabloyla elektriğe bağlanabilirdi. Ancak elektriği olmayan yerlerde de aleti kullanmak gerekiyordu muhtemelen.

Retinoskopun görünümüyse daha karmaşıktı. Yuvarlak alın bandının altında, yuvarlak yassı yüzü ve sivri uçlu metal kasketiyle cüce kafası gibi bir şey vardı. Bu şey, kırk beş derecelik bir açıyla ince bir kolona eğilmişti ve kolonun tepesinden de ufacık bir ışık yayılması gerekiyordu. O yassı yüz camdan yapılmaydı ve adeta koptkoyu bir aynaydı.

Her şey siyahtı ama bu renge boyanmış olduğu için. Göz doktorunun ellerinin sık sık sürtündüğünden olacak bazı yerlerin boyası çıkmıştı, o nedenle gümüşsü metalin parladığı lekeler görünebilirdi.

I. Jutland

Buraya Jutland denirdi. Bir zamanlar burada bir değirmen ve küçük bir tür yerleşim alanı varmış, ama geçen yüzyılın sonunda hepsi yok olmuş ve burası hiçbir zaman değerlenmemiş. Birçoğu, Birinci Dünya Savaşı'nda cereyan eden ünlü deniz savaşının şerefine bu ismin verildiğine inanır, ancak gerçek şu ki, o savaştan yıllar önce de her şey harap bir haldeymiş.

1951 baharında, bir cumartesi sabahı erkenden çıkıp buraya gelen üç oğlan, çocukların çoğu gibi bu ismin ırmak kenarında topraktan çıkıveren tahta kalaslardan ve yakınlardaki gölcükte, dimdik yükselerek düzensiz bir çit oluşturmuş diğer kalın tahtalardan geldiğine inanıyordu. (Daha çimento icat edilmeden önce yapılmış bir barajın kalıntılarıydı bunlar.) Kalaslar, bir yığın temel taşı, leylak çalılığı, kara leke hastalığı yüzünden çarpılmış koca elma ağaçları ve her yaz ısırgan otlarıyla dolan değirmenin sığ çukuruysa, buranın geçmişine ait diğer işaretlerdi.

İlçenin yolundan geriye gelen bir yol ya da tekerlek izi vardı burada, ama hiçbir zaman çakıl dökülmemişti ve haritalarda sadece devlet yoluna ayrılmış alan olarak,

kesik çizgilerle yer alıyordu. Yazları yüzmek için nehir kenarına gelenler ya da akşamları park edecek yer arayan çiftler tarafından bu yol epey kullanılırdı. Manevra sahası hendekten hemen önce gelirdi, ama bölgenin tümü ısırgan otuyla, inekler için yetiştirilen havuçla, yağmurlu mevsimlerde baldıranlarla öyle kaplanırdı ki, arabalar düzgün yola çıkmak için bazen geri geri gitmek zorunda kalırlardı.

O bahar sabahı, su kenarına kadar gelen tekerlek izleri kolayca görülebiliyordu ya, gençlerin dikkatini çekmemişti, çünkü akılları fikirleri yüzmedeydi. Ya da en azından, yüzme diyeceklerdi; kasabaya geri dönecek ve Jutland'de henüz kar kalkmadan yüzdüklerini anlatacaklardı.

Irmağın yukarısı, kasabanın yakınlarındaki nehrin durgun olduğu yerlere nazaran daha soğuktu. Nehir kenarındaki ağaçlar henüz filizlenmemişti, gözün gördüğü tek yeşillik, yerdeki pırasa öbekleri ve nehre doğru akan küçük derelerin her birine yayılmış ıspanak benzeri taze bataklık çuhaçiçekleriydi. Ve en sonunda oğlanlar, karşı kıyıdaki bazı sedir ağaçlarının altında, özellikle peşinde oldukları şeyi gördüler – taş gibi gri, uzun, ince, inatçı bir kar kütlesi.

Henüz yerden kalkmamış.

Böylece suya atladılar ve onlara buzdan hançerler gibi darbeler indiren soğuğu hissettiler. Buzdan hançerler gözlerinin arkasından sızıyor ve içeriden kafataslarının tepelerine vuruyordu. Sonra birkaç kere kollarını ve bacaklarını oynatacak ve titreyip dişleri takırdaya takırdaya kendilerini kıyıya atacaklardı; hissizleşmiş uzuvlarını giysilerinden içeri daldıracak, beri yandan da neye uğradığını anlamayan kanlarının hareketlenmesiyle ve hakkında atıp tuttukları şeyi gerçekleştirmiş olmanın etkisiyle, bedenlerinin acı veren dirilişini hissedeceklerdi.

Onların fark etmediği tekerlek izleri, dosdoğru hendeğin içinden geliyordu; artık içinde hiçbir şey yeşermeyen hendekte sadece geçen yıldan kalan kurumuş saman rengi yassı çim vardı burada. Geri dönmeye çalışmadan dosdoğru hendeğe ve nehrin içine gidiyordu izler. Oğlanlar bu izleri ezerek geçtiler. Ancak bu sırada suya o kadar yaklaşmışlardı ki, tekerlek izlerinden çok daha sıra dışı bir şeye dikkatleri takıldı.

Suda soluk mavi bir parıltı vardı ve bu gökyüzünün yansıması değildi. Göletin içinde, eğik bir biçimde duran bir otomobildi bu; ön tekerlekleriyle burnu dipteki çamura saplanmış, bagaj çıkıntısı neredeyse su yüzüne çıkmıştı. Açık mavi o zamanlar için sıra dışı bir araba rengiydi, şişkin formu da aynı şekilde sıra dışıydı. Oğlanlar arabayı görür görmez tanıdılar. O küçük İngiliz arabası, Austin'di bu, hiç kuşkusuz türünün o bölgedeki tek örneği. Göz doktoru Mr. Willens'a aitti. Direksiyonun başındaki hali, bir çizgi roman karakterini andırırdı, çünkü güçlü omuzları ve koca kafasıyla tıknaz bir adamdı. Sanki her zaman, darlıktan patlayacak gibi görünen bir takım elbiseyi andıran arabanın içine sıkışmış gibi görünürdü.

Arabanın tepesinde, Mr. Willens'ın sıcak havalarda açtığı bir panel vardı. O sırada da açıktı. Oğlanlar arabanın içindekileri pek iyi göremiyorlardı. Arabanın rengi, suyun içindeki formunu açık bir şekilde ortaya çıkarıyordu, ancak su o kadar berrak değildi ve parlaklığı olmayan nesneleri bulanıklaştırıyordu. Oğlanlar kıyıya çömeldiler, sonra karınları üzerine yatıp kaplumbağalar gibi başlarını uzatarak görmeye çalıştılar. Sanki bir hayvan kuyruğu gibi koyu ve tüylü bir şey vardı, arabanın tavanındaki delikten çıkmış suyun içinde öylesine salınıyordu. Kısa süre sonra bunun bir kol olduğu görüldü, koyu renk, kalın ve tüylü kumaştan ceketin yeninin için-

deydi. Sanki arabanın içinde adamın bedeni –Mr. Willens'ın bedeni olmalıydı bu– tuhaf bir pozisyon almıştı. Akıntının gücü –zira yılın bu mevsiminde, değirmen havuzunda bile akıntının kayda değer bir gücü olurdu– onu bir şekilde yerinden kaldırmış ve neredeyse dışarı atmıştı, böylece bir omzu arabanın tavanına kadar gelmiş, bir kolu dışarı çıkıp serbest kalmıştı. Kafası direksiyon tarafındaki kapının penceresine sıkışmış olmalıydı. Tekerleklerden birinin, diğerine nazaran nehrin dibindeki çamura daha fazla batmış olması, arabanın önden arkaya olduğu kadar yanlamasına da eğimde olduğunu gösteriyordu. Besbelli penceresi açık, kafa dışarı uzanmıştı, çünkü beden o pozisyonda kalmıştı. Ama oğlanlar bunu göremediler. Mr. Willens'ın yüzünü bildiklerinden kafalarında canlandırabiliyorlardı; her zaman teatral bir havada somurtan, ama hiçbir zaman ürkütücü olmayan köşeli, koca bir yüzdü bu. Dalgalı ve ince saçları tepelerde kızıl ya da pirinç sarısıydı ve alnının üstüne çaprazlama taranırdı. Kaşları saçlarından daha koyuydu; sanki gözünün üstünde tırtıllar varmış gibi kalın ve kabarıktılar. Oğlanlara zaten acayip gelen bir yüzdü bu, diğer birçok yetişkin yüzü gibi ve bu yüzün boğulduğunu görmekten korkmuyorlardı. Ama görebildikleri tek şey adamın kolu ve rengi uçmuş eliydi. Gözleri suyun içine bakmaya alıştıktan sonra, eli açık bir şekilde görebiliyorlardı. El orada bir tüy gibi, ürkek ve kararsızca salınıyordu ya, bir hamur gibi hacimliydi aslında. Bir o kadar da sıradan, tabii oradaki varlığına alıştıktan sonra. Tırnaklarının her biri, o her günkü selam veren akıllı görünüşleriyle, içinde bulundukları durumu hassasça reddedişleriyle, küçük ve düzgün birer yüz gibiydi sanki.

"İtoğluit," dedi çocuklar. Biriken bir enerjiyle ve gittikçe derinleşen bir saygı, hatta bir şükranla. "*İtoğluit*."

Bu seneki ilk gezintileriydi bu. Peregrine Nehri'nin üzerindeki köprüden, Cehennem Kapısı ya da Ölüm Tuzağı olarak bilinen –aslında köprüden çok, yolun güney ucundaki keskin dönemeçten kaynaklanıyordu tehlike– tek şeritli, iki kemerli o köprüden geçerek gelmişlerdi.

Yayalar için nizami bir yürüyüş yolu vardı, ama onu kullanmadılar. Kullandıkları da görülmemişti. Belki yıllar evvel, ancak ellerinden tutularak dolaştırıldıkları yaştayken. Ne ki o zamanlar onlar için çoktan silinip gitmişti; karşılarına şipşak fotoğraf olarak kanıtları konsa ya da aile arasında bir sohbette dinlemeye zorlansalar bile kabullenmeyi reddederlerdi.

Köprüdeki yürüyüş yolunun aksi yönündeki, boydan boya uzanan demir çıkıntı boyunca yürüdüler. Yirmi santim genişliğindeydi bu çıkıntı ve köprü zemininden yirmi beş-otuz santim yukarıda kalıyordu. Peregrine Nehri kış mevsiminin buz ve kar yükünü –şimdi erimişti– Huron Gölü'ne taşıyıp boşaltıyordu. Düzlüklerde göller oluşturan ve fidanları söküp yetiştiği her tekneyi ve kulübeyi alıp götüren yıllık selden sonra, nehir az çok yatağına geri dönmüştü. Tarlaların çekip getirdiği çamurla ve yüzeyindeki soluk güneş ışığıyla, su kaynamakta olan karamelli pudinge benziyordu. Gelgelelim içine düştün mü kanını dondurur, seni sürükleyerek göle fırlatıverirdi, payandalara vurup beynini patlatmazsa tabii.

Arabalar onlara koma çaldı –uyarır ya da azarlar gibi– ama onlar tınmadılar. Tek sıra halinde, uyurgezerler kadar sakin bir tavırla ilerlediler. Sonra, köprünün kuzey ucunda, düzlüklere vurup geçen seneden hatırladıkları patikaların yerlerini tespit ettiler. Selin üzerinden fazla zaman geçmediğinden bu patikaları izlemek o kadar kolay değildi. Yürümek için yerlere serilmiş çalı çırpıları tekmelemek ya da çamurla sıvanmış bir çim tümseğinden diğerine atlamak zorundaydılar. Bazen dikkatsizce

atlayıp çamura ya da sel suyundan artakalmış su birikintilerine düşüyor ve ayakları bir kere ıslandı mı, nereye düştüklerini artık umursamıyorlardı. Bata çıka çamurda yürüyor ve su birikintilerine giriyor, kauçuk çizmelerini neredeyse sonuna kadar suya batırıyorlardı. Rüzgâr ılıktı; bulutları, eski bir yün ipi şeklinde birbirinden ayırıyor, martılar ve kargalarsa birbirleriye didişip nehre pike yapıyorlardı. Şahinler yükseklerde gözcülük ediyor, tepelerinde çemberler çiziyorlardı; bülbüller daha yeni dönmüştü, kızıl kanatlı karatavuklarsa çiftler halinde atılıveriyor, sanki boyaya batırılmışlar gibi, parlamaları insanın gözlerinde yansıyordu.

"Yanımızda bir onikilik olacaktı."

"Yanımızda bir 12 kalibrelik olacaktı."

Dalları kaldırıp ağızlarıyla ateş sesi çıkarmak için fazla büyüktüler. Sanki silahlar her an ellerinin altındaymış gibi, öylesine bir pişmanlıkla konuşuyorlardı.

Kuzeydeki bayırları tırmanıp kumluk alana çıktılar. Kaplumbağaların yumurtalarını bu kumluğa bıraktığı söyleniyordu. Ancak mevsim henüz erkendi, ayrıca şu kaplumbağa yumurtası hikâyesi yıllar öncesine aitti; oğlanların tekinin bile yumurta görmüşlüğü yoktu. Yine de ne olur ne olmaz diye, tekmeler savurarak kumda yürüdüler. Sonra da, aralarından birinin geçen yıl başka bir oğlanla dolaşırken, selin bir katliam yığını arasından sürüklediği öküze ait bir leğenkemiğini bulduğu yere bakındılar. Nehrin etraftan şaşırtıcı, biçimsiz, acayip ya da alelade bir dolu nesneyi süpürüp başka bir yere yığması beklenirdi. Yuvarlanıp top olmuş teller, olduğu gibi kalmış bütün bir merdiven, bükülmüş bir kürek ya da teneke den bir çaydanlık. Leğenkemiği bir sumağın dalına takılmıştı, bir yerde uygun düşmüştü bu, zira bazılarının koni şeklinde kızıl uçları olan tüm o pürüzsüz dalları, öküz ya da geyik boynuzunu andırıyordu.

Bir süre etrafta eşelenip durdular, Cece Ferns onlara tam olarak hangi dal olduğunu gösterdi, ama hiçbir şey bulamadılar.

Onu keşfedenler, Cece Ferns ve Ralph Diller'dı ve kemiğin şu anda nerede olduğu sorulduğunda Cece Ferns, "Ralph alıp götürdü," dedi. Yanındaki diğer iki oğlan –Jimmy Box ve Bud Salter– böyle olması gerektiğini biliyorlardı. Zira Cece Ferns, babasından kolayca saklayabileceği kadar küçük olmadığı müddetçe, eve hiçbir şey götüremezdi.

Yapılabilecek ya da yakın zamanlarda yapılmış daha faydalı keşiflerden bahsettiler. Çit parmaklıkları sal yapımında kullanılabilirdi ya da sürüklenmiş kerestelerle planladığın kulübeyi ya da kayığı yapabilirdin. Ama şans dediğin, şu sahipsiz misk sıçanı kapanlarından ele geçirmekti. Sonra da kolları sıvayıp bu işe atılırdın. Derilerin kurutulacağı germe tahtalarını yapmak için yeteri kadar kereste toplayabilir, hayvanların derisini postunu yüzmek için de bıçak çalabilirdin. Bildikleri bir çıkmaz sokaktaki, eskiden kiralık atların ahırı olan boş barakayı ele geçirmekten konuştular. Kapısında bir asma kilit vardı, ama büyük bir ihtimalle pencereden girilebilirdi; tahtaları gece sökülüp gün doğarken yerine konulabilirdi. Bu iş için yanında bir ışıldak götürürdün. Yo, bir fener. Misk sıçanlarının derilerini yüzüp postlarını gerer, sonra da onları dünya paraya satardın.

Bu tasarı gözlerinde öyle bir gerçeklik kazandı ki, o kıymetli postları bütün gün barakada bırakmak onları kaygılandırır oldu. Diğerleri kapanları kontrol ederken, aralarından biri orada durup nöbet tutmak zorundaydı. (Okulun lafını eden yoktu, bu arada.)

Kasabadan iyice uzaklaştıkları sırada böyle konuşuyorlardı işte. Sanki özgürlermiş gibi ya da neredeyse özgürlermiş gibi konuşuyorlardı; sanki okula gittikleri, bir-

likte yaşadıkları bir aileleri ya da yaşları dolayısıyla katlanmak zorunda oldukları birtakım aşağılanmalar yokmuş gibi. Bunun yanı sıra, kırsal alan ya da başkalarının tesisleri, onların bu girişimleri ya da maceraları için ihtiyaç duydukları her şeyi, hem de onlar adına en düşük risk payı ve çaba karşılığında sağlayacaktı sanki.

Buralara geldiklerinde, sohbetlerinde meydana gelen bir diğer değişiklik de isim kullanmayı bırakmış olmalarıydı. Zaten birbirlerine gerçek isimleriyle hitap ettikleri pek yoktu; hatta örneğin Bud gibi kısaltılmış isimleri bile kullanmıyorlardı. Gelgelelim okulda herkesin başka bir ismi vardı, Patlakgöz, Gevişgetiren gibi olanlar, o insanların görünüşü ya da konuşuşuyla ilgiliydi, Hassasgöt ya da Piliçbeceren gibi olanlar da –ki bu isimler kuşaktan kuşağa aktarılırdı– o kişilerin ya da ağabeyleri, babaları veya amcalarının hayatına dair gerçek ya da efsanevi birtakım olaylarla ilintiliydi. Kırlara çıktıklarında ya da nehir kıyısındaki düzlüklere geldiklerinde oğlanlar bu takma isimleri kullanmaz oldular. Biri diğerinin dikkatini çekmek istediğinde, tek söylediği, "Hey!"di. Kulağa çirkin ve müstehcen gelen ve yetişkinlerin güya hiç duymadıkları o isimler bile, birbirlerinin görünüşünü, huylarını, ailelerini ve kişisel geçmişlerini sorun etmedikleri böyle anlardaki duygularını bozardı.

Buna rağmen birbirlerini arkadaş olarak gördükleri pek söylenemezdi. Birini en iyi arkadaş ya da arkadaşlardan biri olarak asla adlandırmaz ya da kızların yaptığı gibi, birbirlerine kenetlenip etrafta dolaşmazlardı. Bu üçlüden her birinin yerine en az bir düzine oğlandan biri geçer ve diğerlerince tam olarak aynı şekilde karşılanırdı. Bu takımın üyelerinin çoğu dokuz ile on iki yaş arasında, yani bahçenin ve mahallenin sınırları içinde zapt edilemeyecek kadar büyük, ama çalıştırılamayacak, dükkânların önündeki kaldırımları süpürmek ya da bisikletle

bakkaliye servisi yapmak gibi işlerin bile verilemeyeceği kadar da ufaktılar. Çoğu kasabanın kuzey ucunda otururdu; bu da, yeterince büyüdükleri anda o tip bir işte çalışmaları gerektiği ve Appleby ya da Yukarı Kanada Koleji gibi yerlere hiçbirinin asla gönderilmeyeceği anlamına geliyordu. Ve hiçbiri ne bir kulübede yaşıyordu ne de hapiste yatan bir akrabası vardı. Buna rağmen, evdeki yaşantıları ve hayatta onlardan beklenenler arasında kayda değer farklar vardı. Gelgelelim bu farklılıklar il hapishanesini, tahıl ambarını, kilise kulesini ve adalet sarayındaki saatinin çan sesinin kapsamını arkalarında bırakır bırakmaz ortadan kalkıyordu.

Dönüş yolunda hızlı yürüdüler. Bazen adımlarını hızlandırdılar, ama koşmadılar. Hoplamak, zıplamak, oyalanmak, su sıçratmak yoktu artık, gezintilerine eşlik eden tüm o sesler, o yuha çekmeler ve ulumalar da keza. Selin getirdiği her sürpriz, akıllarına yazılıyor, ama arkada bırakılıyordu. Aslına bakılırsa, gitmeleri gereken yerin ve bir sonraki yapmaları gereken şeyin sırtlarına bindirdiği yükle, aynı yetişkinler gibi, oldukça sabit bir hızda ve en makul rotayı izleyerek yol alıyorlardı. Hemen önlerinde bir şey, sanki yetişkinlerin çoğunda olduğu gibi onların da gözlerinin önünde onlarla dünya arasına giren bir fotoğraf vardı. O gölet, o araba, o kol, o el. Belirli bir noktaya geldikleri anda bağırmaya başlayacaklarını düşünüyorlardı. Kasabaya varıp haykıracak, haberlerini etrafa yayacaklardı ve herkes donup kalacak, onları dinleyecekti.

Her zaman yaptıkları şekilde, çıkıntının üzerinden yürüyerek köprüyü geçtiler. Ancak riske girecek, cesaret gösterisi yapacak ya da aldırmazlık taslayacak halde değillerdi. Hatta yürüyüş yolunu bile kullanabilecek durumdaydılar.

Limana da, kasaba meydanına da çıkılabilen keskin dönemeci izlemek yerine, tren yolu barakalarının yanında beliren patikaya girip doğrudan bayırı tırmandılar. Saatin çeyrek geçe çanları çaldı. On ikiyi çeyrek geçiyordu. İnsanların öğle yemeği için evlerine döndükleri zamandı bu. Ofislerde çalışanların öğleden sonraları serbestti. Ama dükkânlarda çalışanlar sadece o mutat saatlerini değerlendirmekteydi, zira cumartesi geceleri dükkânlar ona, on bire kadar açık olurdu.

İnsanların çoğu sıcak, doyurucu bir kap yemek için evlerine gidiyordu. Domuz pirzolası ya da sosisi, haşlanmış biftek ya da sarma rosto. Pek tabii patates, püre ya da kızarmış olarak; kışlık depolanmış kök sebzeleri ya da lahanalar veya beyaz soslu soğan yemeği. (Daha zengin ya da beceriksiz birkaç ev kadını bezelye veya fasulye konservesi de açabilirdi.) Ekmek, kurabiyeler, reçeller, pastalar. Gidecek evi olmayan ya da bir nedenle evlerine gitmek istemeyenler de, Cumberland Dükü'nde ya da Tüccar Oteli'nde, veya Shervill'in Mandıra Barı'nın buğulu pencerelerinin ardında oturup üç aşağı beş yukarı aynı şeyleri yerdi.

Evlerine yürüyenlerin çoğu erkekti. Kadınlar zaten oradaydı, onlar her zaman evdeydi. Ancak kendi hatalarından kaynaklanmayan nedenlerle –kocaları ölmüş ya da hasta olduğu veya hiç evlenmedikleri için– dükkânlarda ve ofislerde çalışan bazı orta yaşlı kadınlar, bu oğlanların anneleriyle arkadaştılar ve caddenin karşısında bile olsalar, çocuklara aile ortamı diye bildikleri şeyleri ya da uzak geçmişte kalmış bebekliklerini anımsatan keyifli ya da şen şakrak bir şekilde seslenerek selam verirlerdi (bundan en olumsuz etkilenen de Buddy[1] dedikleri

1. (İng.) Ahbap, kafadar. (Ç.N.)

Bud'dı). Erkeklerse, onları iyi tanısalar da, oğlanları isimleriyle selamlamaya zahmet etmezlerdi. Onlara "çocuklar" ya da "gençler", arada bir de "beyler" diye hitap ederlerdi.

"Beyler, iyi günler size."

"Şimdi doğruca eve mi gidiyorsunuz, ha çocuklar?"

"Siz gençler, bu sabah ne dolaplar çevirdiniz bakalım?"

Tüm bu selamlaşmalarda bir şakacılık derecesi olsa da, farklılıklar da vardı. Onlara "gençler" diye hitap edenler, "çocuklar" diyenlerden daha iyi niyetliydi –ya da iyi niyetli olmak veya öyle görünmek istiyorlardı. "Çocuklar" belirsiz ya da belirli bir kabahat yüzünden, ardından bir azarın takip edeceğinin işareti olabilirdi. "Gençler" ise, hitap edenin de bir zamanlar genç olduğunu belirtiyordu. "Beyler"e gelince, basbayağı alay ve aşağılamaydı bu, ama azarlama yoluna çıkmıyordu, çünkü bunu söyleyen kişi rahatsız edilemeyecek kadar ulaşılmazdı.

Karşılık verirken, oğlanlar yanlarından geçtikleri hanımefendinin cüzdanına da, adamın âdemelmasına da bakmadılar. Açık bir şekilde "Selam," dediler, çünkü selam vermezseler başlarına bir bela gelebilirdi ve sorulara karşılık olarak, "Evet efendim,"; "Hayır efendim,"; "İdare eder," gibi cevaplar verdiler. O gün bile, kendileriyle konuşan bu sesler onlarda telaş ve karmaşa yarattı ve her zamanki ketumluklarıyla yanıtladılar.

Belirli bir dönemece geldiklerinde dağılmak zorundaydılar. Her zaman bir an evvel eve dönmek kaygısı taşıyan Cece Ferns, ilk ayrılan oldu. "Yemekten sonra görüşürüz," dedi.

"Olur," dedi Bud Salter, "sonra da kasaba merkezine gideriz."

Bununla, hepsinin anladığı gibi, "kasaba merkezindeki polis karakolu" kastediliyordu. Anlaşılan, aralarında

tartışmadan yeni bir operasyon planı yapmış, verecekleri haberi iletmek için daha makul bir yol bulmuşlardı. Ancak evdekilere bir şey anlatıp anlatmayacakları da pek belli değildi. Bud Salter ya da Jimmy Box'un bunun yapmaması için geçerli bir sebep yoktu.

Cece Ferns, evdekilere hiçbir şey anlatmazdı.

Cece Ferns tek çocuktu. Anne babası diğer çocukların çoğununkinden yaşlıydı; belki de yaşadıkları yıpratıcı hayattan dolayı yaşlı görünüyorlardı. Cece diğer çocuklardan ayrıldıktan sonra, eve gelmeden önceki son sokağın orada, her zaman yaptığı gibi hızlı yürümeye başladı. Bunun nedeni bir an evvel oraya varmak ya da daha hızlı gitmesi işleri yoluna koyacağı için değildi. Zamanın çabucak geçmesi için böyle yapıyor olabilirdi, çünkü o son sokak kaygılarla dolu olmalıydı.

Annesi mutfaktaydı. İyi. Üstünde hâlâ sabahlığı vardı ya, yatağından kalkmıştı yine de. Babası ortalarda yoktu ve bu da iyiydi, keza şimdiye kadar eve dönmediyse, doğrudan Cumberland'a gitmiş olması muhtemeldi. Demek ki onunla uğraşması için vakit geç olacaktı.

Cece'nin babasının ismi de Cece Ferns'ti. Walley'de iyi bilinen ve genel olarak sevecenlikle anılan bir isimdi bu ve biri çıkıp da otuz-kırk sene sonra bir hikâye anlatsa herkesin, oğlun değil de, babanın kastedildiğini anlayacağını varsayardı. Kasabaya kısmen yeni gelmiş biri, "Cece'nin yapacağı şey değil bu," dese, ona kimsenin *o* Cece'yi kastetmediği söylenirdi.

"Ondan değil, büyüğünden bahsediyoruz."

Cece Ferns'in zatürree ya da çaresi olmayan başka bir halt yüzünden hastaneye gittiği –ya da götürüldüğü– ve hemşirelerin, ateşini dindirmek için onu ıslak havlular ve çarşaflara sardıklarından söz ederlerdi. Ter dökmesiyle

ateşi inmiş, tüm o havlu ve çarşaflar kahverengi olmuştu. Vücudundaki nikotindi bunun nedeni. Hemşireler böyle şey görmemişti. Cece'ninse keyfine diyecek yoktu. On yaşından beri tütün ve alkol aldığını iddia ediyordu.

Ve Cece'nin kiliseye gittiği günü konuşurlardı. Neden gittiği akla hayale pek sığmazdı, ama Protestan kilisesiydi bu ve karısı da Protestan'dı, yani onu memnun etmek için gitmişti belki de, bunu akla hayale sığdırmak daha da zordu. Gittiği o gün Aşai Rabbani ayini vardı ve Protestan kilisesinde ekmek ekmektir de, şarap üzüm suyudur. "Bu da ne?" diye yüksek sesle haykırdı Cece Ferns. "Eğer bu Kuzu'nun kanıysa, o zaman kansızın teki olmalı."

Fernlerin mutfağında öğle yemeği hazırlıkları devam ediyordu. Dilimlenmiş bir somun ekmek masaya konmuş, yanına da dilimlenmiş pancar konservesi açılmıştı. Bir-iki dilim sucuk kızartılmış –yumurtalardan önce, oysa sonra kızartılmaları gerekirdi– ve soğumasın diye ocağın üstünde kısık derecede tutuluyordu. Şimdi de Cece'nin annesi yumurtaları pişirmeye başlamıştı. Bir elinde yumurta spatulasıyla ocağa eğilmiş, diğer elini de midesine bastırmış acı içinde sallanıyordu.

Cece onun elinden spatulayı aldı ve elektrikli ocağı kıstı, çünkü çok ısı veriyordu. Yumurta aklarının fazla sertleşmemesi ve kenarlarının yanmaması için, ocağın ısısı düşünceye kadar tavayı uzakta tutmalıydı. Vaktinde gelip tavadaki kalan yağı silememiş, azıcık domuz yağı damlatamamıştı. Annesi asla kalan yağları silmez, bir öğünden diğer öğüne tavada kalmasına göz yumar, gerektiğinde de üstüne azıcık domuz yağı damlatırdı.

Isı istediği kıvama gelince, Cece tavayı ocağa koydu ve dantel gibi olmuş kenarlarını koparark yumurtaları düzgün daireler haline getirdi. Temiz bir kaşık buldu ve katılaşmaları için sarıların üzerine birazcık sıcak marga-

rin damlattı. O da, annesi de, yumurtaların böyle pişmişini severlerdi, ama annesi genelde bunu beceremezdi. Babası yumurtaların iki tarafının da kızartılarak krep gibi yassı hale gelmişini, ayakkabı köselesi gibi oluncaya kadar pişirilip kararacak kadar karabibere bulanmış olanını severdi. Cece yumurtaları onun istediği tarzda pişirmeyi de bilirdi.

Onun mutfakta ne kadar deneyimli olduğunu diğer oğlanların hiçbiri bilmiyordu; aynı şekilde, evin dışına, yemek odasının penceresini geçtikten sonra sarıçalının arkasına yaptığı saklanma yerinden de kimsenin haberi yoktu.

O yumurtaları pişirirken annesi pencerenin yanındaki sandalyeye oturdu. Gözlerini sokağa dikmişti. Babasının bir şeyler yemek için eve dönmesi, hâlâ ihtimal dahilindeydi. Henüz kafayı çekmemiş olabilirdi. Ama davranışları, her zaman da alkolle bağlantılı değildi. Eğer şimdi mutfağa çıkagelseydi, Cece'den ona da yumurta pişirmesini isteyebilirdi. Sonra ona önlüğünün nerede olduğunu sorar ve onun bir adama mükemmel karılık yapacağını söylerdi. Eğer keyfi yerindeyse böyle davranırdı işte. Başka türlü bir ruh halindeyse, durup dururken Cece'ye belirli bir şekilde, yani yok yere gözdağı veren, abartılı bir ifadeyle bakmaya başlar ve ona, dikkatli olsan iyi edersin derdi.

"Kendini akıllı sanıyorsun, değil mi? Peki, öyle olsun, sana tek tavsiyem, en iyisi dikkatli ol sen."

Sonra, eğer Cece başını kaldırıp ona bakar ya da belki de babasının bakışlarına karşılık vermez, veya elindeki yumurta spatulasını düşürür ya da gürültüyle tezgâha koyarsa, hatta hatta bir şeyleri düşürüp ses çıkarmamak için fazladan bir çaba sarf ederek etrafta adeta kayarcasına dolanırsa, babası dişlerini gösterip bir köpek gibi hırlamaya meylederdi. Tüm bunlar gülünç ola-

bilirdi –gerçekten de gülünçtü, ama babası bir kez ciddileşti mi iş değişirdi. Bir dakika içinde yemek ve tabak çanaklar yerlerde, sandalye ve masalar devrilmiş bir halde, bu sefer elinden kurtulamayacağını, bakalım yüzünü kızgın ocağa yapıştırdığında ne yapacağını haykırarak Cece'yi evin içinde kovalıyor olabilirdi. Çıldırmış olduğundan kimse şüphe duymazdı. Ama tam bu noktada kapı çalınsa, mesela onu alıp götürmek üzere bir ahbabı gelse, yüzü ânında eski haline döner, kalkıp kapıyı açarak şakacı bir tavırla ahbabının ismini söylerdi yüksek sesle.

"Hemen geliyorum, hemen. Seni içeri davet ederdim, ama maalesef karım yine tabak çanağı etrafa fırlattı."

İnandırıcı olmaya kalkmıyordu. Böyle şeyler söylemesinin nedeni, evinde ne olursa olsun bir şaka haline getirmekti.

Cece Ferns'in annesi, havanın ısınıp ısınmadığını ve o sabah nerelerde olduğunu sordu ona.

"Evet," dedi Cece, sonra ekledi, "düzlüklere çıktık."

Annesi, onun üstünden rüzgâr kokusunu almış gibi hissettiğini söyledi.

"Yemeklerimizi yedikten hemen sonra ne yapacağım biliyor musun?" dedi. "Bir sıcak su torbası yapıp doğru yatağa gideceğim; bakarsın bu sayede eski gücüme kavuşup ayaklanırım."

Neredeyse her zaman böyle yapacağını söyler, ama bunu sanki o an aklına gelmiş bir fikir gibi, umut dolu bir karar gibi ilan ederdi hep.

Bud Salter'ın, anneleri zorlamadığı müddetçe asla işe yarar bir şey yapmayan iki ablası vardı. Ve saç yapmayı, tırnak cilalamayı, ayakkabı temizlemeyi, makyaj yapmayı, hatta giyinme uğraşlarını bile asla yatak odaları ya

da banyolarıyla sınırlı tutmazlardı. Taraklarını, bigudilerini, yüz pudralarını, tırnak ve ayakkabı cilasını evin her tarafına saçarlardı. Ayrıca her bir sandalyenin arkalığına yeni ütülenmiş elbiselerini ve bluzlarını asar, zemindeki her boş noktaya kuruması için süveterlerini yaydıkları havlular saçarlardı. (Sonra da eğer yakınına gelirsen bas bas bağırırlardı sana.) Evdeki çeşitli aynaların önünde konumlanırlardı, giriş askılığındaki ayna, yemek odası büfesinin üstündeki ayna, mutfak kapısının arkasında altındaki rafın her zaman çengelliiğneler, topluiğneler, bozuk paralar ve kurşunkalemlerle dolu olduğu ayna. Bazen aralarından biri yirmi dakika kadar aynanın karşısına dikilir, çeşitli açılardan görünüşünü kontrol eder, dişlerini inceler, saçlarını arkada toplayıp sonra önüne savururdu. Sonra görünüşte halinden memnun ya da en azından işini bitirmiş olarak giderdi; ancak en fazla, sanki yeni bir kafaya sahip olmuş gibi her şeye yeni baştan başlayacağı diğer odaya, diğer aynaya kadar.

Şu anda büyük ablası, sözde güzel olanı, mutfak aynasının önünde, başındaki tokaları çıkarıyordu. Kafası, yılan gibi parlak kıvrımlarla doluydu. Diğer ablası, annesinden aldığı emirler uyarınca patatesleri eziyordu. Beş yaşındaki kardeşiyse, masanın bir köşesine oturmuş, çatal bıçağını vurarak, "Yemekler nerede? Yemek isterim," diye bağırıyordu.

Bunu şaka niyetine yapan babasını taklit ediyordu.

Bud kardeşinin sandalyesinin yanından geçerken, usul bir sesle, "Görüyor musun," dedi, "pürenin içine yine topaklar koyuyor."

Abisi onu, topakları dışarıdan eklenen bir şey olduğuna inandırmıştı, muhallebilerdeki pirinç taneleri ya da kiler dolabından başka bir malzeme gibi.

Bunun üzerine küçük kardeşi şarkısını yarıda kesip şikâyete başladı.

"Eğer içine topakları koyarsa ağzıma bile sürmem. Anne, eğer içine topakları koyarsa yemeyeceğim."

"Oh, aptal gibi konuşma," dedi Bud'ın annesi. Elma dilimleri ve soğan halkaları eşliğinde domuz pirzolası kızartıyordu. "Bebek gibi zırıldamayı kes artık."

"Onu ayartan Bud," dedi büyük ablası. "Bud yanına gidip Doris'in püreye topaklar koyduğunu söyledi. Bud bunu hep söylüyor, ötekinin de hiçbir şeyden haberi yok."

"Bud'ın yüzünü dağıtmak lazım," dedi patatesleri ezmekte olan ablası Doris. Öyle boşu boşuna konuşmakla kalmazdı aslında, bir keresinde Bud'ın yanağında bir tırmık izi bırakmıştı.

Bud, üstünde bir ravent pastası soğumakta olan büfeye doğru gitti. Eline bir çatal alıp leziz bir tarçın kokusuyla enfes buharlar saçan pastayı gizliden gözetlemeye başladı. Tepesindeki deliklerden birini açmaya çalışıyordu, böylece içindeki malzemelerin tadını alabilecekti. Kardeşi onun ne yaptığını gördü ama ondan çok korktuğundan bir şey söylemedi. Bu küçük kardeş çok şımartılmıştı, ayrıca ablaları tarafından sürekli korunuyordu, bu evde bir tek Bud'a saygı duyardı o.

Küçük oğlan, "Yemek nerede?" diye tekrarladı, ama bu kez düşünceli bir sessizlikte.

Doris, patates püresi için bir kap almak üzere büfeye geldi. Bud dikkatsizce bir hareket yaptı ve pastanın tepesindeki hamurun bir kısmı içeri çöktü.

"Şimdi de pastayı mahvediyor," dedi Doris. "Anne, Bud pastanı bozuyor."

"Şu kahrolası çeneni kapasana," dedi Bud.

"Çekil o pastanın yanından," dedi Bud'ın annesi deneyimli, hani neredeyse dingin bir sertlikte. "Sövmeyi de, zevzekliği de bırakın. Büyüyün artık."

Jimmy Box, öğle yemeği için kalabalık bir masaya oturdu. O, babası, annesi ve dört ve altı yaşındaki kız kardeşleri, büyükannesinin evinde, büyükannesi ve büyük teyzesi Mary ve bekâr dayısıyla birlikte oturuyorlardı. Babasının, evin arkasındaki barakada bir bisiklet tamir dükkânı vardı, annesi de de Honekerlerin mağazasında çalışıyordu.

Jimmy'nin babası sakattı, yirmi iki yaşındayken kaptığı çocuk felci yüzünden. Yürürken kalçalarından itibaren öne eğilir, baston kullanırdı. Dükkânda çalışırken göze batmazdı bu hali, zira ne de olsa bu tip işler hiç durmadan eğilmeyi gerektirirdi. Ama caddede yürürken çok garip görünürdü, ne var ki kimse ona lakap takıp taklit etmeye yeltenmezdi. Bir zamanlar kasabanın kayda değer bir hokey ve beyzbol oyuncusuydu ve geçmişine ait bu şeref ve kahramanlığın bir kısmı hâlâ onu sarmalıyor, böylece de şu anki durumu (nihai evre olmakla birlikte) yine de bir evre olarak konumlandırabilen bir perspektif içine alıyordu. Kendisi de aptalca şakalar yaparak ya da iyimser bir tavır takınıp o çökmüş gözlerinden okunan, onu birçok gece uyutmayan acısını inkâr ederek, bu algının pekişmesinde pay sahibi oldu. Ayrıca Cece Ferns'in babasından farklı olarak, kendi evine geldiğinde mizacını değiştirmezdi.

Gelgelelim, tabii ki bir tek kendi evi değildi bu. Karısı onunla, sakatlığından önce nişanlanmış olsa da sonradan evlenmişti, bu nedenle o eve annesiyle birlikte taşınmasını normal bulmuştu, böylece o kendi işinde çalışırken, annesi dünyaya gelen çocuklara bakacaktı. Karısının annesi de normal bulmuştu bunu, yani başka bir aileyi üstlenmeyi; kız kardeşi Mary'nin, görme duyusunu kaybettikten sonra onlarla yaşamak üzere taşınmasını da, aşırı utangaç biri olan oğlu Fred'in, kendini daha iyi hissettiği bir yer bulana kadar o evde yaşamaya devam et-

mesini de aynı şekilde normal bulmuştu. Başlarına gelen şu veya bu tip sıkıntıları, en fazla hava durumuna söylendikleri kadar söylenerek kabullenen bir aileydi bu. Gerçek şu ki Jimmy'nin babasının durumundan ya da teyzesi Mary'nin görme bozukluğundan evdeki hiç kimse bir sıkıntı, bir sorun olarak bahsetmezdi, aynı şekilde Fred'in utangaçlığından da. Engeller ve aksiliklerin üzerinde durulmaz, öyle olmayanlardan ayrı tutulmazdı.

Ailede, Jimmy'nin büyükannesinin kusursuz bir aşçı olduğuna dair geleneksel bir inanç vardı ve bir dönem bu doğru olabilirdi, ama son yıllarda bir düşüş söz konusuydu. Ekonomiler bugünün ihtiyaçları hesap edilmeden icra ediliyordu. Jimmy'nin annesinin ve dayısının maaşları makuldü, teyzesi Mary'ye emekli maaşı bağlanmış, bisikletçi dükkânı işler vaziyetteydi ya, yine de yemeklerde üç yumurta yerine bir yumurta, et dilimlerine de fazladan yulaf ezmesi katılıyordu. Worcestershire sosunu fazla fazla yaparak ya da muhallebilere aşırı miktarda hindistancevizi katarak telafi etme girişimleri de oluyordu. Gelgelelim kimse şikâyet etmedi. Herkes takdir etti. Şikâyetler yıldırım topu kadar nadir görülürdü bu evde. Sonra herkes, hatta küçük kızlar bile, birbirlerine çarptıkları anda "Affedersin," derdi. Sofrada, sanki her gün konuklar varmış gibi, herkes yanındakine bir şey uzatırken "lütfen" ve "Teşekkür ederim," demeyi eksik etmezdi. Her bir askıya asılmış yığın yığın elbiseyle, tırabzan başlarına atılan mantolarla, Jimmy ve dayısı Fred için yemek odasında daimi olarak kurulan portatif karyolalarla, büfenin üzerindeki, ütülenip tamir edilmeyi bekleyen elbise yığınıyla, üst üste, alt alta, birlikte yuvarlanıp gidiyorlardı işte. Kimse merdivenleri koşturarak çıkmaz, kapıları vurmaz, radyonun sesini fazla açmaz ya da uygunsuz bir şey söylemezdi.

O cumartesi, öğle yemeğinde Jimmy'nin ağzını açmamasını açıklar mıydı bunlar? Hiçbiri ağzını açmadı

ama, üçü de. Cece'nin durumu anlaşılırdı. Babası, Cece'nin yaptıkları çok önemli bir keşfi açıklama iddiasını hiçbir şekilde kaldırmazdı. Cece'nin annesi de, her şeyi babasında yol açtığı etkinin ışığında değerlendirdiğinden, onun bu hikâyeyle polis karakoluna gitmesinin bir karmaşaya neden olacağını –doğru olarak– anlar, bu nedenle ondan bu konuyu açmamasını isterdi. Ne ki, diğer iki oğlan oldukça makul ortamlarda yaşıyorlardı ve anlatabilirlerdi. Jimmy'nin evinde bir afallama ve onaylamama hali olur, ama hemen sonra bunun Jimmy'nin hatası olmadığını herkes kabul ederdi.

Bud'ın ablaları ona kafayı üşütüp üşütmediğini sorarlardı. Hatta hikâyenin orasından burasından çekiştirip, bir cesetle çıkagelmenin tam da ona göre olduğunu, o tatsız huylarına yakıştığını ima ederlerdi. Gelgelelim babası aklı başında ve sabırlı bir adamdı ne de olsa; tren istasyonunda nakliyeden sorumlu yetkili olarak işinde birçok deli saçması dinlemeye alışkındı. Bu nedenle önce ablaları susturur, ardından Bud'la ciddi ciddi konuşup onun abartmadan doğruyu söylediğinden emin olduktan sonra, polis karakoluna telefon ederdi.

Sorun evlerinin çok dolu görünmesiydi. Zaten çok fazla şey olmaktaydı. Diğer evler kadar Cece'nin evi için de geçerliydi bu, çünkü babasının yokluğunda bile, o sapıtmış varlığının yol açtığı tehdit ve anısı her zaman vardı.

"Söyledin mi?"
"Sen?"
"Ben de söylemedim."

Hangi yolu kullandıklarını düşünmeden kasabanın merkezine yürüdüler. Shipka Caddesi'ne sapıp Mr. ve Mrs. Willens'ın yaşadığı harçla sıvanmış bungalovun yanından geçerken buldular kendilerini. Farkına varmadan

önünde duruyorlardı şimdi. Ön kapının iki tarafında, cumbalı iki küçük pencere vardı ve merdivenin üst basamağı iki sandalye sığacak kadar genişti, şimdi orada olmasalar da; yaz akşamları Mr. Willens ve eşi burada, bu sandalyelerde otururdu. Evin bir tarafına, kapısı caddeye açılan ve farklı bir giriş yolu olan düz çatılı bir ek yapılmıştı. Kapının yanında, D.M. WILLENS, GÖZ DOKTORU, yazıyordu. Oğlanların hiçbiri bu muayenehaneye gitmemişti, ama Jimmy'nin Mary teyzesi göz damlaları için düzenli olarak geliyordu buraya, ayrıca büyükannesi de gözlüklerini buradan almıştı. Bud Salter'ın annesi de, aynı şekilde.

Sıvanın kirli pembe bir rengi vardı, kapı ve pencere pervazlarıysa kahverengiye boyanmıştı. Kış pencereleri,[1] kasabadaki evlerin çoğunda olduğu gibi henüz çıkarılmamıştı. Evin öyle sıra dışı bir özelliği yoktu, ama ön bahçesi çiçekleriyle meşhurdu. Mrs. Willens şöhretli bir bahçıvandı, çiçeklerini Jimmy'nin büyükannesi ve Bud'ın annesi gibi, sebze bahçelerinin yanındaki uzunlamasına tarhlara ekmezdi o. Onları her tarafa, yuvarlak ya da hilal şeklindeki tarhlara ve çemberler halinde ağaç diplerine ekerdi. İki haftaya kalmaz bu çimenlik fulyalarla dolu olacaktı. Ama şimdilik bir tek evin köşesindeki altınçanağı çalılığı çiçek açmıştı. Neredeyse evin saçağına kadar uzanmış, bir su kaynağı gibi sapsarı havaya fışkırmıştı.

Altınçanağı çalılığı titredi, ama rüzgârdan değil, zira ardından iki büklüm kahverengi bir figür çıktı. Üstünde eski bahçıvan elbiseleri, gevşek askıları, yırtık pırtık ceketi ve siperli kasketiyle –kocasına aitti herhalde, çünkü aşağı düşüp gözlerini kapıyordu– yumru yumru küçük bir

1. Fırtına penceresi de denilen bu pencereler, kışın soğuğu daha iyi kesebilmek için binanın var olan pencerelerinin dışına takılan ve yazın çıkarılabilen ilave pencerelerdir. (Y.N.)

kadın, yani Mrs. Willens çıkageldi. Elinde bir makas vardı.

O anda yavaşlayıp durdu oğlanlar, ya duracak ya da koşup kaçacaklardı. Belki de kıpırdamadan birer direk gibi durunca Mrs. Willens'ın onları fark etmeyeceğini düşündüler. Ama onları görmüştü kadın; o yöne doğru telaşla gelmesinin nedeni buydu.

"Öyle aval aval benim altınçanaklarıma bakıyorsunuz demek," dedi Mrs. Willens. "Birkaç dal eve götürmeye ne dersiniz, ha?"

Aval aval baktıkları altınçanaklar değil, manzaranın tümüydü; her zamanki gibi görünen ev, muayenehane kapısının yanındaki tabela, ışığı içeri alan perdeler. Hiçbir şey kof ya da meşum değildi, hiçbir şey Mr. Willens'ın içeride olmadığını, arabasının muayenehanesinin arkasındaki garajda değil de, Jutland'daki göletin dibinde olduğunu söylemiyordu. Mrs. Willens da, kar kalkar kalkmaz herkesin ondan beklediği yere –kasabadakiler böyle söylerdi– yani bahçesine çıkmış çalışıyordu. Pürüzlü ve meydan okurcasına olsa da düşmanca olmayan ve yarım blok öteden ya da herhangi bir dükkânın arka tarafından gelse bile tanınabilen, sigaranın çatallaştırdığı sesiyle sesleniyordu. "Durun," dedi kadın. "Durun da, size birkaç dal keseyim."

Parlak sarı dallardan seçerek, ustalıkla işini yaptı ve istediklerini elde ettikten sonra, bir çiçek paravanının ardından onlara doğru geldi.

"Alın bakalım," dedi. "Bunları eve götürüp annelerinize verin. Altınçanağına bakmak her zaman iyi gelir, baharın ilk çiçeğidir." Dalları aralarında bölüştürüyordu. "Galya gibi," dedi kadın. "Galya üç parçaya bölünmüştür. Eğer Latince dersi aldıysanız bilmeniz gerekir."[1]

1. Gaius Julius Caesar'ın, *Gallia Savaşı* başlıklı eserinin ilk cümlesi. "*Gallia est omnis divisa in partes tres.*" Galya üç parçaya bölünmüştür. (Y.N.)

"Henüz liseye gitmiyoruz," dedi, evdeki yaşantısı onu kadınlarla konuşmaya, diğerlerine kıyasla daha iyi hazırlamış olan Jimmy.

"Gitmiyor musunuz?" dedi Mrs. Willens. "Demek öyle, gelecekte her türlü şey sizi bekliyor öyleyse. Annelerinize söyleyin çiçekleri ılık suya koysunlar. Ah, eminim bunu biliyorlardır ya neyse. Size henüz tam olarak açmamış dallardan verdim, böylece epey dayanırlar."

Oğlanlar teşekkür etti, önce Jimmy, diğerleri de onu taklit etti. Sonra elleri dolu bir şekilde, kasaba merkezine yürüdüler. Geri dönüp çiçekleri eve bırakmaya niyetleri yoktu, ayrıca herhalde Mrs. Willens onların evlerinin nerede olduğunu tam olarak bilmiyordu. Yarım blok yürümediler ki, kadın onları izliyor mu diye görmek için, gizlice arkalarına baktılar.

İzlemiyordu. Zaten kaldırımın hemen dibindeki büyük ev, görüntüyü kapatıyordu.

Altınçanağı, onları düşündürecek bir konu olmuştu şimdi. Bu çiçeği taşımanın yol açacağı acayip durum ve ondan kurtulmanın yol açacağı sorunlar. Yoksa Mr. Willens ve Mrs. Willens'ı düşünmek zorunda kalacaklardı. Nasıl olur da, kadın bahçesinde çalışırken adam arabasında boğulmuş olur? Adamın nerede olduğunu karısı biliyor mu, yoksa bilmiyor mu? Görünen o ki, bilemez. Adamın gitmiş olduğunu biliyor mu, peki? Sanki sorun yokmuş, hiçbir sorun yokmuş gibi davranıyordu kadın ve oğlanların karşısında dururkenki hali de, böyle olduğunu söyler gibiydi. Oğlanların bildiği, görmüş olduğu şey, kadının hiçbir şey bilmemesiyle, yenilmek üzere geri püskürtülmüştü.

Sokağın köşesinden bisikletli iki kız çıktı. Biri Bud'ın ablası Doris'ti. Oğlanları görür görmez ciyaklayıp laf atmaya başladılar.

"Ah, ellerindeki şu çiçeklere bakın," diye bağırdılar.

"Düğün nerede bakalım? Şu yakışıklı damatlara da bakın."

Bud aklına gelen en kötü şeyi haykırarak karşılık verdi.

"Kıçın kana bulanmış senin."

Bulanmamıştı tabii, ama bir kez gerçekten olmuştu bu, bir gün okuldan eve, eteği kana bulanmış olarak gelmişti Doris. Herkes görmüş ve kimse unutmamıştı bunu.

Bud, Doris'in onu evde şikâyet edeceğinden emindi, ama bunu hiçbir şekilde yapmadı Doris. Öncesindeki o olaydan dolayı öyle utanmıştı ki, Bud'ın başını belaya sokmak için bile olsa o konuya girmezdi artık.

Oğlanlar çiçeklerden bir an evvel kurtulmaları gerektiğini fark edip dalları park etmiş bir arabanın altına attılar. Giysilerine takılmış bir-iki çiçek yaprağını silkinerek meydana doğru saptılar.

O devirde cumartesi hâlâ özel bir gündü; kırsalda yaşayan insanları kasabaya getirirdi. Arabalar, meydanın çevresine ve arka sokaklara şimdiden park etmişti. Kasabalı büyük oğlanlarla kızlar, kasaba ve civarından gelen daha küçük çocuklarla birlikte, matineye yetişmek için sinemaya doğru ilerliyordu.

Oğlanların birinci bloktaki Honekerlerin mağazasının önünden geçmeleri gerekiyordu. Ve orada, vitrinlerden birinde, herkesin gözü önündeki annesini gördü Jimmy. Şimdiden işine dönmüş, mankenlerden birine şapka giydiriyor, vualetini düzeltiyor sonra da elbisenin oturması için omuz kısımlarıyla oynuyordu. Kısa boylu bir kadın olduğundan, bu işi yapabilmek için parmaklarının ucunda duruyordu. Vitrinin halısında yürümek için ayakkabılarını çıkarmıştı. Külotlu çorabının altından topuklarının pembe, dolgun etleri, yukarı uzandığında da, eteğindeki yırtmaçtan dizlerinin arkası görülebiliyor-

du. Yukarı doğru geniş, ama biçimli kalçası ve külotlu çorabının ya da korsesinin izi göze çarpıyordu. Annesinin sessizce homurdandığını duyar gibi oldu Jimmy; aynı şekilde, eve gelir gelmez, aşınmasın diye çıkardığı külotlu çorabın kokusunu da içinden duyabiliyordu. Çorabın ve iç çamaşırlarının, hatta temiz iç çamaşırlarının bile, hem cazibeli hem de tiksinç, kendilerine has hafif bir kokusu vardı.

İçinden iki şey diledi Jimmy. Oğlanların hiçbirinin annesini fark etmemesini (ki fark etmişlerdi, ancak her gün giyinip kuşanıp kasaba hayatına karışan bir anne fikri öyle tuhaflarına gidiyordu ki, üstünde durmayıp bir yorum yapamadılar) ve Tanrı aşkına, annesinin de arkasını dönüp onu fark etmemesini. Fark ettiği takdirde cama tıklayıp dudaklarıyla selam diyebilecek bir kadındı o. İşe geldiği anda, evdeki o dingin ketumluğu, o yapmacık kibarlığı kayboluyordu. Nezaketi uysal olmaktan çıkıp arsızlaşıyordu. Jimmy, annesinin öteki yüzünden, onun bu oyunbazlığından çok hoşlanırdı, tıpkı cam ve cilalı ahşap karışımı o geniş vitrinleri, merdivenlerin sonunda, ikinci kattaki kadın giyim kısmına çıkarken kendini izlediğin o geniş aynasıyla şu Honeker Mağazası'ndan hoşlandığı gibi.

"Ah, benim küçük yaramazım gelmiş," derdi annesi, arada bir de cebine bir metelik koyardı. Asla bir dakikadan fazla durmazdı Jimmy; Mr. ya da Mrs. Honeker, onları görüyor olabilirdi çünkü.

"Küçük yaramaz."

Bozuk para ve meteliklerin çınlaması gibi, kulağa bir zamanlar hoş gelen bu sözler, onu içten içe utandırıyordu artık.

Neyse ki hiçbir şey olmadan geçip gittiler.

Bir sonraki blokta Cumberland Dükü Birahanesi'nin önünden geçmek zorundaydılar, ama Cece'nin endi-

şelendiği yoktu. Eğer babası öğle vakti eve gelmişse, bu üç-dört saat daha orada kalacağı anlamına geliyordu. Ne ki, "Cumberland" kelimesi yine de içine bir ağırlık çökmesine yol açıyordu. Ne anlama geldiğini bilmeyecek kadar küçük olduğu günlerden bu yana, kurşun kadar ağır bir keder duyuyordu sanki. Karanlık sulara doğru, derinlere indikçe çöken bir ağırlık.

Cumberland ile belediye binası arasındaki sokak kaldırımsızdı ve belediye binasının hemen arkasında polis karakolu vardı. Oğlanlar bu sokağa saptılar ve bir anda, sokak gürültülerini bastıran bir dolu yeni gürültü geldi kulaklarına. Cumberland'dan gelmiyordu bu gürültüler; birahanenin pencereleri aynı tuvaletlerdeki gibi ince uzun olduğundan, oradan gelen gürültüler her zaman boğuk olurdu. Polis karakolundan geliyordu ses. Karakolun kapısı, ılık hava sebebiyle ardına kadar açıktı, pipo, tütün ve puro kokuları sokaktan bile duyulabiliyordu. Kışları soba, yazları tavan pervanesi ve bugünkü gibi ılık günlerde hoş esintileri olduğu için, özellikle cumartesi öğleden sonraları içeride sadece polisler oturmazdı. Albay Box da orada olurdu; nitekim onun o hırıltılı sesini, aştımlı kahkahasının o çok uzun süren çınlamalarını duyabiliyorlardı. Jimmy'nin akrabasıydı adam, ancak Jimmy'nin babasının evliliğini doğru bulmadığından aralarına soğukluk girmişti. Jimmy'yi tanır tanımaz şaşkın, alaycı bir ses tonuyla konuşmaya başlardı. "Sana bir çeyrek falan vermeye çalışırsa, aman ihtiyacın olmadığını söyle," diye tembihlemişti Jimmy'nin annesi. Ancak Albay, hiçbir zaman böyle bir şeye yeltenmedi.

Eczaneden emekli olan Mr. Pollock da orada olurdu, sonra geri zekâlı olmayan ama Birinci Dünya Savaşı'nda gaz bombasına maruz kaldığı için öyle görünen Fergus Solley de. Bu adamlar ve diğerleri, bütün gün iskambil oynar, duman tüttürür, hikâyeler anlatır ve kasabanın

parasıyla (Bud'ın babası böyle söylüyordu) kahve içerlerdi. Biri bir şikâyette ya da ihbarda mı bulunacak, bunu bu adamların karşısında ve muhtemelen işitme menzili içinde yapmak zorunda kalırdı.

Bu çile çekilecekti.

Oğlanlar açık kapının önünde duracak gibi oldular. Onları kimse fark etmedi. Albay Box, "Henüz ölmedim ben," diyerek bir hikâyenin son satırını yineleyip duruyordu. Başlarını öne eğip taşlara tekme atarak yavaşça yürüyüp geçtiler. Binanın köşesini döndükten sonra hızlandılar. Halka açık erkek tuvaletinin girişindeki duvarda, pek eski olmayan, kıvamı yoğun bir kusmuk, çakılların üstünde de birkaç boş şişe vardı. Çöp tenekelerinin ve sicil memurlarının ofisinin yüksek ve tetikte duran pencerelerinin önünden geçtiler ve çakıllı yolu arkalarında bırakıp tekrar meydana geldiler.

"Bende para var," dedi Cece. Çok olağanmış gibi söylenen bu söz hepsini rahatlattı. Cece cebindeki bozuk paraları şıkırdattı. Bulaşıkları yıkadıktan sonra, yatak odasına gidip dışarı çıkacağını söylediğinde, annesinin verdiği paraydı bu. "Konsolun çekmecesinden kendine bir elli sentlik alsana," demişti. Babasının ona para verdiğini hiç görmemişti ya, bazen parası olurdu annesinin. Ve ne zaman "Alsana," dese ya da avucuna üç-beş metelik sıkıştırsa, Cece onun sürdükleri hayattan, ondan ve onun önünde küçük düşmekten utanç duyduğunu anlardı ve (para aldığına sevinse de) o anlarda annesinin o halinden nefret ederdi. Özellikle de annesi ona bir de iyi bir evlat olduğunu, yaptıkları karşısında kendisinin ona gönül borcu duymadığını asla düşünmemesi gerektiğini söylediğinde.

Birlikte limana inen sokağa saptılar. Paquette Benzin İstasyonu'nun yanında, Mrs. Paquette'in sosisli sandviç, dondurma, şeker ve sigara sattığı bir tezgâhı vardı.

Jimmy, amcası Fred için istediğini söylediği halde, onlara sigara satmayı reddetti kadın. Ama bu yola başvurmalarını da onların aleyhine kullanmadı doğrusu. Fransız asıllı bir Kanadalı, tombulca güzel bir kadındı.

Kırmızı ve siyah renklerde, birkaç tane meyankökü şekeri aldılar. Dondurmayı, midelerinin tıka basa dolu olmadığı başka bir zaman alacaklardı. Sonra da yazları gölge yapması için ağacın altına, çitlere tutturulan bir çift eski araba koltuğunun bulunduğu yere gittiler. Meyankökü şekerlerini aralarında paylaştılar.

Komiser Tervitt, diğer koltukta oturuyordu. Komiser Tervitt aynı zamanda, göldeki teknelerde yıllarca kaptanlık yapmıştı. Şimdiyse bir polis memuru olarak özel bir görevi vardı. Çocukların okulun önündeki caddeden karşı karşıya geçmesi için arabaları durduruyor, kışları yokuş aşağı kaymasınlar diye onların elinden tutuyordu. Düdüğünü öttürüp, beyaz bir eldiven içindeki, palyaçonunkini andıran o koca ellerinden birini kaldırırdı. Yaşlı, saçları kırlaşmış olduğu halde hâlâ uzun boylu, geniş omuzlu ve dikti. Arabalar o ne diyorsa yapardı, aynı şekilde çocuklar da.

Geceleri sokaklarda dolaşıp dükkânların kapıları kilitli mi ya da içeride hırsızlık oluyor mu diye kontrol ederdi. Gündüzleriyse, genellikle halkın ortasında uyurdu. Havalar kötü olduğunda kütüphanede uyur, güzel olduğunda da, dışarıdaki banklardan birine yayılırdı. Karakolda fazla zaman geçirmezdi, büyük bir ihtimalle işitme cihazı takmadan konuşmaları takip edemeyecek kadar sağır olduğu ve tüm sağırlar gibi, işitme cihazından nefret ettiği için. Öte yandan tek başına olmaya, göl teknelerinin pruvalarına oturup etrafa bakmaya alışıktı tabii.

Komiser Tervitt'in gözleri kapalıydı, yüzünü güneşe verebilmek için başını arkaya yaslanmıştı. Oğlanlar konuşmak üzere ona yanaştıklarında (bu kararı vermeleri

için, şüpheli ama boyun eğmiş bir bakış dışında, herhangi bir müzakereye bile gerek duyulmamıştı) onu uykusundan uyandırmaları gerekti. Yüzü anlatılanları anlamak için bir an bocaladı adamın: nerede, ne zaman, kim. Arkasından da, sanki çocuklardan her zaman saatin kaç olduğunu sormalarını beklermiş gibi, o eski moda koca saatini cebinden çıkardı. Gelgelelim çocuklar, yüzlerinde heyecanlı ve azıcık da utangaç bir ifadeyle ona anlatmaya devam ediyorlardı. "Mr. Willens, Jutland Göleti'nde," diyorlardı, "Arabasını gördük,"; "Boğulmuştu." Tervitt bir elini havaya kaldırıp susmalarını işaret eden hareketler yaparken, diğer eli pantolon cebinin diplerine daldırıp oradan işitme cihazını çıkardı. Cihazı kulağına geçirirken, bir yandan da sabırlı olun, sabredin dercesine, ciddi bir tavırla onları destekleyerek başını sallıyordu. Sonra cihazı kontrol ederken, "Rahat durun, rahat durun bakalım," dercesine iki elini birden havaya kaldırdı. Ve en nihayet daha seri yeni bir baş işareti geldi ve sert bir ses tonuyla, ama kendi sertliğiyle de alay eden bir ses tonuyla, "Devam edin," dedi.

Her şeyi altüst eden, en sessizleri, Cece oldu – üçü arasında en kibar Jimmy'ydi; Bud ise en gevezeydi.

"Fermuarınız açık," dedi.

Sonra hep bir ağızdan çığlığı basıp tabanları yağladılar.

Coşkuları bir süre daha devam etti. Ancak paylaşılacak ya da hakkında konuşulacak bir şey değildi bu: Dağılma vakti gelmişti.

Cece, gizlenme yeri üstünde çalışmak üzere eve döndü. Kış boyunca donmuş olan oluklu mukavva zemin artık ıslaktı ve değişmesi gerekiyordu. Jimmy garajın asma katına çıktı; geçenlerde orada, bir zamanlar dayısı Fred'e ait olan bir kutu, eski *Doc Savage* çizgi ro-

manlarından bulmuştu. Bud doğruca eve gitti; yemek odasının zeminini cilalayan annesi dışında kimsecikler yoktu. Bir saat kadar çizgi romanlara baktı ve sonra gidip annesine anlattı. Annesinin evleri dışında hiçbir deneyimi ya da otoritesi olmadığını, babasına telefon edip sorana kadar ne yapacağına karar veremeyeceğini sanırdı. Aksine, annesi ânında polisi aradı. Sonra da Bud'ın babasını aradı. Ve birisi de Cece ve Jimmy'yi toparlayıp almaya gitti.

Bir polis arabası ilçe yolundan Jutland'a geldi ve böylece her şey doğrulandı. Bir polis ve bir Anglikan Kilisesi papazı, Mrs. Willens'ı görmeye geldiler.

"Sizi rahatsız etmek istememiştim," dediği söylendi Mrs. Willens'ın. "Hava kararana kadar beklemek niyetindeydim."

Mrs. Willens'ın söylediğine göre Mr. Willens, ihtiyar bir köre damla götürmek üzere, dün öğle sonrası arabasıyla kasaba dışına çıkmıştı. Arada bir geciktiği olurdu, dedi kadın. Birilerini ziyarete gider ya da arabası çamura saplanırdı.

Moral bozukluğu ya da başka bir sorunu olup olmadığını sordu polis kadına.

"Ah, hiç sanmam," dedi papaz. "Bizim koronun direğiydi o."

"Lügatinde böyle bir kelime yoktu," dedi Mrs. Willens.

Her ne olduysa, oğlanlar oturmuş, tek kelime etmeden yemeklerini yiyordu. Sonra da bir tomar meyankökü şekerinden aldılar. Aralarında yeni bir lakap buldular –Ölü– ve üçü de bu konuda anlaştı. Jimmy ve Bud, bu lakabı kasabayı terk edinceye kadar taşıdı. Genç evlenip asansörde çalışmaya başlayan Cece ise bu lakabın iki oğluna geçtiği günleri görebildi. O zamana kadar kimse bu lakabın nerden çıktığını düşünmedi.

Komiser Tervitt'e yapılan aşağılayıcı hareketse bir sır olarak kaldı.

Oğlanların her biri, Tervitt'in havaya kaldırdığı elinin altından okula gitmek üzere karşıdan karşıya geçtikleri bir sonraki seferde, bir uyarı, incinmenin neden olduğu kibirli bir bakış ya da yargılama beklediler. Ancak Tervitt, eldivenli elini, o soylu ve komik beyaz elini, her zamanki gibi müşfik sükûnetiyle kaldırdı. Ve karşıya geçmelerine izin verdi.

Devam edin.

II. Kalp yetmezliği

"Glomerülonefrit," diye yazdı Enid not defterine. Bu vakayla hayatında ilk defa karşılaşıyordu. İşin aslı, Mrs. Quinn'in böbrekleri iflas ediyordu ve bu konuda yapılabilecek bir şey yoktu. Böbrekleri kuruyarak katı ve işe yaramaz pütürlü yumrulara dönüşüyordu. Şu anda idrarı az ve bulanıktı ve nefesiyle teninden keskin, uğursuz bir koku geliyordu. Bir de Enid'in, kadının vücudunda çıkan eflatun-kahverengi soluk beneklerle ilişkilendirdiği, çürümüş meyve gibi, daha tesirsiz başka bir koku vardı. Bacakları, aniden vuran acının yol açtığı spazmla seğiriyor, teni şiddetli kaşıntılara maruz kalıyordu, bu nedenle Enid onu buzla ovmalıydı. Buzu havlulara sarıyor, sonra da işkence altındaki noktalara bastırıyordu.

"Nasıl olur da, böyle bir hastalık kaparsın, anlamam?" diye sordu Mrs. Quinn'in eşinin kız kardeşi. İsmi Mrs. Green'di. Olive Green.[1] (Evlenmesiyle bir anda herkesin alay konusu oluncaya kadar, bunun kulağa nasıl geleceğini asla düşünmediğini söylemişti kendisi.) Bir-

1. (İng.) Zeytin yeşili. (Ç.N.)

kaç mil ötede, otoyol üzerindeki bir çiftlikte yaşıyordu ve iki-üç günde bir gelip çarşafları, havluları ve gecelikleri toplayıp yıkamak için eve götürüyordu. Çocukların çamaşırlarını da ihmal etmiyor, sonra her şeyi mis gibi ütülenip katlanmış bir şekilde geri getiriyordu. Enid ona müteşekkirdi; çamaşırları kendisinin yıkamak zorunda olduğu, hatta daha da kötüsü, onları yükleyip kasabada yıkatmak zorunda kalan annesine götürdüğü işlerde de çalışmıştı. Gücendirmek istemeden, ama sorunun hangi yöne meylettiğini anlayarak, "Kim bilir," dedi.

"Çünkü her kafadan bir ses çıkıyor," dedi Mrs. Green. "Bazı durumlarda kadınların hap kullanması gerektiğini söylüyorlar. Âdet kanamaları geciktiği için alıyorlar bu hapları, hani doktorun onlara tembihlediği gibi ve geçerli bir sebeple alıyorlarsa sorun yok, ama ucunu kaçırıyorlar, ayrıca niyetleri de kötüyse, böbrekler iflas ediyor. Haksız mıyım?"

"O tip bir vaka hiç karşıma çıkmadı," dedi Enid.

Mrs. Green uzun, iriyarı bir kadındı. Tıpkı kardeşi, Mrs. Quinn'in kocası Rupert gibi, küçük ve kalkık burnuyla hoş bir şekilde kırışmış yuvarlak bir yüzü vardı, Enid'in annesinin "İrlanda patatesi" dediği cinsten. Gelgelelim Rupert'ın güler yüzlü görünümünün ardında, ihtiyat ve sakınganlık vardı. Mrs. Green'in ardındaysa özlem... Enid, onun neye karşı özlem duyduğunu bilmiyordu. En basit sohbete muazzam bir yatırım yapardı Mrs. Green. Belki birtakım haberlere özlem duyuyordu. Çok önemli şeylere dair haberlere. Ya da bir hadiseye dair.

Ufukta bir hadise, en azından aile için önemli bir mesele vardı tabii. Mrs. Quinn ölecekti, hem de yirmi yedi yaşında. (Kadının kendine biçtiği yaş buydu, Enid birkaç yaş daha eklerdi ya, hastalık bu noktaya geldiğinde yaş tahmininde bulunmak güçtü.) Böbrekleri çalışmaz hale geldiğinde, kalbi duracak ve ölecekti. "Yaz sonuna

kadar sürer bu," demişti doktor, Enid'e, "ama şansın yaver gitse de sıcak havalar bitmeden bir tatil yapabilsen."

"Rupert onunla kuzeye gittiğinde tanıştı," dedi Mrs. Green. "Alıp başını gitti oraya, tarlada çalışmaya. Kız da otelin birinde bir iş yapıyormuş. Neydi bilmiyorum. Oda hizmetçiliği mi ne. Orada doğmamış kız, ama Montreal'de bir yetimhanede büyüdüğünü söyler. Elinden bir şey gelmemiş. Fransızca bilmesini beklersin, ama bilseydi bile konuşmasına izin vermezlerdi ki."

"İlginç bir hayatmış," dedi Enid.

"Bir daha söylesene."

"İlginç bir hayat," dedi Enid. Bazen böyle kendini tutamazdı, bir işe yaramayacağını bile bile espri yapmayı denemişti. Onu teşvik edercesine kaşlarını kaldırınca Mrs. Green gülümsedi.

Acaba kırılmış mıydı? Rupert da lisedeyken alay konusu olmak ihtimalini savuşturmak için, tıpkı böyle gülümserdi.

"Rupert'ın ondan önce, öyle ya da böyle, hiç kız arkadaşı olmamıştı," dedi Mrs. Green.

Enid, Rupert'la aynı sınıfta okumuştu, ama Mrs. Green'e söylemedi bunu. Şimdi biraz utanç duyuyordu, çünkü Rupert, o ve diğer kızların sataşıp eziyet ettikleri o oğlanlardan biri, hatta başta geleniydi. "Seçilmiş" derlerdi kendi aralarında. Rupert'ı gözlerine kestirip onunla uğraşır, sokağın sonuna kadar onu takip ederek, "Merhaba Rupert. Rupert, merhaba," diye seslenip ona ıstırap çektirir, ensesinin kıpkırmızı oluşunu seyrederlerdi. "Rupert kızıla yakalanmış," derlerdi. "Rupert, seni karantinaya almak lazım." Sonra da aralarından biri –Enid, Joan McAuliffe ya da Marian Denny– kafayı ona takmış gibi yaparlardı. "Seninle konuşmak istiyor, Rupert. Neden ona hiç çıkma teklif etmiyorsun ama? En azından telefon açabilirsin. Seninle konuşmak için ölüyor."

Ondan bu yalvar yakar tekliflerine cevap vermesini beklemezlerdi. Verseydi kim bilir ne eğlenceli olurdu. Ânında reddedilir ve hikâye okuldakilerin tümüne duyurulurdu. Neden peki? Neden ona bu şekilde davranıp onu aşağılamaya can atıyorlardı? Buna güçleri vardı da ondan.

Rupert'ın bunları unutmuş olması imkânsızdı. Gelelim Enid'e onunla yeni tanışmış, sanki karısının hemşiresi olarak, uzak bir yerden evine gelmiş gibi davranıyordu. Bu konuda Enid de onu örnek aldı.

Burada her şey, Enid'e fazladan bir iş yükü bindirmemek için, sıra dışı bir şekilde iyi ayarlanmıştı. Rupert, Mrs. Green'lerin evinde yatıyor, yemeklerini de orada yiyordu. İki küçük kız da orada kalabilirdi, ama o zaman başka bir okula gitmeleri gerekiyordu, okulların yaz tatiline girmesine aşağı yukarı bir ay vardı.

Rupert akşamları eve gelip çocuklarıyla konuşuyordu.

"Uslu duruyorsunuz, değil mi kızlar?" diyordu.

"Tahta bloklarla neler yaptınız, babanıza göstersenize?" diyordu Enid. "Hadi, babanıza boyama kitabına yaptıklarınızı gösterin."

Tahta bloklar, pastel kalemler, boyama kitapları, bunların tümünü Enid temin ediyordu. Annesini arayıp eski bavullara bakmasını istemişti. Annesi de dediğini yapmış, ayrıca başka birinden bulduğu, Prenses Elizabeth, Margaret Rose ve onların çeşitli kıyafetlerinden oluşan eski bir kes-giydir kitabı da getirmişti. Enid küçük kızların teşekkür etmesi için elinden geleni yapmış, en sonunda ne varsa yüksek bir rafa koyup teşekkür ederim lafını duyana kadar orada kalacaklarını söylemişti. Lois ve Sylvie yedi ve altı yaşında, küçük ahır kedileri[1] gibi vahşiydiler.

1. Ekinleri kemirgenlerden koruyan evcilleşmemiş yarı vahşi kediler. (Y.N.)

Rupert bu oyuncakların nereden geldiğini sormadı. Kızlarına terbiyeli olmalarını söyleyip, Enid'e de kasabadan bir şeylere ihtiyacı olup olmadığını soruyordu. Enid bir keresinde ona kilerin önündeki koridordaki ampulü değiştirdiğini söylemiş ve ondan fazladan bir-iki ampul almasını istemişti.

"O işi bana bıraksaydın," dedi Rupert.

"Ampul değiştirmek mesele değil," dedi Enid. "Sigorta değiştirmek, çivi çakmak... Ne de olsa annemle ben, uzun süre erkeksiz bir evde yaşadık." Ona azıcık sataşmak, samimi davranmak istedi, ama sonuç vermedi bu.

Rupert en sonunda karısının durumunu sorar, Enid de tansiyonunun biraz düşük olduğunu, yemeğini yiyip omletinin bir kısmını akşam yemeğine bıraktığını, veya buz torbalarının kaşıntılarına iyi geldiğini ve daha iyi uyuduğunu söylerdi. Rupert da, uyuyorsa içeri girip onu rahatsız etmemenin daha iyi olacağını söylerdi.

"Saçmalama," derdi Enid. Bir kadın azıcık kestirmektense kocasını görmeyi tercih ederdi ne de olsa. Böylece karıkocaya zaman ayırmak için, kızları yatırmak üzere yukarı çıkardı. Gelgelelim Rupert asla beş dakikadan fazla kalmazdı. Ve Enid merdivenden inip hastayı geceye hazırlamak üzere öndeki odaya, artık hasta odası denilen odaya girdiğinde, sırtını yastıklara dayamış yatan Mrs. Quinn'i, belki sarsılmış ve heyecanlı ama yine de hoşnut bir halde bulurdu.

"Buralarda pek uzun süre kalmıyor, öyle değil mi?" diye sorardı Mrs. Quinn. "Beni güldürüyor. Ha-ha-ha, nasılsın bakalım? Ha-ha-ha, hadi bana müsaade. Neden onu dışarı çıkarıp gübre yığınına fırlatmıyoruz ha? Neden ölmüş kedilere yaptığımız gibi onu da çöpe atmıyoruz? Asıl düşündüğü bunlar işte, öyle değil mi?"

"Hiç sanmam," dedi Enid, leğen ve havluları getirip alkol ve bebek pudrasıyla ovarken.

"Hiç sanmazmış," dedi Mrs. Quinn kötücül bir tavırla; ama geceliğinin çıkarılıp, saçlarının arkaya taranarak yüzünün açılmasına, havlıların kaba etlerinin altından kaymasına canı gönülden boyun eğdi. Enid insanların, çok yaşlı ve hasta oldukları halde çıplak olmayı mesele yapmalarına alışıktı. Bazen onlarla dalga geçmek, hatta aklın yoluna sokmak için gücendirmek zorunda kalırdı. "Sanki hayatımda hiç bel altı görmedim?" derdi. "Bel altıydı, bel üstüydü... bunlar bir süre sonra epey sıkıcı oluyor, biliyor musun? Ne de olsa sadece iki türlü yaratılmışız." Gelgelelim Mrs. Quinn'in utandığı yoktu; işleri kolaylaştırmak için bacaklarını açıp hafifçe doğrulurdu. Ufak tefek, kuş gibi kemik yapısı olan bir kadındı; şişkin karnı ve uzuvlarıyla, uçları kuru kuşüzümünü andıran, büzüşüp minik keseler haline gelmiş memeleriyle, tuhaf bir şekle bürünmüştü şimdi.

"Bir domuz gibi şiştim," dedi Mrs. Quinn. "Memelerim dışında, onlar zaten hep böyle işe yaramazdı. Benim hiçbir zaman, seninkiler gibi büyük memelerim olmadı. Görünüşüm hiç mideni bulandırmıyor mu, ha? Ben ölünce sevinmeyecek misin, söylesene?"

"Öyle şeyler hissetseydim burada olmazdım," dedi Enid.

"'Çok şükür kurtulduk,'" dedi Mrs. Quinns. "Hepiniz böyle söyleyeceksiniz. 'Çok şükür kurtulduk.' Ona artık bir hayrım yok, öyle değil mi? Erkeklerin hiçbirine hayrım yok. Her gece buradan çıkıp bir başka kadına gidiyor, öyle değil mi?"

"Bildiğim kadarıyla ablasının evine gidiyor."

"Bildiğin kadarıyla öyle. Ama pek bir şey bildiğin yok."

Enid bunun ne demek olduğunu bildiğini düşündü, bu garez ve kinin, atıp tutmalara harcanan enerjinin. Mrs. Quinn bir düşman için dövünüyordu. Hasta insan-

lar sağlıklı olanlara içerlemeye başlardı, bazen karıkocalar, hatta anneler ve çocukları için de geçerliydi bu. Mrs. Quinn'in durumunda koca da, çocuklar da payını alıyordu. Bir cumartesi sabahı Enid, Lois ve Sylvie'yı, sahanlığın altındaki oyunlarını bölüp, annelerinin ne güzel olduğunu göstermek için çağırdı. Mrs. Quinn sabah banyosunu daha yeni yapmış, arkaya taranıp mavi bir kurdeleyle tutturulmuş o zarif, seyrek, güzel saçlarıyla geceliği içinde tertemizdi. (Enid kadın hastalara giderken bu mavi kurdelelerden yanına bolca alırdı, ayrıca bir şişe kolonya ve bir kalıp kokulu sabun da.) Mrs. Quinn hoş görünüyordu ya da geniş alnı ve elmacıkkemikleriyle (neredeyse tenini deleceklerdi şimdi, porselen kapı tokmakları gibiydiler) ve o koca yeşil gözleri, çocuklarınki gibi parlayan dişleri ve küçük inatçı çenesiyle bir zamanlar hoş olduğu anlaşılıyordu.

Çocuklar istekli olmasalar da boyun eğerek odaya girdiler.

Mrs. Quinn, "Onları yatağımdan uzak tut," dedi, "leş gibiler."

"Sadece seni görmek istediler," dedi Enid.

"Gördüler işte," dedi Mrs. Quinn. "Artık gidebilirler."

Bu tavrın çocukları şaşırttığı ya da gücendirdiği yoktu. Başlarını Enid'e çevirdiler ve Enid, "Pekâlâ, şimdi, anneniz dinlense iyi olacak," dedi, kızlar da dışarı koşturup arkalarından mutfak kapısını çarptılar.

"Şunu yapmalarına engel olamaz mısın?" dedi Mrs. Quinn. "Her seferinde göğsüme bir tuğla düşmüş gibi oluyor."

İnsan bunların onun kızları değil de, belirsiz bir süre için başına sarılmış bir çift baldırı çıplak öksüz olduğunu düşünürdü. Ama bazı insanlar, ölüme hazırlanmadan ya da o hadiseye doğru ilerlerken böyle olurlardı işte. Mrs. Quinn'den daha hassas bir tabiata sahip olan-

lar, sözgelişi, ağabeylerinin, ablalarının, kocalarının, karılarının ve çocuklarının onlardan nasıl nefret etmiş olduğunu, onların diğerleri için, diğerlerinin de onlar için nasıl da bir hayal kırıklığı olduklarını ve onlar göçtükten sonra herkesin nasıl da mutlu olacaklarını söyleyebilirlerdi. Bu tür sinir krizleri için bir açıklamanın olmadığı, sevgi dolu ailelerin içinde, huzur dolu ve faal hayatların ardından da söyleyebilirlerdi bunları. Ve genellikle bu sinir krizleri geçer giderdi. Gelgelelim hayatlarının son haftaları, hatta günlerinde, eski kavgaların, itiş kakışların ya da yetmiş yıl öncesine dair haksız cezalandırmaların üzerinde kafa patlatıldığı da sık sık olurdu. Bir keresinde bir kadın Enid'e büfeden Çin porseleni servis tabağını getirmesini rica etmiş, Enid de kadının sahip olduğu bu hoş şeye son bir kez bakarak avunacağını düşünmüştü. Oysa kadın bu son, şaşırtıcı gücünü tabağı karyola direğine vurup parçalamak için harcamak istemişti.

"Ablamın ona elini süremeyeceğini biliyorum artık," demişti sonunda.

Ve insanlar sık sık, ziyaretçilerin sadece onların durumuna sinsice sevinmek için geldiklerini, çektikleri acıdan doktorların sorumlu olduğunu belirtirlerdi. Enid'i görmekten de, uykusuzluğa dayanıklılığından, sabır dolu ellerinden ve ondaki hayat suyunun hayran olunası dengesi ve akışından dolayı nefret ederlerdi. Enid alışıktı bunlara, öte yandan onların başlarına gelen zorluğu, ölmenin ve bununla birlikte bazen de ölümü değersiz kılan hayatlar yaşamış olmalarının derdini anlayabiliyordu.

Ama Mrs. Quinn konusunda elinden bir şey gelmiyordu.

Sorun sadece onu rahatlatamaması değildi. Sorun, bunu istememesiydi. Bu ölüme mahkûm, zavallı kadına duyduğu nefretin üstesinden gelemiyordu. Yıkayıp pud-

ralamak, buz ve alkolle ovarak yatıştırmak zorunda olduğu bu bedenden nefret ediyordu. Hastalıktan ve hasta bedenlerden nefret ettiğini söyleyen insanların ne demek istediklerini anlamıştı şimdi; bir keresinde ona, bunu nasıl yapıyorsun anlamıyorum, ben asla hemşire olamazdım, hayatta yapamayacağım tek iş bu, diyen kadını anlamıştı. Özellikle bu bedenden, hastalığının bu özel belirtilerinden nefret ediyordu. Kokusundan ve solgunluğundan, habis görünüşlü minik meme uçlarından ve gelinciklerinkine benzeyen acınası dişlerinden nefret ediyordu. Tüm bunları kasıtlı bir yozlaşmanın işareti olarak görüyordu.. Coşmuş bir murdarlığı ortaya çıkaran Mrs. Green'den farkı yoktu onun da. Görmüş geçirmiş bir hemşire olmasına ve meslek edindiği bu işin ve tabii ki doğasının duygudaş olmayı gerektirmesine rağmen. Neden böyle hissettiğini bilmiyordu. Mrs. Quinn, bir şekilde ona lise yıllarından tanıdığı kızları hatırlatıyordu, ucuz giyimli, sağlıksız halleriyle kasvet dolu gelecekleri olan, kendilerinden hâlâ küstahça memnun olan o kızları. En fazla bir-iki yıl dayanırlardı, hamile kalır, birçoğu evlenirdi. Sonraki yıllarda Enid, evde doğum yapan bir ikisinin ebesi olmuş ve güvenlerinin yitip gittiğini, onlardaki cüretkâr damarın uysallığa, hatta dindarlığa döndüğünü görmüştü. Onlar için üzülürdü, istediklerini elde etmekte ne denli kararlı olduklarını hatırladığında bile.

Mrs. Quinn daha zor bir vakaydı. Mrs. Quinn çatırdar da çatırdar, ama iç karartıcı bir fesatçılıktan, içindeki çürümeden başka bir şey ortaya çıkmazdı.

Enid'in bu iğrenmeyi hissetmesinden daha kötüsü, Mrs. Quinn'in bunu biliyor oluşuydu. Enid istediği kadar sabırlı, nazik ya da güler yüzlü olsun, Mrs. Quinn farkındaydı olan bitenin. Ve Mrs. Quinn, bu farkındalığı zaferi haline getiriyordu.

Çok şükür kurtulduk.

Enid yirmi yaşında, hemşirelik eğitimini bitirmek üzereyken, babası Walley Hastanesi'nde ölüm döşeğindeydi. Ona o zaman, "Şu senin kariyerin beni ilgilendirmez," demişti. "Ama böyle bir yerde çalışmanı istemiyorum."

Enid ona doğru eğilerek, burayı nasıl bir yer sandığını sordu. "Walley Hastanesi'ndesin işte," dedi.

"Biliyorum," dedi babası, her zamanki gibi elinden geldiğince sakin ve makul bir şekilde (sigortacı ve emlakçıydı kendisi). "Ne dediğimi biliyorum. Yapmayacağına söz ver bana."

"Neye söz vereyim?" dedi Enid.

"Bu tip bir iş yapmayacağına," dedi babası. Enid babasının ağzından daha fazlasını alamadı. Sanki kızının sorusu onda tiksinti yaratıyormuş gibi, dudaklarını sıkı sıkı kapatıp germişti adam. Tek söyleyebildiği, "Söz ver," oldu.

"Nereden çıktı bu?" diye sordu Enid annesine ve berikine, "Ah, hadi. Hadi söz ver ona," dedi. "Ne fark edecek ki?"

Enid bu sözleri korkunç bulmuştu, ama yorum yapmadı. Annesi birçok şeye böyle baktığından tutarlı bir tavırdı bu.

"Anlamadığım bir konuda söz vermeyeceğim," dedi. "Zaten herhangi bir konuda söz vereceğim yok. Ama eğer neden bahsettiğini biliyorsan, bana da anlatmak zorundasın."

"Kafasına taktığı bir düşünce işte," dedi annesi. "Hemşireliğin kadınları kabalaştırdığına dair bir fikre kapılmış."

"Kabalaşmak," dedi Enid.

Annesi, hemşirelikteki babasının itiraz ettiği tarafın, hemşirelerin erkek bedeniyle içli dışlı olmaları olduğunu söyledi. Babasına göre –düşüncesi bu yöndeydi– bu tip

bir içli dışlılık genç kızları değiştirirdi, ama dahası, erkeklerin bu kız hakkındaki düşüncelerini de değiştirirdi. Önüne çıkacak kısmetlere zarar verecek ve karşısına da o kadar değerli olmayan başka türlü kısmetler çıkaracaktı. Erkeklerin bazıları ona olan ilgilerini kaybedecek, bazıları da başka türlü bir ilgi duyacaktı.

"Sanırım tüm bu meseleler senin evlenmeni istemesiyle karışmış," dedi annesi.

"Eğer öyleyse bu çok kötü," dedi Enid.

Ama sözünü vermekle kaldı. Bunun üzerine, "Umarım şimdi iyi hissediyorsundur," dedi annesi, "iyi hissediyordur," değil. "İyi hissediyorsundur." Sanki annesi, bu sözün ne kadar kışkırtıcı olduğunun, Enid'den önce farkına varmıştı. Ölüm döşeğindekine verilen söz, kendini inkâr, toptan fedakârlık. Dahası, ne kadar saçma o kadar iyi. Razı geldiği buydu işte. Üstelik (annesinin ima ettiği gibi) babasını sevdiği için de değil, yarattığı heyecandan dolayı. Soylu sapkınlığın katıksız bir örneği.

"Eğer senden, öyle ya da böyle, pek umursamadığın bir şeyden vazgeçmeni isteseydi, büyük bir ihtimalle ona bir daha asla diyecektin," dedi annesi. "Mesela ruj sürmeyi bırakmanı isteseydi. Ama hâlâ sürüyor olacaktın."

Enid, sabırlı bir ifadeyle dinledi bunu.

"Bu konuda dua ettin mi?" diye sordu annesi, sert bir ses tonuyla.

Enid evet dedi.

Böylece hemşirelik okulundan ayrıldı; evinde oturdu ve kendini oyaladı. Yeterince paraları olduğundan çalışmasına gerek yoktu. Aslında, annesi en başta, bu işi fakir kızların yaptığını, aileleri geçimlerini sağlayamadığı ya da onları üniversiteye yollayamadığı için bunun o kızlar için bir çıkış yolu olduğunu iddia ederek Enid'in hemşirelik okuluna gitmesine karşı çıktı. Enid, onun bu konudaki tutarsızlığını yüzüne vurmadı ama. Çitleri bo-

yadı, kış mevsimi için gül ağacının dallarını bağladı. Kek yapmayı, briç oynamayı öğrenerek, annesinin kapı komşuları Mr. ve Mrs. Willens'la oynadığı haftalık oyunlarda babasının yerine geçti. Mr. Willens'ın deyişiyle, çabucak dudak uçuklatacak kadar iyi bir oyuncu oldu. Onun yanında yetersiz bir partner oluşunu telafi etmek için, Mr. Willens elinde bir çikolata paketi ve pembe güllerle belirir olmuştu.

Enid kış akşamları paten yapmaya gitti. Badminton oynadı.

Eskiden arkadaşları eksik olmazdı, şimdiyse arkadaşı yoktu. Lisenin son yıllarında onunla birlikte okuyan insanlar şimdi üniversiteyi bitiriyor ya da öğretmen, hemşire veya uzman muhasebeci olarak uzaklarda çalışıyordu. Bunun üzerine tesisatçı ya da tuhafiyeci olmak üzere bankalarda, mağazalarda, ofislerde çalışmak için son sınıfa gelmeden okulu bırakanlarla arkadaş oldu o da. Bu gruptaki kızlar, birbirlerine söyledikleri gibi, sinekler gibi yakalanıyorlardı, evliliği kastediyorlardı. Enid gelinler için hediye partilerinin organizasyonunu üstlenip çeyiz günü hazırlıklarına yardım etti. Birkaç yıl içinde, gözde vaftiz annesi olmayı beklediği vaftiz törenleri olacaktı. Akrabası olmayan bu çocuklar büyüyecek ve ona "teyze" diye hitap edeceklerdi. Öte yandan, Kitap Kulübü'ne ya da Bahçıvanlık Cemiyeti'ne vakit ayırabilen annesinin yaşında ya da daha yaşlı kadınlar için, bir çeşit onursal evlat statüsüne erişmişti bile. Henüz gencecik olduğu halde, başlıca, merkezî ama öte yandan soyutlanmış bir rolün içine, çabucak ve kolaycacık kayıyordu böylece.

Ne ki, hep bu rolü oynamıştı aslında. Öteden beri lisede sınıf sekreteri ya da sınıfın toplantı organizatörü olmuştu. Popüler, neşeli, şık ve hoştu ya, beri yandan alttan alta ayrı tutulmuştu. Erkeklerden arkadaşı vardı,

ama hiç erkek arkadaşı olmamıştı. Sanki bu yönde bir seçim yapmadı, ama bu konuyu dert edindiği de yoktu. Kafasını tutkusuna takmıştı, utanç verici bir dönemde misyoner olmak, sonra da hemşire olmak tutkusuna takmıştı. Hemşireliği, evlenene kadar yapacağı bir iş olarak asla düşünmemişti. İyi olmak, iyilik yapmak umudu içindeydi, ama ille de düzenli, geleneksel ve kadınca bir yolla değil.

Yeni yıl partisinde belediye sarayına dans etmeye gitti. Onunla sık sık dans eden, eve dönerken ona eşlik eden ve iyi akşamlar dileyerek elini sıkan adam bir mandıra işletiyordu; kırk yaşlarında, evlenmemiş, mükemmel bir dansçıydı ve kavalye bulması ihtimal dışı olan kızların babacan dostuydu o. Hiçbir kadın onu ciddiye almazdı.

"Belki bir meslek kursuna gitmelisin," dedi annesi. "Olmadı, neden liseye devam etmiyorsun ki?"

Besbelli erkeklerin daha anlayışlı olduğu yerleri kastediyordu.

"Fazla yaşlıyım," dedi Enid.

Annesi güldü. "Bu ne kadar genç olduğunu gösterir," dedi. Kızında o yaştakilere has bir ahmaklığı keşfetmek, yirmi bir yaşın on sekizden sonsuz bir uzaklığı olduğunu düşünebilmek onu rahatlatmış gibiydi.

"Liseli çocuklar alayına katılmayacağım," dedi Enid. "Ciddiyim. Hem neden benden kurtulmak istiyorsun ki? Burada mutluyum." Bu somurtkanlık ve dik başlılık annesini memnun edip rahatlatmış gibiydi. Ne ki, hemen sonra iç çekti ve, "Yılların ne kadar çabuk geçtiğini görünce şaşıracaksın," dedi.

O yılın ağustos ayında, aynı dönemde birçok kızamık, birkaç tane de çocuk felci vakası meydana gelmişti.

Babasına bakan ve Enid'in hastanedeki maharetlerini gözlemlemiş olan doktor, ona bir süre için evlerde hemşirelik yaparak, kendisine yardımcı olmasını teklif etti. Enid bunu düşüneceğini söyledi.

"Dua etmeyi mi kastediyorsun?" dedi annesi ve buna karşılık Enid'in yüzü, başka bir kız olsa erkek arkadaşıyla buluşmakla ilgili bir ifade olabilecek inatçı, ketum bir ifadeye büründü.

"Verdiğim o söz," dedi Enid annesine, ertesi gün, "hastanede çalışmakla ilgiliydi, değil mi?"

Annesi o şekilde anladığını söyleyip evet dedi.

"Ve derece alıp kayıtlı hemşire olmakla ilgili?"

Evet, evet.

Demek ki eğer hastaneye yatacak imkânları olmayıp ya da yatmak istemeyip evde bakıma ihtiyaç duyan insanlar varsa ve Enid, kayıtlı hemşire olarak değil de, uygulamalı hemşire olarak evlerine gidip onlara bakarsa, bu verdiği sözü tutmadığı anlamına gelmezdi, öyle değil mi? Üstelik onun bakımına ihtiyaç duyanların çoğu çocuk ya da bebekli kadınlar, hatta ölmek üzere olan yaşlı insanlar olacağına göre, kabalaşma tehlikesi diye bir şey de olmayacaktı, öyle değil mi?

"Bakımını üstlendiğin erkekler yataktan çıkamayacak halde olursa, haklısın," dedi annesi.

Gelgelelim tüm bunların, Enid'in üç kuruş için feci derecede ilkel evlerde feci derecede yorucu işler yapmak uğruna, hastanede makul bir iş yapma olasılığından vazgeçmesi anlamına geldiğini söyleyip durmaktan da kendini alamadı. Enid bir de bakacaktı ki kirli kuyulardan su pompalıyor, kışları lavabolardaki buzları kırıyor, yazları sivrisineklerle savaşıyor ve dışarıdaki tuvaletleri kullanıyor olacaktı. Çamaşır makineleri ve elektrik yerine, döşeme tahtalarını ya da gazyağı lambalarını ovacaktı. O koşullarda yaşayan hastaların bakımını üstlenmenin yanı

sıra, ev işleriyle ve fakir ama sansar gibi çocuklarla da uğraşacaktı.

"Ama hayattaki maksadın buysa," dedi annesi, "ben o işi kötüledikçe sen kararında direteceksin. Bu durumda senden bir-iki söz vermeni isteyeceğim. İçtiğin suyu kaynatacağına söz ver. Asla bir çiftçiyle evlenmeyeceğine de."

"Bu çılgın fikirlerin tamamı için," dedi Enid.

On altı yıl önceydi bu. O yılların başlangıcında insanlar fakirleştikçe fakirleşti. Hastane masraflarını karşılayamayan insanların sayısı her geçen gün arttı ve Enid'in çalıştığı evlerin çoğunun durumu kötüleşip neredeyse annesinin tasvir ettiği hale geldi. Çamaşır makinesinin bozulup tamir edilemez hale geldiği ya da elektriğin kesildiği, hatta hiç bağlanmamış olduğu evlerde, çarşafların ve alt bezlerinin elde yıkanması gerekiyordu. Enid ücretsiz çalışmıyordu, çünkü o takdirde bu tip hemşirelik yapan ve onun imkânlarına sahip olmayan diğer kadınlara haksızlık etmiş olurdu. Ama kazandığı paranın çoğunu çocuklar için ayakkabı, kaban, dişçi ziyareti ve Noel hediyesi biçiminde geri verirdi.

Annesi etrafta dolanıp arkadaşlarından eski bebek karyolası, mama sandalyesi, battaniye ve kendi elleriyle parçalara ayırıp alt bezi haline getirdiği yıpranmış çarşaflar toplardı. Herkes ona kim bilir Enid'den nasıl gurur duyduğunu söyler, o da bunu onaylar, öyle tabii derdi.

"Ama bazen dünyanın işini yapmak demek bu," derdi. "Bir azizenin annesi olmak."

Sonra savaş ve savaşla birlikte doktor ve hemşire kıtlığı başladı ve Enid, eskisinden çok daha fazla değere bindi. Aynı şekilde, sürüyle bebeğin dünyaya geldiği savaş sonrasında da. Ancak şimdilerde, hastanelerin genişletilmesi ve çiftliklerin zenginleşmesiyle sorumlulukları

gittikçe azaldığından, tuhaf, umutsuz vakaların ya da iflah olmaz derecede huysuz oldukları için hastanelerin kapı dışarı attıkları hastaların bakımını üstlenmek zorunda kalabilirdi.

Bu yaz iki günde bir etrafı sel götürmüş, ardından güneş çıkıp sıcak yaparak, sırılsıklam yaprakları ve çimleri parıl parıl parlatmıştı. Sabahın erken saatleri puslu mu pusluydu, nehre çok yakındı burası, pus kalktığında bile, aşırı yağış ve yaz sıcağının yoğunluğundan dolayı hiçbir yönde uzaklar görünmüyordu. Koca ağaçların, çalılıkların hepsi koruk asmaları ve Frenk asmalarıyla kaplanmıştı, mısır, arpa, buğday ve samanlar hasattaydı. Her şey zamanından önce oluyor, diyordu insanlar. Saman haziranda biçilmeye hazırdı, o nedenle Rupert, yağmur bozmadan onları ambara almak için acele etmeliydi.

Hava kararana kadar çalışmak zorunda olduğundan, akşamları eve gittikçe daha geç gelir olmuştu. Bir akşam geldiğinde ev karanlıktı, sadece mutfak masasında bir mum yanıyordu.

Enid tel kapının kancasını açmak için koşturdu.

"Elektrik kesintisi mi?" diye sordu Rupert.

Enid, "Şişşt!" dedi. Fısıldayarak çocukları aşağıdaki odalara yatırdığını söyledi, çünkü üst kat aşırı sıcaktı. Sandalyeleri yan yana dizip üstüne yastık ve şilte koyarak onlara yatak yapmıştı. Ve tabii ki uyuyabilmeleri için ışıkları söndürmek zorunda kalmıştı. Çekmecelerden birinde bir mum bulmuştu ve defterine yazdıklarını görebilmek için yeterdi bu.

"Burada uyudukları geceyi ömür boyu hatırlayacaklar," dedi. "İnsan çocukken başka yerlerde uyuduğu geceleri asla unutmaz."

Hasta odası için alınmış tavan pervanesinin kutusu-

na oturdu Rupert. Bunu almak için Walley'ye gitmişti. Oradan aldığı bir gazeteyi de Enid'e verdi.

"Dünyada neler olup bitiyor, belki bilmek istersin diye düşündüm," dedi.

Enid gazeteyi masaya, defterinin yanına serdi. Fıskiyenin altında oynayan iki köpeğin fotoğrafı vardı.

"Bir sıcak dalgasının geleceğini yazıyor," dedi Enid. "Bunu öğrenmek çok hoş, öyle değil mi?"

Rupert pervaneyi dikkatle kutusundan çıkarıyordu.

"Bu harika olacak," dedi Enid. "Gerçi odası şimdi serinledi, ama yarın onu çok rahatlatacaktır."

"Takmak için yarın erkenden gelirim," dedi Rupert. Sonra karısının o gün nasıl olduğunu sordu.

Enid, bacaklarındaki ağrının dindiğini ve doktorun verdiği yeni ilaçların onu biraz rahatlattığını söyledi.

"Tek mesele erkenden uyuması," dedi. "Bu da senin onu ziyaret etmeni zorlaştırıyor."

"Dinlensin daha iyi," dedi Rupert.

Bu fısıltılı sohbet sayesinde lisede, ikisi de son sınıftayken yaptıkları sohbetlerin, önceki yıllardaki sataşmaların ya da daha zalim flörtleşmeler veya o tip şeylerin uzun zamandır geride kaldığını hissetti Enid. O son sene, Rupert Enid'in arkasındaki sırada oturmuş ve birbirleriyle sadece en fazla ihtiyaçlar için kısa cümlelerle konuşmuşlardı. Mürekkep silgisi var mı? "Suçlamak" nasıl telaffuz edilir? Tiren Denizi neredeydi? Genellikle bu sohbetleri başlatan, oturduğu sıradan yarı dönüp Rupert'ın ne kadar yakınında olduğunu görmeyen, sadece hisseden Enid'di. Silgi istemişti, ona bir konuda danışmıştı, ama aynı zamanda da cana yakın olmak istemişti. Öte yandan kendini affettirmek de istiyordu, arkadaşlarıyla birlikte Rupert'a yaptıklarından utanç duyuyordu. Özür dilemek yararsızdı, onu tekrar utandırmaktan başka bir işe yaramayacaktı. Rupert sadece, Enid'in arkasında otururken ve onun yü-

züne bakmayacağını bildiğinde rahattı. Sokakta karşılaşırlarsa, Rupert son âna kadar başka yöne bakar, Enid'in, "Selam Rupert," diye, geçmişte bıraktığı o eski zalim ses tonunun yankısıyla şakıdığını duyduktan sonra da, neredeyse sesini çıkarmadan mırıldanarak karşılık verirdi.

Gelgelelim Rupert onun dikkatini çekmek için bir parmağıyla omzuna dokunduğunda, dokunurcasına öne doğru eğilip, hatta belki de, kısa kesildiğinde bile gür olan sık saçlarına dokunduğunda –Enid bundan emin olamazdı– Enid affedildiğini hissederdi. Bir açıdan onurlandırıldığını hissederdi. Böylece ciddiyet ve saygı iade edilmiş olurdu.

Nerede, tam olarak nerede bu Tiren Denizi?

Rupert'ın tüm bu olanları hatırlayıp hatırlamadığını merak etti Enid.

Gazetenin sayfalarını birbirinden ayırdı. Margaret Truman İngiltere'yi ziyaret etmiş, kraliyet ailesi tarafından kabul edilmişti. Kralın doktorları, kralın Buerger hastalığını E vitaminiyle tedavi etmeye çalışıyordu.

Gazetenin ön sayfasını Rupert'a verdi. "Ben şu kare bulmacaya bakacağım," dedi. "Kare bulmaca çözmeyi severim, günün sonunda beni rahatlatıyor."

Rupert oturup gazeteyi okumaya başladı ve Enid, ona çay ikram etti. Rupert tabii ki, "Zahmet etme," dedi ama Enid, taşra dilinde bunun "evet" anlamına geldiğini de düşünerek yine de bir fincan çay koydu ona.

"Bu bir Güney Amerika şarkısı," dedi Enid, kare bulmacaya bakarak. "Bir Latin Amerika şarkısı. Sağdan sola ilk cümle bir müzikal... giysi. Bir müzikal giysisi mi? Giysi. Bir dolu harf var. Hah. Hah. Bu gece şanslıyım. Cape Horn![1]"

1. Güney Amerika'nın en uç burnu, Horn Burnu. Ancak İngilizce *cape* pelerin, *horn* ise üflemeli çalgılar anlamına da gelir. (Ç.N.)

"Ne kadar ahmakça şeyler, görüyor musun?" diyerek çay koymak üzere kalktı.

Eğer Rupert o günleri hatırlıyorsa, ona kin güdüyor muydu acaba? Belki Enid'in son sınıftaki o gamsız cana yakınlığı, Rupert'ın nazarında, aynı geçmişteki sataşmalar kadar küçümseyici ve nahoştu.

Enid onu bu evde ilk gördüğünde, pek değişmediğini düşünmüştü. Eskiden uzun boylu, yapılı, ablak yüzlü bir gençti, şimdi de uzun boylu, iriyarı, ablak yüzlü bir adam olmuştu. Saçlarını her seferinde öyle kısa kestiriyordu ki, seyrelmiş ve kumral rengi yer yer kırlaşmış olduğundan bir şey fark etmiyordu. Güneş yanığıyla sürekli esmerleşmiş oluşu, kızarmalarının yerini almıştı. Kafasını meşgul edip yüzündeki ifadeye yansıyan meseleye gelince, belki de o eski dertti nedeni, dünyada yer kaplayıp insanların sana seslendikleri bir isme sahip olmak, başkalarının tanıdıklarını sandıkları biri olmak.

Son sınıfta, sıralarına oturmuş o insanları düşündü Enid. Küçük bir sınıf haline gelmişlerdi, beş yıl süresince hevessiz, kaygısız ve ilgisizler elenerek, geride trigonometri ve Latince öğrenen o azman, vakur ve uysal çocukları bırakmıştı. Ne tür bir hayata hazırlanmakta olduklarını düşünüyorlardı acaba? Acaba ne tür insanlar haline geleceklerini sanıyorlardı?

Enid'in gözleri önüne, "Rönesans ve Reformasyon Tarihi" adlı, sert kapağı aşınmış o koyu gri kitap geldi. İkinci el, belki de onuncu eldi, kimse yeni ders kitabı almazdı. İç kapağında, o gün kimi orta yaşlı ev kadınları olmuş, kimi kasaba civarında tüccarlık yapan tüm eski sahiplerin adları yazılıydı. Onların bu kitaptaki şeyleri öğrenip, "Nantes Fermanı"nın kırmızı kalemle altını çizdiklerini, kenarına da "N.B." yazdıklarını bugün düşünemezdi insan.

"Nantes Fermanı".[1] O kitaplardaki ve öğrencilerin kafasındaki bilgilerin, kendisinin ve tabii Rupert'ın kafasındaki bilgilerin işe yaramaz, egzotik niteliği karşısında, Enid şefkat ve hayret duyuyordu şimdi. Olmaları gereken insanlar haline gelmemiş olmaları değildi bunun nedeni. Bununla ilgisi yoktu. Rupert'ın bu çiftliğin çiftçisinden başka bir şey olacağı düşünülemezdi. Neticede burası verimli bir çiftlik, Rupert ise ailenin tek erkek evladıydı. Enid'e gelince, o da tam olarak yapması gerektiğini düşündüğü işi yapıyordu şimdi. Kendileri için yanlış hayatları seçtikleri ya da istemedikleri halde zorla seçtikleri veya anlamadan seçim yaptıkları söylenemezdi. Aynı şekilde, zamanın nasıl geçtiğini ve onları nasıl, eskiden olduklarından daha fazla değil de, daha yoksun bir halde bıraktığını da anlamamışlardı.

"Amazon ekmeği," dedi Enid, "Amazon ekmeğine ne denir?"

"Manyok mu?" dedi Rupert.

"Yedi harfli," diye devam etti Enid. "Yedi."

"Tapyoka mı?" dedi Rupert.

"Tapyoka mı? Tek *p* ile yazılıyordu değil mi? Tapyoka."

Mrs. Quinn yemeği hususunda günbegün daha kaprisli oldu. Bazen kızarmış ekmek ya da üstüne süt dökülmüş muz istediğini söylerdi. Bir gün de fıstık ezmeli kurabiyelerden istedi. Enid tüm bunları hazırlar –nasıl olsa çocukların da yiyeceği şeylerdi– ama servis ettiğinde Mrs. Quinn görünümlerine ya da kokularına bile dayanamazdı. Jölenin bile dayanamadığı bir kokusu vardı.

1. 1598 yılında, Katolik Fransa'nın kralı IV. Henry'nin, ülkesinde millî birliğin sağlanması amacıyla Kalvenci Protestanların haklarının tanındığını ve bu yolla inanç özgürlüğünü bildiren fermanı. (Ç.N.)

Bazı günler en ufak bir sesten nefret ederdi; pervanenin çalışmasına bile izin vermezdi. Bazı günlerse radyonun açılmasını, doğum günü ya da yıldönümlerinde istek parçalarının çalındığı ve insanlara telefonla bağlanılıp soruların sorulduğu istasyon yayınını dinlemek isterdi. Bu programda sorulara doğru yanıt verirsen Niagara Şelaleleri'ne gezi bileti, bir galon gaz ya da torba torba bakkaliye veya sinema bileti kazanırdın.

"Hepsi önceden ayarlanmış," dedi Mrs. Quinn. "Birini arıyor-*muş* gibi yapıyorlar, oysa yandaki odadalar ve soruların cevabı onlara önceden verilmiş. Bir zamanlar radyoda çalışan birini tanırdım, işin aslı budur."

Bugünlerde nabzı hızlıydı. Nefes nefese, soluğu kesilmiş sesiyle çok hızlı konuşurdu. "Şu anneninki ne tür bir arabaydı?" diye sordu.

"Bordo rengi bir araba," dedi Enid.

"Yani ne *yapımı*?" dedi Mrs. Quinn.

Enid bilmediğini söyledi, ki doğruydu bu. Biliyordu, ama unutmuştu şimdi.

"Satın aldığında yeni miydi?"

"Evet," dedi Enid. "Evet. Ama üç ya da dört yıl öncydi."

"Willens'lara komşu o büyük taş evde yaşıyor, değil mi?"

"Evet," dedi Enid.

"Kaç odası var? On altı mı?"

"Bir sürü."

"Mr. Willens boğulduktan sonra, onun cenazesine gittin mi?"

Enid, "Hayır," dedi. "Cenazelerden pek hazzetmem."

"Benim gitmem gerekirdi. O sırada bu kadar hasta değildim, yol üstünde oturan Hervey'lerle gidecektim, arabalarında yer vardı, ama sonra kız kardeşiyle annesi de gelmeye karar verdi ve böylece arka koltukta yer kal-

madı. Clive ile Olive ise kamyonla gittiler, onların ön koltuğuna sığışabilirdim, ama bana teklif etmek akıllarına gelmedi bile. Sence boğulması intihar mıydı?"

Enid, Mr. Willens'ın ona bir gül uzattığını hatırladı. Onun o kurnazca centilmen tavırları, sanki çok fazla şeker yemiş gibi Enid'in diş sinirlerine dokunurdu.

"Bilemem. Herhalde öyle olmamıştır."

"Mrs. Willens ile araları iyi miydi peki?"

"Bildiğim kadarıyla fevkalade bir birliktelikleri vardı."

"Oh, demek öyle ha? dedi Mrs. Quinn, Enid'in mesafeli cevabını taklit etmeye çalışarak. "Fev-ka-la-de demek."

Enid, Mrs. Quinn'in odasındaki divanda uyudu. Mrs. Quinn'in o harap edici kaşıntıları neredeyse bitmişti, sürekli işeme ihtiyacı duyması da. Arada bir haşin ve öfkeli öksürük nöbetlerine kapılmasına rağmen, neredeyse bütün gece uyumuştu. Enid'i uyandırıp kaldıran, kendi sorunuydu. Çirkin rüyalar görür olmuştu. Daha önce gördükleriyle benzerliği yoktu bu rüyaların. Eskiden kötü rüya olarak, odaların değişip durduğu yabancı bir evde bulurdu kendini; işler sürekli artarak boyunu aşar, yaptığını sandığı işlerin yapılmadığı ortaya çıkar ya da sayısız engelle karşılaşırdı. Sonraları, tabii romantik rüyalar olarak tanımladığı, bir adamın kolunu omzuna attığı, hatta onu sarmaladığı o rüyaları görür oldu. Bir yabancı ya da tanıdığı biri olabilirdi bu adam, bazen, o konumda düşünülmesi şaka gibi gelebilecek türden bir adam. Bu rüyalar karşısında düşünceli ve azıcık hüzünlü olur, ama bu tip duyguların onun için hâlâ geçerli olduğu hissiyle, bir açıdan da rahatlardı.

Bu rüyalar belki yüz kızartıcıydı ya, şimdiki rüyalarıyla karşılaştırıldığında tek kelimeyle hiçti. Şimdi gör-

düğü rüyalarda, bütünüyle yasak ya da akla gelmedik sevgililerle çiftleşiyor ya da çiftleşmeye çalışıyordu (bazen araya bir kişi girerek ona engel oluyor ya da koşullar değişiveriyordu). Şişko, iğrenç bebeklerle, sargılara sarılmış hastalarla ya da kendi annesiyle... Şehvetle kendinden geçip inleyerek ter içinde kalır; sonra hoyratlıkla ve kötücül bir faydacılıkla işe koyulurdu. "Evet, böyle idare etmeli," derdi kendi kendine. "Daha iyi bir fırsat çıkmadıkça böyle idare etmeli." Ve bu soğukkanlılık, bu gerçekçi fesatlık, tek kelimeyle içindeki şehveti harekete geçiriyordu. Pişmanlık duymadan, ter içinde ve dermansız bir halde uyandı ve benliği, utanç ve şüphe duygusu, tekrar içine üşüştü. Tenindeki ter soğudu. Ilık gecede, tiksinti ve aşağılanmayla, titreyerek yattı. Yeniden uykuya dalmayı göze alamadı. Karanlığa alıştı ve o uzun, tül perdeli dikdörtgen pencerede zamanla soluk bir ışık belirdi. Hasta kadının nefesi ise cırlıyor, paylıyor ve neredeyse yok olup gidiyordu.

Acaba Katolik olsaydı, diye düşündü, günah çıkarmakla dile gelecek bir şey miydi bu? Ne ki, kişisel bir duada bile ortaya çıkarılabilecek bir şeye benzemiyordu. Artık pek dua etmiyor, sadece usulen ettiği oluyordu, ayrıca demin yaşadığı deneyimlere Tanrı'nın dikkatini çekmek tam anlamıyla gereksiz ve saygısızcaydı. Tanrı aşağılanmış olacaktı bu yolla. Enid de aşağılanmış olacaktı, kendi aklı yoluyla. Keza iyimser ve anlayışlı bir dini vardı ve bu dinde, uykusunu istila eden şeytan gibi, işe yaramaz dramlara yer yoktu. Kafasındaki murdarlık onun içindeydi ve buna, dramatize ederek önem atfetmenin bir anlamı yoktu. Kesinlikle yoktu. Zihnin çöplüğünden başka bir şey değildi bu.

Ev ile ırmak kenarı arasındaki çayırlıkta inekler geziniyordu. Onların gece boyunca çiğneyerek, itişerek yemlendiklerini duyabiliyordu Enid. Miskotu ve yabani

hindibaların, çiçek açmış otların arasında, onların yumuşak hatlı koca şekillerini düşündü: Ne güzel bir hayat yaşıyordu şu inekler.

Tabii ki son buluyordu o hayatlar, kesimhanede son buluyordu. Sonları bir felaketti.

Aynı şey herkes için geçerliydi. Kötülük bizi uyurken ele geçiriyordu; acı ve çözülme, pusuda bekliyordu. Hayalinde canlandırabileceğinden çok daha kötü hayvani korkular da keza. Yatağın ve ineklerin nefeslerinin, geceleyin gökyüzündeki yıldızların oluşturduğu motiflerin verdiği rahatlıklar; bunların tümü bir anda tepetaklak olabilirdi. Ve o, Enid, bu gerçeği görmezden gelerek var gücüyle çalışıyordu. İnsanları rahatlatmaya çalışıyordu. İyi olmaya çalışıyordu. Annesinin deyimiyle, bir merhamet meleği olarak, ama zaman geçtikçe bu tanımdaki hicvi kaybederek. Hastalar ve doktorlar da söylemişti onu.

Ve bu zaman boyunca, kaç kişi onun bir ahmak olduğunu düşünmüştü kim bilir? Uğruna çabaladığı insanlar onu küçümsemiş olabilirlerdi. Onun yerinde olsalar asla aynısını yapmayacaklarını düşünerek. Yo, asla o kadar ahmak olmazlardı.

Zavallı mücrimler, cümlesi geldi aklına. *Zavallı müc-rimler.*

Tövbekârları affet.[1]

Kalktı ve çalışmaya başladı; ona kalırsa, en iyi böyle tövbekâr olunurdu. Gece boyunca sessiz sessiz, hiç durmadan çalışarak mutfak dolaplarındaki buğulu bardakları, yapış yapış tabakları silip daha önce olmayan bir çekidüzen verdi ortalığa. Hem de hiç yoktu. Çay fincanları içi bal dolu bir küleğin üstünde ketçap, hardal ve tuvalet kâğıdıyla birlikte duruyordu. Raflara ne muşamba, ne de

1. Anglikan Kilisesi, Dua Kitabı'ndan. (Ç.N.)

gazete serilmişti. Bir torbanın içindeki kahverengi şeker, kaya gibi sertti. Son birkaç ayda, işlerin yokuş aşağı gitmesi anlaşılır bir şeydi, ama görünüşe bakılırsa itinaydı, tertipti, hiçbir zaman, asla olmamıştı burada. Tül perdelerin tümü isle grileşmişti, pencere doğramaları yağlıydı. Kavanozun içindeki reçel küflenip tüylenmeye bırakılmış, uzun zamandır sürahide duran çiçeklerin çürüyüp leş gibi kokuttuğu su hâlâ dökülmemişti. Ama yine de iyi bir evdi bu, temizlenip boyanırsa eski haline gelebilirdi.

Gelgelelim ön odanın zeminine, geçenlerde özensizce vurulan o çirkin kahverengi boyaya ne çare bulunurdu ki?

Enid, günün ilerleyen saatlerinde vakit bulduğunda, Rupert'ın annesinin çiçek tarhındaki yabani otları ayıklayıp, o yaşını başını almış yürekli bitkileri boğan dulavratotu ve ayrıkotlarını kökünden söktü.

Çocuklara kaşıklarını doğru düzgün tutmayı ve yemekten önce dua etmeyi öğretti.

Böylesi güzel bir dünya için teşekkürler sana,
Tabağımızdaki yemek için teşekkürler...

Diş fırçalamayı ve yatmadan evvel dua etmeyi öğretti onlara.

"Tanrı Anne'yi, Baba'yı, Olive halayı, eşi Clive'i, Prenses Elizabeth ve Margaret Rose'u kutsasın." En sonuna, her biri diğerinin adını ekledi. Sylvie, "Ne anlama geliyor bu?" diye sorduğunda, bunu bir süredir yapmaktaydılar.

"Ne, ne anlama geliyor?" diye sordu Enid.

"'Tanrı kutsasın,' ne anlama geliyor?"

Enid, içine vanilyalı tatlandırıcı katmadan yumurtalı süt yaptı ve bununla, Mrs. Quinn'i kaşık kaşık besledi. Onu besin değeri yüksek bu sıvılarla her seferinde azar azar beslemiş, Mrs. Quinn ise kendisine küçük miktarlarda verilen bu sıvıları midesinde tutabilmişti. Tutamadığı takdirde, Enid ona kaşıkla gazsız ılık zencefilli gazoz verirdi.

Şimdilerde, gün ışığı ya da herhangi bir ışık da, sesler kadar nefret uyandırıyordu Mrs. Quinn'de. Enid pencerelere, perdeler kapalıyken bile kalın örtüler asmak zorunda kalıyordu. Mrs. Quinn'in isteği üzerine pervane kapatıldığı için, oda bunaltıcı derecede sıcaktı ve ilgilenmek üzere hastanın üzerine eğilen Enid'in alnından ter damlıyordu. Mrs. Quinn titreme nöbetine kapılmıştı; hiçbir zaman yeterince ısınamıyordu.

"Gereksiz yere uzuyor," dedi doktor. "Herhalde ona içirdiğin sütlü içecekler sayesinde devam edebiliyor."

"Yumurtalı süt," dedi Enid, sanki arada bir fark varmış gibi.

Mrs. Quinn sık sık konuşamayacak kadar yorgun ve bitkin oluyordu artık. Bazen baygın bir halde yatıyor, çok zayıflamış soluklarıyla, şaşırıp kendi halinde seyreden nabzıyla Enid'den daha deneyimsiz birinin onu ölü sayıp saymayacağını merak ediyordu. Ama başka zamanlarda canlanıveriyor, radyonun açılmasını istiyor, sonra tekrar kapattırıyordu. Hâlâ kim olduğunun, Enid'in kim olduğunun tamamıyla farkındaydı da, arada bir Enid'i, gözlerinde şüpheci ve meraklı bir ifadeyle izliyordu. Yüzünün, hatta dudaklarının rengi çoktan gitmişti, ama gözleri sanki geçmiştekinden de yeşil görünüyordu, sütümsü, bulutumsu bir yeşil. Enid, onu takip eden bakışa cevap vermeye çalıştı.

"Seninle konuşması için bir rahip getirmemi ister misin?"

Mrs. Quinn tükürmek ister gibi baktı.

"İrlandalıya benzer bir halim var mı benim?"

"Ya bir papaz?" diye sordu Enid. Bunun doğru bir soru olduğunu biliyordu, ama sorma şekli yanlıştı, soğuk ve alttan alta kötücül.

Yo, Mrs. Quinn'in istediği bu değildi. Hoşnutsuzlukla homurdandı. Gücü henüz büsbütün tükenmemişti ve Enid, onun bu gücü bir amaç uğruna topladığını hissetmişti. "Çocuklarınla konuşmak ister misin?" diye sordu, sesine duygudaş ve teşvik edici bir tını vererek: "İstediğin bu mu?"

Hayır.

"Ya kocan? Kocan birazdan burada olur."

Enid bundan emin değildi. Rupert bazı akşamlar çok geç, Mrs. Quinn son ilaçlarını alıp uyuduktan sonra gelirdi. Sonra Enid'le otururdu. Ona her zaman gazete getirirdi. Ona, defterlerine ne yazdığını sorardı –iki defteri olduğunu fark etmişti– Enid de yanıt verirdi. Birinde, doktor için hastanın tansiyonunun, nabzının ve vücut ısısının kaydı; neyi yediğinin, neyi çıkardığının, sindirdiğinin, aldığı ilaçların kaydı ve hastanın durumuna dair genel değerlendirmeler vardı. Diğer defteriyse kendisi için tutuyor, tamı tamına olmasa da çoğunlukla aynı şeyleri yazıyor, ama hava durumuna ve çevrede olan bitenlere dair bazı ayrıntılar da ekliyordu. Bir de hatırlamak istediklerini.

"Mesela, geçen gün oturup bir şey yazdım," dedi. "Lois'in dediği bir şeyi. Lois ve Sylvie, Mrs. Green buradayken geldiler ve Mrs. Green'in otoyola çıkan yolun iki yanındaki böğürtlenlerin büyüyüp büyümediklerini sorması üzerine, Lois, 'Tıpkı *Uyuyan Güzel*'deki gibiler,' dedi. Çünkü onlara bu masalı okumuştum. Bunu kaydettim işte."

"O böğürtlen çalılarını toplayıp budamam gerek," dedi Rupert.

Enid, onun Lois'in söylediklerinden ve kendisinin de bunu kaydetmesinden hoşlandığını hissetti, ama Rupert'ın bunu dile getirmesi mümkün değildi.

Rupert bir gece, ona bir-iki gün için buralarda olmayacağını, çiftlik hayvanı mezatına gideceğini söyledi. Doktora, Bir sakıncası var mı, diye sordu ve doktor da istediği gibi gidebileceğini söyledi.

O gece, karısı henüz son haplarını almadan geldi Rupert; Enid, Rupert'ın uzakta olacağı o birkaç günün öncesinde, karısını uyanık yakalamak istediğini sandı. Ona doğruca Mrs. Quinn'in odasına gitmesini söyledi ve Rupert da öyle yaparak, ardından kapıyı kapadı. Enid eline bir gazete aldı ve yukarı çıkıp okumayı düşündü, ama çocuklar büyük bir ihtimalle henüz uyumamış olacak, onu çağırmak için bahaneler bulacaklardı. Verandaya çıkabilirdi, ama günün o saatinde sivrisinek olurdu, özellikle de o günkü gibi, öğleden sonra yağmur yağmışsa.

İstemeden mahrem şeylere, hatta hatta kavga gibi konuşmalara kulak misafiri olup, ardında da, Rupert odadan çıktığı sırada onunla yüz yüze gelmeye çekindi. Mrs. Quinn bir olay çıkarmaya hazırlanıyordu, Enid emindi bundan. Ve nereye gideceğine karar veremeden bir şeyler duydu. Karşılıklı suçlama ya da (eğer mümkünse tabii) muhabbet, hatta pek beklemediği ağlaşmalar değil de, kahkahaydı bu. Mrs. Quinn cılız bir kahkaha atıyordu ve Enid'in daha önce duymuş olduğu bu alaycı ve kendinden hoşnut kahkahada, daha önce hayatında hiç duymamış olduğu bir şey de vardı aynı zamanda, kasıtlı bir bayağılık. Gitmesi gerektiği halde, yerinden oynamadı Enid; hâlâ masa başında, bir dakika sonra Rupert'ın açıp çıktığı oda kapısına bakmaktaydı. Rupert gözlerini ondan kaçırmadı ya da gözlerini kaçırmayan Enid'di. Yapamadı bunu. Yine de Rupert'ın onu gördüğünü kesin olarak söyleyemezdi. Sanki ona elektrik çarp-

mış da vücudu bu ahmakça felakete uğradığı için af diler gibi –Acaba kimden?– bir hali vardı.

Ertesi gün Mrs. Quinn'in gücü, Enid'in daha önce başka hastalarda bir-iki kez tanık olduğu, doğal olmayan ve yanıltıcı bir şekilde yeniden canlandı. Mrs. Quinn sırtını yastıklara vererek oturdu. Pervanenin çalıştırılmasını istedi.

"Ne güzel fikir," dedi Enid.

"Sana hayatta inanmayacağın bir şey anlatabilirim," dedi Mrs. Quinn.

"İnsanlar bana neler anlatır neler," dedi Enid.

"Eminim. Yalanlar," dedi Mrs. Quinn. "Bahse girerim baştan aşağı yalandır hepsi. Mr. Willens bu odadaydı, biliyor musun?"

III. Hata

Mrs. Quinn salıncaklı sandalyeye oturmuş gözlerini muayene ettirir, Mr. Willens ise, ona iyice yaklaşıp gözlerine o aleti tutarken, içeri Rupert'ın girdiğini ikisi de duymamıştı, zira onun, nehir kenarında odun kesiyor olması gerekirdi. Ama gizlice geri gelmişti. Ses yapmamak için gizlice mutfak kapısından girmişti, içeri girmeden önce dışarıda Mr. Willens'ın arabasını görmüş olmalıydı, ardından da bu odanın kapısını yeteri kadar aralayarak, Mr. Willens'ı orada, dizleri üzerinde, elindeki aleti kadının gözlerine tutmuş, diğer elini de, dengede durmak için onun bacağına koymuş bir halde görmüştü. O, dengede durmak için Mrs. Quinn'in bacağını kavramışken, berikininse eteği yukarı sıvanıp çıplak bacağını açmıştı, ama mesele bundan ibaretti, zira kadın tüm dikkatini sabit durmaya vermek zorunda olduğundan, bu konuda elinden gelen bir şey yoktu.

Böylece ikisi de bir şey duymadan odaya girdi Ru-

pert, sonra da tek hamleyle, yıldırım gibi Mr. Willens'ın üstüne atıldı, Mr. Willens ise ne doğrulabildi ne de arkasını dönebildi, olan bitenin farkına varamadan kendini yerde buldu. Rupert onun kafasını tuttu, kaldırıp indirerek yere vurdu, vura vura canını çıkardı; Mrs. Quinn yerinden hızla sıçrayınca, sandalyeye çarparak Mr. Willens'ın göz muayenesi aletlerini koyduğu kutuyu devirdi ve içindekiler etrafa saçıldı. Rupert adamı yerden yere vurdu, belki de Mr. Willens sobanın ayağına veya başka bir şeye çarptı, Mrs.Quinn ne olduğunu bilemiyordu. Sıra bende diye düşündü sonra. Ama kaçıp gidemezdi, zira bunun için onların çevresinden dolaşması gerekiyordu. Sonra Rupert'ın ona saldırmayacağını anladı. Nefes nefeseydi, yerden iskemleyi kaldırıp oturdu. Bunun üzerine Mrs. Quinn, Mr. Willens'ın yanına gitti ve ne kadar ağır olursa olsun, onu çevirip yüzüstü yatırmaya çalıştı. Gözleri açık sayılmazdı, ama kapalı da değildi ve ağzından bir sıvı geliyordu. Ama yüzündeki kemikler kırılmamıştı, çürük de göze çarpmıyordu, belki de üstünden fazla zaman geçmediği için. Ağzından gelen sıvının kana benzediği yoktu. Rengi pembeydi; tam olarak neye benzediğini merak ediyorsan, reçel yapmak için çilek kaynattığında meydana gelen köpükler gibiydi. Parlak pembe. Rupert onu yüzüstü yatırdığında, tüm yüzüne bulaşmıştı. Öte yandan, Mrs. Quinn onu sırtüstü çevirirken, bir ses de çıkarıyordu. Glug-glug... Bundan ibaret. Glug-glug ve öylece yatmış kıpırdamıyordu bile.

Rupert sandalyeden fırlamış, sandalye hâlâ sallanırken yerdeki her şeyi toplayıp teker teker Mr. Willens'ın kutusuna yerleştirmeye başlamıştı. Her şeyi yerli yerine koyuyordu. Bunu yaparak zaman kaybediyordu. İçi kırmızı pelüş kaplı özel bir kutuydu bu, kullandığı her şeyin bir yeri vardı ve her şey doğru yerleştirilmeliydi, aksi takdirde tepesindeki kapak kapanmazdı. Rupert her şeyi

yerine koydu ve kapağı kapadı, sonra da tekrar sandalye-ye çöküp dizlerine vurmaya başladı.

Masada, o işe yaramaz örtülerden biri vardı, Rupert'ın annesiyle babasının, Dionne Beşizleri'ni görmeye, kuzeye gittiklerinde getirdikleri bir hediye. Mrs. Quinn onu masadan çekip o pembe sıvıyı emsin diye Mr. Willens'ın başına sardı, böylece ona bakıp durmak zorunda kalmayacaklardı.

Rupert o koca elleri açık, dizlerine vurup duruyordu. Mrs. Quinn, "Rupert, onu bir yere gömmemiz gerek," dedi.

Rupert sadece baktı ona, sanki "Neden?" diye sorar gibiydi.

Mrs. Quinn, onu bodruma gömebileceklerini söyledi, ne de olsa zemini topraktı.

"Aynen öyle," dedi Rupert. "Ama arabasını nereye gömeceğiz?"

Ahıra kapatıp üstünü samanla kaplayabileceklerini söyledi Mrs. Quinn.

Ahırın etrafında birçok kişinin dolandığını söyledi Rupert.

Bunun üzerine, Mrs. Quinn adamı nehre koymayı düşündü. Onu suyun altında, arabasında oturur bir halde düşündü. Ona bir tablo gibi geldi bu görüntü. Rupert önce bir şey söylemedi, bunun üzerine Mrs. Quinn de mutfağa gidip su getirdi ve Mr. Willens'ı temizledi, böylece hiçbir yere bir şey damlamayacaktı. Artık ağzından o yapışkan sıvı gelmiyordu. Sonra onun cebinden anahtarlarını çıkardı. Pantolonunun kumaşının altından bacağının hâlâ sıcak olduğunu hissedebiliyordu.

Rupert'a harekete geçmesini söyledi.

Rupert anahtarları aldı.

Mr. Willens'ı kaldırdılar, kadın ayaklarından, Rupert'sa başından; sanki bir ton ağırlığındaydı. Kurşun gi-

biydi. Ancak Mrs. Quinn onu taşırken, adamın ayakkabısının teki sanki tekmeler gibi bacaklarının arasına çarptı ve o an Mrs. Quinn, Al işte, diye düşündü, hâlâ akıllanmadın değil mi seni azgın yaşlı zampara. Yaşlı ayağıyla, ölüyken bile dürtüyordu onu. Bugüne kadar kendisiyle oynaşmasına izin vermemişti, ama fırsat bulduğu anda ellemeye hazırdı Mr. Willens. Aynı eteğinin altından bacağını ellediği gibi, çünkü gözlerine yerleştirdiği o alet yüzünden kıpırdayamadığından, ona engel olamazdı ve Rupert sessizce içeri girip olan biteni yanlış anlayacaktı.

Kapı eşiğinden mutfağa, oradan sahanlığa çıkıp sahanlık merdivenlerinden indiler. Tehlike yoktu. Ama rüzgârlı bir gündü ve ilk olarak, rüzgâr kadının Mr. Willens'ın yüzüne sardığı örtüyü uçurdu.

Bahçeleri yoldan görünmüyordu, şanslıydılar. Bir tek çatının tepe noktasıyla üst kat pencereleri görünüyordu. Mr. Willens'ın arabasını kimse göremezdi.

Rupert, bundan sonra neler yapacaklarını düşünmüştü. Onu, suyun daha derin olduğu ve tekerlek izlerinin yolun sonuna kadar devam ettiği Jutland'e götüreceklerdi, böylece yoldan çıkıp yolunu şaşırmış gibi görünebilirdi. Sanki Jutland yolu üzerinde yoldan sapmıştı, belki etraf karanlıktı ve ne olduğunu bilemeden suyun içinde bulmuştu kendini. Sanki bir hata yapmıştı işte.

Yapmıştı da. Mr. Willens hiç kuşkusuz bir hata yapmıştı.

Sorun, bunun için arabayı evin önündeki dar yolda ve Jutland sapağına kadar da otoyolda sürmeleri gerekti-

ğiydi. Ama oralarda kimseler yaşamıyordu ve Jutland sapağından sonra yol bitiyordu, bu nedenle kimselere görünmemek için dua etmen gereken yarım millik bir yol vardı. Sonra Rupert, Mr. Willens'ı sürücü koltuğuna oturtacak ve arabayı nehir kıyısından suya itecekti. Onu öylece gölete itecekti. Az buz bir iş değildi bu, ama ney-

se ki Rupert güçlü herifti. Her şey bir yana, eğer bu kadar güçlü olmasaydı, işin başında bu belayı başlarına sarmazlardı.

Rupert arabayı çalıştırmakta zorlandı, çünkü bugüne kadar böyle bir araba kullanmamıştı, ama en sonunda başardı ve gerisingeri dönüp Mr. Willens ona çarpıp dururken, engebeli dar yoldan sürüp gitti. Mr. Willens'm başına şapkasını koymak zorundaydı, arabanın koltuğunda öylece duran şapkayı.

Mr. Willens eve gelmeden önce, neden şapkasını çıkarmıştı acaba? Sadece nezaketten değil, kadını bir an evvel kavrayıp öpebilmek için. Bir elinde kutuyu tutarken diğer eliyle onu kavramasına ve salyası akan yaşlı ağzıyla ona yumulmasına öpme denebilirse tabii. Mr. Willens ona yumulup dudaklarını ve dilini ısırıyor, üstüne abanırken elindeki kutunun köşesi kadına değiyor ve kalçasına batıyordu. Mrs. Quinn öylesine şaşırmış, Mr. Willens ise onu öylesine kavramıştı ki, bundan nasıl kurtulacağını bilemedi. Aynı zamanda abanıyor, yumuluyor, salyalar akıtarak içine giriyor ve onun canını acıtıyordu. Kart zamparanın tekiydi nihayetinde.

Gidip Beşizler'in örtüsünü rüzgârın uçurduğu çitin üzerinden aldı. Kan lekesi ya da başka bir pislik bulmak için merdivenler, sahanlık ya da mutfak boyunca dikkatle dolanıp durdu, ama bir tek ön odada ve ayakkabılarında lekeler vardı. Yer döşemesini ve çıkardığı ayakkabılarını silip temizledi ve tüm bunları yapıp bitirdiği sırada elbisesinin önündeki lekenin farkına vardı. Bu leke nasıl olmuştu? Ve tam gördüğü anda da kanını donduran bir gürültü duydu. Bir araba geliyordu ve bilmediği bir arabaydı bu, evin otoyola çıkan yolundan geliyordu.

Tül perdenin ardından bakınca kuşkusu kalmadı. Koyu yeşil, yeni bir arabaydı bu. Elbisesinin önü baştan aşağı bulanmıştı, ayakkabılarını çıkarmıştı ve yer ıslaktı.

Gerileyip gizlendi, ama nereye saklanacağını düşünemiyordu bile. Araba durdu, bir araba kapısı açıldı, ama motoru hâlâ çalışıyordu. Kapının kapandığını duydu ve araba gerisingeri döndü, evin önündeki yola çıkan arabanın sesini duydu. Sonra da Lois'le Sylvie'nin sahanlıktan gelen seslerini duydu.

Gelen, öğretmenin erkek arkadaşının arabasıydı. Her cuma, öğle sonrası öğretmeni okuldan alırdı ve o gün cumaydı. Öğretmen ona, neden onları da evlerine bırakmıyoruz ha, en bücürleri onlar üstelik en uzakta onlar oturuyor, hem yağmur yağacak gibi, demişti.

Yağmıştı da. Rupert nehir kıyısı boyunca yürüyerek eve döndüğü sırada başlamıştı. Mrs. Quinn ona, "Bu iyi, ittiğin sırada oluşan izler çamurla kaplanır," dedi. Beriki de, ayakkabılarını çıkardığını, çoraplı ayaklarıyla iş gördüğünü söyledi. "Öyleyse kafanı tekrar çalıştırmak zorunda kalmış olmalısın," dedi kadın.

O hediyelik örtünün ve elbisenin üstündeki lekeyi yıkayarak çıkarmak yerine, ikisini de sobada yakmaya karar verdi. Berbat bir koku yayıldı bunun üzerine ve bu koku, midesini bulandırdı. Hastalığı tastamam böyle başlamıştı işte. O koku ve boya. Yeri temizledikten sonra, leke olduğunu sandığı şeyi hâlâ görebiliyordu, böylece Rupert'ın merdiveni boyadığı zamandan artakalan kahverengi boyayı aldı ve odanın tüm zeminini boyadı. Öne eğilip boyayı içine çekmesiyle, kusmasını başlattı bu. Ve de sırtındaki ağrıları, o ağrıların da başlangıcı bu oldu.

Zemini boyadıktan sonra, artık öndeki odaya giremez oldu. Ama günün birinde masaya başka bir örtü yaymaya karar verdi. Böylece etraf daha normal görünecekti. Zaten o yapmasaydı, kocasının kardeşi gelecek, etrafı kolaçan edip, "Annemle babamın Beşizler'i görmeye gittiklerinde getirdikleri örtü de nereye kayboldu?" diyecekti muhakkak. Farklı bir örtü koymuş olsa da, "Ah,

sanki bir değişiklik var burada," diyebilirdi. Ama örtüsüz de komik görünecekti.

Böylece, Rupert'ın annesinin çiçek sepeti desenleri işlediği örtüyü aldı ve oraya serdi, ama hâlâ o kokuyu duyuyordu. Ve içinde Mr. Willens'ın malzemeleri, üstünde de ismi yazılı o koyu kırmızı kutu orada, masanın üstünde öylece duruyordu, hem de tüm o süre boyunca. Onu oraya koyduğunu ya da Rupert koyarken gördüğünü hatırlamıyordu bile. Tamamıyla unutmuştu.

Kutuyu aldı ve bir yere sakladı, sonra başka bir yere sakladı. Nereye sakladığını kimselere söylemedi, söylemeyecekti de. Kutuyu parçalayabilirdi, ama içindeki onca şey nasıl parçalanabilirdi ki? Muayene aletleri. "Ah, hanımefendi, izin verirseniz sizin gözlerinizi muayene etmek istiyorum, şuraya oturuverin, rahatlayın ve bir gözünüzü kapatıp diğerini de sonuna kadar açın yeter. Sonuna kadar, şimdi." Sanki her seferinde aynı oyundu ve kadın olan bitenden kuşkulanmamalıydı ve Mr. Willens gözüne baktığı o aleti çıkardığında da, ondan külotunu çıkarmasını isterdi, o rezil moruk da soluk soluğa parmaklarını içeri kaydırıp soluk soluğa geri çekerdi. Mr. Willens durup göz muayene cihazı ve diğer tüm aletleri kutusuna yerleştirene kadar bir şey dememeli, sonra da, "Ah, Mr. Willens," demeliydi, "size bugünkü borcum ne kadar?"

Ve bu söz Mr. Willens'ın kadını yere yatırıp yaşlı bir teke gibi onunla vuruşması için bir işaretti. Oracıkta, yer döşemesinin üstünde onu parçalarcasına yukarı aşağı indirip kaldırarak becerirdi. Mrs. Quinn, pürmüz lambası gibi, Mr. Willens'ın üzerinde gidip gelirdi.

"Hoşuna gitti mi bakalım?"

Sonra gazeteler yazdı. Mr. Willens boğulmuş olarak bulunmuştu.

Kafasının direksiyona çarpıp sıkıştığını söylediler.

Suya girdiği sırada, hâlâ yaşıyor olduğunu söylediler. Gel de gülme.

IV. Yalanlar

Enid bütün gece uyumadı, uyumaya çalışmadı bile. Mrs. Quinn'in odasında yatamıyordu. Saatlerce mutfakta oturdu. Hareket etmek, bir fincan çay koymak ya da banyoya gitmek bile ona zor geliyordu. Vücudunu hareket ettirmek, kafasında düzenleyip alışmaya çalıştığı bilgiyi sarsıyordu. Soyunmadı ya da saçlarını açmadı, dişlerini fırçalarken bile çok zahmetli, alışık olmadığı bir işi yapıyordu sanki. Ay ışığı mutfak penceresinden içeri vuruyordu, karanlıkta oturuyordu Enid ve ışık lekesinin, yer muşambasında gece boyunca yer değiştirmesini ve yok olmasını seyretti. Yok olmasıyla, sonra da kuşların uyanmasıyla şaşkına döndü; yeni bir gün başlıyordu. Gece önce çok uzun gelmişti ona, sonra da çok kısa, çünkü hiçbir şey karara bağlanmamıştı.

Kaskatı uyuşmuş bir halde kalktı, kapının kilidini açtı ve gün ışırken verandada oturdu. Bu hareket bile, düşüncelerini karıştırmaya yetmişti. Onları tekrar düzenleyip iki yana yerleştirmeliydi. Olmuş olan –ya da ona anlatıldığı kadarıyla olmuş olan– bir yana. Bu durumda ne yapılması gerektiği de diğer yana. Ne yapılması gerektiği, bu konuda bir türlü karar kılamıyordu.

İnekler evle nehir kenarı arasındaki küçük otlağa çıktılar. İstese bile, kapıyı açıp o yöne gidemezdi. Tersine, geri dönmesi ve Mrs. Quinn'i kontrol etmesi gerektiğini biliyordu. Kendisini, kapıyı açmak üzere sürgüsünü çekerken. buldu.

İnekler otların tümünü kırpmamıştı. Sırılsıklam otlar, Enid'in uzun çoraplarına sürtündüler. Buna karşın, nehir kenarındaki ağaçların, yabani üzümlerin sanki

maymunun tüylü kollarıyla asıldığı o koca söğütlerin altındaki patika açıktı. Sis yükseliyor, bu nedenle nehri neredeyse göremiyordun. Gözünü dikmek, konsantre olmak zorundaydın, sonra, aynı çaydanlıktaki su kadar durgun bir su lekesi beliriverecekti. Akıntı olması gerekirdi, ama Enid göremiyordu.

Sonra bir hareket gözüne çarptı, ama nehirde değildi. Bir kayık salınıyordu. Bir dala bağlanmış eski, düzgün bir sandal belli belirsiz yükseliyor, yükselip alçalıyordu. Şimdi onu gözüyle yakaladığı için seyredip durdu, sanki sandal ona bir şey söyleyebilirmiş gibi. Söyledi de. Usul usul, kesin bir şey söyledi.

Biliyorsun. Biliyorsun.

Çocuklar uyandığında, onu yeni yıkanmış, giyinmiş ve saçları açık bir halde, fazlasıyla neşeli buldular. İkindi vakti için onlara çoktan meyve peltesi yapmıştı. Şimdi de, sıcağın bastırmasıyla fırın kullanılmayacak hale gelmeden önce, kurabiyeler için hamur yoğuruyordu.

"Babanızın sandalı mı o?" dedi. "Nehrin aşağısındakinden bahsediyorum?"

Lois, "Evet," dedi. "Ama orada oynamamıza izin yok." Sonra ekledi: "Eğer sen yanımızda olursan oynayabiliriz." Günün ayrıcalıklı havasına, tatil günü olasılıklarına, Enid'in bitkinlik ve heyecan karışımı tuhaf haline ânında kapılmışlardı.

"Bakarız," dedi Enid. Bugünü onlar için özel kılmak, bugünün annelerinin öldüğü gün olacağı gerçeğinden –bundan neredeyse emindi Enid– ayrı olarak özel kılmak istedi. Çocukların akıllarında sonradan olacaklara bağışlayıcı bir ışık düşürecek, tutunacak bir şeyler bırakmak istedi. Yani kendi üzerine ve yapacağı şeyin çocukların gelecek yaşamlarındaki etkisi üzerine bağış-

layıcı ışık düşürecek bir şey. O sabah Mrs. Quinn'in nabzını bulmak çok zordu; görünüşe bakılırsa ne kafasını kaldıracak ne de gözlerini açacak gücü vardı. Düne nazaran büyük değişiklik vardı, ama Enid şaşırmadı buna. Mrs. Quinn'deki o büyük enerji patlamasının, dudaklarından taşan o kötücül konuşmaların son olduğunu düşünmüştü. Dudaklarına su dolu bir kaşık yaklaştırdı ve Mrs. Quinn bir yudum içti. Miyavlar gibi bir ses çıkardı, tüm şikâyetlerinden artakalan son bir izdi bu, hiç kuşkusuz. Enid, doktoru çağırmadı, zira günün ilerleyen saatlerinde gelecekti zaten, büyük bir ihtimalle ikindi vakti.

Bir kavanozun içinde sabun köpüklerini salladı, sonra da köpük çubuğu yapmak için bir teli bükerek yuvarladı, sonra da bir başka teli yuvarladı. Çocuklara nasıl köpük balonu yapılacağını gösterdi; çubuğun ağzında mümkün olduğunca büyük, parlak bir torba haline gelene kadar sabit bir şekilde ve dikkatle üfleyip, sonra hassas bir şekilde sallayarak salacaklardı. Kızlar bahçede balonların arkasında koşturdular ve esinti bunları yakalayıp ağaçlara ya da verandadaki saçaklara asana kadar havada tuttular. Balonlar canlı tutan, aşağıdan yükselen hayranlık dolu haykırışlar, neşe çığlıklarıydı sanki. Enid, onların gürültülerini kısıtlamaya kalkmadı, sabun köpükleri bitince de yenisini yaptı.

O çocuklara öğle yemeğini verirken –üstüne boyalı şeker serpilmiş marmelatlı kurabiyeler ve birer bardak çikolatalı süt– doktor aradı. Doktor ağaçtan düşmüş bir çocukla ilgilenmek zorunda olduğunu ve akşam yemeği saatinden önce gelemeyebileceğini söyledi. Enid usulca, "Sanırım ölmek üzere," dedi.

"Öyleyse elinden geldiğince rahatlat onu," dedi doktor. "Nasıl yapılacağını benim kadar biliyorsun."

Enid, Mrs. Green'e telefon etmedi. Rupert'ın mezat-

tan dönmediğini biliyordu ve Mrs. Quinn'in, şayet bilincinin açık olduğu bir ânı olursa tabii, kocasının kız kardeşinin odasına gelmesini isteyeceğini sanmıyordu. Çocuklarını görmek isteyeceğini de pek sanmıyordu. Ve kızlar için de, annelerini görmelerinin bir faydası olmayacaktı.

Enid, Mrs. Quinn'in tansiyonunu ya da ateşini ölçmekle uğraşmadı, sadece yüzünü, kollarını süngerle silip, beriki farkına bile varmadığı halde ona su içirdi. Mrs. Quinn'in, çıkardığı gürültüden hemen her zaman şikâyetçi olduğu pervaneyi açtı. Bedenden yayılan koku, o amonyak keskinliğini kaybederek değişiyor gibiydi. Ölümün o bildik kokusuna dönüşüyordu.

Dışarı çıkıp merdivenlere oturdu. Ayakkabılarını ve çoraplarını çıkarıp ayaklarını uzatarak güneşe verdi. Çocuklar ihtiyatla ona tebelleş olup, birlikte nehre inmeyi, sandalda oturmayı ya da eğer kürekleri bulurlarsa, onları nehirde sandalla gezdirmesini teklif edip durdular. İşi kadını terk etmeye vardıracak kadar ileri götürmemesi gerektiğini biliyordu, ama onlara sormadan edemedi: Bir yüzme havuzları olsun isterler miydi? Ve kalkıp iki tane çamaşır leğeni getirdi, çimlere koydu, sonra da sarnıçtaki pompayla içlerine su doldurdu. Kızlar, külotlarını çıkarıp Prenses Elizabeth ile Prenses Margaret Rose olarak leğenlerin içine serildiler.

"Ne dersiniz," diye sordu Enid, çimlere oturmuş, başını geriye verip gözlerini kapayarak, "eğer birileri çok kötü bir şey yaparsa, ne düşünürdünüz; sizce cezalandırılmaları mı gerek?"

"Evet," dedi Lois, ânında. "Dayağı yemeliler."

"Kim yaptı ki?" diye sordu Sylvie.

"Diyelim ki, herhangi biri," dedi Enid. "Şimdi, ya yaptıkları kötü bir şeyse ve kimse onların yaptığını bilmiyorsa? İlle de yaptıklarını itiraf edip cezalandırılmaları mı gerek?"

·Sylvia cevap verdi: "Yaptılarsa ben anlardım."

"Anlamazdın," dedi Lois. "Nasıl anlayacaktın ki?"

"Onları görürdüm."

"Görmezdin bir kere."

"Bence neden cezalandırılmaları gerekirdi biliyor musunuz?" diye sordu Enid. "Çünkü sonra kendilerini çok kötü hissederlerdi, içten içe. Onları kimse görmese, olanları kimse bilmese bile. Eğer çok kötü bir şey yaparsan ve kimse fark etmezse, daha da kötü hissedersin, cezalandırıldığında hissedeceğinden çok daha kötü hissedersin."

"Lois yeşil bir tarak çalmıştı."

"Çalmadım," dedi Lois.

"Bu söylediklerimi hatırlamanızı istiyorum," dedi Enid.

Lois dedi ki: "Yol kenarında, yerde duruyordu."

Enid, Mrs. Quinn'in yüzünü ıslak bezle silmek için, aşağı yukarı yarım saatte bir hasta odasına gitti. Onunla asla konuşmadı, eline de, sadece bezle dokundu. Ölmekte olan birinden hiç bu kadar uzak durduğu olmamıştı.

Saat beş buçuk sıralarında odanın kapısını açtığında, odada kimsenin olmadığını biliyordu. Enid'in hafızasına kaydetmediği ya da kimseye bahsetmediği bir vaka olarak, çarşaf yerinden çekilmişti, Mrs. Quinn'in kafası yatağın kenarından sarkıyordu. Doktor gelmeden önce, ölünün bedenini doğrultup temizlemesi, yatağı düzeltmesi gerekiyordu. Çocuklar hâlâ bahçede oynuyorlardı.

5 Temmuz. Öğleden önce yağmur. L. ve S. sundurmanın altında oynuyor. Pervane açılıp kapanıyor, gürültüden şikâyet. Kaşıkla bir seferde yarım fincan yumurtalı süt. Tans. yüksek. Nabız hızlı. Acıdan şikâyet yok. Yağmur pek serinletmedi. R.Q. akşam gelecek. Ot biçildi.

6 Temmuz. Sıcak bir gün, çok yaknd. Pervaneyi açayım dedim ama hayır. Sık sık süngerle sildim. R.Q. akşam geldi. Yarın buğdaylar biçilecek. Sıcak ve yağmur yüzünden her şey 1 ya da 2 hft. erken oluyor.

7 Temmuz. Sıcağa dayanamıyor. Yumurtalı süt, hayır. Kaşıkla zencefilli gazoz. Çok, zyf. Gece yağmur indirdi, rüzgâr. R.Q. yarın ekin biçemeyecek, tahıl bir yerlere yerleştirildi.

8 Temmuz. Yumurtalı süt, hayır. Zencefilli gazoz. Sabah, kustu. Daha canlı. R.Q. buzağı mezatında. 2 gün yok. Dr. git dedi.

9 Temmuz. Çok sinrl. Korkunç şeyler anlattı.

10 Temmuz. Hasta Mrs. Rupert (Jeanette) Quinn bugün, öğleden sonra yaklaşık 5 sularında öldü. Üremi nedeniyle kalp yetmezliği. (Glomerülonefrit.)

Enid, hemşireliğini yaptığı hastaların cenazeleri sırasında ortalarda olmayı asla âdet haline getirmedi. Evi dikkat çekmeyecek en kısa zamanda terk etmek, ona en doğrusu gibi geliyordu. Mevcudiyeti, ister istemez ölümden önceki kasvetli ve fiziksel felaketlerle dolu süreci akıllara getiriyordu ve şimdi de törenle, misafirperverlikle, çiçekler ve keklerle cilalanacaktı o süreç.

Ayrıca, genellikle ev işlerini üzerine alarak Enid'i istenmeyen misafir konumuna koyan bir kadın akraba olurdu.

Nitekim Mrs. Green, Quinn'lerin evine cenaze görevlisinden evvel geldi. Rupert hâlâ dönmemişti. Doktor mutfakta bir fincan çay içiyor ve Enid'le, bu iş bittiğine göre üstlenebileceği başka bir vakayı konuşuyordu. Enid

lafı dolandırıyor, bir süre için çalışmaya ara vermeyi düşündüğünü söylüyordu. Çocuklar üst kattaydılar. Onlara annelerinin cennete gittiği söylenmişti ki, bu alışılmadık ve maceralı günü sınırlandırmıştı bu sözler.

Mrs. Green doktor gidene kadar utangaçtı. Onun arabasıyla çekip gittiğini görmek için pencere başında bekledi. Sonra dönüp, "Belki bunu şimdi söylememeliyim, ama yine de söyleyeceğim. Bu şimdi, yani yaz sonu, çocukların okula başladığı zaman olmadığı için çok mutluyum. Şimdi onları bizim yerimizde yaşamaya ve yeni bir okula gidecekleri fikrine alıştırmak için zamanım olacak. Rupert'a gelince, o da alışmak zorunda kalacak tabii," dedi.

Enid, Mrs. Green'in bir süre için buralarda kalmak yerine, çocukları yanına alarak onlarla yaşamak niyetinde olduğunun ilk kez farkına varmıştı. Mrs. Green taşınabilmek için sabırsızlanıyor, görünen o ki, bir süredir bu ânı bekliyordu. Çocukların odalarını çoktan hazırlamış olması, onlara yeni elbiseler yapmak için kumaşlar satın almış olması kuvvetle muhtemeldi. Geniş bir evi vardı ve hiç çocuğu olmamıştı.

"Sen de bir an evvel evine yollanmak istiyor olmalısın," dedi Enid'e. Orada başka bir kadın olduğu müddetçe, evde bir rakip varmış gibi görünebilir ve kardeşi Rupert'ın, çocukların temelli olarak taşınması gerektiğini görmesini zorlaştırabilirdi. "Rupert gelince seni eve bırakabilir."

Enid, gerek olmadığını söyledi; annesi onu almaya geliyordu zaten.

"Ah, anneni unuttum," dedi Mrs. Green. "Onu ve o süratli arabasını."

Canlandı ve bardakları, çay fincanlarını acaba cenaze için temizler mi diye kontrol etmek için dolap kapaklarını açmaya başladı.

"Birileri epey çalışmış," dedi, Enid konusunda gönlü ferahlamış olarak ve onu övmeye hazır bir şekilde.

Mr. Green, Green'lerin köpeği General'le birlikte dışarıda, kamyonda bekliyordu. Mrs. Green üst kata, Lois ve Sylvie'ye seslendi ve onlar da, ellerindeki kahve-rengi kâğıt torbalarda bazı giysilerle aşağı koşturdular. Mutfak boyunca koşup Enid'in farkına bile varmadan arkalarından kapıyı vurdular.

"Değişmek zorunda olan şeylerden biri de bu," dedi Mrs. Green, kapı çarpmasını kastederek. Enid, çocukla-rın bağırarak General'i karşılamasını ve General'in de heyecanla karşılık verdiğini duyabiliyordu.

İki gün sonra Enid, annesinin arabasını kullanarak geri döndü. Akşama doğru, cenaze töreninin çoktan bit-miş olacağı bir saatte geldi. Dışarıda park etmiş fazladan bir araba yoktu, bu da mutfakta yardıma gelen tüm ka-dınların, getirdikleri fazladan sandalyeleri, çay fincanları-nı ve kiliselerine ait olan geniş kahve cezvesini yanlarına alıp evlerine gittikleri anlamına geliyordu. Çimlerde ara-ba tekerlerinin izleri ve yere düşüp ezilmiş çiçekler vardı.

Kapıyı vurması gerekiyordu şimdi. İçeri kabul edil-mek için beklemesi gerekiyordu.

Rupert'ın ağır, düzenli adımlarını duydu. O sinekli-ğin öbür tarafında, karşısında dururken bir-iki laf ederek onu selamladı Enid, ama yüzüne bakamadı. Ceketsizdi, ama takım elbisesinin pantolonunu giyiyordu. Kapı man-dalını açtı.

"Evde kimselerin olacağını sanmıyordum," dedi. "Hâ-lâ ahırda olursun sandım."

Rupert dedi ki: "Herkes angarya işlere el verdi işte."

O konuştuğunda viskinin kokusunu alabiliyordu Enid, ama sarhoş gibi görünmüyordu.

"Seni unuttuğu bir şeyi almaya gelen o kadınlardan biri sandım," dedi.

Enid, "Bir şey unutmadım," dedi. "Sadece merak ettim, çocuklar nasıl?"

"İyiler. Olive'lerde kalıyorlar."

Rupert'ın onu içeri buyur edip etmeyeceği belli değildi. Onu durduran şaşkınlıktı, düşmanca duygular değil. Enid, sohbetin bu acayip kısmına kendini hazırlamamıştı. Ona bakmak zorunda olmadığı için, başını çevirip gökyüzüne bakındı.

"Günlerin kısaldığını hissedebiliyorsun," dedi. "En uzun günden bu yana bir ay geçmediği halde."

"Ya, öyle," dedi Rupert. Şimdi kapıyı açmış, Enid'in geçmesi için kenara çekilmişti. Masada, altlığı olmayan bir fincan vardı. Onun oturmakta olduğu yerin tam karşısına oturdu Enid. Üstünde koyu yeşil, ipek krep elbisesi vardı ve onlara uygun olarak süet ayakkabılarını giymişti. Bunları giyinirken, bunun nasıl da giyinip kuşandığı son sefer olabileceğini, bunların nasıl da giydiği son elbiseler olabileceğini düşünmüştü. Saçlarını örmüş, yüzünü pudralamıştı. Özeni, gösterişli hali belki aptalcaydı, ama buna ihtiyacı vardı. Art arda üç gecedir uyumamış, her bir dakika uyanık kalmıştı, ayrıca annesinin gözünü boyamak için bile tek bir lokma koyamamıştı ağzına.

"Bu kez özellikle mi zordu?" diye sordu annesi. Hastalık ve ölüm döşeği hikâyelerini konuşmaktan nefret ederdi ve kendisini bu soruyu sormaya zorlaması, Enid'in gözle görülür derece altüst olması anlamına geliyordu.

"Şu kanına giren çocuklar mı nedeni?" dedi. "O zavallı küçük maymunlar."

Enid, bunun sadece uzun bir vakadan sonra kendine gelme meselesi olduğunu söyledi, ayrıca umutsuz bir vakanın tabii ki kendine has bir yükü vardı. Gündüz, anne-

sinin evinden çıkmadı, ama gece, konuşmak zorunda kalacağı birine rastlamayacağından emin olduğu zamanlar yürüyüşe çıktı. Kasaba hapishanesinin duvarlarının yanında yürürken buldu kendini. O duvarların arkasında, bir zamanlar asılarak idamların yapıldığı hapishane avlusu olduğunu biliyordu. Ama yıllar öncesine aitti o idamlar. Şimdilerde idam etmek zorunda kaldıklarında da, o geniş merkez hapishanelerinden birinde yapıyor olmalıydılar. Ayrıca bu topluluktaki herhangi biri o derece ciddi bir suç işleyeli çok olmuştu.

Masada, Rupert'ın tam karşısında oturmuş, yüzünü Mrs. Quinn'in odasının kapısına dönmüş, neredeyse mazeretini unutmuş, önceden izlemeyi düşündüğü yolu kaybetmişti. Kucağında cüzdanını, içindeki kameranın ağırlığını hissetti, kamera hatırlamasını sağladı.

"Sana sormak istediğim bir şey var," dedi. "Belki şimdi sorabilirim diye düşündüm, çünkü başka şansım olmayacak."

"Neymiş o," dedi Rupert.

"Bir sandalın olduğunu biliyorum. Bu nedenle beni sandalla nehrin ortasına kadar götürsen diyorum. Böylece fotoğraf çekebilirim. Nehir kıyısının fotoğrafını çekmek hoşuma gider. Kıyı boyunca sıralanan o söğüt ağaçlarıyla çok güzel bir yer orası."

"Pekâlâ," dedi Rupert, köylülerin, ziyaretçilerin sahtelikleri, hatta kabalıkları karşısında yaptıkları gibi, buna şaşırmadığını özenle göstererek.

Şimdi Enid bu sınıfa girmişti işte, bir ziyaretçi olmuştu.

Planı nehrin ortasına gelene kadar beklemek, sonra ona yüzme bilmediğini söylemekti. Önce ona suyun o noktada ne kadar derin olduğunu soracaktı, o da, günler-

dir yağan onca yağmurdan sonra iki-iki buçuk, hatta üç metreyi bulacağını söyleyecekti kuşkusuz. Sonra da ona yüzme bilmediğini söyleyecekti Enid. Yalan da söylememiş olacaktı. Walley'de, göl kıyısında büyümüştü, çocukluğunda bütün yazları kumsalda oynayarak geçirmişti, güçlü kuvvetli bir kızdı, oyunlarda becerikliydi, ama sudan korkardı ve onu ikna etme çabalarının, örnekleyerek göstermelerin ve mahcup etmelerin hiçbiri bir işe yaramamıştı, yüzmeyi öğrenememişti.

Rupert'ın yapacağı tek şey, küreklerin tekiyle onu dürterek suya itmek ve batmasını seyretmekti. Sonra da sandalı nehirde, açıkta bırakıp kıyıya yüzecek, elbiselerini değiştirecek ve ahırdan ya da yürüyüşten geldiğinde arabayı orada bulduğunu, ama Enid'i göremediğini söyleyecekti. Fotoğraf makinesi de, bulunsa bile olayı daha mantıklı kılacaktı. Enid fotoğraf çekmek için sandalla açılmış, sonra da bir şekilde, nehre düşmüştü.

Rupert avantajlı durumunun farkına vardığında, ona söyleyecekti Enid. Ona soracaktı: Doğru mu?

Eğer doğru değilse, Rupert bu soruyu sorduğu için ondan nefret edecekti. Eğer doğruysa –Zaten bu âna kadar doğru olduğuna inanmadı mı Enid?– daha farklı, daha tehlikeli bir şekilde nefret edecekti ondan. Hemen ardından –ve bu konuda ciddiydi, ciddi olacaktı– kimselere anlatmayacağını söylese bile.

Tüm o süre boyunca, yaz akşamları suyun sesleri nasıl taşıdığını hatırladığı için sessizce konuşacaktı.

Ben anlatmayacağım, ama sen anlatacaksın. Öyle bir sırla yaşamaya devam edemezsin.

Böyle bir yükle yaşayamazsın. Hayatını devam ettiremeyeceksin.

Bu kadar ileri giderse ve Rupert da onun söylediklerini ne inkâr eder, ne de onu suya iterse, Enid kumarı kazanmış olacaktı. Onun kıyıya kürek çekecek duruma

gelmesi için Enid'in bir süre daha dil dökmesi, sessizce ama sarsılmaz bir şekilde, daha fazla ikna etmesi gerekecekti.

Ya da Rupert, malıvolmuş bir halde diyecekti ki: "Ne yapacağım ben?" Bunun üzerine Enid adım adım ilerleyip, önce, "Kıyıya kürek çek," diyecekti.

Uzun ve ürkünç bir yolculuğun ilk adımı olacaktı bu. Atılacak her adımı ona bildirecek ve bu süre boyunca, elinden geldiğince onun yanında olacaktı. Şimdi sandalı bağla. Kıyıya çık. Çayır boyunca yürü. Bahçe kapısını aç. Onun arkasından ya da önünden, Rupert için hangisi iyi gelecekse oradan yürüyecekti. Evin bahçesini geçip verandanın merdivenini çıkacak, mutfağa geleceklerdi.

Birbirlerine veda edip ayrı ayrı arabalarına binecek, sonra da nereye gideceği, Rupert'ın kendi meselesi olacak. Enid'e gelince, karakolu aramayacak. Bekleyecek ve polisler onu arayacak, sonra da Rupert'ı hapishanede ziyaret edecek. Her gün ya da ona izin verdikleri sıklıkta, hapishaneye gidip onunla oturup konuşacak, ayrıca ona mektuplar da yazacak. Onu başka bir hapishaneye naklederlerse, oraya gidecek; onunla sadece ayda bir görüşmeye izin verseler bile yakınlarda bir yerde olacak. Ve mahkemede, evet, mahkemesi boyunca her gün, Rupert'ın onu görebileceği bir yerde oturacak.

Bir açıdan kaza eseri ve kesinlikle bir tutku cinayeti olan bu tip bir adam öldürme suçundan birinin ölüm cezasına çarptırılacağını sanmıyor Enid, ancak o, sevgiye benzeyen, ama sevginin ötesine geçen bir bağa dair sadakat resimlerinin çirkinleşmeye başladığını hissederken, onu kendine getirmek için gölge orada duruyor.

Ne ki, başlamıştı işte. Enid'in nehre açılmayı istemesiyle, fotoğraf çekme bahanesini öne sürmesiyle. O da, Rupert da ayakta şimdi ve Enid, yüzünü kapısı kapalı olan, şimdi tekrar ön oda olan hasta odasına dönmüş.

Aptalca bir şey söylüyor.

"Penceredeki asılı yorganları indirdiniz mi?"

Onun neden bahsettiğini bir an için anlamıyor Rupert. Hemen sonra, "Yorganlar mı dedin?" diyor. "Evet, sanırım onları Olive indirdi. Cenazeyi kaldırdığımız yerdeydiler."

"Aklıma geldi de. Güneşte renkleri solar çünkü."

Rupert kapıyı açıyor ve Enid, masanın çevresini dolanıyor; birlikte odaya bakıyorlar. "İstersen içeri girebilirsin," diyor Rupert. "Çekinme, gir."

Tabii ki yatak gitmiş. Mobilyalar duvarlara itilmiş. Odanın ortasında, cenaze için sandalyeleri yerleştirdikleri kısımda hiçbir şey yok şimdi. Kuzeye bakan pencerelerin arası da boş, herhalde tabutu oraya koymuş olmalılar. Enid'in üstüne leğeni yerleştirip kumaşları, pamuğu, kaşıkları, ilaçları yerleştirdiği masa bir köşeye itilmiş, üstünde de bir buket hezaren duruyor. Yüksek pencereler, hâlâ epey gün ışığı alıyor.

Mrs. Quinn'in söyledikleri arasından "Yalanlar," Enid'in şimdi de duyabildiği bir kelime. *Yalanlar. Bahse girerim baştan aşağı yalandır hepsi.*

Bir insan böylesi detaylı ve şeytanca bir şey uydurabilir mi? Cevap evet. Hasta bir insan, ölmekte olan bir insan, aklını her türlü çerçöple doldurup o çöpleri en ikna edici şekilde düzenleyebilir. Enid'in kendi aklı, bu odada uyuduğu sıralarda, olabilecek en iğrenç kurgularla, pislikle dolmuştu. O tip yalanlar, her tür karanlıktan faydalanmak üzere köşelerden sarkarak bekleyen yarasalar misali, bazılarının aklının bir köşesinde, pusuda bekliyor olabilir. Kimse böyle bir şeyi kafasında kuramaz diyemezsin. Baksana, rüyalar ne kadar ayrıntılı, nasıl da çok katmanlılar, öyle ki, hatırlayıp dile dökebildiğin kıs-

mı, ancak üstteki katmandan kazıyarak çıkarabildiklerin.

Enid dört-beş yaşlarındayken annesine, babasının ofisine gittiğini ve onu, masasının başında, kucağında bir kadınla otururken bulduğunu söylemişti. Şimdi de, o zaman da, bu kadın hakkında hatırlayabildiği tek şey, onun üzerinde bir dolu çiçek olan vualetli bir şapka giydiği (o zaman için bile oldukça eski moda bir şapka) ve bluzunun ya da elbisesinin düğmeleri açık, bir memesinin dışarı fırlayarak ucunun babasının ağzında kaybolmuş olduğuydu. Bunları annesine gördüğünden kesinlikle emin olarak anlatmıştı. "Önündeki şeylerden biri babamın ağzının içine tıkılmıştı," demişti. O zaman meme kelimesini bilmiyordu ya, onlardan bir çift olduğunun farkındaydı.

"Bak şimdi, Enid," dedi annesi. "Sen neden bahsediyorsun. Önündeki şeylerle neyi kastediyorsun Tanrı aşkına?"

"Hani dondurma külahı gibi," dedı Enid.

Hakikaten de gözüne öyle görünmüştü. Bugün de öyle görünüyordu. Ağzı vanilyalı dondurmayla ezilmiş ve sivri tarafı babasının ağzına tıkıştırılmış bisküvi rengi bir külah.

Bunun üzerine annesi, hiç beklenmedik bir şey yaptı. Kendi elbisesinin düğmelerini çözüp mat tenli bir şey çıkararak avucunun içinde tuttu. "Bunun gibi mi?" dedi.

Enid, "Hayır," dedi. "Dondurma külahı gibi," dedi.

"O zaman rüya görmüşsün sen," dedi annesi. "Bazı rüyalar baştan aşağı aptalcadır. Babana anlatma sakın. Çok aptalca çünkü."

Enid o esnada annesine inanmasa da, bir-iki yıl geçmedi ki bu tip açıklamaların doğru olması gerektiğini anladı; çünkü dondurma külahları hanımefendilerin göğüslerinde o tip şekiller almıyordu, sonra o kadar büyük olanı da görülmemişti. Daha da büyüdüğünde, o şapka-

nın gördüğü bir fotoğraftan aklında kalmış olması gerektiğini düşündü.

Yalanlar.

Ona henüz sormamış, konuşmamıştı. Onu sormaya zorlayan bir şey olmamıştı henüz. Hâlâ *öncesi* söz konusuydu. Hâlâ, Mr. Willens, arabasını Jutland'daki gölete sürmüştü, kasıtlı bir şekilde ya da kazayla. Hâlâ herkes buna inanmakta, Rupert söz konusu olduğunda Enid de buna inanmaktaydı. Ve bu böyle olduğu müddetçe bu oda, bu ev ve Enid'in hayatı, bambaşka olasılıklara, şu son birkaç gündür yaşamakta olduğu (ya da övündüğü de denebilir) hayattan tümüyle farklı olasılıklara gebeydi. Bu farklı olasılık ona yaklaşmaktaydı şimdi ve yapması gereken tek şey, sessizce durup gelmesini beklemekti. Sessiz kalarak, sessizlikte işbirliği yaparak kim bilir ne yararlar elde edilirdi. Başkaları için de, kendisi için de.

Birçoğunun bildiği bir şeydi bu. Anlaması bunca zaman alan, basit bir mesele. Dünya yaşanılası bir yer haline, bu şekilde geliyordu işte.

Ağlamaya başlamıştı. Kederle değil, ama ne aradığını bilmiyor oluşuyla boşalan bir rahatlama dalgasıyla. Şimdi Rupert'ın yüzüne bakıp gözlerinin kan çanağına döndüğünü, çevresindeki derinin de, sanki o da ağlıyormuş gibi, kırışık ve silinmiş olduğunu gördü.

"Şanslı biri değildi," dedi beriki.

Enid özür dileyip, masanın üzerindeki küçük çantasından mendil almaya gitti. Böylesi melodramlı bir kadere hazır olmak için giyinip kuşandığından dolayı utanç duyuyordu şimdi.

"Giyinirken aklım neredeydi bilmiyorum," dedi. "Nehre bu ayakkabılarla yürüyemem ki."

Rupert ön odanın kapısını kapadı.

"Hâlâ gitmek istiyorsan gidebiliriz" dedi ona. "Bir yerlerde sana uyacak bir çift lastik çizme olacak."

Aman Mrs. Quinn'in olmasınlar, diye diledi Enid. Onunkiler bana küçük gelir.

Rupert odunlukta, mutfak kapısının hemen yanındaki teneke sandığı açtı. Enid o teneke sandığı hiç açmamıştı. İçinde, yaz boyunca hiç ihtiyaç duymadığı yakacak odunların saklandığını sanmıştı. Rupert tek tek lastik çizmeleri kaldırıp durarak, öbür teklerini aradı.

"Bunlar işe yarar gibi," dedi. "Belki de annemindiler. Belki de ayaklarım büyümeden önce benim giydiğim çizmeler de olabilirler."

Sonra çadır bezi gibi bir şeyi çekip çıkardı, ardından da kopmuş bir kayış ve sonra da eski püskü bir omuz çantası.

"Burada neler varmış neler," dedi elindekileri sandığa bırakıp üstlerine artık kullanılmaz olmuş çizmeleri atarken. Kapağı kapatıp kişisel, kederli ve kulağa, usule uygun gelen bir tarzda iç çekti.

Onca zamandır tek bir ailenin yaşadığı ve geçip giden yıllar boyunca ihmal edilmiş böyle bir evde, bazılarını saklayıp etiketlemek yoluyla yeniden işlev kazandırarak, geri kalanları da kutularla çöp tenekesine atmak yoluyla düzenlenmesi Enid'e kalmış sürüyle sandık, çekmece, raf, çanta, bavul, kenar köşe olmalıydı. Eline bir fırsat geçse ayak diremezdi. Ondan saklayacak bir sırrı olmayan, her şeyin onun buyruğunca düzenlendiği bir ev haline getirirdi burayı.

O çömelip ayakkabılarının bağcıklarını çözerken Rupert da çizmeleri önüne koydu. Viski kokusunun altında, uykusuz bir gecenin ve yorucu bir günün ardından gelen keskin nefes kokusunu aldı Enid; canla başla çalışmış ve yıkanmanın, en azından onun yaptığı kadarıyla yıkanmanın yeterince temizleyemeyeceği, terden

sınılsıklam olmuş bir adamın teninden yayılan kokuydu aldığı. Hiçbir vücut kokusu, hatta meni kokusu bile ona yabancı değildi, ancak onun denetimi ya da bakımı altında olmayan bir bedenin kokusunda, yeni ve kuşatıcı bir şey vardı.

Bundan hiç de şikâyetçi değildi.

"Bakalım onlarla yürüyebilecek misin?" dedi Rupert.

Yürüyebiliyordu. Rupert'ın önünden geçip bahçe kapısına yürüdü. Rupert onun omzunun üstünden uzanıp önünden kapıyı açtı. Geri sürgülerken Enid bekledi, sonra önden gitmesi için yol verdi ona, zira Rupert, patikada yol açmak için odunluktan küçük bir balta almıştı.

"Güya inekler sürgünleri yiyerek burayı açık tutacaktı," dedi. "Ama ineklerin yemediği şeyler de var."

"Buraya sadece bir kere indim," dedi Enid. "Tan vaktinde."

O anki umutsuz hali, şimdi ona çocukça geliyordu.

Rupert, o etli devedikenlerini biçmek için ilerledi. Güneş, ötedeki ağaç gövdelerine yatay, tozlu bir ışık düşürüyordu. Hava bazı yerlerde açıktı, ama kendini bir anda küçük böceklerin oluşturduğu bir bulutun içinde bulabilirdin. Bir toz zerreciğinden daha büyük olmayan böcekler sürekli hareket halindeydiler, ama yine de bir sütun ya da bulut şeklinde bir araya gelebiliyorlardı. Acaba nasıl başarıyorlardı bunu? Ve bunu yapmak için de, neden şurasını değil de orasını seçiyorlardı? Herhalde beslenmekle ilgili bir şeydi bu. Ama beslenmek için yeteri kadar sabit duramıyorlardı sanki.

Rupert'la birlikte yaz yapraklarının çatısı altında giderlerken alacakaranlık inmiş, neredeyse gece olmuştu. Patikanın üstünde yükselen köklere takılmamak ya da dallara sarkıp sallanan, o şaşırtıcı derecede sert dallı asmalara başını çarpmamak için dikkat etmek zorundaydın. Ve işte, siyah dalların arasından parlayan su yüzeyi.

Nehrin karşı kıyısının yakınlarında aydınlanmış, oradaki ağaçlar hâlâ ışıkla bezeliydi. Bu yakadaysa –şimdi söğütlerin arasından nehir kıyısına iniyorlardı– su çay rengi ama berraktı.

Ve sandal öylece bekliyor, her zamanki gibi gölgeler arasıında salınıyordu.

"Kürekler saklı," dedi Rupert. Yerlerini bulmak için söğütlerin arasına girdi. Bir an için, onu göremedi Enid. Sandalın bir parça balçığa batmış olduğu kıyıya yaklaştı ve sandala tutundu. Eğer deneseydi, çalılıkların arasında hareket eden Rupert'ı duyabilirdi hâlâ. Ama o dikkatini sandalın hareketlerine, o belli belirsiz ve gizemli hareke-te verirse, çevresindeki geniş bir alandaki her şeyin ses-sizleştiğini hissedebilirdi.

CAKARTA

I

Kath ve Sonje'nin kumsalda, büyük kütüklerin arkasında kendilerine ait bir yerleri vardı. Burayı, sadece ara sıra esen sert rüzgârlardan korunmak için değil –yanlarında Kath'in bebeği de vardı– aynı zamanda da kumsalı her gün kullanan bir kadın topluluğundan saklanmak için seçmişlerdi. Bu kadınlara Monica'lar diye ad takmışlardı.

Monica'ların her birinin iki, üç ya da dört çocuğu vardı. Kath, Sonje ve bebeği görür görmez kumsal boyunca yürüyüp kendini tanıtan asıl Monica'nın liderliği altındaydılar. Onları çeteye katılmaya davet etmişti.

Portatif bebek yatağını çekerek onu takip ettiler. Başka ne yapabilirlerdi ki? Ama o gün bugündür, kütüklerin arkasına gizleniyorlardı.

Monica'ların karargâhı kumsal şemsiyelerinden, havlulardan, bebek bezi torbalarından, piknik sepetlerinden, şişme sal ve balinalardan, oyuncaklardan, güneş kremlerinden, yedek giysilerden, siperli şapkalardan, kahve dolu termoslardan, kâğıt fincan ve tabaklardan, içlerine ev yapımı meyveli buz dondurmaları koydukları termos kutulardan oluşuyordu.

Ya gerçekten hamileydiler ya da hamile görünüyorlardı, çünkü vücut şekilleri bozulmuştu. Bezgin bir şekil-

de kıyıya yürüyüp kütüklerin ya da şişme balinaların üzerinde düşe kalka oynayan çocuklarının isimlerini haykırıyorlardı.

"Şapkan nerede? Topun nerede? O şeye yeteri kadar bindin, şimdi Sandy'nin sırası."

Kendi aralarında konuşurken bile, çocukların bağırış çağırışlarını bastırabilmek için seslerini yükseltmek zorundaydılar.

"Woodwards'a gidersen, hamburger fiyatına ızgara tabağı yiyebilirsin."

"Çinkolu krem denedim ama işe yaramadı."

"Şimdi de kasıklarında apseye çıktı."

"Kabartma tozu kullanma sakın, soda kullan."

Bu kadınlar Kath ve Sonje'den o kadar da yaşlı değildi. Ancak hayatlarında, Kath ve Sonje'yi korkutan bir evreye ulaşmışlardı. Tüm kumsalı bir platforma çevirmişlerdi. Onların sırtlarındaki külfet, o uyuşuk çocukları, analık kiloları ve otoriteleri, parıl parıl parlayan denizi de, yüksek kayaların arasından çarpık çurpuk büyüyen kırmızı dallı kocayemiş ağaçları ve sedirleriyle o mükemmel küçük koyu da mahvedebilirdi. Artık kendisi de bir anne olduğu için, Kath söz konusu tehdidi özellikle hissediyordu. Bebeğini emzirirken, hayvansal fonksiyonların batağına saplanmamak için sıklıkla kitap okuyor, bazen de sigara içiyordu. Ve emzirmesinin nedeni, sadece bebeğe –Noelle'ye– değerli anne antikorlarından vermek değildi, zira bu yolla dölyatağı büzülecek, midesi de yassılaşabilecekti.

Kath ve Sonje'nin kendilerine ait kahve termosları ve Noelle'ye siperlik yaptıkları yedek havluları vardı. Sigaraları ve kitapları da vardı. Sonje, Howard Fast'in bir kitabını almıştı. Kocası ona, eğer ille de kurgu okuyacaksa kesinlikle bunu okuması gerektiğini söylemişti. Kath ise, Katherine Mansfield ve D.H. Lawrence'ın hikâyele-

rini okuyordu. Sonje, okuduğu kitabı bırakıp Kath'in o sırada okuduğu kitaplardan birine el atmak gibi bir âdet edinmişti. Kendini bir hikâyeyle sınırlı tutup, sonra Howard Fast'e geri dönerdi.

Acıktıklarında, ikisinden biri tahta merdivenlerde uzun bir yolculuğa çıkardı. Bu koy'u evler çevreliyor, çam ve sedir ağaçlarının altındaki kayaların üzerinde yükseliyorlardı. Lions Gate Köprüsü yapılmadan önceki günlerden kalma, Vancouver'da yaşayanların tatillerde deniz yoluyla geldikleri, geçmişin yazlık evleriydi bunlar. Bu kulübeler –Kath ve Sonje'ninkiler gibi– hâlâ oldukça ilkel, kiralarıysa ucuzdu. Gelgelelim bazıları epey elden geçirilmişti, örneğin Asıl Monica'nınki gibi. Ama burada yaşamak niyetinde olan yoktu; herkes düzgün bir eve taşınmayı planlıyordu. Planları diğerlerinden daha gizemli gibi görünen Sonje ve kocası dışında.

Evler için açılmış ve iki ucundan da Marine Otoyolu'na bağlanan hilal şeklinde toprak bir yol vardı. Bu çevrelenmiş yarım daire uzun ağaçlar, eğreltiotu ve pembe ahududu çalılıkları ve birbirini keserek kısa yoldan Marine Otoyolu üzerindeki markete çıkan bir sürü patikayla doluydu. Bu marketten Kath ve Sonje, öğle yemeği için kızarmış patates alacak. Bu sefere daha çok Kath çıkıyor, çünkü onun için ağaçların altında yürümek –bebek arabası yüzünden artık yapamadığı bir şey– bir ödül.

Kath, Noelle doğmadan önce, buraya yaşamak üzere ilk geldiklerinde, hemen her gün ağaçların arasında yürür, özgürlüğü üzerinde hiç düşünmezdi. Günün birinde Sonje'yle karşılaştı. Bundan kısa süre öncesine kadar Vancouver Halk Kütüphanesi'nde birlikte çalışıyorlardı ya, farklı bölümlerdeydiler ve birbirleriyle hiç konuşmamışlardı. Kath, zorunlu olduğu için, görünümü patronları rahatsız etmesin diye, hamileliğinin altıncı

ayında işten ayrılmış, Sonje de bir skandal nedeniyle işi bırakmıştı.

Ya da, gazetelerde yayımlanan bir hikâye yüzünden demeli. Kocası, Kath'in adını bile duymadığı bir dergide çalışan Cottar, komünist Çin'e geziye çıkmıştı. Gazetede, ondan sol görüşlü bir yazar olarak bahsediliyordu. Sonje'nin fotoğrafı da, kütüphanede çalıştığı bilgisiyle birlikte onunkinin yanında yer alıyordu. Duyulan kaygı, işinde komünist kitapları öne çıkarıp kütüphaneyi kullanan çocukları etkileyebileceği, böylece bu çocukların komünist olacağıydı. Bunu yaptığını kimse söylemiyordu, sadece bir tehlikeydi. Bir Kanadalının, Çin'i ziyaret etmesi de kanunlara aykırı değildi. Ancak Cottar ve Sonje'nin Amerikalı oldukları ortaya çıktı ki, bu da davranışlarını daha endişe verici, belki de daha maksatlı kıldı.

"O kızı biliyorum," demişti Kath, kocası Kent'e, onun gazetedeki fotoğrafını gördüğünde. "En azından tanıyacak kadar biliyorum onu. Ürkek bir hali vardır. Bu habere çok canı sıkılacak."

"Hayır, sıkılmayacak," dedi Kent. "Bu tipler mağdur olduklarını sanmaktan hoşlanırlar, bunun için yaşar onlar."

Kütüphane müdürünün, Sonje'nın işinin kitap seçimi ya da gençleri etkilemekle bir ilgisi olmadığı yönündeki açıklaması da nakledilmişti, zamanının çoğunu listeleri daktilo ederek geçiriyordu kendisi.

"Ki komikti bu," dedi Sonje, Kath'e, birbirlerini tanıyıp laflad ıktan, yarım saat boyunca da laflayarak patikada yürüdükten sonra. Komik olan, daktilo kullanmayı bilmemesiydi.

Kovulmadı ama, yine de işi bırakmak zorunda kaldı. Zaten bırakacağını düşünmüştü, çünkü o ve Cottar için, ufukta birtakım değişiklikler vardı.

Kath değişiklerden biri de bebek olabilir mi diye

düşünmüştü. Ona öyle geliyordu ki, okulu bitirdikten sonra hayat, bir dizi başka sınavla devam ediyordu. İlki evlenmekti. Eğer yirmi beş yaşına kadar bunu yapmamışsan, o sınav, tüm niyetlere ve tasarılara karşın verilmemiş demekti. (Her zaman, "Mrs. Kent Mayberry" şeklinde atardı imzasını, iç rahatlığıyla ve hafiften kıvanç duyarak.) Sonra bebek sahibi olmayı düşünürdün. Hamile kalmadan bir yıl beklemek iyi fikirdi. İki yıl beklemekse, gerektiğinden azıcık fazla ihtiyatlı olmak demekti. Üç yıl beklemek insanlarda merak uyandırırdı. Sonra sen yokuş aşağı giderken ikinci çocuk peydah olurdu. Ondan sonra ilerlemenin hızı kesilir ve gitmekte olduğun yer her neresiyse, oraya varıp varmadığından kolay kolay emin olamazdın.

Sonje, hamile kalmayı denediğini, bunun için ne kadar uzun süredir çabaladığını ve hangi teknikleri kullandığını anlatacak türden bir arkadaş değildi. Seks hakkında ya da âdet dönemleri veya vücudunun o tip tepkileri hakkında asla konuşmazdı; buna karşın kısa süre sonra Kath'e, insanların çoğu için çok daha sersemletici başka şeyler anlatmıştı. Zarif bir asaleti vardı onun, boyu fazla uzayıncaya kadar balerin olmak istemiş ve ona, "Ah, ölen kuğuya dönüşmeyi düşleyen o küçük burjuva kızlarından biri daha," diye tepki gösteren Cottar'la tanışana kadar, olmadığına pişman olup durmuştu. Geniş, sakin ve pembe tenli bir yüzü vardı, –asla makyaj yapmazdı, Cottar makyaja karşıydı– sık ve kumral saçları iri bir topuz şeklinde toplanırdı. Kath onun harikulade görünüşü olduğunu düşündü, hem meleksi hem de akıllı.

Kath ve Sonje bir yandan kumsalda patates kızartmalarını yiyerek, okudukları hikâyelerdeki karakterleri tartışıyorlardı. Nasıl olur da kadınların hiçbiri Stanley Burnell'ı sevemez? Stanley'deki sorun ne? Aşkında ısrar eden, sofrada iştahlı, kendinden hoşnut bir genç işte. Jo-

nathan Trout'sa, ah, Stanley'nin karısı, yani Linda evlenmeli Jonathan Trout'la, Stanley su sıçratıp, homurdanıp dururken suyun içinde süzülerek gelen o Jonathan'la. "Selamlar benim göksel şeftali çiçeğim," diyor Jonathan, o kadifemsi kalın sesiyle. Esprili biri o, incelikli ve bezgin biri. "Hayatın kısalığı, hayatın kısalığı," deyip duruyor. Ve Stanley'nin katı dünyası, itibarsızlaşıp çöküyor.

Bir şeyler Kath'in canını sıkıyor. Bunu konuşamaz ya da üstünde düşünemez. Acaba Kent, Stanley gibi biri mi?

Bir gün tartıştılar. Kath ve Sonje, D.H. Lawrence'ın bir hikâyesi üzerinden beklenmedik ve huzur bozucu bir tartışmaya giriştiler. Hikâyenin adı "Tilki"ydi.

Hikâyenin sonunda âşıklar –bir asker ve March isimli bir kadın– kıyıdaki sarp kayalıklara oturmuş Atlantik Okyanusu'na, Kanada'daki müstakbel evlerine bakıyorlardı. İngiltere'yi terk ederek yeni bir hayata başlayacaklardı. Birbirlerine bağlıydılar, ama gerçek mutluluğu yakaladıkları söylenemezdi. En azından şimdilik.

Asker, kadın o güne kadar gösterdiği bağlılığın daha da ötesine geçip bütün yaşamını ona adayana kadar gerçek mutluluğu yakalayamayacaklarını biliyor. March'sa kendini ondan ayrı tutmak için, hâlâ ona karşı mücadele veriyor; kendi içindeki kadın ruhuna, kadın aklına tutunmaya çabalayarak, ikisini de anlaşılmaz bir şekilde mutsuz ediyor. Buna bir son vermeli, düşüncelerine ve isteklerine bir son vermeli ve bilincinin, Asker'inkinde kaybolana kadar derinlere dalmasına müsaade etmeli. Tıpkı suyun altında salınan sazlar gibi. Başını indir ve bak, bak şuraya, sazlar suyun altında nasıl salınıyorlar; canlılar ama asla su yüzüne çıkmıyorlar. Ve işte, onun dişi doğası da, diğerinin erkek doğası içinde böyle yaşamalı. Böylece kadın mutlu olacak, erkekse güçlü ve doyumlu. Böylece birlikte gerçek bir evliliği başarmış olacaklar.

Kath'e göre aptalca bu.

Savunmasına başlıyor. "Kastettiği seks, değil mi?"

"Sadece o değil," diyor Sonje. "Bütün hayatlarından bahsediyor."

"Öyle ama seks işte. Hamileliğe yol açan sekstir. Yani normal şartlarda demek istiyorum. Böylece March'ın bebeği oluyor. Büyük bir ihtimalle birden fazla. Aklın denizde, sualtında salınırken nasıl yapacaksın ki bunu?"

"Fazlasıyla yüzeyden okuyorsun," diyor Sonje, küçümser bir ses tonuyla.

"Ya bazı fikirlerin olur ve karar verirsin ya da veremezsin," diyor Kath. "Mesela bebeğin eline bir jilet almış. Ne yaparsın? 'Ah, kocam eve gelip bunun iyi bir fikir olup olmadığına karar verene, yani kararımızı verene kadar şuralarda biraz oyalanayım' mı dersin?"

"Fazla abartıyorsun," diyor Sonje.

İkisinin de sesleri yükselmişti. Kath hoyrat ve alaycıydı, Sonje ise ciddi ve inatçı.

"Lawrence çocuk sahibi olmak istemedi," diyor Kath. "Frieda'yı, diğer evliliğinden olan çocuklarından dolayı kıskanıyordu."

Sonje dizlerinin arasından aşağı bakarak, parmakları arasından kayan kumları seyrediyor.

"Düşündüm de harika bir şey olurdu," diyor. "Eğer bir kadın bunu yapabilseydi, harika bir şey olurdu."

Kath, bir şeylerin yanlış gittiğini biliyor. Kendi savında yanlış bir şeyler var. Neden bu kadar öfkeli ve heyecanlı ki? Ve neden konuyu bebeklere, çocuklara getiriyor? Onun bir bebeği olduğu ve Sonje'nin olmadığı için mi? Lawrence ve Frieda'nın ilişkisi hakkındaki sözlerini, bir yerde Cottar ve Sonje'nin hikâyesiyle aynı olduğu için mi sarf etti?

Çocuklar üzerinden, kadınların çocuklara bakmak zorunda olması üzerinden bir sav öne sürdün mü, temi-

ze çıkarsın. Suçlanamazsın. Ama Kath bunu yaptığı zaman, kılıf uyduruyor aslında. Sazlar ve sualtıyla ilgili o kısma dayanamıyor, tutarsız protestolarla şişip boğuluyor. Demek ki aslında düşündüğü kendisi, çocuklar falan değil. Lawrence'ın sövdüğü o kadın ta kendisiydi aslında. Ama bunu açık bir şekilde ifşa edemez; çünkü bu, Sonje'yi –bizzat Kath'in kendisini de– Kath'in yaşadığı hayatın kısırlığından kuşkulanmaya itebilir.

Tehlike çanlarının çaldığı bir başka sohbette, "Mutluluğum Cottar'a bağlı," diyen Sonje'nin kendisiydi.

Mutluluğum Cottar'a bağlı.

Bu açıklama Kath'i sarstı. Aynı şeyi Kent hakkında asla söylemezdi. Bunun kendi gerçeği olmasını istemedi.

Ama Sonje'nin, onu aşkta kaybetmiş bir kadın olarak görmesini de istemedi. Aşkın bezginliği üzerine düşünmemiş, buna fırsat bulamamış biri olarak.

II

Kent, Oregan'daki, Cottar ve Sonje'nin taşınmış oldukları kasabanın ismini hatırladı. Ya da Sonje'nin yaz sonunda taşındığı kasabanın. Cottar Uzakdoğu'ya, yeni bir gazeteci gezisine çıktığında Sonje oraya, Cottar'ın annesine bakmak için gitmişti. Cottar, Çin seyahatinin ardından Birleşik Devletler'e geri dönerken, gerçek ya da uydurma birtakım sorunlar meydana gelmişti. Sonraki geri dönüşünde o ve Sonje Kanada'da buluşmayı planlamış, belki anneyi de oraya getirmeyi düşünmüşlerdi.

Sonje'nin hâlâ o kasabada yaşıyor olması pek muhtemel değildi. Bir ihtimal anne yaşıyor olabilirdi. Kent'in, "Durmaya değmez," demesi üzerine Deborah, "Neden olmasın, olan bitenleri keşfetmek ilginç olmaz mı?" diye yanıtlamıştı. Postanede yapılan bir araştırmadan sonra gidecekleri yönü öğrendiler.

Kent ve Deborah, arabalarıyla kum tepelerini geride bırakarak kasaba dışına çıktılar, bu aheste yolculuğun büyük bir kısmında olduğu gibi, arabayı Deborah kullanıyordu. Kent'in kızı, Toronto'da yaşayan Noelle'yi ve ikinci karısı Pat'ten olan iki oğlunu –biri Montreal'de, diğeri Maryland'de yaşıyordu– ziyaret etmişlerdi. Şu anda Arizona'da kapalı bir kornünde yaşayan Kent ve Pat'in bazı ortak arkadaşlarının ve Santa Barbara'daki, Kent'le aynı yaşlarda olan Deborah'nın anne babasının evlerinde kalmışlardı. Şimdi Batı Kıyısı'na, Vancouver' daki evlerine doğru ilerliyor, ama Kent yorulmasın diye, her gün ağırdan alıyorlardı.

Kum tepeleri çimle kaplanmıştı. Kumdan çıplak bir omzun, manzarayı hınzırca renk katmak için ortaya çıktığı yerler dışında sıradan tepelerden farkı yoktu bunların. Sanki çocukların yaptığı, ama şişerek normal boyutlarını aşmış yapılar gibiydiler.

Yol, onlara bakmaları söylenen evin önünde son buldu. Yanlış yapmaya imkân yoktu. Tabela karşılarındaydı: PASİFİK DANS OKULU. Ve Sonje'nin ismi, altında da "SATILIK" ilanı. Elinde makasla, bahçedeki çalılıklardan biriyle uğraşan yaşlı bir kadın vardı.

Demek Cottar'ın annesi hâlâ hayattaydı. Anna Kent, Cottar'ın annesinin kör olduğunu hatırlayıverdi. Cottar' ın babası öldükten sonra, birinin onunla yaşaması gerekmesinin nedeni buydu.

Eğer körse elindeki bahçe makasıyla önüne çıkanı doğrayarak ne yapıyordu acaba?

Her zamanki hatasını yapmış, aradan geçen yılları –on yılları– göz önüne almamıştı. Annenin resmen tarih olması gerektiğini de. Sonje'nin kaç yaşında olduğunu, hatta kendi yaşını da... Zira Sonje'ydi o kadın ve o da, ilk bakışta Kent'i tanımamıştı. Makası yere batırmak için eğildi ve ellerini kot pantolonuna sildi. Onun hareketle-

rindeki sertliği, kendi eklemlerinde hissetti Kent. Ak düşmüş seyrek saçları, kum tepeleri arasında yolunu bularak buralara kadar ulaşan okyanus esintisiyle havalanmıştı. Kemiklerini kaplayan derisinin pekliği, bazı yerlerde gitmişti. Her zaman tahta göğüslü sayılırdı, ama beli bu kadar ince değildi. Geniş sırtlı, geniş yüzlü, o Kuzeyli kızlara benzerdi. Soyu o atalara uzanmasa da – Kent ona Sonje isminin, annesinin Sonja Henie'nin filmlerini sevdiği için verildiğine dair bir hikâye hatırladı. İsminin telaffuzunu kendi değiştirmiş ve özentiliğinden dolayı annesini hor görmüştü Sonje. O zamanlar hepsi, bir nedenden dolayı ebeveynini hor görürdü.

Parlak güneşin ardında onun yüzünü göremiyordu. Ancak büyük bir ihtimalle cilt kanserinin kesip aldığı, gümüşsü beyaz bir-iki leke gözüne çarptı.

"Ah, Kent," dedi Sonje. "Ne saçma. Ben de seni evi satın almaya gelen biri sandım. Ve sanırın bu da Noelle."

Böylece, sıra onun hata yapmasına gelmişti.

Aslında, Deborah Noelle'den bir yaş küçüktü. Ancak çocuk görünümlü eş olmakla alakası yoktu. Kent onunla, geçirdiği ilk ameliyattan sonra tanışmıştı. Fizyoterapistti, hiç evlenmemişti, Kent'se dul bir erkekti. Modaya ve ironiye inanmayan dingin, dengeli bir kadındı; beline kadar gelen saçlarını örgü yapmıştı. Kent'i, tedavi amaçlı egzersizlerin yanı sıra yogayla da tanıştırmıştı, şimdi de vitaminlere ek olarak ginseng hapı veriyordu ona. Kayıtsızlık denecek kadar anlayışlı ve meraksızdı. Belki de onun neslindeki kadınlar, herkesin kalabalık ve tercüme edilemez geçmişleri olduğunu baştan kabul ediyordu.

Sonje onları eve davet etti. Deborah ikisini bu ziyarette baş başa bırakacağını söyledi –organik besinleri satan bir dükkân bulmak (Sonje ona nerede bulacağını söyledi) ve kumsalda yürümek istemişti.

Eve dair Kent'in fark ettiği ilk şey soğuk olduğuydu. Güneşli bir yaz gününde hem de. Ama Pasifik'in kuzeybatısındaki evler nadiren göründükleri gibi sıcak olurlardı, güneş gider gitmez soluğunda rutubeti hissederdin. Sis ve yağmurlu kış ayazları uzun zamandır bu eve; herhangi bir savunmayla karşılaşmadan giriyordu anlaşılan. Büyük bir ahşap bungalovdu; kırık döküktü, ama verandası ve çatı pencereleriyle süssüz, sade değildi. Eskiden Batı Vancouver'da, Kent'in yaşadığı yerde bunun gibi bir sürü ev vardı. Ama birçoğu yıkılmak üzereyken satılmıştı.

Birbiriyle bağlantılı iki geniş oda, duvar piyanosu dışında çıplaktı. Zeminin orta yeri yürünmekten grileşmişti, köşelerde cilalar koyuydu. Bir duvarda boylu boyunca dans tırabzanı uzanıyordu, tam karşısındakinde de, Kent'in omuzları çökmüş iki ak saçlıyı geçerken gördüğü tozlu bir ayna vardı. Sonje, evi satmaya çalıştığını –tabii ki ilanı görmüştü Kent– bu kısım bir dans stüdyosu olarak planlandığına göre, olduğu gibi bırakmaya karar verdiğini söyledi.

"Belki biri çıkar da burayı değerlendirir," dedi Sonje. Okulu 1960'larda açtıklarını söyledi, Cottar'ın öldüğünü öğrendikten kısa bir süre sonra. Cottar'ın annesi –Delia– piyano çalıyordu. Neredeyse doksan yaşına kadar, sıyırana kadar çalmıştı. ("Kusura bakma," dedi Sonje, "zamanla lakaytlaşıyorsun işte.") Sonje onu bakımevine koymak zorunda kalmış, onu orada her gün ziyaret edip yedirmişti, Delia artık, onun ismini bile bilmez olduğu halde. Sonra, piyano çalmaları için yeni birilerini tutmuştu, ama faydası olmamıştı. Kendisi de yaşlanıyordu, bu nedenle öğrencilere bir şey gösteremiyor, sadece anlatıyordu. Böylece bırakma zamanı geldiğine karar verdi.

Bir zamanlar nasıl da azametli bir kızdı; pek konuşkan olmayan cinsten. Doğrusu, arkadaş canlısı olduğu

söylenemezdi ya da en azından böyle düşünürdü Kent. Oysa şimdi, çok fazla yalnız kalan insanlar gibi, telaş içinde gevezelik edip duruyordu.

"Başladığımız günlerde işler yolundaydı, genç kızların topunu bale heyecanlandırırdı o zamanlar. Sonra o tip şeylerin hepsinin modası geçti, biliyor musun, fazla resmîydiler. Ama yine de büsbütün değil, sonra seksenlerde, insanlar buraya genç aileleriyle gelip yerleştiler ve görünüşte çok paraları vardı; nereden buldularsa o kadar parayı? İşte o zaman başarılı olabilirdik, ama işi iyi idare etmiş olduğum söylenemez."

Belki de kayınvalidesi öldüğünde işin ruhunun ya da işe duyulan gereksinimin de kaybolduğunu söyledi.

"Birbirimizin en iyi dostu olduk," dedi. "Her zaman için."

Mutfak, dolapların ve beyaz eşyaların düzgün bir şekilde yerleşmediği başka bir büyük odaydı. Zeminde siyah-gri seramik karolar vardı, belki de siyah-beyazdılar da, kirli yer temizleme suları beyazı gri yapmıştı. Rafların, boydan boya kitaplar, eski püskü dergiler, hatta belki de gazetelerle dolu, tavana kadar gelen rafların sıralandığı koridoru geçtiler. Eski kâğıtlardan yayılan o gevrek koku. Burada zemin, kenevirden yapılma bir hasırla kaplanmıştı, Kent'in nihayet oturabileceği yan taraftaki limonluğa kadar devam ediyordu. Hezaren sandalyeler ve kanepe hakikiydi, şayet parçalara ayrılmıyorlarsa para edebilirlerdi. Çekilmiş ya da yarı çekilmiş bambu panjurların da iyi durumda olduğu söylenemezdi ve dışarıda, fazla boy atmış bazı çalılar pencerelere değiyordu. Kent birçok bitkinin adını bilmezdi, ama bunların, toprağın kumlu olduğu yerlerde yetişen türden olduklarını biliyordu. Yaprakları sert ve parlaktı, yeşilleri sanki yağa batırılmış gibi görünüyordu.

Mutfağın içinden geçerlerken, Sonje çay için çay-

danlığın altını yakmıştı. Sandalyelerden birine, o da nihayet yerleştiği için çok memnunmuş gibi çöktü. Kirli, koca koca boğumlu ellerini birbirine doladı.

"İki dakikaya toparlarım," dedi. "Çay mı isterdin sormadım aslında. Kahve de yapabilirim. Ya da istersen onları atlayıp birer cin-tonik hazırlayabilirim. Sahi, neden öyle yapmıyorum? Bak bu fikir benim hoşuma gitti."

Telefon çalıyordu. Rahatsız edici, yüksek perdeden, eski moda bir telefon sesi. Sanki hemen dışarıda, holdeymiş gibi çalıyordu, ama Sonje mutfağa koşturmuştu.

Bir süre konuştu Sonje, buhar düdüğü ötmeye başlayan çaydanlığı ateşten almak için ara vererek. Onun "Şimdi misafirim var," dediğini duydu Kent ve eve bakmak isteyen birini atlatmamış olmasını diledi. Buyurgan ses tonundan bunun sosyal bir görüşme olmadığını, belki de parayla ilgili olduğunu hissetti. Sonrasını duymamak için çaba harcadı.

Hole tıkıştırılmış kitaplar ve kâğıtlar ona, Sonje ve Cottar'ın yaşadığı kumsalın üstündeki evi hatırlattı. Aslına bakılırsa tüm o konforsuzluk, o özensizlik hissiydi hatırlatan. O evin salonunu köşedeki taş şömine ısıtırdı ve ateş sönmekte olduğu halde –onun gittiği o tek seferde– içinden eski küllerle portakal kabuğu parçaları, çöp kırıntıları püskürüyordu. Ve her yerde kitaplar ve elyazmaları vardı. Kanepe yerine portatif karyola vardı, ayakların yerde, ama sırtını dayamadan oturmak zorundaydın ya da geri geri hoplayıp duvara yaslanmalı, ayaklarını da altında toplamalıydın. Kath ve Sonje bu şekilde oturmuştu. Sohbetin dışında kalmayı gayet iyi beceriyorlardı. Kent'se, üzerinden *Fransa'da İç Savaş* adlı solgun kapaklı kitabı aldığı bir sandalyeye oturmuştu. Fransız Devrimi'ne böyle mi diyorlar şimdi? diye düşündü. Hemen sonra yazarın ismini gördü: Karl Marx. Ama bu odadaki husumeti, hükmü hissetmiş, öncesinde hisset-

mişti. Tıpkı İncil broşürleriyle ve "Eşek Üstünde İsa", "Lût Gölü'nde Yürüyen İsa" resimleriyle dolu bir odaya girdiğinde hakkında bir hüküm verildiğini hissetmen gibi. Sadece kitaplar ve makaleler değildi bu hissin kaynağı, şöminenin pisliğinde, motifleri yıpranmış halıda ve çuval bezinden perdelerde de vardı bu. Kent'in gömleği ve kravatı yanlıştı. Kath'in bunlara bakışından hissetmişti, ama bir kere giydinse, giymeye devam edecektin. Kath, bir sıra çengelliiğneyle tutturduğu bir kot giymiş, üzerine de Kent'in eski gömleklerinden birini geçirmişti. Kent, önce bunun bir akşam yemeği daveti için özensiz bir kıyafet olduğunu düşünmüş, sonra belki de üstüne uyacak başka bir şeyi olmadığında karar kılmıştı.

Noelle doğmadan kısa süre önceydi.

Cottar yemek pişiriyordu. Körili yahni pişirrniş ve gayet lezzetli olmuştu. Bira içtiler. Cottar, otuzlarındaydı; Sonje, Kath ve Kent'ten büyüktü. Geniş ve saçları açılmış alnı, seyrek favorileri olan, uzun boylu, dar omuzlu bir adamdı. Aceleci, dingin, kendinden emin bir konuşma şekli vardı.

Ayrıca daha yaşlı bir çift vardı; sarkık göğüsleri ve ensesinde toplanmış aklaşan saçlarıyla bir kadın ve pejmürde kılıklı, kısa boylu ama dik duran bir adam; adamın tavırlarında, belirgin ve keskin sesinde ve elleriyle düzgün kutu biçimleri çizmesinde canlı bir taraf vardı. Ve bir de patlak sulu gözlü ve teni çilli, kızıl saçlı genç bir adam vardı. Evlere gazete ulaştıran çocukların toplaması için kamyonla gazete dağıtarak geçimini sağlayan yarı-zamanlı bir öğrenciydi o. Anlaşılan bu işe yeni başlamıştı ve onu tanıyan yaşlı adam, söz konusu gazetenin dağıtımında çalıştığından dolayı ona sataşmaya başladı. Kapitalist sınıfların aracı, elitlerin sözcüsü.

Bu sözler kısmen şaka yollu söylenmiş olsa da, Kent duymazdan gelemezdi. Artık söze girmesi gerektiğini

düşündü. O gazetede bir sorun görmediğini söyledi.

Böyle bir fırsat bekliyorlardı. Yaşlı adam, Kent'in eczacı olduğundan ve o eczaneler zinciri şirketlerden birinde çalıştığından önceden haberdar olmuştu. Genç olansa, "Yönetici takımından mısın?" diye sormuştu çoktan, diğerlerinin bunu bir şaka olarak alacakları şekilde, ama Kent öyle karşılamamıştı. "Umarım öyle olur," dedi.

Körili yahni servis edildi ve herkes yedi, daha çok bira içildi, ateş tazelendi, bahar günü karanlığa çevrildi, Point Grey'in ışıkları Burrat Koyu boyunca ışıldadılar ve Kent, Kapitalizmi, Kore Savaşı'nı, John Foster Dulles'ı ve Rosenberglerin infazını –yani onun önüne attıkları ne varsa hepsini– savunma işini üzerine aldı. Amerikan şirketlerinin Afrikalı anneleri, bebeklerini yapay sütle beslemeye ikna etmeye çalıştıkları fikriyle, sonra o Kanada Kraliyet atlı polislerinin Kızılderililere gaddarca davrandıklarıyla, her şeyin ötesinde de, Cottar'ın telefonunun dinleniyor olabileceğiyle dalga geçti. *Time* dergisinden alıntı yaptı ve dinleyenin kendisi olduğunu ilan etti.

Genç olanı elleriyle dizlerine vurup, başını sallayıp durdu ve duyduklarına inanamıyormuş gibi bir kahkaha attı.

"Bu adama inanamıyorum. Böyle bir adam olabilir mi? İnanamıyorum."

Cottar, karşı savlarla harekete geçerek bıkkınlığa kapılmamaya çalıştı, çünkü kendisini mantıklı bir adamı olarak görürdü. Yaşlı adam profesörlere has bir biçimde konuların kenarından teyet geçti, sarkık memeli kadınsa art niyetli bir kibarlıkla araya girip söz aldı.

"Otorite o sevimli kafasını çıkardığı anda neden onu savunmaya geçiyorsunuz anlamadım?"

Kent bilmiyordu. Onu zorlayan neydi, bilmiyordu. Bu insanları ciddiye bile almıyor, onları düşman olarak görmüyordu. Gerçek yaşamın sınırlarına tutunmuş, tıp-

kı her türden fanatikler gibi nutuk çekip kendilerini bir şey zannediyorlardı. Kent'in birlikte çalıştığı adamlarla karşılaştırıldıklarında, güvenilir bir tarafları yoktu. Kent'in yaptığı işte hataların önemi vardı, sorumluluk bilinci daimiydi; eczaneler zinciri kötü bir fikir mi gibi düşüncelere ya da ilaç şirketleri hakkında paranoyaklaşıp etraftа dolanmaya ayıracak vakit yoktu. Bu gerçek hayattı işte ve o her bir gün, kendi geleceğinin ve Kath'in geleceğinin sorumluluğunu omuzlarında taşıyarak atılıyordu bu hayata. Bunu kabullenmişti, hatta bundan gurur duyuyordu ve bir oda dolusu sızlanandan özür dileyecek hali yoktu.

"Sizin söylediklerinize karşın hayat her gün iyileşiyor," dedi onlara. "Tek yapmanız gereken çevrenize şöyle bir bakmanız."

Şimdi gençliğindeki kişiliğinden farklı düşünmüyordu. O akşam belki biraz fazla atılgan davranmış olduğunu düşündü, ama haksız değildi. Ancak o odadaki öfkeyi, tüm o zedeleyici enerjiyi düşününce, nereye vardıklarını merak etti.

Sonje telefonu kapadı. Ona mutfaktan seslendi: "Kesin olarak çayı atlamaya karar verdim, cin-tonik koyacağım."

Sonje içkilerle geri döndüğünde, ona Cottar'ın ne zaman öldüğünü sordu Kent, beriki de otuz yılı geçti dedi. Kent derin bir nefes aldı ve başını salladı. O kadar olmuştu ha?

"Bir tropik böcek yüzünden çabucak öldü," dedi Sonje. "Cakarta'da oldu. Ben daha hasta olduğunu öğrenemeden öldü gitti. Cakarta'ya Batavia denilirdi o zamanlar, biliyor muydun bunu?"

"Sanki," dedi Kent.

"Sizin evi hatırlıyorum," dedi Sonje. "Oturma odası tam bir limonluktu aslında, ön cepheyi baştan başa kap-

lıyordu, bizimki gibi. Güneş kırıcı bir malzemeden perdeleriniz vardı, yeşil ve kahverengi çizgili. Kath ışığın onların arasından geçmesini severdi, orman ışığı derdi buna. Sen ise Kaliteli Kulübe derdin oraya. Ne zaman lafı geçse. Kaliteli Kulübe."

"Çimentoya saplanmış kazıkların üzerinde duruyordu," dedi Kent. "Çürüyorlardı. Nasıl çökmediler, hâlâ merak ederim."

"Sen ve Kath sık sık evlere bakardınız," dedi Sonje. "Senin tatil gününde bebek arabasındaki Noelle'yi de alarak birlikte dolanıp parsellere bakar dururdunuz. Sen yeni evlerin hepsine bakardın. O zamanlar o parseller nasıldı bilirsin. Hiç kaldırım yoktu, çünkü insanların yürümemesi gerekiyordu artık, sonra insanlar ağaçların tümünü söktüler ve şimdi, tıkış tıkış evler manzara penceresinden birbirlerine bakıyorlar."

"İnsan hayatın başlangıcındayken, başka ne satın alabilir ki?" dedi Kent.

"Biliyorum, biliyorum. Ama sen derdin ki, 'Hangisi hoşuna gitti?' ve Kath, asla cevap vermezdi bu soruya. En nihayetinde senin sabrın taşar ve pekâlâ, ne tür bir ev sevdiğini sorardın, nerede olursa olsun, derdin, o da, 'Kaliteli Kulübe,' derdi."

Kent bunların hiçbirini hatırlamadı. Ama öyle olduğunu varsaydı. Her halükârda, Kath böyle anlatmıştı Sonje'ye.

III

Cottar ve Sonje, Cottar'ın Filipinler'e, Endonezya'ya ya da her nereye gidiyorsa oraya, Sonje'nin de onun annesiyle yaşamak üzere Oregon'a gidişinden önce bir veda partisi verdiler. Kıyı boyunda yaşayan herkes davetliydi, bir açık hava partisi olacağından en makul tedbirdi

bu. Ve Sonje ile Cottar'ın, kumsala taşınmadan evvel bir komün evinde birlikte yaşadıkları bazı kişiler de, Cottar'ın tanıdığı bazı gazeteciler ve Sonje'nin kütüphanede birlikte çalıştığı bazı insanlar da davetliydi.

"Yani herkes," dedi Kath ve Kent neşe içinde onu yanıtladı: "Yani daha fazla kızıl?" Bilmediğini söyledi Kath, sadece herkes işte.

Asıl Monica her zamanki bakıcısını ayarladı; diğer bütün çocuklar onun evinde toplanacak, ücreti diğer anne babalarla kırışacaklardı. Kath hava kararmaktayken, bebek arabası içindeki Noelle'yle birlikte geldi oraya. Bakıcıya gece yarısı olmadan, yani Noelle'nin büyük ihtimalle acıkıp uyanacağı saatte geleceğini söyledi. Yanında evde hazırlanmış yedek süt biberonunu getirebilirdi, ama getirmemişti. Partiden pek ümitli değildi ve kaçmak için bir fırsat çıkması işine gelecekti.

O ve Sonje, Kent'in herkesle kavgaya tutuştuğu o akşam yemeği hakkında aralarında tek kelime etmemişlerdi. Sonje, Kent'i ilk kez o zaman tanımış ve sadece, onu gerçekten de pek yakışıklı bulduğunu söylemişti. Kath, yakışıklılığın banal bir teselli ödülü olarak görüldüğünü düşünmüştü.

O akşam sırtını duvara yaslayıp kucağında bir yastıkla oturmuştu. Bebeğin göbeğini tekmelediği noktaya yastık tutmak gibi bir alışkanlık edinmişti. Yastığın kumaşı, Sonje'nin evindeki diğer her şey gibi (Cottar'la birlikte evi mobilyalı haliyle kiralamışlardı) soluk ve tozluydu. Üstündeki mavi çiçek ve yaprak motifleri gümüşsü bir renge dönmüştü. Kath, odadakiler o farkına varmadan Kent'in etrafına düğüm atarken bu motiflere odaklanmıştı. Genç adam, Kent'le, sanki babasıyla konuşan bir oğul gibi teatral bir öfkeyle, Cottar'sa, sanki öğrencisine laf anlatmak için sabretmekten yorgun düşmüş bir öğretmen gibi konuşuyordu. Yaşlı adam alaycı bir keyif için-

deydi, kadınsa, sanki Hiroşima'nın, kilitli fabrikalar içinde yanarak ölen Asyalı kızların, tüm o kirli yalanların ve tantanalı riyakârlıkların sorumlusu Kent'miş gibi, ahlaki tiksintiyle doluydu. Ve Kath'in görebildiği kadarıyla, Kent de fırsat verdikçe veriyordu onlara. Onun gömleğini ve kravatını görüp üstüne düzgün bir hamile elbisesi giymektense kot giymeye karar verdiği sırada, böyle bir şey olacağından kaygılanmıştı. Ve madem oradaydı, yastığı bu şekilde karnına bastırıp, gözüyle gümüş parıltılarını yakalamaya çalışarak başından sonuna öylece oturacaktı işte.

Odadaki herkes her şey hakkında kesin bilgi sahibiydi, her şeyden emindi. Nefeslenmek için duraklamaları, saf erdemin, saf kesinliğin o sonsuz kaynağından yararlanmak içindi.

Belki, bir tek Sonje dışında. Sonje ağzını açmıyordu. Ama Sonje, Cottar'dan emindi; Cottar onun kuşku duymadığı tek kesinlikti. Daha fazla körili et ikram etmek için ayaklandı; oradakilerin o kısa, öfkeli sessizliklerinden birini konuşmasıyla böldü.

"Anlaşılan kimse benim hindistancevizimi tatmak istemiyor."

"Ah, Sonje, zarif bir ev sahibesi olacaksın sen," dedi yaşlı kadın. "Virginia Woolf romanlarındaki karakterler gibi, ha?"

Bu durumda Virginia Woolf da indirime girmişti demek. Kath'in anlamadığı çok şey vardı. Ama en azından oradaki varlığından haberdardı bunların; her birinin saçmalıktan ibaret olduğunu söylemeye hazır değildi.

Buna rağmen suyunun gelmesini istedi. Ya da onu bu durumdan çıkaracak ne olursa olmasını. Ikınıp sıkınıp onların gözü önünde suyunu yere boşaltırsa, durmak zorunda kalırlardı.

Sonrasında Kent, akşamı o şekilde geçirmekten ra-

hatsız olmamış gibiydi. Her şeyden önce, kendisinin kazandığını düşünüyordu. "Hepsi kızıl onların ve o şekilde konuşmak zorundalar," dedi. "Başka bir şeyden de anlamazlar zaten."

Kath bundan böyle siyaset konuşmak istemiyordu, bu nedenle konuyu değiştirerek Kent'e, yaşlı çiftin Sonje ve Cottar'la aynı komün evinde yaşadıklarını söyledi. Sonradan başka yere taşınmış başka bir çift daha vardı. Orada seks partnerlerinin değiştokuş edildiği bir düzen kurulmuştu. Yaşlı adamın evin dışından bir metresi vardı ve bazı zamanlar değiştokuşa o da katılıyordu.

"Yani genç herifler o yaşlı karıyla yatağa giriyor mu demek istiyorsun? Ellisinde olmalı o be!"

"Cottar otuz sekiz," dedi Kath.

"Yine de," dedi Kent "iğrenç."

Ancak Kath, şu şart koşulup zorunlu kılınmış çiftleşme meselesini hem heyecan verici hem de tiksinç bulmuştu. Kendini, uysal ve masumca elden ele geçiriyordun, sırada kim varsa ona, tapınak fahişeliği gibi bir şeydi bu. Şehvet görev sayılıyordu. Bu düşünceler, ona içten içe müstehcen bir heyecan verdi.

Ama Sonje'yi heyecanlandırdığı yoktu. Cinsel açıdan bir özgürlük hissetmemişti. Cottar, Sonje kendisine geri döndüğünde ona heyecan duydu mu diye sormuş ve o da hayır demek zorunda kalmıştı. Beriki hayal kırıklığına uğramış, Sonje de onun adına hayal kırıklığı yaşamıştı. Sonje'ye, tek kişiyi sahiplenmek ve cinsel mülkiyet fikrinde aşırıya kaçtığını söyledi; Sonje de, Cottar'ın haklı olduğunu biliyordu.

"Cottar'ın, eğer onu yeterince sevseydim, bu işte daha iyi olacağımı düşündüğünü biliyorum," dedi Sonje. "Oysa onu seviyorum, ölesiye seviyorum."

Aklında uyandırdığı tüm o tahrik edici düşüncelere rağmen Kath, hayatı boyunca sadece Kent'le yatabileceği-

ni biliyordu. Sanki seks, ikisinin kendi aralarında icat ettiği bir şeydi. Bunu bir başkasıyla denemek, elektrik devrelerini değiştirmek gibi bir şeydi, tüm hayatı kendi yüzünde patlardı. Ne ki, Kent'i ölesiye sevdiğini söyleyemezdi.

Kath kumsalda, Monica'nın evinden Sonje'nin evine doğru yürürken, partiyi bekleyen insanları gördü. Küçük gruplar halinde çevreye yayılmış ayakta duruyor ya da kütüklerin üstüne oturup günbatımını seyrediyorlardı. Bira içiyorlardı. Cottar ve başka bir adam, içinde *punch* yapacakları bir çöp bidonunu yıkıyordu. Miss Campo, kütüphane müdürü, bir kütüğün üzerinde tek başına oturuyordu. Kath neşeli bir şekilde el salladı, ama yanına gidip ona katılmadı. Eğer bu aşamada birine katılırsan, yakalanmış olurdun. Sonra ikiniz baş başa kalırdınız. Yapılması gereken üçlü-dörtlü gruplardan birine katılmaktı, sohbet –uzaktan çok canlı gibi görünen o sohbet– ne kadar vahim derecede sıkıcı olursa olsun. Ancak bunu yapması, Miss Campo'ya el salladıktan sonra pek mümkün değildi. Başka bir yere yönelmeliydi. Böylece devam etti, Monica'nın kocasının ve onunla, kumsaldaki kütüklerden birini kesmenin ne kadar vakit alacağı konusunda konuşan Kent'in yanından geçti ve Sonje'nin evinin merdivenlerini çıkıp mutfağa girdi.

Sonje koca bir tencere dolusu acı biberli yahniyi karıştırıyor, komün evinden gelen yaşlı kadınsa bir tabağa çavdar ekmeği, salam ve peynir dilimleri yerleştiriyordu. Sonje körili yahni yedikleri gece giyindiği gibi giyinmişti – sarkık bir etek, rengi kaçmış ama dar bir süveter içinde, göğüsleri beline kadar sarkıyordu. Bu Marksizmle alakalı bir şey, diye düşündü Kath; Cottar, Sonje'nin, külotlu çorap ve ruj kullanmasını istemediği gibi sutyen giymesini de sevmezdi. Ama aynı zamanda, dizginlerinden ve

kıskançlıktan boşanmış bir seks anlayışıyla, ellisinde bir kadına bile ket vurmamış olan o yozlaşmamış bereketli iştahla da ilgili olmalıydı bu.

Kütüphaneden bir kız da orada, yeşil biber ve domates kesiyordu. Kath'in tanımadığı bir kadın da tabureye oturmuş sigara içiyordu.

"Baksana, seninle görülecek bir hesabımız yok mu bizim," dedi kütüphaneden tanıdığı kız. "Hepimiz çalışıyoruz burada. Bebeklerin en harikasına sahip olduğunu duyduk, ama onu getirip bize göstermedin bile. Nerede şimdi kendisi?"

"Umarım uyuyordur," dedi Kath.

Bu kızın adı Lorraine'di, ama Sonje ve Kath, kütüphanedeki günlerini andıklarında, ona Debbie Reynolds[1] ismini takmışlardı. Palavracının tekiydi.

"Ooo," dedi.

Düşük belli kadın ona ve de Kath'e, sanki içinden nefret ederek baktı.

Kath bir kutu bira açıp Sonje'ye verdi, o da "Ah, teşekkürler," dedi, "şu biberlere öyle konsantre olmuşum ki içki almayı bile unutmuşum." Kaygılıydı, çünkü Cottar kadar iyi bir aşçı değildi.

"O şeyi senin içmemen çok iyi," dedi kütüphaneden tanıdığı kız, Kath'e. "Emzirirken o şey sana yasak!"

"Emzirirken boyuna bira diktim ben," dedi taburede oturan kadın. "Sanırım biri tavsiye etmişti. Nasıl olsa çoğunu işeyerek atıyorsun."

Bu kadının gözlerine siyah kalem çekilmiş, gözlerin kenarına kuyruk uzatılmıştı, gözkapaklarındaysa parlak siyah kaşlarına kadar uzanan pembemsi mavi bir far vardı. Yüzünün geri kalanı son derece soluktu ya da öyle bir

1. 1950'lerin Amerikalı ünlü oyuncu, şarkıcı ve dansçısı. (Ç.N.)

gürünüm verilmişti; dudaklarına gelince, pembeleri öyle soluktu ki, neredeyse beyaz gibi görünüyorlardı. Kath daha önce de böyle yüzler görmüştü, ama sadece dergilerde.

"Bu Amy," dedi Sonje. "Amy, bu da Kath. Üzgünüm, sizi tanıştırmamışım."

"Sonje, sen hep üzgünsün," dedi yaşlı olanı.

Amy yeni kesilmiş bir dilim peynir aldı ve ağzına attı.

Amy, metresin adıydı. Onlardan yaşlı olan kadının kocasının metresi. Kath bir anda bu kadını tanımak, onunla arkadaş olmak istedi, tıpkı bir zamanlar Sonje'yle de arkadaş olmak için yanıp tutuştuğu gibi.

Akşam geceye dönüştü ve kumsaldaki insan kümeleri giderek ayrıştı; hep birlikte olmaya daha fazla eğilim gösterdiler. Kumsalda suya yakın yerlerde, kadınlar ayakkabılarını çıkarmış, çorap giyenler çoraplarını çıkarmış, ayak parmaklarını suya sokuyorlardı. İnsanların çoğu bira içmeyi bırakmış, *punch*'a geçmişlerdi ve *punch* da şimdiden nitelik değiştirmeye başlamıştı. Başta daha çok rom ve ananas suyundan ibaretti, ama şu âna dek başka tür meyve suları, soda, votka ve şarap eklenmişti.

Ayakkabılarını çıkarmakta olanlar daha da fazlasını çıkarmaya teşvik ediliyordu. Bazıları giysilerinin büyük kısmı üstlerinde olarak suya girdi, sonra da onları çıkarıp kıyıda bekleyenlere attılar. Diğerleri üstlerinde ne varsa çıkarıp bir şey görünmeyecek kadar karanlık olduğunu söyleyerek birbirlerini yüreklendiriyordu. Ama su sıçratan, koşan, düşen çıplak vücutlar görülebiliyordu aslında. Monica evinden koca bir havlu yığını getirmiş, sudan çıktıklarında kurulanmaları için herkese sesleniyordu, böylece ölümüne üşümeyeceklerdi.

Ay, kayaların tepesindeki karaağaçların ardından yükseldi; öyle büyük, öyle heybetli ve heyecan vericiydi ki, şaşkınlık içinde bağıranlar oldu. O da ne öyle? Ve gökyüzünde yükselip daha normal bir boyuta indikten sonra bile, insanlar ara ara "hasat dolunayı" ya da, "İlk ortaya çıktığında gördün mü?" diyerek ayın görünümünü konuşuyorlardı.

"Doğrusu, başta büyük bir balon sandım."

"Başta ne olduğunu anlayamadım. Ayın o kadar büyük olabileceği hayatta aklıma gelmezdi."

Kath kumsalda, karısı ve metresiyle Sonje'nin mutfağında karşılaştığı adamla konuşuyordu. Adamın karısı yüzüyordu şimdi, su sıçratıp çığlık atanların az ötesindeydi. Adam, başka bir hayatta papaz olduğunu söyledi.

"'İnanç denizi de, bedir halindeydi bir zamanlar,'" dedi mizahı yollu. "'Ve parlak bir kuşak gibi yayılmıştı dünyanın kıyılarına.'[1] O zamanlar bambaşka bir kadınla evliydim."

İç çekti ve Kath, onun şiirin diğer dizelerini hatırlamaya çalıştığını sandı.

"'Ne ki tek duyduğum,'" dedi Kath, "'denizin acıklı gürleyişi, o kasvetli, engin kıyılardan çekilmesiyle, açıkta kalan çakıltaşları.'" Sonra durdu, çünkü onları takip eden, "Ah, sevgi, gel dürüst olalım..." dizeleriyle devam etmek fazla ileri gitmek olurdu.

Adamın karısı onlara doğru yüzdü ve suyun bileklerine kadar geldiği yerde ayağa kalktı. Göğüsleri iki yana sallanıyor ve o güçlükle ilerlerken etrafa su damlaları sıçratıyordu.

1. Matthew Arnold'un "Dover Beach" (Dover Kumsalı) adlı ünlü şiirinden. Şiir, eskiden dinî inancın kuşku duyulmadan yaşanabildiğini, Darwin'den sonra bu inancın yerini kuşkuya ve melankoliye bırakışını konu alır. (Ç.N.)

Kocası kollarını açtı. "Europa,"[1] dedi, onu dostça selamlayarak.

"Bu durumda sen de Zeus oluyorsun," dedi Kath cesurca. O an, onun gibi bir erkeğin onu öpmesini istedi. Tanımadığı ve hiçbir şekilde umursamadığı bir erkeğin. Adam öptü de, o serin dilini Kath'in ağzının içine sokup oynattı.

"Bir ineğin ismini alan bir kıta düşün," dedi. Karısı az ötelerinde duruyordu, yüzme uğraşının ardından şükran duygusuyla soluk alıyordu. O kadar yakınlarındaydı ki, Kath onun dikleşmiş koyu meme uçlarının ya da cinsel organının çevresindeki bir tutam siyah kılın kendisine sürtünmesinden korktu.

Birileri ateş yakmış, denizdekilerse sudan çıkıp bataniyelere ya da havlulara sarınmış ya da kütüklerin arkasına çömelip giyinmeye uğraşıyorlardı.

Ve müzik başladı. Monica'nın kapı komşularının rıhtımı ve kayıkhaneleri vardı. Kumsala bir pikap getirildi ve insanlar dans etmeye başladı. Rıhtımda ve daha çok çaba harcadıkları kumda. Kütüğün üstündeki biri bile, yuvarlanıp düşmeden ya da atlamadan bir-iki dans adımı atıyordu. Tekrar giyinmiş ya da hiç soyunmamış kadınlar –Kath gibi– bir yere saplanıp kalamayacak kadar kıpır kıpır kadınlar deniz kenarında yürümeye gittiler (artık kimseler yüzmüyordu, yüzmek tamamen geçmişe gömülmüş ve unutulmuştu) ve müziğin de etkisiyle farklı bir şekilde yürüdüler. Başta çekingenlikle, şakaya alarak, ama sonra bir filmdeki o güzel kadın gibi küstahça, salınarak.

1. Yunan mitolojisinde, Poseidon ile Libya'nın oğlu Fenike Kralı Agenor'un kızı. Zeus'un sevgisini kazanarak bütün bir kıtaya ismini verir. Zeus bir boğa kılığına girerek onunla sevişir. (Azra Erhat, *Mitoloji Sözlüğü*, Remzi Kitabevi.) (Ç.N.)

Miss Campo hâlâ aynı yerde oturuyor, gülümsüyordu.

Kath'le Sonje'nin Debbie Reynolds adını taktıkları kız, sırtını kütüğe vererek kuma oturmuş ağlıyordu. Kath'e gülümseyerek, "Üzgün olduğumu sanma," dedi.

Kaporta tamiri atölyesi işleten kocası, üniversitenin futbol takımında oynamıştı. Karısını almak için kütüphaneye geldiği her seferinde, dünyanın geri kalanından hafif tiksinti duyar haliyle hakiki bir futbolcu gibi görünürdü. Ama şimdi onun yanına çömelmiş saçlarıyla oynuyordu.

"Yok bir şey," dedi. "İçince hep böyle olur. Öyle değil mi tatlım?"

"Evet öyle," dedi kadın.

Kath, Sonje'yi ateş çemberi civarında dolanır, *marshmallow* dağıtırken buldu. Bazıları onları bir çubuğa geçirip ateşte kızarttı, bazıları da arkalarına ya da önlerine, kumlara atarak kaybetti.

"Debbie Reynolds ağlıyor," dedi Kath. "Ama bir sorun yok. Mutlu kendisi."

Gülmeye başlayıp, aralarındaki *marshmallow* torbasını sıkıştırarak birbirlerini kucakladılar.

"Ah, seni özleyeceğim," dedi Sonje. "Ah, arkadaşlığımızı özleyeceğim."

"Evet evet," dedi Kath. İkisi de soğuk *marshmallow*'larından aldılar ve birbirlerine bakıp, tatlı ve ümitsiz duygular içinde gülerek yediler.

"Bu sana beni hatırlatsın," dedi Kath. "Sen benim en gerçek, en hakiki dostumsun."

"Asıl sen benim," dedi Sonje. "En gerçek, en hakiki... Cottar bu gece Amy'yle yatmak istediğini söyledi."

"İzin verme," dedi Kath. "Seni berbat hissettirecekse izin verme."

"Ah, mesele izin vermek ya da vermemek değil," dedi Sonje, yiğitçe. "Kırmızıbiberli yahni isteyen var mı?"

diye bağırdı. "Cottar orada acı biberli yahni hazırlıyor. Kırmızıbiberli, acı biberli?"

Cottar acı biberle dolu bir tencereyi merdivenlerden indirip kuma yerleştirmişti.

"Tencereye dikkat," deyip duruyordu babacan bir ses tonuyla. "Tencereye dikkat, çok sıcak."

İnsanlara servis yapmak için çömeldi; üstünde sadece uçları salınıp açılan bir havlu vardı. Amy onun arkasında, kâseleri dağıtıyordu.

Kath elleriyle kâse yapıp Cottar'ın önüne uzattı.

"Lütfedin hazretleri," dedi. "Ben kâse alacak kadar değerli değilim."

Cottar kepçeyi bir kenara bırakıp ayağa fırladı ve ellerini onun kafasına koydu.

"Tanrı seni kutsasın, evladım: 'İşte böylece sonuncular birinci, birinciler de sonuncu olacak.'"[1] Sonra onu bükülmüş boynundan öptü.

"Ah," dedi Amy, sanki öpücüğü veren ya da alan kendisiymiş gibi.

Kath başını kaldırdı ve Cottar'ın ardından baktı.

"Ben de o tip bir ruj sürmek isterdim," dedi.

"Gel benimle," dedi Amy. Kâseleri yere koyup Kath'i belinden hafifçe kavradı ve merdivenlere doğru götürdü.

"Yukarı çıkalım," dedi. "Senin için ne gerekiyorsa yapacağız."

Cottar ve Sonje'nin yatak odasının arkasındaki minik banyoda, Amy küçük şişeleri, tüpleri ve kalemlerini çıkarıp etrafa yaydı. Klozet kapağından başka koyacak yer bulamamıştı. Kath küvetin kenarına oturmak zorunda kalmış, yüzü neredeyse Amy'nin göbeğine değiyordu. Amy onun yanaklarını bir sıvıyla yumuşatıp gözkapakla-

1. Yeni Ahit, "Matta İncili", 20:16. (Ç.N.)

rını bir macunla ovdu. Sonra bir fırçayı pudraya değdirdi. Kath'in kaşlarını fırçalayıp parlattı ve kirpiklerine üç kat farklı rimel sürdü. Dudaklarını boyayıp kenarlarına çizgi çekti, rujla tekrar dokundurup tekrar boyadı. Kath'in yüzünü elleri arasına alıp kaldırdı ve çevirerek ışığa tuttu.

Biri kapıyı vurup zorladı.

"Bekle," diye seslendi Amy. "Derdin ne, söylesene, gidip bir kütüğün arkasına işeyemez misin, ha?" dedi sonra.

İş bütünüyle bitmeden evvel Kath'in aynaya bakmasına izin vermeyecekti.

"Bu arada, sakın gülümseme," dedi. "Etkisini bozar."

Kath suratını astı, somurtarak aynadaki yansımasına baktı. Dudakları etli çiçek yapraklarına, zambak çiçeği yapraklarına benziyordu. "Öyle demek istemedim," dedi Amy. "En iyisi kendine hiç bakma sen, yüzüne bir ifade vermeye çalışma, güzel görüneceksin.

"O kıymetli sidiktorbanı tutuver, çıkıyoruz," diye bağırdı, kapıyı vuran yeni birine ya da belki de aynı kişiye. Malzemelerini çantasına doldurup küvetin altına itti. Kath'e dönüp, "Hadi güzelim, gidelim," dedi.

Amy ve Kath rıhtımda, gülüşüp birbirlerini kışkırtarak dans ettiler. Erkekler onların arasına girmeye çalıştı ama bir süre için, buna fırsat vermediler. Sonra direnmeyi bıraktılar, ayrılmış, engellendiklerini fark ettiklerinden yüzlerine yayılan yılgın ifadelerle, yere inmiş kuşlar gibi kollarını çırpıyorlardı; her biri başka bir partnerin eksenine çekilmişti.

Kath, akşam boyunca gördüğünü hatırlamadığı bir adamla dans etti. Cottar'ın yaşlarındaydı adam. Genişleyip yumuşamış beli, cansız, keçe gibi kıvırcık saçları ve

bozulup çürümüş gibi görünen göz çevreleri olan uzun boylu bir adamdı.

"Düşebilirim," dedi Kath. "Başım dönüyor. Denize düşebilirim."

"Ben seni tutarım," dedi adam.

"Başım dönüyor, ama sarhoş değilim," dedi Kath.

Adam gülümsedi ve Kath, "Sarhoşlar hep böyle der," diye geçirdi içinden.

"Doğru söylüyorum," dedi, doğruydu da, çünkü bir şişe birayı bitirmemiş, *punch*'a da elini bile sürmemişti.

"Derimin üzerinden içime işlemediyse tabii," dedi. "Ozmos yoluyla."

Adam cevap vermedi, ama onu yakına çekti, sonra gözlerini gözlerine dikerek bıraktı.

Kath'le Kent'in sevişmeleri arzulu, hararetli ama aynı zamanda da sessizdi. Birbirlerini hiç tahrik etmemiş, ama cinsel ilişkiye ya da cinsel ilişki sandıkları noktaya az çok kazara gelmiş ve orada kalmışlardı. Eğer hayatında yalnızca tek partnerin olacaksa, hiçbir şeyi özel kılmaya gerek yoktu, özeldi zaten. Birbirlerinin çıplak bedenlerine bakmışlar, ama o anlarda, rastlantı dışında birbirlerinin gözlerine bakmamışlardı.

Şu anda, tüm bu süre boyunca Kath'in meçhul partneriyle yaptığı buydu oysa. İlerleyip geri çekilerek, çark edip sıyrılarak birbirlerine gösteri yapıp gözlerinin içine bakıyorlardı. Gözleri, bu gösterilerin hiçbir şey, istedikleri takdirde girişecekleri o kaba kapışmanın yanında hiçbir şey olduğunu ilan ediyordu.

Ama bir şakadan ibaretti bu. Dokundukları anda tekrar bıraktılar. Yakınlaşıp, ağızlarını araladılar ve dudaklarının arasında dillerini uzattılar ve bir anda, dermansızmış gibi yaparak geri çektiler.

Kath'in üstünde, kısa kollu kabartılmış tiftik yününden bir süveter vardı; emzirme için uygundu çünkü V

yakası genişti ve önden ilikleniyordu.

Bir daha yakınlaştıklarında adam, sanki kendini korumak istermiş gibi kolunu kaldırdı ve elinin tersini, açıkta kalan bileğini ve dirseğine kadar olan kısmını Kath'in elektriklenmiş yünü altındaki sertleşmiş memeleri boyunca hareket ettirdi. Bu sendelemelerine neden olmuş, dansları neredeyse bitmişti. Ama devam etti – Kath takatsiz, bocalayarak.

Birinin kendisine seslendiğini duydu.

Mrs. Mayberry. Mrs. Mayberry.

Bebek bakıcısıydı bu, Monica'nın merdivenlerinden inerken yarı yolda bağırıyordu.

"Bebeğiniz, bebeğiniz uyandı. Gelip onu emzirebilir misiniz?"

Kath durdu. Dans edenlerin arasında sallanarak ilerledi. Karanlıkta aşağı atladı ve kumların üzerinde tökezledi. Partnerinin arkasında olduğunu biliyordu, onun arkasından atladığını duymuştu. Ona ağzını ya da boynunu sunmaya hazırdı. Ama adam onun kalçalarını yakaladı, onu çevirdi, diz çöktü ve koton pantolonu üzerinden kasığını öptü. Sonra onun gibi cüsseli bir adam için oldukça kolay bir şekilde kalktı ve ikisi de, aynı anda birbirlerine sırtlarını döndüler. Kath aydınlık alana doğru koşturdu ve Monica'nın evine doğru merdivenleri çıktı. Soluk soluğa, tırabzana asılıp kendini çekerek, yaşlı bir kadın gibi.

Bakıcı mutfaktaydı.

"Ah, kocanız," dedi. "Kocanız demin elinde biberonla geldi. Nasıl bir düzenleme yaptınız bilmiyordum, bilseydim bağırmama gerek kalmazdı."

Kath, Monica'ların salonuna gitti. Sadece holden ve mutfaktan ışık geliyordu, ama bunun, onların ve Sonje'lerinki gibi yeniden düzenlenmiş bir limonluk değil de, gerçek bir salon olduğunu görebiliyordu Kath. Dani-

marka tasarımı modern bir sehpa ve iki yana açılan perdeler vardı.

Kent bir koltukta oturmuş, Noelle'yi biberonla besliyordu.

Kent, "Selam," dedi, Noelle iştahla biberonu emdiği için yarı uyur durumda bile olmadığı halde, sessizce konuşarak.

"Selam," dedi Kath ve divana oturdu.

"Bunun iyi bir fikir olduğunu düşünmüştüm de," dedi. "Hani olur da içersen diye."

"İçmedim," dedi Kath. "İçmiyordum." Memesinin dolu olup olmadığına bakmak için bir elini kaldırdı, ama yünün kıpırtısı onda öyle bir arzu şoku yarattı ki, daha fazla bastıramadı.

"Öyleyse şimdi içebilirsin, eğer istiyorsan tabii," dedi Kent.

Kath kanepenin tam köşesine oturmuş, Kent'e buraya önden mi yoksa arka yoldan mı geldiğini sormak için içi içini yiyerek öne eğiliyordu. Yani yoldan mı, yoksa kumsaldan mı? Eğer kumsaldan gelmişse, kesinlikle dansı görmüş olacaktı. Ama şu anda rıhtımda sürüsüyle insan dans ediyordu, böylece onları tek tek görememiş olacaktı belki de.

Yine de, bakıcı onu seçmişti. Kent de, bakıcının onu çağırdığını, ismini haykırdığını duymuş olacaktı. Sonra da bakıcının ne yöne bağırdığını görmek için bakmış olacaktı.

Kumsaldan geldiyse tabii. Ama yoldan gelip eve mutfaktan değil de holden girdiyse dans edenleri görmemiş olacaktı.

"Bakıcının bana seslendiğini duydun mu?" diye sordu Kath. "Bu yüzden mi eve gidip biberonu aldın?"

"Önceden düşünmüştüm," dedi Kent. "Zamanının geldiğini düşünmüştüm." Biberonu kaldırıp Noelle'nin ne kadar içtiğine baktı.

"Acıkmış," dedi.

"Evet," dedi Kath.

"İşte sana bir fırsat. Sarhoş olmak istiyorsan."

"Sen de öyle misin? Sarhoş musun yani?"

"Ben yeteri kadar aldım," dedi Kent. "Sen istiyorsan devam et. Keyfine bak." özel kitap grubu

Onun bu kibirli halini acıklı ve sahte buldu Kath. Onu dans ederken görmüş olmalıydı. Öteki türlü, "Yüzüne ne yaptın öyle?" diye sormalıydı çünkü.

"Seni beklemeyi tercih ederim," dedi.

Kent, bebeğe kaşlarını çatıp biberonu düzeltti.

"Neredeyse bitti," dedi. "Öyle istiyorsan tamam."

"Ama önce banyoya gitmem gerek," dedi Kath. Banyoda, Monica'nın evinden bekleneceği gibi, bol miktarda kâğıt mendil vardı tabii ki. Sıcak suyu açtı ve mendilleri ıslatıp yüzünü sildi, arada bir siyaha ve pembeye batmış kâğıt mendilleri tuvalete yollayarak ıslatıp sildi yüzünü.

IV

İkinci kadehlerinin ortasında, Kent Batı Vancouver'daki sersemletici, fahiş gayrimenkul fiyatları hakkında konuşurlarken Sonje, "Biliyor musun," dedi, "bir teorim var."

"Bir zamanlar yaşadığımız o evler," dedi Kent. "Onlar gideli çok oldu. Şimdiyle kıyaslandığında yok pahasına hem de. Şimdi ne kadar ederler bilmiyorum. Sadece arazi için. Sadece yıkmak için."

Teori neydi? Gayrimenkul fiyatlarıyla mı ilgili?

Hayır. Cottar'la ilgiliydi. Onun ölmüş olduğuna inanmıyordu Sonje.

"Ha, başta inandım," dedi. "Kuşku duymak asla aklıma gelmedi. Ama bir gün uyandım ve bu, bana doğru

olmak zorunda değilmiş gibi geldi. Hiçbir şekilde doğru olmak zorunda değil."

Koşulları düşünsene, dedi. Doktorun biri ona yazmıştı. Cakarta'dan. Ona yazan kişi doktor olduğunu söylemişti daha doğrusu. Cottar'ın öldüğünü söylemişti, neden öldüğünü de söylemişti, şimdi unuttuğu birtakım tıbbi tabirler kullanarak. Her neyse, bulaşıcı bir hastalıktı işte. Ama o, bu adamın gerçekten doktor olup olmadığını nereden bilecekti ki? Ya da farz edelim doktordu, doğru söylediği ne malumdu? Cottar'ın doktorla tanışması zor olmayacaktı. Arkadaş olmaları. Cottar'ın her türlü arkadaşı vardı.

"Hatta ona para vermiş bile olabilir," dedi Sonje. "Bu da ihtimal dahilinde."

"Neden böyle bir şey yapsın ki?" diye sordu Kent.

"Böyle bir şey yapan ilk doktor olmayacaktı ki o. Belki de fakirler için açtığı bir muayenehanenin ayakta kalması için paraya ihtiyacı vardı, kim bilir? Belki de cebine atmıştır. Doktorlar aziz mi ki?"

"Yo," dedi Kent. "Cottar'ı kastettim ben. Cottar neden bunu yapsın? Ayrıca, parası var mıydı ki?"

"Hayır. Kendi parası yoktu ama – bilmiyorum. Zaten sadece bir hipotez bu. Para. Ve ben buradaydım, bildiğin gibi. Annesine bakmak üzere buradaydım. Annesi için gerçekten endişe ediyordu. Onu asla terk etmeyeceğimi biliyordu. Yani o bakımdan sorun yoktu. Gerçekten de yoktu. Delia'ya gerçekten bağlıydım. Bunu bir külfet olarak görmüyordum. Onun bakıcısı olmak, benim için Cottar'la evlenmekten daha uygun olabilir gerçekten de. Ve ne biliyor musun, çok ilginç. Delia da benim gibi düşünüyordu. Cottar hakkında. O da aynı şeyden şüpheleniyordu. Ve bu şüphelerden bana hiç bahsetmedi. Ben de benimkilerden ona hiç bahsetmedim. İkimiz de ayrı ayrı bunun diğerinin kalbini kıracağını düşündük. Sonra,

o... bu dünyadan gitmeden kısa süre önce bir akşam, ben ona Hong Kong'da geçen bir macera romanı okuyorken dedi ki, 'Belki Cottar oradadır. Hong Kong'da.' Beni altüst etmediğini umduğunu söyledi. Bunun üzerine ben de ne düşündüğümü anlattım ve o da güldü. İkimiz de güldük. Yaşlı bir kadının, biricik yavrusunun kaçıp onu terk etmesinden bahsederken acı içinde olmasını beklersin, ama hayır. Belki yaşlılar öyle değildir. Yani çok yaşlı olanlar. Artık acı hissetmez oluyorlardır. Buna değmeyeceğini anlamış olmalılar. Cottar, annesiyle ilgileneceğimi biliyordu, bunun ne kadar süreceğini bilmese de," dedi Sonje.

"Sana doktorun mektubunu göstermek isterdim ama attım. Aptallıktı biliyorum, ama o dönem perişan bir haldeydim. Sonrasında hayatıma nasıl devam edeceğimi bilmiyordum. Bu işin takibini yapıp kimlik bilgilerini soruşturmak ya da bir ölüm belgesi falan istemek nasıl o sırada aklıma gelmedi. Tüm bunlar sonradan aklıma geldi, ama o zaman da elimde bir adres yoktu. Amerikan konsolosluğuna başvuramazdım, çünkü Cottar onlarla hayatta temas kurmazdı. Öte yandan, Kanada vatandaşı da değildi. Belki de başka bir isim almıştı. Üstüne geçirebileceği sahte bir kimlik. Sahte belgeler. O tip şeyler ima eder dururdu zira. Cazibesinin arkasında bu da vardı, benim için tabii."

"Bu bir yerde kendini acındırmayla da ilgili olabilir," dedi Kent. "Sen de öyle düşünmüyor musun?"

"Düşünüyorum tabii," dedi Sonje.

"Sağlık sigortası yok muydu?"

"Saçmalama."

"Eğer sigortası olsaydı, onlar gerçeği bulurdu."

"Evet, ama yoktu işte," dedi Sonje. "İşte. Ben de bu işe soyunmak niyetindeydim."

Kayınvalidesine bir tek bundan bahsetmediğini söy-

ledi. Yani tek başına kaldığında, onu aramaya gitmek niyetinden. Gidip Cottar'ı bulacaktı. Ya da gerçeği.

"Bana öyle geliyor ki, bunun çılgın bir fantezi olduğunu düşünüyorsun," dedi.

Çatlatmış bu, diye düşündü Kent, tatsız bir dürtüyle. Bu yolculuktaki her ziyaretinde, şiddetli bir hayal kırıklığı ânı yaşamıştı. Sohbet ettiği, onda bir şey aradığı kişilerin hiçbirinin, bulmak üzere kalkıp geldiği o şeyi ona vermeyeceklerini idrak ettiği anlarda. Arizona'da ziyaretine gittiği eski dostu, korunaklı bir sitede, pahalı bir evde oturduğu halde, hayattaki tehlikeleri takıntı haline getirmişti. Eski dostunun yetmiş yaşındaki karısı ise, ona kendisinin, başka yaşlı kadınlarla birlikte, sahneye koydukları bir müzikal için Klondike'taki[1] dans salonlarında çalışan kızlar gibi giyindikleri fotoğrafları göstermek istemişti. Kendi çocuklarıysa kendi dünyalarına kaptırmışlardı. Tabii ki doğaldı bu ve onu şaşırtmamıştı. Onu şaşırtan bu hayatların, oğullarının ve kızının yaşamakta olduğu hayatların, şimdiki zamanda kısıtlı, bir şekilde öngörülebilir olduğuydu. Onun sezdiği ya da geleceğinden haberdar edildiği değişiklikler bile –Noelle ikinci kocasını terk etmek üzereydi– öyle fazla ilginç değildi. Bunların hiçbirini Deborah'ya itiraf etmedi –kendine bile itiraf ettiği söylenemezdi– ama öyleydi. Ve şimdi de Sonje. Özellikle hoşlanmadığı, bir şekilde sakındığı ama bir gizem parçası olarak saygı duyduğu Sonje, gizli bir vidası gevşemiş geveze bir ihtiyara dönmüş Sonje.

Ama onu görmek istemesinin, Cottar hakkındaki atıp tutmalar yüzünden gittikçe uzaklaştıkları bir nedeni vardı.

1. Kanada'nın kuzeybatısında bir bölge. Yüzyıl başlarında, "altına hücum"un en yoğun yaşandığı bölgelerden biriydi. (Ç.N.)

"Şey, dürüst olmak gerekirse," dedi, "dürüst olmam gerekirse pek de akıllıca bir şey olmaz bu."

"Olmayacak duaya amin demek," dedi Sonje, neşeyle.

"Zaten şu an ölmüş olma ihtimali de var."

"Doğru."

"Ve herhangi bir yere gitmiş, orada yaşıyor da olabilir. Yani teorin doğruysa tabii."

"Doğru."

"Demek ki tek ümit, o öldüyse ve senin teorin doğru değilse, o zaman olan biteni öğrenmen, ama o takdirde de şu an bulunduğun konumun daha ötesinde olmazsın."

"Ah, sanırım olurum."

"Olduğun yerde kalıp mektuplar da yazabilirsin."

Sonje öyle düşünmediğini söyledi. Böyle bir meseleyle resmî kanalları kullanamazdın.

"O sokaklarda olman, tanınman lazım."

Cakarta'nın sokaklarında, başlamak istediği yer burasıydı. Cakarta gibi bir yerde, insanlar kapılarını kapamıyorlardı. İnsanlar sokaklarda yaşıyor ve onlarla ilgili ne var ne yok, biliniyordu. Tezgâhtarlar biliyordu, şu bunu tanıyor ve böyle gidiyordu işte. O soruşturdukça, onun orada olduğu haberi yayılacaktı. Cottar gibi bir adam kolayca kayıplara karışamazdı. Bunca zaman sonra bile, onunla ilgili anılar var olmalıydı. Ya da çeşitli bilgiler. Bazıları pahalıya patlayacak bilgiler, hepsi de doğru olmayacak bilgiler. Yine de...

Kent ona, para bulma planlarını sormayı düşündü. Acaba ailesinden bir şeyler miras kalmış olabilir miydi? O evlenirken, ailesinin onunla tüm bağları koparmış olduğunu hatırlar gibiydi. Belki de bu mülk karşılığında iyi para alacağını sanıyordu. Düşük ihtimal, ama belki de haklıydı.

Öyle olsa bile, eline geçen neyse, birkaç ay içinde

tümünü savuracaktı. Onun orada olduğu haberi yayılacaktı demek, iyi, güzel.

"O şehirler eskisi gibi değil," diyebildi Kent, en sonunda.

"Bildik kanalları göz ardı edecek değilim," dedi Sonje. "Kimi bulursam peşine takılacağım. Büyükelçi, cenaze belgeleri, eğer varsa tıbbi kayıtlar. Aslına bakarsan bazı mektuplar yazdım bile. Ama atlatılmaktan başka bir şey geçmiyor eline. Onlarla resmen yüz yüze gelmelisin. Orada olmalısın. Orada olmalı. Sürekli oralarda olup kendini çekilmez biri haline getirmeli, onların zayıf noktalarını bulmalı ve gerektiğinde de masa altından bir şeyler toka edebilmelisin. Hayallere kapılıp kolay olacağını düşündüğüm yok. Örneğin harap edici bir sıcak bekliyorum. Cakarta... insana akla yakın bir yer gibi gelmiyor. Her yerde bataklıklar ve düzlükler. Aptal değilim. Aşılarımı olup tüm uyarıları dikkate alacağım. Vitaminlerimi de alacağım, sonra Cakarta bir zamanlar Hollanda kolonisi olduğuna göre, orada cin kıtlığı da yoktur. Hollanda'ya bağlı Doğu Hint Adaları. O kadar da eski bir şehir değil, biliyor musun? Sanırım 1600'lerde kurulmuş. Bir dakika. Her tür –dur sana göstereyim– her konuda bilgi..."

Bir süredir boş olan bardağını sehpaya koydu, hızla ayağa kalktı, bir-iki adım sonra ayağı yırtık hasıra takıldı ve öne doğru sendeledi, ama neyse ki kapı kasasına tutunup düşmedi. "Şu eski hasır halıdan kurtulmanın zamanı geldi," diye söylendi ve evin içine koşturdu.

Kent, inatçı çekmecelerle cebelleşmeler, ardından da yere düşen kâğıt yığınları duydu, Sonje bir yandan da, tüm bu süre boyunca onunla konuşup dikkatini tutmaya çalışan insanlara özgü yarı çılgın bir şekilde güven tazeleyip duruyordu. Kent, ne söylediğini anlamıyordu ya da anlamaya çalışmıyordu bile. Bunu hapını yutmak için fırsat bildi, son yarım saattir aklında bu vardı. Üstüne su

içmesini gerektirmeyen küçük bir haptı bu, bardağı boşalmıştı zaten, büyük bir ihtimalle Sonje farkına varmadan ağzına atabilecekti. Ama utangaçlık ya da boş inanç gibi bir şey yüzünden bunu yapamadı. Deborah'nın gözünün sürekli üzerinde olmasını umursamıyordu, ayrıca tabii çocukları da bilmek zorundaydı, ancak bunu yaşıtlarına açığa vurmaya karşı bir çeşit yasak vardı sanki.

Hap tam zamanında yutulmuştu. Bir baygınlık, nahoş bir sıcaklık, tehditkâr bir çözülme dalgası yükselip şakaklarına tırmanarak ter damlacıkları halinde ortaya çıktı. Birkaç dakika bu olgunun ilerlemekte olduğunu hissetti, ama kontrollü ve sakin nefesler alıp vererek ve kol ve bacaklarını gelişigüzel bir şekilde yeniden düzenleyerek durumunu muhafaza etti. Bu süre zarfında Sonje elinde bir yığın kâğıtla geri geldi, haritalar ve herhalde kütüphanedeki kitaplardan suret çıkardığı basılı kâğıtlarla. Yerine otururken birkaç tanesi elinden kaydı. Hasır halının üzerine saçıldılar.

"Şimdi, şu Eski Batavia dedikleri," dedi. "Nasıl da geometrik bir şekilde planlanmış. Nasıl da Hollanda usulü. Weltevreden adında bir banliyö var. 'Halinden fazlasıyla hoşnut' anlamına geliyor. Eğer onu orada bulursam, şaka gibi olur değil mi? İşte şu Eski Portekiz Kilisesi. 1600'lerin sonunda inşa edilmiş. Burası Müslüman bir ülke tabii ki. Güneydoğu Asya'nın en büyük kilisesi orada. Kaptan Cook gemilerinin tamiri için orada demirledi, oradaki tersanelerden övgüyle bahsetti. Ama bataklıktaki kanalların berbat koktuğunu yazmış. Herhalde hâlâ öyle kokuyorlardır. Cottar, görünüşte öyle güçlü kuvvetli değildir belki, ama tahmin ettiğinden daha iyi bakar kendine. Öyle sıtmalı bataklıkların etrafında gezinecek ya da sokak satıcılarından içecek bir şeyler alacak biri değildir. Ve şimdi oralardaysa, kesinlikle iklime uyum sağlamıştır bence. Bu durumda ne beklersin ki. Artık tamamıyla

yerlileşmiş ya da onu bekleyen ufak tefek, esmer bir kadınla düzenini kurmuş olarak görebiliyorum onu. Havuz başında meyve yerken. Belki de yollarda fakirler için yemek dileniyordur."

İşin aslı, Kent'in hatırında bir şey vardı. Kumsaldaki parti gecesinde Cottar, üstünde eğreti duran bir havluyla yanına gelip, ona, bir eczacı olarak tropik hastalıklar konusunda sorular sormuştu.

Ama öyle şaşılacak bir şey yoktu bunda. Onun gittiği yere kim gitse, aynı şekilde davranabilirdi.

"Aklın Hindistan'da," dedi Sonje'ye.

Şimdi durumu düzelmişti; hap, kemik iliği sızıntısı gibi hissedilen bir şeyi durdurarak iç organlarının işleyişi konusunda yeniden güven duymasını sağlamıştı.

"Onun ölmediğini bilmemin bir nedeni ne biliyor musun?" dedi Sonje. "Onu rüyalarımda görmüyorum. Oysa ölüler rüyalarıma girer. Sürekli kayınvalidemle ilgili rüyalar görüyorum."

"Ben rüya görmem," dedi Kent.

"Herkes rüya görür," dedi Sonje. "Sadece hatırlamıyorsun."

Kent başını salladı.

Kath henüz hayattaydı. Ontario'da yaşıyordu. Toronto'ya fazla uzak olmayan Haliburton bölgesinde.

"Annen burada olduğumu biliyor mu?" diye sormuştu Noelle'ye. O da, "Ah, herhalde biliyordur. Tabii ki," demişti.

Ama kapıyı çalan olmamıştı. Deborah ona etrafta dolanmak isteyip istemediğini sorduğunda da, "En iyisi yolumuzu bozmayalım," demişti. "Değmeyecek."

Kath, küçük bir gölün kıyısında tek başına yaşıyordu. Uzun süre boyunca birlikte yaşadığı ve evi birlikte yaptırdıkları adam, ölmüştü. "Ama arkadaşları var," dedi Noelle, durumu iyi.

Sonje, sohbetin başlarında, Kath'i andığında, Kent bu iki kadının hâlâ temasta olduğuna dair yakıcı, tehlikeli bir hisle doldu. Bu durumda, bilmek istemeyeceği bir şeyi duymak gibi bir risk var demekti, ama aynı zamanda da Sonje'nin, Kent'in ne kadar iyi göründüğünü (nitekim aşağı yukarı sabitlenmiş kilosu ve kuzeybatı güneşinin verdiği bronzlukla, öyle olduğuna inanıyordu) ve nasıl mutlu bir evliliği olduğunu Kath'e rapor etmesi gibi, aptalca bir ümit de vardı. Noelle de o tip şeyler söyleyebilirdi, ama her nedense Sonje'nin sözleri Noelle'den daha önemliydi. Sonje'nin yeniden Kath'ten bahsetmesini bekledi Kent.

Ama Sonje o yola sapmadı. Onun yerine boyuna Cottar, aptallıklar ve Cakarta...

Rahatsızlık dışarıdaydı şimdi, Kent'in içinde değil; bu süre boyunca kıpırtı halinde olan çalılıkların, rüzgârın şiddetlenmesiyle kuvvetle vurduğu pencerelerin dışında. Ve o uzun ve serbest dalları böylesi bir rüzgârda salınan çalılardan değildi bunlar. Dalları sert, yapraklarıysa yeteri derecede ağırdı, bu nedenle çalı, kökünden sallanmak durumundaydı. Gün ışığı zeytuni yeşili aydınlatıyordu. Zira güneş hâlâ ışıyordu; rüzgâr beraberinde bulutları getirmemiş, yağmur yağacak gibi değildi.

"Bir kadeh daha ister misin?" diye sordu Sonje. "Cin mi alırsın?"

Hayır. Haptan sonra, alamazdı.

Her şey telaşa kapılmıştı sanki. Her şeyin vahim derecede yavaş olduğu zamanlar dışında. Arabayla giderlerken, Deborah'nın bir sonraki kasabaya varmasını beklemiş de beklemişti. Peki ya sonra? Hiçbir şey. Ama arada bir, sanki her şeyin sana bir şeyler fısıldadığı bir an geliyordu sanki. Sallanan çalılar, ağartan ışık... Ama hep-

sini bir araya getirmek istediğin anda da, lunaparktaki trenler gibi süratli, manasız bir görüntü elde ediyordun. Böylece de yanlış, kesinlikle yanlış bir fikre kapılıyordun. Ölmüş birinin hayatta ve Cakarta'da olması gibi.

Ama birinin hayatta olduğunu bildiğinde, arabanla onun kapısına kadar gidebildiğinde, bu fırsatı geri tepiyordun.

Neden değmez olsundu ki? Onu, bir zamanlar evli olduklarını inanamayacak kadar yabancı biri olarak görmeye ya da onun asla bir yabancı olmayacağını, ancak anlatılmaz bir şekilde uzakta olduğunu görmeye değmez miydi?

"Gittiler," dedi Kent. "İkisi birden."

Sonje kucağındaki kâğıtların kayıp diğerlerinin yanına düşmesine engel olmadı.

"Cottar ve Kath," dedi Kent.

"Bu her gün oluyor," dedi Sonje. "Yılın bu mevsiminde, hemen her gün, akşama doğru bu rüzgâr çıkıyor."

O konuşurken yüzündeki yuvarlak benek, sanki aynada yansıyan sinyal lambası gibi ışıkta parladı.

"Karın gideli çok oldu," dedi Sonje. "Ne saçma, ama gençler benim için önemli değil artık. Sanki yeryüzünden silinip gitseler de urnurumda değil."

"Tam tersi," dedi Kent. "Hakkında konuştuğun biziz. Biz."

İlacın etkisiyle düşünceleri esnedi, belirsizleşti ve artlarında iz bırakarak buharlaştı sanki. Burada kalmakla, rüzgâr kum tepelerini süpürürken Sonje'yle Cakarta hakkında konuşmakla ilgili düşüncelerde gezindi.

Devam etmemek, eve gitmek zorunda olmamakla ilgili düşüncelerde.

CORTES ADASI

Küçük gelin. Yirmi yaşındaydım. Bir yetmiş boyunda, altmış üç kiloydum, ama bazıları –Chess'in patronunun karısı, çalıştığı ofisteki sekreterlerden yaşlı olanı ve üst katımızda oturan Mrs. Gorrie– bana küçük gelin diye hitap ederdi. Bazen de, küçük gelinimiz diye. Chess ve ben bunu ciddiye almazdık, ama onun topluluk içindeki tepkisi şefkatli ve sevgi dolu bir bakıştı. Benimkiyse somurtkan bir gülümseme, mahcup, uysal.

Vancouver'da bir bodrum katında oturuyorduk. Ev, başta düşündüğüm gibi Gorrie'lere değil, Mrs. Gorrie'nin oğlu Ray'e aitti. Arada bir, tamir için gelirdi. Ben ve Chess gibi, o da bodrum katının kapısından girerdi. Zayıf, dar omuzlu bir adamdı, herhalde otuzlarında vardı; her zaman elinde bir alet çantası, başında da işçi şapkası olurdu. Sanki kalıcı bir kamburu vardı; tesisatçılık, elektrik hattı döşeme ya da marangozluk işlerine baktığından, zamanının çoğunu eğilerek geçirmesinden kaynaklanıyordu herhalde. Yüzü mum gibiydi sanki, epey de öksürüyordu. Her bir öksürük, zorunlu bir haneye tecavüz olarak bodrum katındaki varlığını açıklayan, ihtiyatlı birer bağımsız bildiriydi. Orada olduğu için özür dilemezdi, ama oranın sahibiymiş gibi, etrafta dolanmazdı da. Onunla sadece, suyun ya da elektriğin bir süre için kesi-

leceğini bana haber vermek için kapıyı çaldığı zamanlar konuşurduk. Kira, her ay nakit olarak Mrs. Gorrie'ye ödenirdi. Paranın tümünü oğluna mı aktarırdı, yoksa masraflar için bir kısmını kendine mi ayırırdı bilmiyorum. Zira Mrs. Gorrie'nin bana söylediğine göre kocasıyla kendisinin, Mr. Gorrie'nin emekli maaşından başka bir gelirleri yoktu. Onun emekli maaşı değil. Ben o kadar yaşlı sayılmam, dedi.

Mrs. Gorrie her zaman, merdivenlerden aşağı seslenir ve Ray'e nasıl olduğunu, bir fincan çay isteyip istemediğini sorardı. Ray'se her zaman iyi olduğunu, zamanı olmadığını söylerdi. Mrs. Gorrie onun çok çalıştığını söylemişti, tıpkı kendisi gibi. Ona fazladan pişirdiği tatlıyı, reçeller, kurabiyeler ya da zencefilli kekleri kakalamaya çalışırdı – bana dayattığı şeylerin aynılarını. Ray'se hayır der, daha yeni yemiş olduğunu ya da evde epeyce yiyeceği olduğunu söylerdi. Ben de her zaman karşı koyar, ama yedinci ya da sekizinci denemede pes ederdim. Onun yaltaklanarı ve hayal kırıklığı içinde olan yüzüne karşı reddedip durmak çok utanç vericiydi. Ray'in her seferinde hayır demesini takdir ederdim. "Hayır, anne," bile değil. Sadece hayır.

Bunun üzerine, Mrs. Gorrie bir sohbet konusu bulmaya çalışırdı.

"Yeni ve heyecan verici ne gelişmeler var, anlat bakalım?"

Fazla bir şey yok. Bilmem. Ray asla kaba ya da asabi değildi, ama ona asla taviz vermezdi. Sağlığı iyiydi. Soğuk algınlığı geçmişti. Mrs. Cornish ve Irene de iyiydiler.

Mrs. Cornish, Doğu Vancouver'ın oralarda bir yerdeki, Ray'in oturduğu evin sahibiydi. Ray'in her zaman, Mrs. Cornish'in ve bu evin civarında yapacak işleri olurdu, işini bitirir bitirmez alelacele çıkıp gitmesinin nedeni buydu. Mrs. Cornish'in kızının, tekerlekli sandalyeye

mahkûm Irene'in bakımına da yardım ederdi. Irene omurilik felci geçirmişti. "Zavallıcık," dedi Mrs. Gorrie, Ray ona Irene'in iyi olduğunu söyledikten sonra. O engelli kızla vakit geçirdiği, onu Stanley Parkı'na götürdüğü ya da dondurma almak üzere birlikte akşam gezintilerine çıktıkları için, Ray'in yüzüne karşı asla sitem etmezdi. (Bunlardan haberdardı, çünkü arada bir Mrs. Cornish'le telefonda konuşurdu.) Ama bana, "Yüzüne bulaşan dondurmayla kim bilir nasıl görünüyordur, düşünmeden edemiyorum," dedi. "Elimde değil. Etraftakiler onlara öküz gibi bakıp epey eğleniyorlardır herhalde."

Mr. Gorrie'yi tekerlekli sandalyede dışarı çıkardığında da (Mr. Gorrie kalp krizi geçirmişti), insanların onlara baktığını söyledi, ama başka türlü, zira dışarıda Mr. Gorrie hareket edip ses çıkarmıyor ve Mrs. Gorrie, onun üstüne başına özen gösteriyordu. Irene ise *gıgıl, gıgıl, gıgıl,* boş boş etrafa bakınıp duruyordu. Zavallının elinde değildi.

Mrs. Cornish aklına bir şey koymuş, dedi Mrs. Gorrie. O öldükten sonra o zavallı sakat kıza kim bakacaktı?

"Sağlıklı birinin onun gibi biriyle evlenmesini yasaklayan bir yasa olması gerekirdi, ama bildiğim kadarıyla yok."

Mrs. Gorrie beni yukarı, kahve içmeye davet ettiği her seferinde hiç gitmek istemedim. Bodrum katında, kendi hayatımla meşguldüm. Arada bir gelip kapımı çaldığı zamanlar evde yokmuş gibi yapardım. Ama bunun için, onun merdivenlerin başındaki kapıyı açtığını duyduğum anda ışıkları söndürüp kapıyı kilitlemek, o parmaklarıyla kapıyı tıklatıp titrek sesiyle ismimi söylerken kesinlikle hareketsiz durmak zorundaydım. Ayrıca sonrasında, en az bir saatliğine çok sessiz olmalı, sifonu çekmekten sakınmalıydım. Ona zaman ayıramayacağımı, yapacak işlerim olduğunu söylersem, "Ne tür işlermiş onlar öyle?" diye sorardı, sırıtarak.

"Yazmam gereken mektuplar," derdim.

"Hiç durmadan mektup yazmak," derdi. "Herhalde evini çok özlüyorsun."

Kaşları pembeydi, pembemsi kızıl saçlarının bir varyasyonu. Saç renginin doğal olabileceğini hiç düşünmedim; ama kaşlarına gelince, nasıl boyuyordu acaba? Yüzü ince, rujlu ve şakraktı, dişleriyse geniş ve parlak. Samimiyete, arkadaşlığa duyduğu açlık karşısında durmak güçtü. Chess'in beni tren garında karşılayarak bu apartmana getirdiğinin daha ilk günü, bir tabak kurabiye ve yüzündeki o açgözlü gülümsemeyle kapımızı çalmıştı. Daha başımdan şapkamı bile çıkarmamıştım, Chess ise o sırada korsemi çekmekteydi. Kurabiyeler kuru ve katıydı, parlak pembe şeker hamuruyla kaplanmıştı, benim gelin oluşumu kutlamak için. Chess onunla ters bir şekilde konuştu. Yarım saat içinde işine dönmesi gerekiyordu ve ondan kurtulduktan sonra başladığı işe devam etmeye vakti kalmamıştı. Onun yerine, birbiri ardına kurabiyeleri yedi, talaş gibi tatsız olduklarından şikâyet ederek.

"Kocan çok ciddi," derdi bana, Mrs. Gorrie. "Gülmek zorunda kalıyorum; onu gidip gelirken gördüğümde bana her zaman ciddi mi ciddi bir ifadeyle bakıyor. Ona rahat ol, demek geliyor içimden, ne de olsa omuzlarında dünyanın yükü yok."

Bazen okuduğum kitaptan ya da yazdığım paragraftan koparılıp, onun peşinden üst kata kadar çıkmak zorunda kalırdım. Yemek odasındaki masada otururduk. Masanın üstünde dantel işlemeli bir örtü vardı ve sekiz köşeli bir ayna, seramikten bir kuğuyu yansıtıyordu. Seramik kaplardan kahve içip uyumlu küçük tabaklardakileri yer (yine o kurabiyeler, kuru üzümlü yapışkan pastalar ya da ağır çörekler), küçük ve süslü elişi peçeteleri, kırıntıları silmek için dudaklarımıza dokundururduk. Oturduğum yerde, her tür misafir bardaklarının, krema ve şeker takımlarının, günlük kullanım için fazla cici ya

da yaratıcı tuzluk ve biberliklerin ve bunlara ek olarak gonca vazolarının, saz damlı bir kulübe şeklindeki çaydanlığın ve zambak şeklinde mumlukların sıralandığı vitrinli dolap tam karşımda kalırdı. Ayda bir kez Mrs. Gorrie vitrinli dolap için kolları sıvayıp içinde ne varsa yıkardı. Bana öyle söylemişti. Bana geleceğimle, bana yakıştırdığı gelecek ve gelecekteki evimle ilgili şeyler de söylerdi ve o konuştukça, kaslarım külçe gibi ağırlaşır, sabahın ortasında esnemekten, sürüne sürüne yatağa gitmekten başka bir şey istemezdim. Ama yüksek sesimle her şeye hayranlık duyardım. Vitrinle dolabın içindekilere, Mrs. Gorrie'nin ev işlerindeki günlük rutinlere, her sabah giydiği uyumlu kıyafetlerine... leylak ya da mercan rengi tonundaki etek ve süveterlerine, onlarla uyum içindeki yapay ipekten eşarplarına...

"Her zaman kalkar kalkmaz, dışarı çıkıp işe gidecekmişsin gibi giyinmeli ve saçını, makyajını yapmalı" –beni birkaç kez geceliğimle yakalamıştı da– "sonra kek yapıp bulaşık mı yıkayacaksın, üstüne önlüğünü giyersin. Moraline iyi gelir."

İnsanlar çat kapı gelir diye, her zaman bir şeyler pişirmiş olmak. (Bildiğim kadarıyla benden başka ziyaretçisi yoktu gerçi, ayrıca benim de çat kapı gittiğim söylenemezdi.) Ve asla kupada kahve servisi yapmamak.

O kadar da kötü dile getirilmiyordu bunlar. "Ben her zaman..." ya da, "Bana sorarsan..." veya, "Bana kalırsa, şöyle yapmak daha iyi..." gibi cümlelerle.

"Doğada yaşadığımız günlerde bile ben her zaman..." Esneme ya da feryadı koparma ihtiyacım bir anda sönüverdi. Doğada, nerede yaşamıştı? Ve ne zaman?

"Ah, uzakta, deniz kıyısında bir yerde," dedi. "Ben de bir zamanlar gelindim. Orada yıllarca yaşadım. Union Körfezi'nde. Ama o kadar da yabani doğa sayılmazdı orası. Cortes Adası."

Ona bu adanın nerede olduğunu sormam üzerine, "Oh, uzakta, kuzeyde," dedi.

"İlginç bir hayat olmalı," dedim.

"Ah, ilginç mi dedin," dedi. "Ayıları ilginç buluyorsan öyle. Pumaları ilginç buluyorsan öyle. Ben azıcık medeniyeti tercih ederim doğrusu."

Yemek odası oturma odasından meşe ağacından sürgülü kapıyla ayrılıyordu. Her zaman bir parça aralık durdu, zira böylece Mrs. Gorrie oturduğu yerden, yatar koltuğundan oturma odasının penceresinden dışarı bakan Mr. Gorrie'ye göz kulak olabiliyordu. Ondan, "tekerlekli sandalyedeki kocam" diye bahsederdi, ama aslında, adam sadece dışarı gezmeye çıkarıldığında tekerlekli sandalyeyi kullanıyordu. Televizyonları yoktu, televizyon sahibi olmak hâlâ bir ayrıcalıktı o zamanlar. Mr. Gorrie oturup sokağı, sokağın karşısındaki Kitsilano Parkı'nı ve onun ötesindeki Burrard Koyu'nu seyrederdi. Banyoya tek başına gider, bir eli bastonunda, diğer eliyle sandalye arkalıklarına tutunur ya da duvarlara abanırdı. İçeri girebildi mi kendi işini görürdü, ama epey uzun sürerdi bu. Mrs. Gorrie arada bir temizleme harekâtı yapmak gerektiğini söylerdi.

Mr. Gorrie'ye dair tek görebildiğim, parlak yeşil yatar koltuğun ayaklığına uzanmış pantolonlu bacaktı. Ben oradayken bir ya da iki kereliğine, sürüne yalpalaya banyoya gittiği olmuştu. İri bir adamdı, koca kafalı, geniş omuzlu ve kalın kemikli.

Onun yüzüne bakmadım. Sakatlanmış, kalp krizi ya da hastalık geçirmiş insanlar benim için uğursuzluk, hoyrat ihtarcılar demekti. Kaçındığım o işe yaramaz uzuvlarının ya da berbat talihlerinin, göze çarpan diğer fiziksel izleri değildi; o organlardaki insani gözlerdi.

Bana baktığına da inanmıyorum, Mrs. Gorrie ona seslenip, aşağı kattan onları ziyarete geldiğimi söyledi-

ğinde bile. Sadece homurdanırdı, selamlama olarak tüm yapabildiği buydu ya da başından savma olarak.

Dairemizde iki oda ile bir sandık odası vardı. Mobilyalı kiralanmıştı, bütün benzer yerler gibi, oraya konulmasa atılacak olan eşyayla döşenmiş yarı mobilyalı bir yerdi. Oturma odasının zeminini hatırlıyorum da, kare ya da dikdörtgen muşamba artıklarıyla kaplanmıştı, tüm o farklı boyutlar ve motifler birbirlerine uydurulup, metal şeritlerle karmakarışık desenler halinde tutturulmuştu. Ve de mutfaktaki, çeyrek metelikler yiyip duran gaz ocağını. Yatağımız mutfak girintisindeydi, girintiye öyle oturuyordu ki, yatağa ayakucundan tırmanmak zorundaydık. Chess, harem kızlarının, sultanlarının yatağına böyle girdiklerini okumuştu; önce ayaklarına tapınıp sonra yukarı doğru birer birer diğer uzuvlara saygılarını sunarak. Böylece arada bir biz de bu oyunu oynadık.

Girintiyi mutfaktan ayırmak için, yatağın ayak ucundan itibaren kapalı duran bir perde vardı. Aslına bakılırsa eski bir yatak örtüsü, kaygan yüzeyli, saçaklı bir kumaştı bu; bir yüzü şarap rengi gülleri ve yeşil yaprak desenleriyle sarımsı bejdi, yatağa bakan diğer yüzündeyse, şarap kızılı ve yeşil çizgilerin üzerinde hayaletler gibi duran çiçekler ve süslü yaprak desenleri vardı. Bu perde, evdeki diğer şeylere nazaran hatıralarımdaki en canlı nesneydi. Boşuna da değil. Seksin en taşkın anlarında ve doyumun sonrasında, gözlerimin önündeki o kumaş, evli olmaya dair hoşlandığım şeylerin hatırlatıcısı haline gelmişti, küçük gelin olarak maruz kaldığım teşhisi imkânsız aşağılanmanın ve o vitrinli dolabın yarattığı tuhaf gözdağının ödülü olarak.

Chess de, ben de, evlilik dışı seksin tiksinç ve affedil-

mez kabul edildiği, evlilikte seksinse hemen hemen hiç sözünün edilmediği ve örtbas edildiği evlerden gelmiştik. O hayat görüşünün son zamanlarına tanık oluyorduk ya, farkında değildik bunun. Chess'in annesi, bavulunda prezervatif bulduğunda babasına gidip ağlamıştı. (Chess, onların üniversitede askerlik eğitimi aldığı bir kamp sırasında verildiğini söylemiş –ki doğruydu bu– ve bunları tamamen unuttuğunu eklemişti ama bu yalandı.) Bu nedenle, istediğimiz gibi takılabileceğimiz kendimize ait bir yerimizin ve yatağımızın olması bizim için harika bir şeydi. Kısacası şehvet uğruna bu anlaşmayı yapmak zorunda kalmıştık, ancak yaşlıların da –ebeveynimizin, teyze ve amcalarımızın– aynı pazarlığı yapmış olabileceği hiç aklımıza gelmemişti. Onların başlıca derdi, ev, mülk, biçme makineleri, ev buzlukları ve istinat duvarlarıymış gibi gelmişti bizlere. Ve tabii ki, kadınlar söz konusunda olduğunda da bebeler. Tüm o şeylerin, geleceğimiz için seçeceğimiz ya da seçmeyebileceğimiz şeyler olduklarını düşünüyorduk. Yaşlılık ya da kötü hava gibi merhametsizce üstümüze çullanabilecekleri aklımıza gelmedi.

Şimdi dürüst olmak gerekirse, çullanmadı da aslında. Hiçbir şey, seçimimiz dışında gelmedi. Hamilelik de. Bu konuda risk aldık; gerçekten büyüdük mü, böyle bir şey gerçekten olabilir mi diye görmek için.

Perdenin ardında yaptığım diğer şeyse okumaktı. Birkaç blok ötedeki Kitsilano Kütüphanesi'nden aldığım kitapları okuyordum. Ve bir kitabın bende yarattığı baş döndürücü şaşkınlık halinden, yudumlanan zenginliklerin yarattığı sersemlik halinden başımı kaldırdığımda, tek gördüğüm kumaşın çizgileriydi. Ve sadece karakterlerle öykü değil, kitabın havası da o yapay çiçeklere bağlanır, şarap rengi o koyu kırmızı akarsuda ya da o kasvetli yeşilde akar giderdi. Çoktan aşina olduğum ve bende

efsunlu bir etki bırakan ağır romanları okudum – *Nişanlılar*'ı[1] bile okumayı denedim – ve bu seferlerin arasında Aldous Huxley'nin, Henry Green'in romanlarını ve *Deniz Feneri*, *Caniko'nun Sonu* ve "Kalbin Ölümü"[2] gibi romanları okudum. Birbiri ardına, herhangi bir tercihte bulunmadan, tıpkı çocukluğumda okuduğum kitaplarda olduğu gibi, her birine kendimi bırakarak devirdim bu kitapları. Hâlâ iştah patlamaları döneminde, ümitsizcesine doymak bilmezdim.

Ama çocukluk dönemine yeni bir zorluk eklenmişti, sanki bir okur olduğum kadar yazar da olmalıydım. Bir okul defteri alıp yazmayı denedim, yazdım da, yetkin bir dille başlayan ama ilerledikçe kuruyan sayfalar boyunca; böyle olunca onları yırtarak ağır bir şekilde cezalandırıp, bir güzel dertop ederek çöp tenekesine yollamak zorundaydım. Bunu elimde sadece defterin kapağı kalana kadar, defalarca yaptım. Sonra yeni bir defter alıp yeniden aynı seyre çıktım. Yani aynı döngüye, heyecan ve umutsuzluk, heyecan ve umutsuzluk... Haftada bir gizli gizli hamile kalıp düşük yapmak gibi bir şeydi bu.

Tam anlamıyla da gizli sayılmazdı. Chess epey okuduğumu ve yazmaya çalıştığımı biliyordu mesela. Bu konuda, hiçbir şekilde hevesimi kırmadı. Bunun kesinlikle makul bir şey olduğunu ve bu işi tabii ki öğrenebileceğimi düşünüyordu. Zorlu bir çalışma dönemi gerekecekti ya, teniste ya da briçte olduğu gibi, yine de ustalaşmak mümkündü. Bu cömert inancı için ona teşekkür etmedim. Sadece o gülünesi felaketlerime eklendi.

1. Ünlü İtalyan yazar Alessandro Francesco Tommaso Manzoni'nin (1785-1873) başyapıtı sayılan tarihî roman. (Ç.N.)

2. Sırasıyla V. Woolf'un, Colette'in ve Elizabeth Bowen'ın eserleri. (Ç.N.)

Chess, toptancı bir bakkaliye dükkânında çalışıyordu. Önceleri tarih öğretmeni olmayı düşünmüştü ama babası, öğretmenlikle karısını geçindiremeyeceğine, kendi ayakları üzerinde duramayacağına onu ikna etmişti. Babası bu işe girmesinde ona yardımcı olmuş, ancak bir kez işe girdikten sonra asla kayrılmayı beklememesi konusunda onu uyarmıştı. Chess öyle bir şey istemedi. Evliliğimizin ilk kışında gün doğmadan evvel evden çıkar ve hava kardıktan sonra dönerdi. Mesleğinin ilgi duyduğu konulara uygun olup olmadığını ya da mesleğinde, bir zamanlar onur duymuş olduğu herhangi bir amacın olup olmadığını düşünmeksizin, canla başla çalışırdı. İkimizi, göz koymadığımızı sandığımız o çim biçme makinesi ve buzdolabı dünyasına doğru taşımaktan öte bir amacı da yoktu. Eğer üstünde düşünseydim, kendini verişi karşısında hayret edebilirdim. Onun o neşeli, hatta hatta yiğitçe kendi verişi karşısında.

Ama sonra, bunun erkeklere özgü olduğunu düşündüm.

Ben de iş aramaya çıktım. Yağmurun şiddetli olmadığı günlerde marketten bir gazete alıp, kahvemi yudumlayarak ilanlara baktım. Sonra da, yağmurun çiselediği günlerde bile garson, tezgâhtar ya da fabrika işçisi için, özellikle daktilo bilmeyi ya da iş deneyimini şart koşmayan herhangi bir iş için ilan veren yerlere yürüdüm. Yağmur şiddetlendiğinde otobüse bindim. Chess her seferinde otobüse binmemi, tasarruf etmek için yürümemem gerektiğini söyledi. Sen paradan tasarruf edeyim derken bir başka kız gidip işi kapacak, dedi.

Sanırın içten içe istediğim de buydu. Bunu duymak o kadar da üzmedi beni. Bazen gideceğim yere varır, ama kaldırımda durup aynaları ve soluk halılarıyla Kadın Gi-

yimi Mağazası'na bakar ya da dosya memuru aranan bir işyerinde çalışan, öğle tatilinde seke seke aşağı inen kızları seyrederdim. Aleyhimde olan saçlarımı, tırnaklarımı ve topuksuz ayakkabılarımı düşünerek, içeri bile girmezdim. Fabrikalarsa gözümü çok korkutmuştu, binaların içinde, meşrubatların şişelendiği ya da Noel süslerinin bir araya getirildiği makinelerin seslerini duyuyor, akla ambarı getiren tavanlardan sarkan ampulleri görüyordum. Oralarda, tırnaklarımın durumunun ya da topuksuz ayakkabılarımın bir önemi yoktu, ama sakarlığım ve aletler konusundaki beceriksizliğim nedeniyle bana sövecek, bağıracaklardı (makinelerin üstünde dolanan emirleri daha şimdiden duyuyordum zaten). Rezil olup kovulacaktım. Yazar kasa kullanmayı öğrenebileceğimden bile emin değildim. Beni işe almayı düşünen restoran yöneticisine de böyle söyledim. O, "Öğrenebileceğini düşünüyor musun?" diye sormuş, ben de hayır demiştim. Böyle bir şeyi kabullenen biriyle daha önce hiç karşılaşmamış gibi bakmıştı bana. Ama gerçeği söylemiştim. Bu tip şeyleri kullanmayı öğreneceğimi düşünmüyordum, hele acele gerektiren, kamuya açık yerlerde. Donakalırdım. Kolayca öğrenebileceğim şeyler, Otuz Yıl Savaşları'nın dolambaçları gibi şeylerdi.

İşin aslı, öğrenmem de şart değildi tabii. En temel düzeyde, Chess bana destek oluyordu. Hayata atılmak için kendimi zorlamak zorunda değildim, çünkü o atılmıştı zaten. Erkekler mecburdu buna.

Kütüphanede çalışabileceğimi düşündüm ve böylece, ilan vermedikleri halde oraya başvurdum. Bir kadın ismimi listeye aldı. Nazikti, ama beni yüreklendirmedi. Sonra kitapçılara bakınıp yazarkasasız gibi görünenleri gözüme kestirdim. Sahipleri sigara tüttürüp masa başında uyukluyorlardı, ikinci el dükkânlar ise leş gibi kedi kokuyordu.

"Kışları pek yoğun değiliz," dediler.
Bir kadın, baharda tekrar gelebileceğimi söyledi.
"O zaman da pek yoğun olmuyoruz ya."

Vancouver'ın kışları gibi kış görmemiştim. Kar yoktu, ayaz denilebilecek bir rüzgârı bile yoktu. Günün ortasında, şehir merkezindeyken, yanmış şeker kokusuna benzer bir koku duydum, sanırım elektrikli tramvayın kablolarından geliyordu. Benim gibi yürüyen başka kadınların değil de, sarhoşların, serserilerin, fakir ihtiyarların ve kaçak Çinlilerin yeri olan Hastings Caddesi boyunca tek başıma yürüdüm. Kimse bana laf atmadı. Ambarların önünden, etrafta kimselerin görünmediği metruk yerlerden geçtim. Ya da içinde insanların, bizler gibi tıkış tıkış yaşadıkları yüksek ahşap evleriyle Kitsilano'dan, tek katlı sıvalı evleri, budanmış ağaçlarıyla o düzenli Dunbar Mahallesi'ne geçtim. Oradan da, huş ağacı gibi daha klas ağaçların, çimenli bahçelerin göze çarptığı Kerrisdale'e. Tudor dönemi tarzı kirişleri, George dönemi tarzı simetri anlayışı, o saz dam taklidi Kar Beyazı fantezileri. Belki de gerçek saz damdı, nereden bileyim?

İnsanların yaşadığı tüm bu yerlerde, ışıklar öğleden sonra dört sularında yanar, sonra peşinden sokak lambaları, tramvayın ışıkları ve sık sık da batıda, denizin üstündeki bulutların dağılmasıyla günbatımının gökyüzünde bıraktığı al pembe lekeler takip eder, eve dönüş yolu üzerinde dolandığım parkta ise, kışlık çalıların yaprakları rutubetin etkisiyle, hafif pembeye çalan alacakaranlıkta parıl parıl parlardı. Alışverişe çıkanlar evlerine dönüyor, işitekiler ise eve dönmeyi düşünüyor, bütün gün evin içine tıkılmış olanlar ise, evi çekici kılmak için küçük bir yürüyüş yapıyorlardı. Bebek arabası iten kadınlarla ve mızıldanıp duran bebeklerle karşılaştım, ama aynı duru-

ma bir gün benim de düşeceğim hiç aklıma gelmedi. Köpeklerini gezdiren, ağır ağır hareket eden ya da eşlerinin veya bakıcılarının ittiği tekerlekli sandalye kullanan yaşlarla karışlaştım. Mr. Gorrie'nin tekerlekli sandalyesini iten Mrs. Gorrie'yle karşılaştım. Yumuşak pembe yünden bir pelerinle bere giymiş (elbiselerinin çoğunu kendisinin diktiğini biliyordum artık), yüzüneyse epey allık sürmüştü. Mr. Gorrie ise basık bir kasket giymiş, boynuna da kalın bir atkı sarmıştı. Mrs. Gorrie'nin beni selamlaması tiz perdeden ve sahipleniciydi, Mr. Gorrie'nin selamı ise yoktu. Dolaşmaktan hoşlanır gibi bir hali de yoktu zaten. Ama tekerlekli sandalyeye mahkûm olanların, teslimiyet dışında nadiren bir ifadesi olur. Hatta bazısı hakarete uğramış gibi ya da baştan aşağı kötü niyetli görünür.

"Şimdi, önceki gün seni parkta gördüğümüzde," dedi Mrs. Gorrie, "o zaman iş aramaktan dönmüyordun, değil mi?"

"Hayır," dedim, yalan söyleyerek. İçgüdüsel olarak ona her konuda yalan söylüyordum.

"Oh, iyi. Çünkü ben de sana diyecektim ki, eğer iş aramaya çıkıyorsan kendine epey bir çekidüzen vermen gerek. Anlarsın ya, ha?"

Evet dedim.

"Bugünlerde bazı kadınların sokakta giydiklerini aklım almıyor. Düz ayakkabılarla ve makyajsız asla dışarı çıkmam ben, bakkala gidecek olsam bile. Bırak bana iş vermesini isteyeceğim birinin ayağına gitmeyi..."

Yalan söylediğimi biliyordu. Bodrum katındaki kapının öbür tarafında kıpırdamadan durup çaldığı halde kapıyı açmadığımı biliyordu. Çöp tenekesini karıştırıp, benim o sonu gelmez felaketlerimle dolu o buruşuk, karışık kâğıtları bulup okuması da şaşırtmazdı beni. Neden beni rahat bırakmıyordu, peki? Bırakamıyordu. Onun

için bir iş haline geldim, belki de ben değil, Mr. Gorrie'ninki sakatlığıyla aynı kategoriye soktuğu ve düzeltilemediği takdirde katlanılması gereken tuhaflıklarım, yetersizliklerim.

Bodrumun ana kısmında çamaşır yıkadığım bir gün merdivenlerden indi. Salıları, onun merdaneli çamaşır makinesini ve leğenlerini kullanmaya iznim vardı.

"İş fırsatı çıktı mı bakalım?" diye sordu ve ben de düşünmeden, kütüphanedekilerin bana iş çıkabileceğini söylediklerini ilettim. Orada çalışıyormuş gibi yapabileceğimi düşünmüştüm; oraya gidip o uzun masalardan birinde her gün oturur, geçmişte yaptığım gibi bir şeyler okur ya da yazmaya çalışırdım. Tabii olur da Mrs. Gorrie kütüphaneye giderse, foyam meydana çıkardı; ama Mr. Gorrie'yi yokuş yukarı, oraya kadar itemezdi neyse ki. Ya da Chess'e mesleğimin lafını edecek olursa, ama bunun olacağını da sanmıyordum. Bazen öyle asık suratlı görünüyor ki ona selam vermeye bile korkuyorum, dedi Mrs. Gorrie.

"Şey, belki bu süre içinde," dedi. "Düşündüm de belki bu süre içerisinde, öğleden sonraları Mr. Gorrie ile oturmak gibi küçük bir iş yapabilirsin."

St. Paul Hastanesi'nin hediyelik dükkânında haftada üç ya da dört gün, öğleden sonraları çalışmak üzere iş teklifi aldığını söyledi. "Paralı bir iş değil bu, öyle olsaydı benim yerime seni yollardım," dedi. "Sadece gönüllü işi. Ama doktor, evden çıkmanın bana iyi geleceğini söylüyor. 'Harap olacaksın böyle,' dedi. Paraya ihtiyacım olduğundan değil, Ray sağ olsun, ama düşündüm de, küçük bir gönüllü işi..." Durulama teknesine baktı ve Chess'in gömleklerinin benim çiçek desenli sabahlığım ve açık mavi çarşaflarımızla aynı suda olduğunu gördü.

"Aman Tanrım," dedi. "Beyazlarla renklileri birlikte yıkamıyorsun, değil mi?"

"Sadece açık renklilerle," dedim. "Renk bırakmıyorlar."

"Onlar açık renkli de olsa renklidir," dedi. "Sen o beyaz gömleklerin hâlâ beyaz olduklarını düşünebilirsin ama asla eskisi gibi olmayacaklar artık."

Bir dahaki sefere dikkat edeceğimi söyledim.

"Erkeğine böyle bakıyorsun işte," dedi, o hafif aşağılayıcı gülüşüyle.

"Chess'in umursadığı yok," dedim, bunun önümüzdeki yıllar boyunca doğruluğunu nasıl kaybedeceğini ve gerçek hayatımın kıyısında, önemsiz ve hatta şaka niyetine yapıyor gibi olduğum tüm o işlerin zamanla nasıl ön saflara ve merkeze taşınacağını fark etmeden.

İşi, yani öğleden sonraları Mr. Gorrie'yle oturmayı kabul ettim. Yeşil yatar koltuğun yanındaki küçük bir sehpaya bir el havlusu serilmiş –bir şey dökülürse diye– üstüne de ilaç şişeleri, şuruplar ve arada bir bakması için küçük bir saat konmuştu. Diğer tarafındaki sehpadaysa okunacak şeyler istiflenmişti. Sabah gazetesi, önceki günün akşam gazetesi ve o zamanlar büyük boy basılan ve her taraftan sarkan *Life*, *Look* ve *Maclean's* dergilerinin nüshaları. Bu sehpanın alt rafında da, çocukların okullarda kullandıkları türden, kahverengimsi kalın sayfalı ve kenarları pürüzlü bir yığın gazete kupürü yapıştırılmış defter vardı. Sayfalarının aralarından gazete haberleri ve fotoğrafları çıkıyordu. Mr. Gorrie, kalp krizi geçirip artık makas kullanamaz hale gelene kadar yıllardır tutmuştu bu defterleri. Odada bir kütüphane vardı, ama rafları yine dergiler ve albümlerle doluydu; bir rafın yarısında da, büyük bir ihtimalle Ray'e ait, liseler için test kitapları duruyordu.

"Ona her zaman gazete okurum," dedi Mrs. Gorrie. "Okuma yetisini kaybetmedi, ama gazeteyi iki elle tutamıyor, ayrıca gözleri de yoruluyor."

Böylece Mrs. Gorrie otobüs durağına gitmek üzere neşeyle sekerken ben Mr. Gorrie'ye gazete okudum. Ona spor sayfalarını, yerel haberleri, dünyadan haberleri ve tüm o cinayet, soygun ve kötü hava haberlerini okudum. Editöre ve tıbbi tavsiyelerde bulunan doktora yazılan mektupları, Ann Landers'a yazılan mektupları ve onun cevaplarını okudum. Anlaşılan ilgisini en çok spor sayfası ve Ann Landers çekiyordu. Bir oyuncunun ismini yanlış telaffuz ettiğim ya da terminolojiyi karıştırdığım, böylece okuduklarım bir anlam ifade etmediği zamanlarda, baştan almam için beni hoşnutsuz bir homurdanmayla uyarırdı. Ben spor sayfasını okurken her zaman tetikte, dikkatli ve endişeli olurdu. Ama Ann Landers'ı okuduğum zamanlar yüzü rahatlar, bana minnettarlık gibi gelen sesler çıkarırdı, gurultu ve hırıltı gibi sesler. Bilhassa, mektuplar özellikle kadınlara özgü olduğunda ya da eften püften kaygılara değindiğinde (mesela bir kadın, kocasının kız kardeşinin, keki her zaman kendisinin pişirdiğini söylediğini yazıyordu, altındaki fırının kâğıdıyla ikram etse bile) veya –o zamana has ölçülü bir tavırla– seksle ilgili olduğunda çıkarıyordu bu sesleri.

Başyazıyı ya da Birleşmiş Milletler'de Ruslarla Amerikaların ne zırvaladıklarını okurken gözkapakları düşer –daha doğrusu, iyi durumdaki gözünün gözkapağı sonuna kadar, kötü durumdaki kararmış gözünün gözkapağı ise, bir parça düşer– ve göğüs kafesindeki devinimler daha belirginleşir, böylece ben de, acaba uykuya mı daldı diye duraksardım. Hemen sonra başka tür bir ses çıkarırdı, kısa, sert ve paylayan bir ses. Ben ona, o da bana alıştıkça, bu ses paylayıcı olmaktan çok yatıştırma amacı taşıyor gibi gelmeye başladı. Ve bu yatıştırma, sadece uyumamasıyla değil, o an ölmüyor oluşu gerçeğiyle de bağlantılıydı.

Gözlerimin önünde ölmesi, başta korkunç bir düşünceydi. Bu haliyle en azından yarı ölü gibi göründüğüne göre, neden ölmeyecekti ki? Kötü gözü, karanlık suyun dibindeki bir taş gibiydi, o tarafındaki dudağıysa dışarı sarkmış, yaş mineden dik dik bakan koyu renk dolgularıyla o kötücül, gerçek dişleri görünürdü (oysa o zamanlar yaşlıların çoğu takma diş kullanırdı). Hayatta ve insan içinde olması, bana yeryüzünden hemen silinebilecek bir hataymış gibi geliyordu. Ama dediğim gibi, zamanla ona alışmıştım. Soylu koca kafası, çalışkan geniş göğsü, uzun pantolonlu bacağının üzerinde duran gücü yitmiş sağ koluyla o iri yapılı görüntüsü, ben ona bir şeyler okurken görüş alanımı kaplar, istila ederdi. Bir kalıntıydı sanki o, barbar çağlardan kalma yaşlı bir savaşçı. Eric Bloodax.[1] Kral Knud.[2]

Hızla gücüm tükeniyor, dedi denizci kral, adamlarına.
Bundan böyle, bir fatih gibi, açılamayacağım denizlere.

O, buydu işte. Enkaza dönmüş ızbandut bedeni, o önemli tuvalet seferi sırasında mobilyaları tehdit ediyor, duvarları sarsıyordu. Onun, ekşimiş olmasa da, bebek sabunu ve pudrası temizliğine de indirgenmemiş olan kokusu, (artık içmese de) tütün kokusu kalıntısıyla o kat kat giydirilmiş giysilerinin kokusu; o azametli salgıları ve hayvan sıcaklığıyla kalın, kösele gibi olduğunu düşündüğüm, kapalı kalmış derisinin kokusu. İşin aslı, bir kadında olsa beni tiksindirecek, ama onun durumunda sadece bağışlanabilir olmakla kalmayıp, sanki kadim bir ayrıca-

1. Yaklaşık 930-935 arasında Norveç, 948'de ve 952-954 arasında Northumberland kralı. "Kanlı Balta" olarak anılır. (Ç.N.)

2. 1080-86 arası Danimarka kralı. Cömertliğinden dolayı aziz statüsüne yükselmiştir. (Ç.N.)

lık ifadesi olarak görülen hafif ama ısrarlı bir idrar kokusu. Onun ardından tuvalete gittiğimde, hâlâ güçlü ve pis bir hayvanın barınağındaymışım gibi hissederdim.

Chess, Mr. Gorrie'ye bakıcılık ederek zamanımı boşa harcadığımı söyledi. Hava açıyor, günler uzuyordu. Dükkânlar kış uyuşukluğundan silkinip vitrinlerini yeniden düzenliyordu. Bir yardımcı tutma eğilimi vardı her yerde. Bu nedenle sokaklarda, ciddi ciddi iş aranıyor olmalıydım. Mrs. Gorrie bana saatte sadece kırk sent ödüyordu.

"Ama ona söz verdim," dedim.

"Tanrım," dedi Chess, "şu kadının daha önce bütün günü dışarıda geçirdiğini hiç görmedim."

Havalar düzeldiği için Mr. Gorrie'ye, tekerlekli sandalyesinde gezdirmeyi teklif ettim. Ama bu fikri, insan içinde tekerlekli sandalyede olmaktan hoşlanmadığını ya da benim gibi, besbelli para karşılığı tutulan biri tarafından dışarı çıkarılmaktan hoşlanmadığını anlayacağım şekilde, birtakım seslerle reddetti.

Bunu ona sormak için gazeteyi okumayı yarıda kesmiştim, sonra devam etmek istediğimde de, bana dinlemekten yorulduğunu ifade etmek için kıpırdanıp bir başka ses çıkardı. Gazeteyi bırakıp serdim. İyi durumdaki elini, yanındaki masanın alt rafında duran albümlere doğru salladı. Daha fazla ses çıkardı. Bu sesleri ancak hırıltı, horultu, boğazını temizleme, aksırma ya da mırıltılar olarak tasvir edebiliyorum. Ama bir süre sonra, benim için neredeyse birer kelime haline gelmişlerdi. Kelime gibi çınlıyorlardı. Onları sadece buyurucu ifadeler olarak değil ("İstemem", "Kalkmama yardım et", "Saati göster", "Susadım" gibi), çok daha karmaşık açıklamalar olarak duyuyordum artık: "Tanrım, şu köpek sussa ya artık?" ya da "Hava da ne sıcak" (ben bir demeci ya da başyazarın yazısını okuduktan sonra gelirdi, bu sonuncusu).

Şimdi duyduğum, "Bakalım burada, gazetede okuduğundan daha iyisi var mı?"ydı.

Raftan gazete kupürü dolu defterleri çektim ve yere, ayaklarının dibine yerleştirdim. Ön kapağında, siyah pastel kalem harflerle, yakın zamanlara ait tarihler yazılıydı. 1952'nin sayfalarını çevirdim ve VI. George'un cenaze törenine rastladım. Üstündeki yazı pastel kalemle yazılmıştı. "Albert Frederick George. 1885'te doğdu. 1952'de öldü." Altında, matem tülleri içinde üç kraliçenin fotoğrafı.

Sonraki sayfada Alaska Otoyolu hakkında bir hikâye vardı.

"Bu ilginç bir kayıt tutma yöntemi," dedim. "Yeni bir albüm için sana yardım etmemi mi istiyorsun? Hangi haberleri kesip yapıştırmamı istiyorsan seç yeter, ben yaparım."

"Değmez," ya da "Ne gerek var," anlamına, hatta "Berbat bir fikir," anlamına gelen sesler çıkardı. Kral VI. George'lu olanı kenara itti ve diğer albümlerin tarihlerini görmek istedi. İstediği bunların arasında yoktu. Kıpırdanarak kitaplığı işaret etti. Bir başka defter yığını çıkardım. Kafasında belirli bir yılın defteri olduğunu anladım, böylece her bir defteri kaldırıp kapağını ona gösterdim. Arada bir, istememesine rağmen açıp sayfaları karıştırıyordum. Vancouver Adası'ndaki pumalarla, bir trapezcinin ölümüyle, bir başkasında da çığda mahsur kalan bir çocukla ilgili yazılar gördüm. Geriye, savaş yıllarına, otuzlara kadar gittik, benim doğduğum senelere, hatta on-on beş sene öncesine gittik ki, en sonunda tatmin olup durdurdu. Şuna bak, 1923'e.

O defterin en başından başladım.

"Ocak ayında, çığ düşmesi sonucu bir köy..."

Aradığım o değil. Acele et. Hadi, geç şunu.

Sayfaları çevirmeye başladım.

Yavaşla. Sakin ol. Yavaşla.

Okumak için hiçbirinde durmadan sayfaları birer birer çevirdim ve en sonunda onun istediği yere geldik.

İşte. Oku şunu.

Bir resim ya da başlık yoktu. Pastel kalemle yazılmış harfler, "*Vancouver Sun*, 17 Nisan 1923," yazıyordu.

"Cortes Adası," diye okudum. "Bu mu?"

Oku şunu. Hadi oku.

Cortes Adası. Pazar erken ya da cumartesi geç saatlerde, Anson James Wild'ın adanın güney ucundaki evi tamamen yandı. Ev, diğer evlere ya da yerleşim yerlerine uzaktı, bu nedenle yangın, adada yaşayanlar tarafından fark edilmedi. Desolation Koyu'na doğru gitmekte olan bir balıkçı teknesi tarafından fark edildiğine dair söylentiler var, ancak söz konusu kişilerin, birilerinin ot yaktığını düşündüğü kaydediliyor. Ormanın bu mevsimdeki ıslak durumunda ot yakmanın tehlikeli olmadığını bildiklerinden, yollarına devam etmişler.

Mr. Wild, Wildfruit Meyve Bahçelerinin sahibi ve yaklaşık on beş senedir adanın sakinlerindendi. Geçmişte orduda görev almış yalnız bir adam olsa da, arkadaşlarına karşı sıcaktı. Doğum yerinin Atlantik'teki eyaletlerden biri olduğu sanılıyor.

Ev, şiddetli alevler sonucu yerle bir oldu ve kirişler çöktü. Mr. Wild'ın cesedi alazlanmış kalıntılar arasında bulunduğunda, neredeyse tanınmaz haldeydi.

Kalıntılar arasında, içinde gaz olduğu sanılan kararmış bir teneke kutu bulundu.

Mr. Wild'ın eşi, önceki çarşamba, kocasının meyve bahçesinden Comox'a taşınacak bir elma siparişinin nakliyatını yapan teknede gezintiye çıkma teklifini kabul etmiş olduğundan, o sırada uzaktaydı. O gün geri dönmek niyetindeydi, ancak teknenin motorunda meydana

gelen bir arıza nedeniyle, üç gün dört gece kalmak zorunda kaldı. Ona gezinti teklifini yapmış olan arkadaşıyla birlikte, ancak pazar günü dönebildi ve döndüğünde de, bu vahim olayla karşılaştı.

Yangın sırasında evde olmayan Wild'ların küçük oğlunun durumu, başta ciddi endişeye neden oldu. Mümkün olan en kısa zamanda arama çalışmalarına başlandı ve pazar akşamı gün kararmadan önce, çocuk evin yaklaşık bir mil kadar uzağındaki ormanlık alanda bulundu. Saatlerce çalılıkların arasında kaldığından üşümüş ve ıslanmış olması dışında, yara almadan kurtulmuştu. Yanında ekmek dilimleri bulunduğundan, evi terk etmeden önce yanına yiyecek aldığı tahmin ediliyor.

Mr. Wild'ın hayatına mal olup evini yok eden yangının nedeniyle ilgili olarak, Courtenay'de inceleme başlatılacak.

"Bu insanları tanıyor muydun?" diye sordum.

Sayfayı çevir.

4 Ağustos, 1923. Vancouver Adası'ndaki Courtenay'de, gerçekleştirilen inceleme sonucu, bu yılın nisan ayında gerçekleşen ve Anson James Wild'ın ölümüyle sonuçlanan yangınla ilgili olarak, merhumun ya da başka kişi ya da kişilerin kundakladığı şüphesinin gerekçelendirilemeyeceğine karar verildi. Yangın alanında bulunan boş gaz tenekesi, delil olarak yeterli bulundu. Cortes Adası'nın Manson İskelesi'ndeki dükkânın sahibi Mr. Percy Kemper'a göre, Mr. Wild düzenli aralıklarla gaz satın alıyor ve tüketiyordu.

Merhumun yedi yaşındaki oğlu, yangının nedeni olarak herhangi bir bulgu gösteremedi. Kendisi arama ekipleri tarafından yangının üzerinden saatler sonra evin yakınlarındaki ormanlık alanda bulunmuştu. So-

ruşturmanın sonucunda, babasının ona elma ve ekmek verip Manson İskelesi'ne kadar yürümesini istediğini, ancak kendisinin yolunu kaybettiğini söyledi. Ancak sonraki aylarda, olayların bu şekilde gelişmediğini ve söz konusu patikayı yıllardır kullanmakta olduğundan, yolunu nasıl kaybettiğini bilmediğini ifade etti. Victoria bölgesinden Doktor Anthony Helwell, çocuğu incelemeye tabi tuttuğunu, çocuğun büyük bir ihtimalle yangın çıkar çıkmaz kaçtığını, yanına yiyecek alacak zamanı da bulduğunu, ancak şimdi, bunları hatırlamadığını söyledi. Ayrıca çocuğun ilk ifadesinin de doğru olabileceğini, ama sonrasında bastırılmış olabileceğini de sözlerine ekledi. Doktor Anthony Helwell son olarak, çocuğu daha fazla sorgulamanın fayda sağlamayacağını, zira kendisinin gerçek ile kafasında kurduklarını ayıramayacak durumda olduğunu söyledi.

Mrs. Wild olay sırasında evden uzakta, Union Körfezi'nden James Thompson Gorrie'ye ait tekneyle Vancouver Adası'na gitmişti.

Mr. Wild'ın, talihsizlik nedeniyle meydana gelen bir kaza, kaynağı belirsiz yangın sonucu öldüğüne karar verildi.

Şimdi kapa albümü.

Kaldır. Hatta hepsini kaldır.

Yo yo, öyle değil. Sırasına göre diz, yıllara göre. Daha iyi. Eskiden nasıl duruyorlarsa öyle.

Camdan baksana, acaba yolda mı?

İyi. Ama birazdan gelir.

Pekâlâ, ne düşünüyorsun, ha?

Umurumdaydı. Sanki umurumdaydı ne düşündüğün.

Hiç düşündün mü, bazı insanlar öyle hayatlar yaşayıp bu hale gelebiliyorlar işte? Gelebiliyorlar ya...

Chess'e bundan bahsetmedim, oysa günü nasıl geçirdiğim hakkında ilgisini çekebileceğini ya da onu eğlendirebileceğini düşündüğüm her şeyi anlatırdım. Gorrie'lerin lafı geçtiği anda konuyu değiştirir olmuştu. Onlar için bir tabiri vardı: "Grotesk."

Parktaki rengi solmuş tüm ağaçlar tomurcuklandı. Çiçekleri, yapay yollarla renklendirilmiş patlamış mısır gibi, parlak pembeydi.

Ve ben, gerçek bir işte çalışmaya başladım.

Beni Kitsilano Kütüphanesi'nden arayıp, cumartesi öğleden sonraları birkaç saat için gelip gelemeyeceğimi sordular. Kendimi bir anda masanın diğer tarafında, insanların getirdiği kitaplara teslim tarihini damgalarken buldum. Bu insanların bazıları, ödünç alan yoldaşlarım olarak bana aşinaydı. Ve şimdi, kütüphane adına gülümsedim onlara. "İki hafta sonra görüşürüz," dedim.

Bazıları, benim gibi müptelalar güldü ve, "Yo, çok daha önce," dedi.

Bu işin üstesinden gelebileceğim anlaşıldı. Yazarkasa yoktu, gecikme cezası ödendiğinde, para üstünü çekmeceden çıkarıp veriyordun. Ve kitapların çoğunun raflardaki yerini biliyordum. Kartları doldurmaya gelince, alfabeyi biliyordum. Benden daha uzun saatler çalışmam istendi. Kısa süre sonra da, geçici bir süre için tam zamanlı çalışmam. Düzenli çalışanlardan biri düşük yapmıştı. İki ay uzakta kaldı ve o sürenin sonunda tekrar hamile kalınca, doktoru, işe dönmesini sakıncalı buldu. Böylece devamlı çalışan ekibin arasına katıldım ve ilk hamileliğimin yarısına kadar da çalıştım. Uzun süredir sima olarak tanıdığım insanlarla birlikte çalıştım. Mavis ve Shirley, Mrs. Carlson ve Mrs. Yost. Her biri, gelip saatler boyunca aylak aylak kütüphanede bakındığımı – böyle söylüyorlardı– hatırlıyordu. Keşke o kadar dikkat çekmeseydim. Keşke o kadar sık gelmeseydim.

Görev yerime kurulup masanın arkasından insanlarla yüz yüze gelmek, bana yanaşanlara karşı becerikli, seri ve sıcakkanlı olmak ne sade bir zevkti. Onlar tarafından, iplerin nerede olduğunu bilen bir kişi olarak, dünyada açık ve net bir işlev sahibi olan bir kişi olarak görülmek... Gizlenmeyi, amaçsızca dolaşmayı ve hayallerimi bir köşeye bırakıp kütüphanedeki kız olmak...

Artık okumaya daha az zamanım kalıyordu tabii; bazen, masamda çalışmaktayken kitabı bir an için elimde tutar –kitabı ânında boşaltmak zorunda olduğum bir tas olarak değil de, bir nesne olarak elimde tutar– ve rüyanda kendini yanlış bir binada bulman ya da sınav saatini unutup bunun karanlık bir felaket ya da hayat boyu sürmüş bir yalan olduğunu anlaman gibi, ani bir korkuyla sarsılırdım.

Ama bu panik ânında yok olurdu. Birlikte çalıştığım kadınlar, sözü beni kütüphanede yazarken gördükleri zamanlara getirdiler.

Onlara mektup yazdığımı söyledim.

"Mektuplarını elyazısıyla, öyle kargacık burgacık mı yazıyorsun yani?"

"Tabii," dedim, "ucuza geliyor."

Son defter unutulup gitti, yıpranmış çoraplarımın ve iç çamaşırlarımın altına saklandı. Ben de soğudum, defterin görüntüsü içimi kuşku ve aşağılanmayla doldurdu. Ondan kurtulmak istedim ama yapmadım.

Mrs. Gorrie yeni işim nedeniyle beni tebrik etmedi.

"Hâlâ iş arıyor olduğunu bana söylemedin," dedi.

Ona kütüphanede uzun süredir kaydımın olduğunu söyledim, bundan kendisine bahsetmiş olduğumu da ekledim.

"Benim için çalışmaya başlamandan önceydi o," dedi. "Peki şimdi Mr. Gorrie'ye ne olacak?"

"Üzgünüm," dedim.

"Bunun ona bir faydası yok, öyle değil mi?

Pembe kaşlarını kaldırdı ve siparişlerde hata yapmış kasap ya da bakkalla telefonda konuştuğu gibi, tepeden bakar bir şekilde konuştu.

"Şimdi ne yapmalıyım, ha?" diye söylendi. "Yüzüstü bıraktın beni, bırakmadın mı? Umarım başka insanlara verdiğin sözleri, benimkini tuttuğun gibi tutmuyorsundur."

Tabii ki saçmalıyordu. Yardımcı olacağım süre konusunda ona herhangi bir söz vermemiştim. Ama yine de, tam olarak suçlu hissetmesem de suçlulara has bir mahcubiyet hissi söz konusuydu. Ona hiçbir konuda söz vermemiştim, ama o kapımı çaldığı zamanlar cevap vermememe, fark edilmemek için mutfak penceresinin altından geçerken başımı eğerek eve gizlice girip çıkmama ne denirdi? Ya da onun gerçek bir arkadaşlık teklifinde bulunması karşısında takındığım o uydurma, ama abartılı yapmacık tavırlara?

"Aslına bakarsan iyi ki böyle oldu," dedi. "Mr. Gorrie'ye bakan kişi güvenilmez biri olmamalı. Ayrıca ona bakma tarzından pek de hoşnut değildim doğrusu, bilesin."

Kısa süre içinde yeni bir bakıcı buldu, saçlarını fileyle toplayan ufak tefek cılız bir kadındı. Konuştuğunu duymadım. Ama Mrs. Gorrie'yi onunla konuşurken duydum. Üst katta, basamakların tepesindeki kapı açıktı ve bu sayede duyabiliyordum.

"Çay fincanlarını bile yıkamazdı. Zaten kocama bir fincan çay koyması için aylar geçti. Bugüne kadar ne işe yaradı bilmiyorum. Oturup gazete okumaktan başka."

O sıralarda ben evden çıkarken mutfak penceresi ardına kadar açık olur ve onun sesi, görünüşte Mr. Gorrie'yle konuşuyor olduğu halde, kafamın tepesinde çınlardı.

"İşte gidiyor. Yola çıktı. Artık bize el sallamayı bile

çok görüyor. Ona hiç kimseler iş vermezken biz verdik, ama çok görüyor işte. Ah, öyle."

El sallamadım. Yürürken, Mr. Gorrie'nin oturmakta olduğu ön taraftaki pencerenin önünden geçmeliydim, ama o an el sallarsam, hatta başımı kaldırıp Mr. Gorrie'ye bakarsam, aşağılanacaktı. Ya da öfkelenecek. Ne yapsam, sataşma olarak algılanacaktı belki.

Daha yarım blok yürümeden ikisini birden unutuyordum. Sabahları güneşliydi ve ben, bağlarımdan kurtulduğumu, bir amacım olduğunu hissediyordum. O anlar yakın geçmişim belli belirsiz utanç verici görünürdü. Girintinin perdesi ardında geçirdiğim saatler, mutfakta, masanın başında boş yere hiç durmadan yazıp durduğum saatler ve fırın gibi ısınmış bir odada yaşlı bir adamla geçirdiğim saatler. O tüylü kilim ve pelüş döşemelikler, elbiselerinin, vücudunun kokusu, defterlerdeki zamk kokusu, üzerilerinde dikkatle ağır ağır ilerlemem gereken dönümlerce gazete kâğıdının kokusu. Saklayıp bana okuttuğu o tüyler ürpertici hikâye. (Kitaplarda okuduğumda bende saygı uyandıran türden bir trajedi olduğunu hiç anlamamıştım.) Bunları anımsamak, kâfurulu yağ kokan o pazen nevresimlere bile isteye hapsolduğum, kendi dermansızlığıma ve ateşli halime, üst kattaki odamın penceresinden görünen ağaç dallarının pek de deşifre edilemez mesajlarına hapsolduğum çocukluğumdaki o hastalık dönemlerini anımsamak gibiydi. O dönemler pişmanlık yaratmaz, daha çok ıskartaya çıkarılırdı. Ve anlaşılan, şimdi ıskartaya çıkarılacak olan, kişiliğimin bir parçası, hatta belki de hasta bir parçasıydı. Bu dönüşümü evliliğin başlatacağı düşünülürdü, ama hayır, en azından bir süre için. Eski kişiliğimle, inatçılığımla, kadınsı olmamamla, o mantıksız ketumluğumla inzivaya çekilip düşüncelere daldım. Artık ayaklarımın üstünde duruyorum ve bir eşe, bir çalışana dönüşmüş olarak, ta-

lihime şükrediyorum. İstediği takdirde elinden iş gelen, hoş birine dönüşmüş olarak. Tuhaf biri değil. Onu ardımda bırakabilirim.

Mrs. Gorrie, elinde bir yastık kılıfıyla kapımı çaldı. Umutsuz ve düşmanca bir gülümseyişle dişlerini göstererek, acaba benim olabilir mi diye sordu. Hiç tereddüt etmeden olmadığını söyledim. Sahip olduğum iki yastık kılıfı da yatağımızdaki yastıkların üzerindeydi.

Bir azizeninkini andıran sabırlı bir ses tonuyla, "Şey, kesinlikle benim de değil," dedi.

"Emin misiniz?" diye sordum.

Ağır ağır, o zehirli gülümseyişi daha cüretkâr bir ifade aldı.

"Mr. Gorrie'nin yatağına koyacağım türden bir kumaş değil bu. Ya da kendi yatağıma."

"Nedenmiş."

"Yeterince-kaliteli-değil-de-ondan."

Bunun üzerine gidip girintideki yataktan yastık kılıflarını çıkarıp getirmem gerekti ve ortaya çıktı ki, benim gözüme görünmüş olduğu gibi birbirinin eşi değiller. Birinin kumaşı "kaliteliydi," –yani onun kılıfıydı bu– ve onun elindeki kılıfsa benimdi.

Başka bir kiralık daire olduğu Chess'in kulağına gelmişti. Gerçek bir daireydi, müstakil bir evin bir kısmı değil, koca bir banyosu ve iki yatak odası vardı. İşten bir arkadaşı daireyi bırakıyordu, çünkü karıkoca birlikte bir ev satın almışlardı. Birinci Cadde ile Macdonald Sokağı'nın kesiştiği yerde, köşedeki binaydı. İşe buradan da yürüyerek gidebilirdim, Chess ise, yine aynı otobüse binebilirdi. Artık ikimizin de geliri olduğundan, altından kal-

kabilirdik. Chess'in arkadaşı karısıyla, bazı mobilyaları yerinde bırakıp ucuza satıyorlardı. Onların yeni evlerine uymayacaklardı bu mobilyalar, saygın görünüşleriyle bizim gözümüzde fevkaladeydiler. Üçüncü katın aydınlık odalarında dolanarak, krem rengi duvarları, meşe ağacı parkeleri, geniş mutfak dolaplarını ve banyo zemininin fayanslarını övüp durduk. Macdonald Parkı'nın ağaçlarına bakan minik bir balkonu bile vardı. Birbirimize farklı bir şekilde âşık olduk, yeni statümüzle, yalnızca yol üstünde geçici bir süre için durakladığımız bir yer olan bodrum katından yetişkin hayatına yükselişimizle, birbirimize yeni bir biçimde âşık olduk. Önümüzdeki uzun yıllar boyunca o bodrum katından şaka yollu, bir sabır testi olarak bahsedecektik artık. Her taşınmamız –kiralık müstakil eve, sahip olduğumuz ilk eve, sonra ikincisine ve başka bir şehirdeki ilk evimize– bu baş döndürücü ilerleme hissini yaratacak, birlikteliğimizi pekiştirecekti. Ta ki bir felaket sezgisi ve kaçışa dair önsezilerin en küçüğüyle kapısını açtığım o son ve o güne kadar ki en büyük evimize kadar.

Mrs. Gorrie'ye lafını etmeden, Ray'e tebligatımızı verdik. Bu onu yeni bir düşmanlık kademesine yükseltti. İşin aslı, hafiften çatlattı.

"Ah, kendini akıllı sanıyor o. Daha iki odayı temiz tutmak elinden gelmiyor oysa. Süpürme niyetine tek yapabildiği pislikleri bir köşede toplamak."

İlk süpürgemi aldığımda yanında faraş almayı unutmuş, bir süre hakikaten öyle yapmıştım. Ancak bunu bilmesinin tek yolu, ben evde yokken yedek anahtarla içeri girmekti. Ve görünen o ki, girmişti.

"Bir yılan o, yılan. Görür görmez anlamıştım yılanın teki olduğunu. Sonra yalancı da. Bir tahtası eksik. Oraya öylece oturup, mektup yazdığını söylüyor ama tekrar tekrar aynı şeyleri yazıyor, mektup falan değil onlar, tek-

rar tekrar yazılmış birbirinin tıpkısı sayfalar. Diyorum, tahtası eksik."

Çöp tenekesine attığım buruşmuş kâğıtları okuduğunu da öğrenmiş oldum böylece. Sık sık söz konusu hikâyeyi defalarca yazar, aynı cümlelerle başlardım. Onun dediği gibi, tekrar tekrar yazardım.

Hava epey ısınmıştı, işe üstüme ceketimi almadan gidiyordum artık; vücudumu saran bir süveter giyip eteğimin içine sokuyor, kemeri de sonuna kadar sıkıyordum.

Sokak kapısını açtı ve arkamdan bağırdı.

"Sürtük. Şu sürtüğe bak, nasıl da göğüslerini öne çıkarıp kalçalarını sallıyor. Kendini Marilyn Monroe mu sanıyorsun, ha?"

Ardından da, "Seni bu evde istemiyoruz. Ne kadar çabuk gidersen o kadar iyi," dedi.

Telefonla Ray'i arayıp nevresimlerini çalmaya kalktığımı söyledi. Ayrıca sokağın aşağısında, yukarısında, onun hakkında atıp tutuyormuşum. Bunları duyayım diye kapıyı açmış, telefonda bağırıp duruyordu, ama bu kadarına gerek yoktu, çünkü hattımız birdi ve istediğimiz zaman onu dinleyebilirdik. Hiç dinlemedim oysa, içgüdüsel olarak kulaklarımı tıkıyordum, ama Chess, evde olduğu bir gün telefonu aldı ve konuştu.

"Ona kulak verme Ray, aklını kaçırmış yaşlı bir kadın o. Annen olduğunu biliyorum ama onun çıldırdığını bilmende fayda var."

Ona Ray'in ne dediğini, sinirlenip sinirlenmediğini sordum.

"Sadece dedi ki: 'Anladım, tabii.'"

Mrs. Gorrie telefonu kapattı ve merdivenlere çıkıp bize doğrudan bağırmaya başladı, "Çıldıran kimmiş söyleyeyim ben sana. Ben ve kocam hakkında etrafa çılgın dedikodular yayan kimmiş söyleyeyim..."

"Seni dinleyen yok," dedi Chess. "Karımı rahat bırak sen." Sonraları, "O ve kocası hakkında derken ne demek istemişti?" diye sormuştu bana.

"Bilmiyorum," dedim.

"Seni fena halde taktı kafaya, başka bir şey değil," dedi. "Çünkü genç ve güzelsin, o ise yaşlı bir kaknem karı işte."

"Unut gitsin," dedi ve beni neşelendirmek için yarı şaka yarı ciddi konuştu.

"Yaşlı kadınların ne düşündüğü neye yarar ki zaten?"

Yeni dairemize taksiyle, sadece elimizde bavullarla taşındık. Kaldırımda, eve arkamızı dönüp bekledik. En son bir feryat kopacağını bekliyordum, ama çıt çıkmadı.

"Ya eline bir silah alıp beni arkamdan vurursa?" diye sordum.

"Onun gibi konuşma," dedi Chess.

"Eğer oradaysa Mr. Gorrie'ye el sallamak isterim."

"Yapmasan daha iyi."

Eve dönüp son bir kez bakmadım, o sokaktan, parka ve denize bakan Arbutus Caddesi'ndeki o bloktan da bir daha geçmedim. Nasıl bir yerdi tam olarak hatırlamıyorum, ama birkaç şey hafızamda sağlam bir yer edinmiş, girintinin perdesi, vitrinli dolap, Mr. Gorrie'nin yeşil yatar koltuğu.

Hayatta bizim gibi başlangıçlar yapan, başkalarının evindeki ucuz mekânlarda yaşayan başka genç çiftlerle tanıştık. Fareler, hamamböcekleri, berbat tuvaletler, çıldırmış ev sahipleri duyduk. Ve biz de bizim çıldırmış ev sahibemizi, paranoyaklığını anlattık.

Onun dışında, Mrs. Gorrie'yi hiç düşünmedim.

Ama Mr. Gorrie rüyalarımda kendini gösterdi. Rüyalarımda, o beni tanımadan önce ben onu tanıyordum sanki. Çevik ve güçlüydü, ama genç değildi ve o sokağa bakan odada ona okuduğum zamanlardaki halinden daha iyi görünmüyordu. Konuşabiliyordu belki, ama yorumlamayı öğrenmiş olduğum o seslerden öte bir şey söyleyemiyordu, anlık ve buyurgan, bir eylemin altına düşülmüş elzem ama hor görülmüş bir dipnottu sanki. O eylem ki patlayıcıydı, zira erotik rüyalardı bunlar. Genç bir eş, sonrasında da genç bir anne olduğum, meşgul, sadık, muntazaman tatmin olan anne olduğum tüm o yıllar boyunca, arada bir saldırının, tepkinin, olasılıkların hayatın bana sunduklarının ötesine geçen rüyalar görüp durdum. Aşk hikâyesinin sürgün edildiği rüyalar. Aynı şekilde iffetin de. Yatağımız –Mr. Gorrie'nin ve benim yatağımız– çakıllı bir kumsal, güvertedeki kıymıklı döşek ya da yağlı bir halatın cezalandırıcı ilmekleriydi. Çirkinlik olarak tanımlanabilecek bir çeşni vardı bunlarda. Onun o keskin kokusu, pelteleşmiş gözleri ve köpekdişleri. Bu pagan rüyalardan, şaşkınlık ya da utanç duygusuyla bitkinleşmiş bir halde uyanır ve tekrar uykuya dalıp sabahında inkâr edeceğim bir anıyla kalkardım. Yıllar, yıllar boyunca ve pek tabii öldükten çok sonraları da, Mr. Gorrie gece hayatımda bu şekilde işlevini sürdürdü. Ben onu tüketene kadar, sanırım tüm ölüleri tükettiğimiz şekilde. Ne ki asla bu şekilde olmamış gibiydi, yani sorumlu olan, onu oraya getiren ben değildim. Sanki bu, iki tarafta da karşılığı olan bir şeydi, o da aynı şekilde, beni oraya götürmüştü; sanki benim olduğu kadar, onun da tecrübesiydi bu.

O tekne, iskele, kıyıdaki çakıllar, sipsivri göğe yükselen ya da bükülerek suya uzanan ağaçlar, çevredeki adaların karmaşık siluetleri ve soluk ama belirgin dağlar, hayal edebileceğim ya da yaratabileceğim şeylerin tü-

münden daha abartılı, ama bir o kadar da sıradan, adeta doğal bir karmaşa içinde varlık buluyorlardı.

Kocanın bedeninin üstüne yıkılan evin alazlanmış kirişlerini hiç görmedim ama. Uzun zaman önceydi o, çevresini bir orman sarmıştı artık.

BİR TEK ORAKÇILAR...

Oynadıkları oyun, Eve'in Sophie'yle, Sophie küçük bir kızken çıktıkları sıkıcı araba yolculuklarında oynadıkları oyunun neredeyse aynısıydı. O zaman gizli ajanlar vardı, şimdi de yaratıklar. Sophie'nin çocukları, Philip ve Daisy, arka koltukta oturuyorlardı. Daisy henüz üç yaşını bile doldurmamıştı ve olanlara bir anlam veremiyordu. Philip'se yedi yaşında ve olan bitene hâkimdi. Takip edecekleri arabaları seçen oydu; içindeki dünyaya yeni inmiş uzaylılar gizli karargâhlarına, istilacıların barınaklarına doğru ilerliyorlardı. Emirleri, posta kutusunun yanında durmuş veya tarlada traktör kullanan ya da diğer arabalardaki makul görünüşlü insanların verdiği işaretler yoluyla alıyorlardı. Bir sürü yaratık dünyaya çoktan varmış ve çevrilmişti –Philip'in tabiriydi bu– bu nedenle herkes onlardan olabilirdi. Benzin istasyonu görevlileri, bebek arabasını iten kadınlar, hatta hatta o arabaların içine kurulmuş bebekler bile. İşaretleri verenler onlar olabilirlerdi.

Eve ve Sophie bu oyunu kalabalık nedeniyle kolay kolay yakalanmayacakları ana caddelerde birçok kez oynamışlardı. (Gerçi bir seferinde fena kaptırmış ve bir banliyö yolunda bulmuşlardı kendilerini.) Eve'in şu an arabasını sürmekte olduğu şehir dışı yollarda oynamaksa

o kadar kolay değildi. Bir arabadan başka bir arabaya atlaya atlaya takip etmeleri gerektiğini söyleyerek sorunu çözmeye çalıştı; zira bazı arabalar tuzaktı; gizlenme yerine gittikleri falan yoktu onların, sadece seni yanlış yollara yönlendiriyorlardı.

"Hayır, hiç de öyle değil," dedi Philip. "Yaptıkları şu: Takip edilme ihtimaline karşı insanları bir arabadan emerek çekip başka bir arabaya koyuyorlar. Birinin bedeni içindeyken *şlup* diye, havadan başka bir arabadaki başka bir bedene geçebilirler. Hiç durmadan farklı farklı insanların içine giriyorlar ve o insanlar, içlerinde neler olduğundan habersiz."

"Gerçekten mi?" dedi Eve. "Öyleyse hangi arabada olduklarını nasıl bileceğiz?"

"Şifre, plakada," dedi Philip. "Arabanın içinde yarattıkları elektromanyetik alan sayesinde değişiyor. Böylece uzaydaki takipçiler onları izleyebiliyor. Son derece basit bir şey aslında, ama sana söyleyemem."

"Yok ya," dedi Eve. "Herhalde bunu çok az kişi biliyordur."

Philip, "Ontario'da bunu bilen bir tek ben varım," dedi.

Emniyet kemerinin izin verdiği ölçüde öne oturmuş, harcadığı yoğun dikkatin etkisiyle dişlerini tıkırdatıyor, Eve'i uyarırken hafif bir ıslık sesi çıkarıyordu.

"Ih, ıh, dikkatli ol," dedi. "Sanırım geri dönmen gerek. Evet evet, galiba onları buldum."

Bir süredir beyaz bir Mazda'yı takip ediyorlardı, anlaşılan şimdi de Ford marka eski bir yeşil kamyonetin peşine takılmak üzereydiler. Eve, "Emin misin?" diye sordu.

"Eminim."

"Onların havada emildiğini mi hissettin?"

"Anında tercüme edildiler," dedi Philip. "'Emdiler' de diyebilirdim, ama o tabiri sadece insanlar anlasın diye kullanıyorum."

Eve'in asıl planı, karargâhın, kasabada dondurma satan bir dükkân ya da oyun parkı çıkmasıydı. Tüm yaratıkların çocuk kılığında orada toplandığı ve dondurmayla, kaydırakla ve salıncakla kandırılıp güçlerini bir süre için kaybetmiş olmalarıydı. Yanlış bir dondurma çeşidi almadığın ya da önceden belirlenmiş salıncakta, tam olarak belirlenmiş yanlış sayılarda sallanmadığın müddetçe, seni kaçırmalarından –ya da içine girmelerinden– korkmana gerek yoktu. (Hüküm süren bir tehlikenin olması gerekiyordu, ama aksi takdirde Philip kandırıldığını, küçümsendiğini hissederdi.) Ama Philip idareyi öyle ele almış, kendini öyle kaptırmıştı ki, sonucu belirlemek epey zorlaşmıştı artık. Kamyonet asfalt köy yolundan çakıllı tali yola sapıyordu şimdi. Kaplaması dökülmüş eski püskü bir kamyonetti bu, tüm yüzeyi pas içindeydi, herhalde yakınlarda bir yere gidiyordu. Büyük bir ihtimalle çiftlik evine. Söz konusu yere varana dek peşine takılacak başka bir araç bulamayabilirlerdi.

"Bu olduğundan eminsin?" diye sordu Eve. "İçinde sadece bir adam var da. Bildiğim kadarıyla yaratıklar asla tek başına seyahat etmiyor."

"Köpek," dedi Philip.

Kamyonetin arkasındaki açık bölmede bir köpek vardı; sanki her bir tarafta izi sürülmesi gereken bir şeyler varmış gibi, bir o yana bir bu yana koşturup duruyordu.

"Köpek de onlardan," dedi Philip.

O sabah Sophie, Ian'ı Toronto Havalimanı'nda karşılamak üzere çıkarken Philip de Daisy'yi, çocukların yatak odasında oyalamıştı. Daisy yeni eve gayet güzel uyum sağlamıştı ya –geceleri yatağını ıslatmak dışında– annesi çekip giderek ilk kez onu yalnız bırakmıştı. Böylece Sophie, Philip'ten onu oyalamasını istemiş, o da

şevkle yapmıştı bu işi. (Yeni gelişmeler onu mutlu mu etmişti yoksa?) Sophie'nin kiralık arabasını çalıştırıp sürmesinin gürültüsünü bastırmak için, oyuncak arabaları şiddetli motor sesleri çıkararak yerlerde sürdü. Ondan kısa süre sonra, "B.M. gitti mi?" diye seslendi Eve'e.

Eve mutfakta, kahvaltıdan kalanları temizleyerek kendini disipline sokuyordu. Oturma odasına yürüdü. Geçen gece Sophie'yle birlikte seyrettikleri videobant orada duruyordu.

Yasak İlişki.[1]

"B.M. ne demek?" diye sordu Daisy.

Çocukların odası oturma odasına açılıyordu. Yazları kiraya verilmek üzere düzenlenmiş sıkışık, küçük bir evdi bu. Eve'in niyeti, tatillerde kullanmak üzere göl kenarında küçük bir kulübe tutmaktı; Sophie ve Philip'in aşağı yukarı beş senedir onunla ilk tatili, Daisy'nin de hayatında ilk tatili olacaktı bu. Huron Gölü kıyı şeridinin bu uzantısını seçmişti Eve, çünkü anne babası ağabeyi ile onu, çocukken sık sık getirirdi buraya. Devir değişmişti tabii, kulübeler banliyö evleri gibi kıymete binmişti, kiralık olanlarsa uzaklardaydı. Kumsalın kullanılabilir kısmının kayalık, tercih edilmeyen kuzey ucundan yarım mil kadar içerideki bu ev, tutabileceklerinin arasında en iyisiydi. Mısır tarlasının ortasında duruyordu. Çocuklara, bir zamanlar babasının ona söylediklerinin aynısını söyledi, geceleri mısırların büyüyüşünün duyulabileceğini.

Sophie, her gün Daisy'nin elde yıkanan çarşafını ipten almadan önce mısır böceklerini silkmesi gerekiyordu.

"Bağırsak mekanizması demek," dedi Philip, Eve'e sinsice meydan okur gibi bir bakış atarak.

1. Clint Eastwood (aynı zamanda filmin yönetmeniydi) ve Meryl Streep'in başrolleri paylaştığı, 1995 ABD yapımı film. Robert James Waller'ın romanından (*The Bridges of Madison County*) uyarlanmıştı. (Ç.N.)

Eve antrede kalakaldı. Dün gece Sophie'yle birlikte, dışarıda yağmur yağarken kocasının kamyonunda, elini kapı koluna bastırarak otururken, arabasıyla uzaklaşan sevgilisine duyduğu arzudan boğulan Meryl Streep'i seyretmişlerdi. Sonra birbirlerine dönüp salya sümük hallerini görmüş ve başlarını sallayıp gülmeye başlamışlardı.

"B.M. Koca Ana[1] anlamına da gelir," dedi Philip, daha uysal bir ses tonuyla. "Babam bazen onu böyle çağırır."

"Pekâlâ," dedi Eve. "Eğer sorun buysa, sorunun cevabı evet."

Philip'in Ian'ı gerçek babası olarak görüp görmediğini merak etti Eve. Sophie'ye ona ne diye hitap ettiklerini sormamıştı. Soramazdı elbette. Gerçek babası, Kuzey Amerika gezisi boyunca, artık rahip olmaktan vazgeçtiğine göre şimdi ne yapacağına karar vermeye çalışan İrlandalı bir gençti. Eve onun Sophie'nin her zamanki arkadaşlarından biri olduğunu sanmıştı, ta ki Sophie onu baştan çıkarana kadar. ("O kadar utangaçtı ki bir şey olacağına asla inanmazdım," demişti.) Eve, Philip'i göre-ne kadar gencin neye benzediğini kafasında canlandıramadı. Sonra onun aslına sadık bir röprodüksiyonunu görmüş oldu, parlak gözlü, bilgiç, hassas, alaycı, eleştirel, utangaç, ürkek, ukala bir İrlandalı genç. Samuel Beckett gibi biri dedi, yüzündeki kırışıklar bile. Bebek büyüdükçe kırışıklar yok olacaktı elbette.

Sophie o zamanlar tam zamanlı bir arkeoloji öğrencisiydi. Derse gittiği zamanlar Philip'e Eve bakardı. Eve bir aktristti, hâlâ öyle, iş bulursa tabii. O sıralarda bile çalışmadığı günler olur ya da provalar gündüzlere alındı-

1. Metnin orijinalinde *Big Mama*. (Ç.N.)

ğında Philip'i de yanına alırdı. Birkaç sene hep birlikte –Eve, Sophie ve Philip– Eve'in Toronto'daki apartman dairesinde yaşadılar. Philip'i, anakucağında, sonraları da bebek arabasında gezdiren Eve'di –Queen, College, Spadina ve Ossington sokakları boyunca– ve bu yürüyüşlerde daha önce bilmediği, ağaçların gölgelediği iki blok uzunluğundaki bir çıkmaz sokakta, bakımsız da olsa dört dörtlük, küçük satılık evler çıkıverirdi karşısına. Bakması için Sophie'yi gönderirdi; yanlarına emlakçıyı de alarak birlikte gider, ipotek meselesini konuşur, hangi tamiratları ceplerinden karşılamak zorunda olduklarını, hangilerini kendilerinin yapabileceğini konuşurlardı. Ev bir başkasına satılana ya da Eve, dönem dönem de olsa yoğun bir şekilde kendini kaptırdığı o tutumluluk nöbetlerinden birine kapılana veya birinin çıkagelip onları, bu sevimli ara sokakların, kadın ve çocuklar için şu an yaşamakta oldukları o şaşaalı, çirkin, hoyrat ve gürültülü sokaklarla karşılaştırıldığında yarısı kadar bile güvenli olmadıklarını ikna edinceye kadar kâh panikler, kâh rüyalara kapılırlardı.

Ian, Eve'in İrlandalı genç kadar bile dikkate almayacağı biriydi. Sophie'nin arkadaşlarından biriydi; onları hiç tek başına ziyarete gelmemişti. Sonra California'da bir iş buldu –şehir planlamacısıydı– ve bu yüzden Sophie öyle bir telefon faturasına neden olmuştu ki, Eve, onu uyarmak zorunda kalmış, böylece evin atmosferi de baştan aşağı değişmişti. (Eve, telefon faturasının sözünü etmese miydi acaba?) Kısa süre sonra bir ziyaret planlandı ve Sophie, Philip'i de alarak gitti, zira Eve, yerel tiyatronun yaz programında bir oyun sahneye koyuyordu.

Çok geçmeden California'dan haberler geldi. Sophie ve Ian evleneceklerdi.

"Bir süre için birlikte yaşamak daha akıllıca olmaz

mıydı?" dedi Eve, kiralık evinin telefonundan, Sophie de, "Oh, hayır. Ian cinstir. Birlikte yaşamaya inanmıyor," diye yanıtladı.

"Ama düğün için buradan ayrılamam," dedi Eve. "Eylül ortasına kadar devam ediyoruz."

"Sorun değil," dedi Sophie. "Zaten bildiğimiz düğünler gibi bir düğün olmayacak."

Ve şu son yaza kadar, Eve onu bir daha görmemişti. Her şey bir yana, iki taraf da parasızdı. Eve çalışırken sabit bir geliri vardı ve çalışmadığı zamanlarda fazladan masrafları karşılayamıyordu. Kısa süre içinde Sophie de çalışmaya başladı, bir doktorun muayenehanesinde resepsiyon görevlisi olmuştu. Bir keresinde, Eve tam da uçak bileti rezervasyonunu yapacakken Sophie aradı ve Ian'ın babasının öldüğünü, bu nedenle cenaze için İngiltere'ye uçup, dönüşte annesini de yanında getireceğini söyledi.

"Üstelik sadece tek odamız var," dedi.

"Ağzından yel alsın," dedi Eve. "Bırak aynı odada olmayı, aynı evde bile iki kayınvalide olmaz..."

"Belki o gittikten sonra gelirsin, ha?"

Ama o anne, Daisy doğana ve onlar yeni bir eve taşınana kadar, toplam sekiz ay onlarda kaldı. Sonrasında Ian kitabını yazmaya başlamıştı, bu nedenle evde ziyaretçi ağırlamak onu zorlayacaktı. Zaten zorlanıyordu. Günler geçti, Eve'in kendini davet ettirebileceği zaman geldi. Sophie ona Daisy'nin, evin bahçesinin, teker teker odalarının fotoğraflarını yolladı.

Daha sonra Sophie ona gelebileceklerini bildirdi; o, Philip ve Daisy, o yaz Ontario'ya geri dönebilirlerdi. Ian California'da bir başına çalışırken, onlar Eve'le birlikte üç hafta geçireceklerdi. O sürenin sonunda Ian da onlara katılacak ve sonra birlikte Toronto'dan İngiltere'ye uçup bir ay Ian'ın annesiyle kalacaklardı.

"Göl kıyısında yazlık ev tutacağım," dedi Eve. "Ah, harika olacak."

"Olacak ya," dedi Sophie. "Bunca zaman görüşmemiş olmak çılgınlık hakikaten."

Olmuştu işte. Olması gerektiği ölçüde harika, diye düşünmüştü Eve. Sophie, Daisy'nin yatağını ıslatmasına ne sıkılmış ne de şaşırmıştı. Philip'se ilk birkaç gün huysuz ve soğuktu; Eve'in, onun bebekliğinden beri tanıdığını söyleyip durmasını soğukkanlı karşılıyor, kumsala ulaşmak için kıyı şeridindeki ağaçlık alandan koşturup geçerlerken üstlerine pike yapan sivrisineklerden yakınıp duruyordu. Toronto'ya, Bilim Merkezi'ni görmeye gitmek istiyordu. Ama sonra duruldu, soğukluğundan şikâyet etmeden gölde yüzmeye başladı ve kendini, tek başına yüklendiği projeleriyle meşgul etti, eve taşıdığı ölü kaplumbağanın kabuğuna sahip olmak için etini kazıyıp kaynatmak gibi. Kaplumbağanın midesinde henüz sindirilmemiş bir balık vardı, ayrıca kabuğu da dilimler halinde çıkıyordu, ama bunların hiçbiri yıldırmadı onu.

Bu esnada Eve ve Sophie, sabahları günlük işlerle uğraşmak, öğleden sonraları kumsalda oyalanmak, akşamları şarap içmek ve geç saatte de film seyretmek gibi hoş ve oyalayıcı bir rutin edindiler. Evle ilgili yarı ciddi spekülasyonlara kapıldılar. Acaba ellerinden bir şey gelir miydi? Önce, oturma odasının, ahşap lambri desenli duvar kâğıtlarını sökmeliydi. Zeminden gelen kumdan ve kirli temizlik sularından kahverengiye dönmüş altın yaldızlı zambaktan aptal desenli muşambayı da kaldırıp atmalıydı. Sophie kendini öyle kaptırdı ki, lavabonun dibindeki kısmı da kaldırdı ve altında, sistire cilayla yola gelebilecek çam döşeme tahtalarını keşfetti. Bir sistireci tutmanın maliyetini (sanki ev kendilerininmiş gibi), kapıları ve ahşap aksamı, kepenkleri ve pencereleri hangi renge boyayacaklarını, mutfağa o iç kapayıcı kontrplak

dolap yerine açık raf yapmayı tartıştılar. Hatta gazla çalışan bir şömine bile düşündüler.

Peki burada kim yaşayacaktı? Eve. Burayı kışları kulüp binası olarak kullanan motorlu kızakçılar kendi binalarını inşa ediyorlardı ve ev sahibi, burayı yıl boyu kiralamak fikrine sıcak bakabilirdi. Hatta bakarsın evin halini göz önüne alıp yok pahasına satardı. Şayet olur da, Eve gelecek kış umduğu işi yaparsa çekilip kafa dinlenecek bir yer olurdu. O işi almadı diyelim, o takdirde neden evini devren kiraya verip burada yaşamayacaktı ki? Kira farkından elinde para kalacak, üstelik gelecek ekim emekli maaşına bağlanacaktı, ayrıca bir diyet besini için rol aldığı reklamdan hâlâ alacağı vardı. Kıvırabilirdi yani.

"Hem sonra, yazları geldiğimiz takdirde kiraya destek oluruz," dedi Sophie.

Philip onları duymuştu. "Her yaz mı?" diye sordu.

"Artık gölden hoşlandığına göre," dedi Sophie. "Nasıl olsa artık burayı seviyorsun artık."

"Hem sivrisinekler var ya, endişelenme, her yıl bu kadar kötü olmuyor," dedi Eve. "Genellikle yaz başlarında azıtıyorlar. Haziranda, yani sen buraya gelmeden evvel. Baharda her taraf su dolu bataklıklarla kaplı, sinekler orada ürüyorlar işte, sonra bataklıklar kuruyor ve böylece üreyemiyorlar. Ama bu yılın başlarında o kadar yağış oldu ki, o yerler bir türlü kurumadı, böylece de sivrisinekler ikinci kez üreme şansı buldu ve işte yeni bir sivri nesli ortaya çıktı.

Verdiği bilgilere Philip'in nasıl da saygı duyduğunu ve bu bilgileri, onun fikirlerine de, hatıralarına da tercih ettiğini anlamıştı Eve.

Hatıralara Sophie de o kadar meraklı değildi doğrusu. Ne zaman onun ve Eve'in paylaştıkları geçmişin lafı edilse, söz konusu edilen, Eve'in hayatının en mutlu, en çetin, en anlamlı ve ahenkli günler olarak gördüğü,

Philip'in doğumunu takip eden aylar olsa bile, Sophie'nin yüzüne, sabırla denetlediği hükümlerden ötürü ağır ve ketum bir ifade çökerdi. Daha öncesi, yani Sophie'nin çocukluğu ise, faydalı bir mayın tarlasıydı. Eve bunu, Philip'in okulunda konuşurlarken keşfetmişti. Sophie okulu fazla sıkı buluyordu, ama Ian'a göre bir sorun yoktu.

"Blackbird'den sonra ne değişiklik ama," dedi Eve, bunun üzerine Sophie acımasızlığa varan bir tonla bir anda, "Ah, Blackbird deme bana," dedi, "Komedinin dik âlâsıydı. Hele ödediğin parayı düşününce. *Onca parayı.*"

Blackbird, Sophie'nin gitmiş olduğu sınıflandırılmamış bir alternatif okuldu (İsim "Morning Has Broken"[1] şarkısından geliyordu). Maliyeti Eve'in bütçesini aşıyordu ama o, annesi aktris babası da ortalıkta olmayan bir çocuk için bu okulun uygun olduğunu düşünmüştü. Sophie dokuz ya da on yaşına geldiğinde, ebeveyni arasındaki anlaşmazlıktan ötürü okul kapanmıştı.

"Daha Yunanistan'ın nerede olduğunu bilmeden Yunan mitolojisi öğreniyordum," dedi Sophie. "Daha *ne* olduğunu bilmeden. Sanat derslerini nükleer karşıtı işaretler yaparak geçiriyorduk."

"O kadar da değildir canım," dedi Eve.

"Öyle öyle. Sonra bizi resmen seks hakkında konuşmaya zorluyorlardı, resmen zorluyorlardı. Sözlü tacizden başka bir şey değildi. Ve sen, *onca para ödedin.*"

"O kadar kötü olduğunu bilmiyordum."

"Neyse," dedi Sophie. "Sonuçta hayatta kaldım."

"Aslolan da bu ya," dedi Eve, titrek bir sesle. "Hayatta kalmak."

1. Cat Stevens'ın, 70'li yıllarda, İngiliz şair Eleanor Farjeon'un (1881-1965) bir şiirinden yaptığı ve döneminde çok popüler olan bir şarkısı. Şarkının ilk kıtası şöyle: "Şafak söktü, sanki sabahların ilki bu sabah / Karatavuk şakıdı, sanki kuşların ilki olarak / Şakımaya, sabaha şükrederek / Şükrederek sözden taptaze vücuda gelmeye." (Ç.N.)

Sophie'nin babası, Hindistan'ın güney bölgesindeki Kerala'dandı. Eve, onunla Vancouver'dan Toronto'ya giden trende tanışmış ve zamanın tümünü birlikte geçirmişlerdi. Kanada'da bursla okuyan bir tıp öğrencisiydi. Halihazırda evliydi ve Hindistan'daki evinde, bir kız bebeği vardı.

Tren yolculuğu üç gün sürmüştü. Calgary'de yarım saatlik bir mola vardı. Eve ve doktor etrafta prezervatif alacakları bir eczane arandılar. Ancak bulamadılar. Trenin bir saat konakladığı Winnipeg'e vardıklarında, iş işten geçmişti. İşin aslı, demişti Eve, hikâyelerini anlattığı sırada, büyük bir ihtimalle Calgary'nin şehir sınırlarına vardıklarında iş işten geçmişti.

Adam yataksız vagonda yolculuk ediyordu, bursu o kadar da cömert değildi. Ama Eve savurganlık yapıp yataklı bir kompartman almıştı. İşte bu müsriflik, bu son dakika kararı, oda arkadaşının bu elverişliliği ve mahremliği, demişti Eve, Sophie'nin varlığının ve onun, yani Eve'in hayatındaki büyük değişikliğin sorumlusuydu. Ve bir de, Calgary Tren İstasyonu'nun civarında, prezervatif satan tek bir eczane bulamamak.

Toronto'ya vardıklarında Keralalı sevgilisine, trende tanıştığı herhangi biriymiş gibi el sallamıştı, zira hayatının o zamanki en ciddi meselesi ve en büyük derdi olan bir adam karşılamıştı Eve'i orada. Tüm o üç güne, trenin yalpalaması ve sallanması damgasını vurmuştu; âşıkların devinimleri, kendilerine uygun gördükleriyle asla sınırlı olmamış, belki de bu yüzden son derece saf, hatta karşı konulmaz görünmüştü gözlerine. Bu durum muhtemelen duygularına ve sohbetlerine de etki etmişti. Eve bunların, tatlı ve cömert olduklarını hatırlıyordu, ciddiyet ve vahametten eser yoktu. Kompartmanın boyutları ve çıkıntılarıyla uğraşırken ciddi olmak o kadar da kolay değildi zaten.

Sophie'ye onun Hıristiyan ismini söyledi, Thomas, azizin adına atfen. Onunla tanışana kadar, Eve'in Güney Hindistan'daki kadim Hıristiyan topluluğundan haberi yoktu. Sophie, yeniyetmelik döneminde bir ara Kerala'yı merak etmişti. Eve kütüphaneden kitaplar getirip partilere sarisini kuşanarak gider olmuştu. Daha da büyüdüğünde, arada bir babasını aramanın lafını etti. Ön adını ve uzmanlık alanını –kan hastalıkları– biliyor oluşu, yeterli gibi gelmişti ona. Eve ise Hindistan'ın nüfusuna ve babasının orada yaşamadığı olasılığına dikkat çekip durdu. Ona elinden gelip de bir türlü açıklayamadığı, babası için Sophie'nin varlığının, ister istemez nasıl da önemsiz, hatta neredeyse tasavvur edilmez olacağıydı. Ne mutlu ki bu fikir solup gitti ve Sophie, tüm o etnik ve dramatik giysilerin sıradanlaştığı o dönemde bile, sarisini giymez oldu. Babasından bir tek daha sonraları, karnında Philip'i taşırken, aile geleneğini sürdürüp uçar kaçar babalar hakkında şaka yaparken bahsetti.

Öyle şakalar yoktu artık. Sophie büyümüş, görkemli, kadınsı, ağırbaşlı ve vakur biri olmuştu. Eve'in kızının güzelliğinin son zamanlardaki bu yeni görüntüsü karşısında şaşkına döndüğü bir an vardı, ağaçların arasından kumsala yürüyorlardı ve Sophie, kaldırmak için Daisy'ye eğilmişti, böylece sivrisineklerin kapsama alanından daha çabuk çıkacaklardı. Bakım ya da gösteriş yapmak sayesinde değil de, kendini umursamazlıkla edinilmiş dolgun, akışkan ve klasik bir güzellikti onunki. Hintliye daha çok benziyordu artık; sütlü kahve rengi teni California güneşinde koyulaşmış, gözlerinin altında hafif yorgunluğun getirdiği eflatun bir hilal oluşmuştu.

Ama hâlâ güçlü bir yüzücüydü. Yüzmek bugüne kadar ciddiye aldığı tek spordu ve her zamanki gibi iyi yü-

züp gölün ortasına kadar gidecek gibiydi. Bunu yaptığı ilk seferinde, "Harikaydı," demişti, "nasıl da özgür hissettim kendimi." Bunu söylemesinin nedeni, Eve çocuklarla ilgilendiği için öyle hissettiğini söylemedi, ama Eve bunun dile getirilmesinin gerekli olmadığını da anladı. "Sevindim buna," dedi; aslında korkmuştu. Birçok kez, geri dön artık, diye geçirmişti içinden, ne ki Sophie, bu acil telepatik uyarıyı dikkate almayarak açılmaya devam etmişti. Siyah saçlı kafası bir nokta, ardından da bir zerrecik haline gelmiş, en sonunda da düzenli dalgacıklarla birlikte çalkalanan bir yanılsama olmuştu. Eve'in korktuğu ve üstünde düşünmeye çekindiği Sophie'nin gücünün yetmeyeceği değil, ama geri dönme arzusuyla ilgiliydi. Böylesi hayatın boyunduruğunda olan bu yeni Sophie, Eve'in bildiği kıza, onca riske girmesi, sevgilisi ve dramıyla genç Sophie'ye kıyasla geri dönme fikrine daha kayıtsızdı sanki.

"Filmi dükkâna geri götürmeliyiz," dedi Eve, Philip'e. "Belki en iyisi, kumsala gitmeden oraya uğramak."

"Kumsaldan çok sıkıldım," dedi Philip.

Eve'in tartışacak hali yoktu. Sophie'nin gitmesi, bütün planların değişmesi, böylece hepsinin oradan ayrılacak, hepsinin günün ilerleyen saatlerinde oradan ayrılacak olması nedeniyle o da kumsaldan soğumuştu doğrusu. Keza evden de, şimdi tek görebildiği ertesi gün bu odanın alacağı haldi. Pastel boyalardı, oyuncak arabalardı, Daisy'nin yapımı kolay yapbozunun koca koca parçalarıydı, hepsi toparlanıp gitmişti bile. Artık ezbere bildiği o çocuk kitapları gitmişti. Pencereden asılan çarşaflar yoktu artık. Bu evde bir başına on sekiz gün daha kalacaktı.

"Başka bir yere gitmeye ne dersin?" dedi.

"Neresiymiş orası?" diye sordu Philip.
"Bırak da sürpriz olsun."

Eve, bir gün önce, ellerinde torbalar dolusu erzakla köyden eve gelmişti. Sophie için taze karidesler –bugünlerde köy dükkânları, ne ararsan bulabildiğin birinci sınıf süpermarketler haline gelmişti– kahve, şarap, Philip nefret ettiği için kimyon tohumu içermeyen çavdar ekmeği, olgun bir kavun, herkesin sevdiği ama Daisy'nin çekirdeklerine dikkat etmesi gereken siyah kirazlardan, koca bir kutu moka-çikolata karışımı dondurma ve onları bir hafta daha idare edecek kadar alışılagelmiş şeylerden.

Sophie, çocuklarının öğle yemeğinin ardından masayı topluyordu. "Off!" diye haykırdı. "Of, bu kadar çok şeyi ne yapacağız şimdi?"

Ian telefon etmişti. Ian telefon etmiş ve ertesi gün Toronto'ya uçacağını söylemişti. Üzerinde çalıştığı kitapta beklediğinden daha hızlı ilerlemiş, planlarını değiştirmişti. Üç hafta beklemek yerine, onları küçük bir gezintiye çıkarmak için Sophie ve çocukları almak üzere yarın geliyordu. Québec şehrine gitmek istemişti. Bugüne kadar orayı görmemişti, ayrıca çocukların, Kanada'nın Fransızca konuşulan bölgesini görmesi gerektiği kanaatindeydi.

"Yalnızlık duydu," dedi Philip.

Sophie güldü. "Evet ya, bizi özledi."

On iki gün, diye düşündü Eve. Üç haftanın on iki günü geçmişti. Evi bir aylığına kiralamak zorundaydı. Şehirdeki dairesini arkadaşı Dev'un kullanmasına izin vermişti. O da boşta kalmış aktörlerden biriydi ve gerçek ya da uydurma, öyle bir para sıkıntısı içindeydi ki, telefona çeşitli rollerin sesine bürünerek cevap veriyordu. Eve, Dev'u severdi, ama oraya dönüp onunla oturmazdı.

Sophie, Québeck'e kiralık arabayla gideceklerini, sonra da, doğrudan arabayı teslim etmeleri gereken yere, Toronto Havalimanı'na döneceklerini söyledi. Eve'in de onlarla gelmesinin lafını etmedi. Kiralık arabada yer yoktu. Ama Eve kendi arabasıyla gelemez miydi? Belki Philip de onunla gelir, ona eşlik ederdi. Ya da Sophie. Madem çocukları o kadar özlemişti, o zaman Ian çocukları alabilir, böylece Sophie de bir nefes alırdı. Eve ve Sophie, tıpkı yazları, arabaya atlayıp daha önce hiç görmedikleri ve Eve'in iş bulduğu kasabaları gezdikleri gibi, birlikte gidebilirlerdi.

Saçmaydı bu fikir. Eve'in arabası dokuz yaşında, uzun bir yolculuk yapacak durumda değildi. Ayrıca Ian'ın özlediği Sophie'ydi, onun kızaran yüzünü başka tarafa çevirmesinden anlaşılıyordu bu. Ayrıca, Eve'i davet eden de olmadı zaten.

"Pekâlâ, harika bir şey bu," dedi Eve. "Yani kitabının bu kadar iyi gitmesi."

"Öyle," dedi Sophie. Ne zaman Ian'ın kitabından konuşsa ihtiyatlıca mesafeli bir havaya bürünürdü; Eve kitabın ne hakkında olduğunu sorduğunda da, "Şehir planlaması," demekle yetinmişti. Belki de akademisyen eşleri için doğru bir tavırdı bu, Eve o konumda olan başka birini tanımıyordu.

"Her neyse, kendine ayıracak vaktin olacak," dedi Sophie. "Bu cümbüşten sonra. Gerçekten şehir dışında bir yer almak isteyip istemediğini göreceksin. Bir inziva köşesi."

Eve konuyu değiştirip başka bir şey, herhangi bir şey hakkında konuşmalıydı ki, patavatsızlık edip Sophie'nin gelecek yaz gelmeyi düşünüp düşünmediğini sormasın. "O tip bir inziva köşesine gitmiş bir arkadaşım var," dedi Eve. "Bir Budist. Yo, galiba Hindu. Ama aslen Hintli değil." (Hintlilerin lafı edildiğinde, hani bu konuya değin-

mesek de olur gibisinden gülümsemişti Sophie.) "Her neyse, bu inzivada üç ay boyunca konuşmuyormuşsun. Etrafta her zaman bir sürü insan oluyormuş, ama tek kelime etmiyormuşsun. Ve önceden uyarıldıkları, sık sık olan bir şey varmış, o da bu hiç konuşmayan insanlardan birine âşık oluyormuşsun. Konuşamadığından, bu insanlarla farklı bir iletişim kurduğunu hissediyormuşsun. Ruhani bir aşkmış bu elbette, ama elinden bir şey gelmiyormuş. O konularda çok müsamahasızmışlar. Ya da o bana böyle söyledi."

"Ee," dedi Sophie. "En nihayet konuşmana izin verdiklerinde ne oluyormuş peki?"

"Büyük bir hayal kırıklığı. Genellikle, senin iletişim kurduğunu sandığın insanın, seninle iletişim kurduğu falan olmuyormuş. Belki de başka biriyle, o tarz bir iletişim kurduklarını sanıyorlar ve sanıyorlar ki..."

Sophie iç rahatlamasıyla güldü. "Sonrası bildiğimiz gibi," dedi. Düş kırıklığı gösterileri olmadığı, kimse incinmediği için memnun olarak.

Belki de aralarında dargınlık vardır, diye düşündü Eve. Bu ziyaret başlı başına bir taktik olabilirdi. Sophie, Ian'a bir şey kanıtlamak için, çocukları alıp gitmişti. Bir süre annesinin yanında kalmıştı, ona bir şey kanıtlamak için. Gelecekte, onsuz tatil planları yapmıştı, bunu yapabildiğini kendine kanıtlamak için. Bir sapma.

İşin can damarı olan soruysa şuydu: Önce kim telefon etti?

Eve, "Neden çocukları burada bırakmıyorsun?" dedi. "Arabayla havaalanına giderken. Sonra geri dönüp çocukları alın ve yolunuza koyulun. Hem kendinle, hem de Ian'la baş başa kalacak vaktin olur böylece. Onlarla havaalanına gitmek felaket olur."

"Beni ayarttın," dedi Sophie.

Nihayetinde de öyle yaptı.

Ve şimdi Eve'in düşünmek zorunda olduğu konu, bu küçük değişikliği, Philip'le konuşabilmek için kendisinin planlayıp planlamadığıydı.

(*Babanın California'dan telefon etmesi ne sürprizdi, değil mi?*

O *aramadı ki. Annem onu aradı.*

Yok ya? Ah, bilmiyordum. Arayıp ne dedi peki?

Dedi ki: "Burada kalmaya dayanamıyorum, çok sıkıldım; hadi bir plan yapalım da buradan kurtar beni.")

Eve oyuna ara verdiklerini belirtmek için, sesini asıl meseleye gelmişler gibi alçalttı. "Philip, Philip, dinle beni," dedi. "Şunu bitirsek iyi olur. O kamyon bir çiftçiye ait, az sonra da bir yerlere sapacak ve biz de onu takip edemeyeceğiz."

"Edebiliriz işte," dedi Philip.

"Hayır edemeyiz. Ne yaptığımızı bilmek isteyecekler. Bakarsın çok kızarlar bize."

"Biz de helikopterlerimizi arar, gelip onları vurmalarını isteriz."

"Saçmalama. Biliyorsun ki, bu sadece bir oyun."

"Onları vuracaklar."

"Silahlı olduklarını sanmıyorum," dedi Eve, başka bir yol deneyerek. "Yabancıları yok edecek bir silah geliştirmemişler."

"Yanlışsın," dedi Philip ve birtakım roketlerin tasvirini yapmaya başladı, Eve ise onu dinlemiyordu artık.

Çocukluğunda, ağabeyi ve anne babasıyla birlikte köyde kalırken, Eve arada sırada annesiyle birlikte taşrada gezintiye çıkardı. Arabaları yoktu, savaş zamanıydı, buraya ancak trenle gelebiliyorlardı. Otel işleten kadın,

Eve'in annesiyle arkadaştı ve mısır, ahududu ya da domates almak için köye inerken onları da kendisiyle birlikte gitmeye davet ederdi. Bazen bir çay içmek ve girişimci bir kadının salonunda satışa sunduğu eski tabak çanaklara ya da tek tük mobilya parçalarına bakmak için mola verirlerdi. Eve'in babası arkada kalıp diğer erkeklerle kumsalda dama oynamayı tercih ederdi. Kumsalda, kareleri boyanmış betondan koca bir alan vardı, üstündeki çatıyla korunuyordu, ama duvarı yoktu ve orada, yağmur da yağsa adamlar koca piyonları, ellerindeki uzun sopalarla belirli noktalara sürerlerdi. Eve'in ağabeyi onları seyreder ya da biri ona göz kulak olmadan yüzerdi, Eve'den büyüktü ne de olsa. Hepsi yok olmuştu, beton alan bile yok olmuş ya da üstüne bir şey inşa edilmişti. Verandaları kumsala uzanan otel de, çiçek tarhlarıyla köyün isminin yazıldığı tren istasyonu da yok olmuştu. Hatta tren yolu da. Onun yerine, tatmin edici bir süpermarket, şarap dükkânı, spor giysi ve yöresel el sanatları satan butikleri içeren, eski tarz süsü verilmiş bir alışveriş merkezi vardı artık.

Eve, küçüklüğünde, başının tepesine koca bir fiyonk takıldığı dönemde bayılırdı bu köy gezilerine. En üstte kızıl kızıl akan maraska kirazıyla tepesindeki şekerlemesi katı, ama içi yumuşak o minik reçelli pastalardan ve keklerden yerdi. Tabak çanaklara, dantel işlemeli saten iğne yastıklarına ya da benzi solmuş oyuncak bebeklere dokunması yasaktı ve kadınların konuşmaları kafasından geçerken, kaçınılmaz bulutlar gibi geçici ve hafiften bunaltıcı bir etki bırakırdı üzerinde. Yine de, arka koltukta giderken kendini at sırtında ya da bir kraliyet arabasında hayal edip eğlenirdi. Sonraları gitmek istemedi. Annesiyle ağır ağır yürümekten ve annesinin kızı olarak tanınmaktan nefret eder oldu. Kızım, Eve. Nasıl da adamakıllı bir küçümseme, yanlış bir sahiplenicilikle çınlardı o ses

kulaklarında. (O en kaba, en başarısız rollerinin bazılarının hammaddesi olarak buna ya da bazı versiyonlarına alışmıştı.) Annesinin taşradaki giyim kuşamından, geniş şapkalar ve eldivenlerinden, siğil gibi kabarık çiçekli bütün elbiselerinden de nefret etmişti. Bir de görünümleri yüz kızartıcı derecede hantal ve bayağı olan, ama annesinin nasırlarını rahat ettirsin diye giyilen o bağcıklı ayakkabılar vardı.

"Annenin en çok nesinden nefret edersin?" sorusu, Eve'in evden ayrıldığı ilk yıllarında, arkadaşlarıyla arasında bir oyun haline gelecekti.

"Korselerinden," derdi biri, diğeri de ardından, "Islak önlükleri," derdi.

Saç filelerinden. Şişman kollarından. Kutsal Kitap'tan yaptığı alıntılardan. "Danny Boy" şarkısını söylemesinden.

Eve her zaman, "Nasırlarından," derdi.

Yakın bir zamana kadar bu oyunu tamamen unutmuştu. Şimdi bu düşünce, çürük dişe dokunmak gibi geliyordu ona.

Önlerindeki kamyon yavaşladı ve sinyal vermeden iki yanında ağaçlar sıralanmış bir köy yoluna saptı. "Artık onları daha fazla takip edemem, Philip," dedi Eve, geçip giderken. Ama tam köy yolunu arkada bırakmıştı ki, kapı dikmeleri dikkatini çekti. Sanki kabaca minare şeklinde, tuhaftılar, beyaza batırılmış çakıltaşları ve renkli cam parçalarıyla süslenmişlerdi. İkisi de eğri büğrüydü ve altınbaşak ve havuçla neredeyse bütünüyle kaplanmış, böylece birer kapı dikmesi olarak gerçekliklerini kaybetmiş, şatafatlı bir operet sahnesindeki direklere benzemişlerdi. Onları gördüğü anda başka bir şey daha hatırladı. Eve, resimlerin gömüldüğü beyaz badanalı bir dış duvar. Resimler kaba, fantastik, çocuksu manzaralardı. Çan kuleleriyle kiliseler, kuleleriyle şatolar, parklarıyla kare şeklinde evler, eğri büğrü sarı pencereler. Üçgen

Noel ağaçları ve ağaçların yarısı büyüklüğünde tropik renklerde kuşlar, mini mini toynakları ve alev alev yanan kızıl gözleriyle tıknaz bir at, uzunlamasına bir kurdele gibi kıvrım kıvrım mavi nehirler, evlerin çatılarının üstünden selam veren bir ay, çakırkeyif yıldızlar ve ayçiçekleri. Tüm bunlar sıva ya da alçıya gömülü renkli camlarla resmedilmişti. Eve görmüştü bunları, üstelik halka açık bir yerde değil. Kasabanın dışında bir yerdeydi, yanında annesi de vardı. Annesinin gölgesi, duvara vurmuştu, yaşlı bir çiftçiyle konuşuyordu. Herhalde annesinin yaşlarındaydı ya, Eve'in gözüne daha yaşlı görünmüştü.

Annesi ve otelci kadın, bu yolculuklarda tuhaf şeylere bakmaya giderlerdi; sadece antikalara bakmazlardı. Oyularak ayıya benzetilmiş bodur ağacı ve bodur elma ağaçlarından oluşan bir meyve bahçesini görmeye gitmişlerdi.

Eve'in kapı dikmelerini hatırladığı yoktu, ama ona öyle geldi ki, başka bir yere ait olmazlardı. Geri vitese aldı ve dolanıp ağaçların arasındaki o dar yola girdi. Ağaçlar fazlasıyla yaşlı İskoç çamlarıydı, büyük bir ihtimalle de tehlikeliydiler, başının üstünde yarı ölmüş dalların sallandığını görebiliyordun, keza yolun iki yanındaki çimlerin ve otların arasında, rüzgârın savurduğu ya da kırıp düşürdüğü dalları da. Araba, tekerlek izlerinden geçerken öne arkaya sallandı, görünüşe bakılırsa, Daisy bu sallantıdan memnundu. Eşlik eden sesler çıkarmaya başladı. *Hoppa, hoppa, hoppa...*

Bugüne dair Daisy'nin hatırlayabileceği bir şeydi bu, hatırlayabileceği tek şey, belki de. Kemer şeklinde aşağı eğilmiş ağaçlar, birdenbire gelen gölgeler, arabanın ilginç sallantıları. Hatta arabanın camlarına sürtünen havucun beyaz yüzlerini de. Yanında oturan Philip'in ona hissettirdikleri, onun o akıl sır erdirilmez derecede ciddi heyecanı, olağandışı bir kontrol altında ortaya çıkardığı

çocuksu sesindeki o çınlama. Eve'e dair çok daha belirsiz hisler, onun o çıplak, çilli, güneş yanığıyla kırışmış kolları, beyaz bir saç bandıyla arkaya toplanmış kıvır kıvır gri sarı saçlarının bukleleri. Hatta bir koku. Ama sigara kokusu ya da Eve'in bir zamanlar tonlarca para harcadığı o çok methedilen kremlerin ve makyaj malzemelerinin kokusu değil. Yaşlanmış tenin kokusu mu? Sarmısak? Şarap? Diş macunu? Daisy bunları hatırladığında Eve ölmüş olabilir. Daisy ve Philip, birbirlerinden uzaklaşmış olabilir. Eve ağabeyiyle üç yıldır konuşmamıştı. Ağabeyinin telefonda ona, "Bu iş için daha donanımlı olmadıkça, aktrislik işine kalkışmamalıydın," dediğinden beri.

İleride bir ev olduğuna dair belirti yoktu, ama ağaçların arasındaki boşluktan bir ahırın iskeleti yükseldi; duvarları yıkılmış, kirişler olduğu gibi duruyor, çatısıysa bir bütün halinde, ama komik bir şapka gibi yana çökmüştü. Etrafındaki çiçek açmış yabani otlara makine parçaları, eski arabalar ve kamyonlar saçılmış gibiydi. Eve etrafa bakınacak halde değildi, sertleşmiş izler yüzünden arabayı kontrol etmekle uğraşıyordu. Önündeki yeşil kamyonet kaybolmuştu, nereye gitmiş olabilirdi ki? Hemen sonra, Eve yolun kavis çizdiğini gördü. Kavis çizmişti; çamların gölgelerini arkalarında bıraktılar ve güneşe çıktılar. Yine çiçeğe durmuş havuç yapraklarının oluşturduğu köpüklü denizin, yine etrafa saçılmış paslanıp çürüyen hırdavatların arasındaydılar. Bir yanlarında yabani çalılıklardan yüksek bir çit vardı ve onun ardında, nihayet bir ev göründü. Büyük bir evdi bu, sarımsı gri tuğlalarla kaplı iki katı, bir de pencereleri kirli süngerle sıkıştırılmış ahşap çatı katı vardı. Aşağı kattaki pencerelerden biri, içeriden alüminyum folyoyla kaplanmış, parlıyordu.

Yanlış yere gelmişti Eve. Bu evi hatırlamıyordu. Biçilmiş çimler duvarla çevrili değildi burada. Otların arasından tek tük fidanlar boy vermişti.

Kamyon, az ötede park etmiş duruyordu. Onun ötesinde de, arabasının dönebileceği çakıl atılmış açık bir alan gördü Eve. Ancak bunu yapmak için kamyonun yanından geçemedi. O da durmalıydı. Kamyondaki adamın, Eve'in neden oradan geçtiğini açıklaması için, kasıtlı olarak mı orada durduğunu merak etti. Sakin bir şekilde kamyonundan iniyordu adam şimdi. Eve'e bakmadan, ileri geri dolanıp epey öfkeli bir ruh haliyle havlayan köpeğini saldı. Köpek yere indiğinde havlamasına devam etti, ancak adamın yanından ayrılmadan. Adam, yüzünü gölgeleyen bir kep giymiş, bu nedenle Eve, onun yüz ifadesini okuyamıyordu. Kamyonun yanında durup onlara bakmış, yakınlaşmaya karar veremiyor gibiydi.

Eve emniyet kemerini çözdü.

"Dışarı çıkma sakın," dedi Philip. "Arabada dur. Geri dön. Sür git."

"Yapamam," dedi Eve. "Sorun yok, meraklanma. O köpek sadece gürültülü, bana zarar vermez."

"Dışarı çıkma."

Şu oyunun kontrolden çıkacak kadar ileri gitmesine izin vermemeliydi Eve. Philip yaşında bir çocuk, kendini fazla kaptırabilirdi. "Oyunun bir parçası değil bu," dedi. "O sadece bir adam işte."

"Biliyorum," dedi Philip. "Yine de, *dışarı çıkma*."

"Yeter, kes artık," dedi Eve, ve arabadan çıkıp kapıyı kapadı.

"Selam," dedi. "Kusura bakmayın bir yanlış yapmışım. Burayı başka bir yerle karıştırdım."

Adam da, "Selam," gibi bir şey söyledi.

"Aslında başka bir yeri arıyordum," dedi Eve. "Küçük bir kızken gelmiş olduğum bir yerdi. Cam kırıklarından yapılmış resimlerin olduğu bir duvar vardı. Sanki çimentodan bir duvar, beyaz badanalı. Yolun başındaki kapı dikmelerini görünce aradığım yerin burası olduğunu

sandım. Sizi takip ettiğimizi düşünüyor olmalısınız. Anlattıklarım saçma, biliyorum."

Araba kapısının açıldığını duydu. Philip dışarı çıkmış, arkasından Daisy'yi sürüklüyordu. Eve, Philip'in onun yakınında olmak için geldiğini düşündü ve elini omzuna atıp onu sıcak karşıladı. Gelgelelim Philip, Daisy'nin elini bırakıp Eve'in etrafında dolanarak adamla konuştu. Demin yaşadığı panik duygusundan kurtulmuştu, şimdi Eve'den daha sakindi.

"Köpeğiniz saldırgan değil, değil mi?" diye sordu adama, neredeyse dik başlı bir edayla.

"Merak etme," dedi adam, "ben yanındayken size bir şey yapmaz. Deli gibi koşturuyor, çünkü daha yavru sayılır. Yavru sayılır daha."

Eve'le aynı boylarda, ufak tefek bir adamdı. Kot pantolon, üstüne de Peru ya da Guatemala yapımı renkli dokulu yeleklerden giymişti. Kılsız ve esmerleşmiş kaslı göğsünde altın zincirler ve madalyonlar parlıyordu. Konuşurken başını arkaya atmasıyla Eve, yüzünün vücudundan daha yaşlı olduğunu görebiliyordu. Ön dişlerinde eksikler vardı.

"Sizi daha fazla rahatsız etmeyelim," dedi Eve. "Philip, demin bu beye, benim küçükken gelmiş olduğum, duvarlarına renkli cam kırıklarıyla resimler yapılmış bir yeri aradığımızı söyledim. Ama yanılmışım, burası değilmiş."

"Köpeğin ismi ne?" diye sordu Philip.

"Trixie," dedi adam, ismini duyan köpekse zıplayıp adamın koluna çarptı. Adam köpeği oturttu. "Resimler falan bilmem ben. Burada yaşamıyorum. Harold size cevap verebilir."

Eve, "Sorun değil," dedi ve Daisy'yi kaldırıp bacaklarını yanlamasına beline doladı. "Öyleyse kamyonunuzu azıcık ileri alırsanız ben de yanınızdan geçer geri dönerim."

"Resimler falan bilmem. Eğer evin ön tarafındaysalar asla göremezdim, çünkü Harold evin ön kısmını kapadı."

"Yo, dışarıdaydılar," dedi Eve. "Zaten o kadar önemli değil. Yıllar, yıllar önceydi."

"Tabii, tabii, tabii," diyordu adam, kendini sohbete kaptırarak. "İçeri gelin de Harold size ne biliyorsa anlatsın. Harold'ı tanır mısınız? Buranın sahibi odur. Aslında Mary'dir, ama Harold onu huzurevine yerleştirdi de ev ona kaldı. Onun hatası yok, Mary'nin orada olması gerekiyor çünkü." Kamyonun kapısını açıp içeri uzandı ve bir kasa bira çıkardı. "Kasabaya inmek gerekiyordu da; Harold yollamıştı. Siz ilerleyin, durmnayın, içeri girin. Harold sizi görünce çok sevinecek."

"Hey, Trixie," dedi Philip, sertçe.

Köpek havlaya zıplaya yaklaştı onlara, Daisy korku ve sevinç karışımı çığlıklar attı ve hepsi, bir şekilde evin yolunu tuttular; Eve, Daisy'yi kucağında taşıyor, Philip ve Trixie de bir zamanlar basamak olan toprak yükseltilerde koşturup duruyorlardı. Adam da onların peşi sıra geliyordu; bira kokusuna bakılırsa kamyonda içiyor olmalıydı.

"Hadi açın kapıyı da içeri girin," dedi. "Kendinize yol açmanız gerek. Dağınıklığın kusuruna bakmazsınız değil mi? Mary huzurevinde, öyle olunca burayı çekip çevirecek kimseler yok tabii."

Aralarında ilerlemek zorunda oldukları dağınıklık öyle böyle değildi, bu hale gelmesi için yıllar boyu birikmesi gerekiyordu. Alttaki tabakada sandalyeler, masalar, divanlar, belki bir-iki tane ocak vardı ve onların üstüne eski nevresimler, gazeteler, panjurlar, doğrama tahtası artıkları ve boş şişeler, kırılmış avizeler ve kornişler yığılmış, tavana kadar yükselerek neredeyse pencerelerden gelen ışığı bile kesiyordu. Karanlığı telafi etmek için iç kapının yanında bir lamba yanıyordu.

Adam birayı öbür eline alıp kapıyı açık tuttu ve Harold'a seslendi. Şu anda içinde bulundukları odayı tanımlamak kolay değildi; mutfak dolapları ve menteşelerinden sökülmüş kapılar, raflarda birtakım konserveler ve ayrıca örtüleri darmadağınık bir çift bebek karyolası şiltesi vardı. Pencereler mobilyalar ve tavandan asılmış yorganlarla öyle ustaca örtülmüştü ki, nerede olduklarını bilemezlerdi, kokuysa ikinci el dükkânları, tıkalı evyeleri, hatta tuvaletleri andıran yemek, motor yağı, sigara, ter, köpek pisliği ve çürümüş çöp kokusuydu.

Seslenmelere yanıt veren olmadı. Eve arkasını döndü, verandadan farklı olarak dönecek alan vardı burada ve, "Sanırım girmesek daha iyi," diyecek oldu ki, Trixie yolunu kesti, adam da onun etrafından dolanıp diğer kapıyı vurdu.

"En sonunda," dedi; kapı açıldığı halde yüksek sesiyle konuşuyordu. "Harold buradaymış işte." O an Trixie de fırlayıp içeri girince diğer adam, "Siktir," dedi. "Çıkar şu köpeği buradan."

"Bu hanımefendi resimler görmek istiyor," dedi ufak tefek adam. Trixie acıyla inledi, biri tekmelemişti onu. Eve'in içeri girmekten başka çaresi yoktu.

Burası yemek odasıydı. Büyük, eski bir yemek masası ve kıymetli sandalyeler vardı. Üç adam oturmuş kart oynuyorlardı. Dördüncü adam kalkmış köpeğe tekmeyi savurmuştu. İçerideki ısı kırk derece vardı.

"Kapa kapıyı, cereyan yapıyor," dedi masadaki adamlardan biri.

Ufak tefek olanı Trixie'yi masanın altından çekip diğer odaya fırlattı, sonra da Eve ve çocukların arkasından kapıyı kapadı.

"Tanrım, kahretsin," dedi ayaklanan adam. Kolları ve göğsü dövmelerle öyle kaplıydı ki, sanki pembe ya da mavimsi bir teni vardı. Acıyormuş gibi bir ayağını salla-

dı. Belki de Trixie'ye tekme atayım derken ayağını masa ayağına vurmuştu.

Kapıya arkası dönük bir şekilde, dar ama keskin omuzları ve narin bir boynu olan bir genç oturuyordu. En azından Eve genç olduğunu varsaydı, zira saçı altın dikenler şeklinde boyanmış, kulaklarında da altın küpeler vardı. Dönüp bakmadı. Onun karşısındaki adam Eve'le aynı yaşlardaydı, kafası kazınmıştı, derli toplu gri bir sakalı vardı, mavi gözleriyse kan çanağına dönmüştü. Eve'e dostça olmasa da, zekâ ve anlayışla baktı ve bu bakış, ona o sanki bir sanrıymış da, bu nedenle onu hesaba katmaktan vazgeçmiş gibi bakan dövmeli adamınkinden oldukça farklıydı.

Masanın sonunda, misafir ya da baba sandalyesinde, kapının kapanması emrini veren, ama başını bile kaldırmayan ya da oyunun kesilmesini umursamayan o adam oturuyordu. Terden ıslanmış kahverengi kıvırcık saçlı, büyük kemikli, şişman, solgun bir adamdı, bunun yanı sıra, Eve'in görebildiği kadarıyla çırılçıplaktı. Dövmeli ve sarışın olanlar kot, üstlerine de boğazlarına kadar iliklenen ekose gömlek giymiş, dar kravat takmışlardı. Masada bardaklar ve şişeler vardı. Misafir sandalyesinde oturanla –Harold o olmalıydı– kır sakallı viski içiyordu. Diğer ikisi ise bira.

"Hanımefendiye belki ön tarafta resimler vardır dedim, ama orayı kapadığın için girip bakamıyor," dedi ufak tefek adam.

"Kessene sesini," dedi Harold.

"Gerçekten çok üzgünüm," dedi Eve. Sanki lafa girmekte, o küçük bir kızken köydeki otelde kaldığı günleri, annesiyle birlikte çıktıkları gezintileri, duvardaki resimleri, onları bugün hatırlamasını, kapı dikmelerini, artık ortada olan hatasını ve özürlerini dile getirmekten başka yapacak bir şey yoktu. Sadece kır sakallıyla konu-

şuyordu, çünkü dinlemeye istekli ya da anlama yetisi olan bir tek oydu. Eve'in kolları ve omuzları Daisy'nin ağırlığından ve vücudunun tümünü ele geçiren gerginlikten dolayı ağrıyordu. Ancak yine de, bu olanları nasıl tasvir edeceğini düşünüyordu – tıpkı kendini bir Pinter piyesinin içinde bulman gibi, diyecekti. Ya da o hissiz, sessiz ve düşmanca seyircileri gördüğü kâbuslar gibi.

Söyleyebildiği tüm o sevimli, mahcup kelimeler tükendiği anda, kır sakallı lafı aldı. "Bilmem," dedi, "Harold'a sormalı. Hey Harold, baksana. Kırık camlardan yapılmış resim tipi bir şey var mı sende, ha?"

"Ona de ki, o gezintiye çıkıp resimlere baktığı günlerde ben daha doğmamıştım," dedi Harold, başını kaldırmadan.

"Bugün şansınız yok, hanımefendi," dedi kır sakallı.

Dövmeli, ıslığını öttürdü. "Hey, sen," dedi Philip'e. "Hey, çocuk. Piyano çalabilir misin bakalım?"

Odada, Harold'ın sandalyesinin arkasında bir piyano vardı. Önünde de bir tabure ya da sıra vardı; piyano ile masa arasındaki alanın çoğunu Harold'ın kendisi kaplıyordu; piyanonun üstü, evin içindeki her yüzeyde olduğu gibi tabaklar, kabanlar gibi ilgisiz bir dolu şeyle kaplanmıştı.

"Hayır," dedi Eve. "Hayır, bilmiyor."

"Ona sordum," dedi dövmeli adam. "Bize bir şeyler çalabilir misin?"

"Onu rahat bıraksana," dedi kır sakallı.

"Sadece bize bir şeyler çalabilir misin diye sordum, ne var bunda?"

Kır sakallı tekrar etti, "Rahat bırak onu."

"Ancak biri kamyonu kenara çekmedikçe ben arabarnla çıkamıyorum da," dedi Eve.

Odada meni kokusu var, diye düşündü.

Philip çıt çıkarmıyordu, ona yaslanmıştı.

"Kamyonunuzu azıcık oynatsanız..." dedi ve ufak tefek adamın arkasında olduğunu varsayarak döndü. Olmadığını görünce kalakaldı, odada değildi adam, Eve'e haber vermeden çıkıp gitmişti. Peki ya arkasından kapıyı kilitlemişse?

Kapı kulpunu tutup çevirdi, kapı azıcık zorlanıp diğer tarafa sürünerek açıldı. Ufak tefek adam burada, çömelmiş oturuyor, konuşulanları dinliyordu.

Eve ona tek kelime etmeden, peşinde, şimdi sanki dünyanın en uslu çocuğuymuş gibi onu izleyen Philip'le birlikte mutfaktan geçti ve dışarı çıktı. Verandadaki dar patikadan, hurdaların arasından yürüdüler ve en nihayet açık havaya çıktıklarında, Eve uzun zamandır nefesini tutuyor olduğundan doya doya içine hava çekti.

"Yolun aşağısından gidip Harold'ın kuzeninin evini sormalısınız," dedi ufak tefek adam, onun arkasından. "Yerleri güzeldir. Yeni bir ev yaptılar, kadın da çok güzel bakıyor. Resimdi, tabloydu, sana ne istersen gösterirler, misafirperverdirler. Seni oturtur, bir güzel yedirirler, kimseyi boş mideyle bırakmazlar."

Tüm bu süre boyunca çömelip kapıya yaslanmış olamazdı, çünkü kamyonu çekmişti. Ya da başka biri çekmişti. Kamyon ortadan kaybolmuş, bir barakaya ya da gözden uzak bir park yerine çekilmişti.

Eve onu görmezden geldi. Daisy'nin kemerini bağladı. Philip biri ona hatırlatmadan kendi kemerini kendi bağlıyordu. Trixie birden ortaya çıkıp tekerlekleri koklayarak kederli bir şekilde arabanın etrafında yürüdü.

Eve arabaya bindi, kapıyı kapadı ve terden ıslanmış eliyle anahtarı tuttu. Araba çalıştı ve Eve, çakıllı yolda, yabani otlar ve yaşlı leylakların yanı sıra, Eve'in böğürtlen zannettiği sık çalılıklarla çevrili alanda ilerledi. Bazı yerlerde bu çalılar eski tekerlek yığınlarıyla, şişelerle ve konserve kutularıyla düzlenmişti. İçinde bırakılanları

göz önünde bulundurunca, tüm bu şeylerin o evden atılmış olduğunu düşünemiyordu insan, ancak anlaşılan gerçek buydu. Ve Eve direksiyonu çevirip arabayı döndürdüğünde, çalıların düzleştiği yerlerden ortaya çıkan, beyaz badana öbeklerinin hâlâ dökülmemiş olduğu duvar kalıntılarını gördü.

Yüzeyine gömülmüş, ışıldayan cam parçalarını görebileceğini düşündü.

Bakmak için yavaşlamadı. Philip'in fark etmemesini umdu, durup bakmak isteyebilirdi. Arabanın yönünü köy yoluna doğru çevirdi ve ilerleyip evin o kirli merdivenlerini ardında bıraktı. Ufak tefek adam iki elini birden sallayarak öylece durdu, Trixie ise kuyruğunu sallıyordu; korkmuşluğun getirdiği uysallığı, havlayarak elveda diyecek ve köy yolunun bir kısmında onların peşinden koşacak kadar üzerinden atmıştı. Bu koşturma bir formaliteden ibaretti; istese arabaya yetişirdi çünkü. Araba tekerlek izlerinin olduğu yere geldiği anda, yavaşlamak zorunda kaldı Eve.

Arabayı o kadar yavaş sürüyordu ki, arabanın yolcu tarafındaki otların arasından biri çıkıp Eve'in kilitlemeyi unuttuğu kapıyı açarak içeriye atlayabildi.

Masa başındaki, Eve'in yüzünü daha önce hiç görmediği sarışın adamdı kapıyı açan.

"Korkma. Kimseyi de korkutma. Siz arkadaşlara otostop çekeyim dedim o kadar, tamam mı?"

Ne bir adamdı ne de delikanlı, bir kızdı o. Üstündeki kir pas içindeki fanilasıyla bir kız.

"Tamamdır," dedi Eve. Az kalsın yoldan çıkacaktı ki, son anda kurtardı.

"Evdeyken bunu sizden isteyemezdim," dedi kız. "Banyoya gidip penceresinden çıktım ve size yetiştim. Büyük bir ihtimalle burada olduğumu hâlâ bilmiyorlar. Fitil gibi sarhoşlar zaten." Fanilasını avucuyla sıktı ve

burnuna götürüp kokladı. "Leş gibi," dedi. "Bunu Harold'dan yürüttüm, banyoda duruyordu. Ama leş gibi kokuyor, ha."

Eve teker izlerini ve karanlık yolu ardında bıraktı ve anayola saptı. "Tanrım, şükür ki oradan kurtuldum," dedi kız. "İçeri girdiğim yer hakkında en ufak bir fikrim yoktu. Oraya nasıl geldim bilmiyorum, geceydi. Bana göre bir yer değil. Anlatabiliyor muyum?"

"Kafayı çekmiş gibi bir halleri vardı," dedi Eve.

"Öyle. Şey. Seni korkuttumsa kusura bakma."

"Sorun değil."

"Kapıyı açıp içeri atladım, çünkü benim için durmazsın sandım. Durmazdın değil mi?"

"Bilmem ki," dedi Eve. "Sanırım kız olduğunu bir şekilde anlasaydım dururdum. Oradayken sana dikkatli bakmadım."

"Evet, öyle. Kıza pek benzediğim söylenemez. Halime bak, bok gibi. Partiye gitmekten hoşlandığımı söylemiyorum. Partiye gitmekten hoşlanırım. Ama parti var parti var, anlatabiliyor muyum?"

Kız oturduğu yerde dönüp Eve'e o kadar uzun bir süre baktı ki, Eve bir an için gözlerini yoldan çevirip ona bakarak karşılık vermek zorunda kaldı. Ve böylece, kızın göründüğünden çok daha fazla sarhoş olduğunu anladı. Koyu kahve gözleri cam gibi parlak da olsa koca koca açılmış, zar zor hareket ediyordu; sarhoşların gözlerindeki o ricacı ama mesafeli, hani seni aldatmakta son bir kez ısrar eden türden bir ifadeleri vardı. Derisinin kimi yerleri lekeli, kimi yerleriyse soluk, yüzüyse esaslı âlemlerin etkisiyle tümüyle kırışıktı. Aslında esmerdi, altın rengi tutamlar kasten ve kışkırtıcı bir şekilde köklerine doğru siyah bırakılmıştı; şu anki pejmürde halini dikkate almazsan, onun Harold ve Harold'ın o tayfasına nasıl bulaştığını aklının almayacağı derecede güzel sayılırdı.

Yaşam şekli ve dönemin tarzı yüzünden normalden altı-yedi kilo zayıf olmalıydı, ama uzun boylu ve erkeksi değildi. Gerçek doğası, ufak tefek sevimli bir kız olmaya, birinin tatlısı olmaya meylediyordu aslında.

"Herb seni öylece oraya getirmekle çılgınlık etti," dedi. "Bir vidası eksiktir onun."

"Öyle görünüyor," dedi Eve.

"Oralarda ne yapıyor bilmiyorum, galiba Harold için çalışıyor. Harold'ın ona iyi davrandığını da sanmam."

Eve, kadınlara cinsel bir çekim duyacağına asla inanmazdı. Ve toz toprak içinde, büzüşmüş haliyle bu kızın birini cezbetmesi zordu doğrusu. Ama kız bu olasılığa inanmıyordu belki de, insanları cezbetmeye fazlasıyla alışkın olmalıydı. Her ne olursa olsun, elini Eve'in çıplak kalçasına, şortunun kenar kıvrımının az ötesine kaydırdı. Sarhoş da olsa, deneyimli bir hamleydi bu. Parmaklarını açıp ilk denemede eti sıkı sıkı kavramak fazla ileri gitmek olurdu. Deneyimli, otomatik olarak umutlu bir hamleydi ya, o gerçek, güçlü, kıpır kıpır ve samimi şehvetten o kadar yoksundu ki, Eve elin kayıp kalçası yerine araba koltuğunun döşemesini kolayca okşayabileceğini hissetti.

"İyi hissediyorum," dedi kız ve sesi de eli gibi, kendisiyle Eve'i yeni bir samimiyet düzlemine çıkarmaya uğraşıyordu. "Anlatabiliyor muyum? Beni anladın sen. Öyle değil mi?"

"Elbette," dedi Eve sertçe ve usanmış fahişe kibarlığı sona eren kızın eli geri çekildi. Ancak başarısız olduğu da söylenemezdi, en azından bütünüyle. Pervasız ve istekli sizdi ya, birtakım eski telleri titretmeye yetmişti doğrusu.

Ve bunun etkili olabileceği olgusu Eve'i endişeye boğup, gölgesini bu andan geriye doğru, hayatının kaba saba ve atılgan, ama bir o kadar da umut dolu ve ciddi, öyle ya da böyle pişmanlık duyulmamış tüm sevişmeleri-

ne fırlattı. Gerçek bir utanç parlaması, günahkârlık değildi bu, sadece kirli bir gölgeydi işte. Lekesiz bir geçmişe ve daha temiz bir sayfaya özlem duymaya başlamış olsaydı eğer, kim bilir onun için ne gülünç bir durum olurdu bu.

Ne ki, hâlâ ve her zaman, sevgiye özlem duyuyor olabilirdi.

"Nereye gitmek istiyorsun?" diye sordu kıza.

Kız kendini arkaya verip yola baktı. "Sen nereye gidiyorsun ki?" diye sordu, "Buralarda mı yaşıyorsun?" Ses tonundaki o kışkırtıcı belirsizlik, hiç kuşkusuz seks sonrasında olduğu gibi değişmiş, süfli bir meydan okumaya dönmüştü.

"Köye giden bir otobüs var," dedi Eve. "Benzincide duruyor. İşaretini gördüm."

"İyi güzel de bir sorun var," dedi kız. "Param yok. Anlatabildim mi, oradan o kadar çabuk çıktım ki, paramı alamadım. Şimdi beş parasız otobüse binsem ne olacak ki?"

Yapılması gereken, gözdağını dikkate almamaktı. Ona parası yoksa otostop yapabileceğini söylemek. Herhalde kot pantolonun altında bir yerde silahı yoktu. Ama yine de, var olabileceği izlenimini vermek istemişti.

Peki, ya bıçak varsa?

Kız ilk kez arka koltuğa doğru döndü.

"Arkada keyfiniz yerinde mi bakalım?" diye sordu.

Cevap yoktu.

"Çok tatlılarmış," dedi kız. "Yabancılardan utanıyorlar mı?"

Gerçek, tehlike başka bir yerdeyken Eve'in durup da seks düşünmesi ne kadar aptalcaydı.

Eve'in cüzdanı arabanın zemininde, kızın ayaklarının hemen önündeydi. İçinde ne kadar para olduğunu bilmiyordu. Altmış-yetmiş dolar kadar. Daha fazla değil. Ona bilet parası teklif edecek olsa, kız pahalıya mal ola-

cak bir istikamet söyleyecekti. Mesela Montreal. Ya da en azından Toronto. Ona, "Cüzdanda ne varsa al," dediği takdirde, kız teslimiyetin farkına varacaktı. Eve'in korktuğunu hissedecekti ve böylece, daha ileri gidebilirdi. Ama en fazla ne yapabilirdi? Arabayı mı çalacaktı? Eve'i çocuklarla yol kenarında bıraktı diyelim, kısa süre içinde polisler takılırdı peşine. Ya da onlara ihtiyaç duyduğu müddetçe onları rehin tutarsa Eve'in ya da çocuklardan birinin boğazına bıçağını dayardı.

Böyle şeyler oluyordu. Ama televizyondaki ya da filmlerdeki gibi sürekli olmuyordu. Böyle şeyler sık sık olmuyordu.

Eve, trafiğin epey fazla olduğu köy yoluna saptı. Saptığı anda neden daha iyi hissetmişti acaba? Güvenlik bir yanılsamaydı. Arabasını gün ortasının trafiği içinde, otoyolda sürüyor ve kendisiyle birlikte çocukları da ölüme götürüyor olabilirdi.

"Bu yol nereye gider?" diye sordu kız.

"Köyü geçip otoyola çıkıyor."

"O zaman oraya sür bakalım."

"Öyle yapıyorum zaten," dedi Eve.

"O yol nereye gidiyor?"

"Owen Sound'ın kuzeyine ya da Tobermory'ye, oradan vapura binebilirsin. Ya da... adına şimdi hatırlayamadığım bir yerin güneyine işte. Ama Sarnia'ya giden başka bir otoyola bağlanıyor. Ya da Londra'ya. Durmaz da devam edersen, Detroit ya da Toronto'ya kadar gidiyor o yol.

Yola çıkana kadar konuşan olmadı. Eve yola saptı ve, "İşte geldik," dedi.

"Şimdi ne yöne gideceksin?"

"Kuzeye doğru," dedi Eve.

"O tarafta yaşıyorsun, ha?"

"Köye gidiyorum. Benzin almaya."

"Benzinin var ama. Deponun yarısı dolu."

Aptallık etmişti Eve. Bakkaliye almaya diyecekti.

Kız yanında, sanki en nihayet karar vermiş ya da feragat etmiş gibi uzun uzun inildedi.

"Baksana," dedi, "baksana. Otostop çekeceksem en iyisi burada inmek. Buradan istediğim yöne otostop çekebilirim."

Eve, yandaki çakıllı yola çıktı. Rahatlama, yerini utanç gibi bir duyguya bırakıyordu. Kızın parasını alamadan kaçtığı, tek kuruşu olmadığı doğruydu belki. Yol kenarında bir başına, berbat bir halde, sarhoş, beş parasız olmak nasıl bir şeydi acaba?

"Ne yöne gittiğimizi söylemiştin?"

"Kuzey," dedi Eve, bir kez daha.

"Sarnia ne yönde demiştin?"

"Güney. Yolun diğer tarafına geç, o arabaların hepsi güneye gidiyor. Ama aman trafiğe dikkat et."

"Meraklanma," dedi Kız. Sesi şimdiden kayıtsızlaşmıştı; kafasında yeni fırsatların hesabını yapıyordu. Yarıya kadar dışarı çıkmıştı ki, dönüp "Görüşürüz," dedi. Sonra da arka koltuktakilere, "Görüşürüz, arkadaşlar. Aman uslu durun," dedi.

"Dur," dedi Eve. Eğilip cüzdanını arandı, sonra yirmi dolarlık bir banknot çıkardı. Arabadan inip çevresini dolanarak kızın yanına geldi. "Al," dedi, "lazım olur."

"Ha, sağ ol," dedi kız, gözlerini yola dikmiş, banknotu cebine tıkarken.

"Dinle," dedi Eve. "Yolda kalırsan diye, neme lazım sana adresimi vereyim. Köyün iki mil ötesinde. Köy de buradan yarım mil ötede. Kuzey tarafında. Yani bu yoldan. Şimdi ailem orada kalıyor ama, rahatsız olursan diye söylüyorum, akşama gitmiş olacaklar. Posta kutusunda Ford ismi yazılı. Benim ismim değil, kim, neden yazmış bilmiyorum. Bir bahçenin ortasında tek başına bir ev. Sokak kapısının olduğu ön cephedeki tek pence-

resi sıradan, ama öteki yüzündeki pencereler küçük ve tuhaf. Banyoyu o tarafa koymuşlar işte.

"Öyle ha," dedi kız.

"Şimdi düşündüm de, eğer araba bulamazsan..."

"Tamam," dedi kız, "Merak etme sen."

Arabayı tekrar sürmeye başladıklarında, "Iğğ, kusmuk gibi kokuyordu," dedi Philip.

Biraz daha uzaklaştıklarında, "Yönünü bulmak için güneşe bakabileceğini bile bilmiyordu," dedi. "Aptalın tekiydi yani. Öyle değil mi?"

"Öyle galiba," dedi Eve.

"Igh, o kadar aptalını görmedim."

Köy yolunda giderlerken dondurma alabilirler mi diye sordu, ama Eve, hayır dedi.

"Dondurma almaya o kadar çok araba yanaşmış ki, park edecek yer bulmak çok zor," dedi. "Evimizde bize yetecek kadar dondurma var zaten."

"Oraya 'evimiz' dememelisin," dedi Philip. "'Ev' de yeter."

Otoyolun doğusunda kalan tarlalardaki silindir şeklinde sarılmış büyük saman öbeklerinin tepelerine güneş vurmuştu; öyle sıkıca sarılmışlardı ki Aztek metalinden yapılmış kalkanlara, çanlara ya da yüzlere benziyorlardı. Onu geçtikten sonra soluk ve yumuşak, altın kuyruklara ya da tüylere benzeyen başaklarla dolu bir tarla vardı.

"Arpa derler buna, o altın kuyruk gibi görünen o şeylere," dedi Eve, Philip'e.

"Biliyorum," dedi beriki.

"Bazen de kuyruk yerine sakal derler." Sonra birbiri ardına dizeleri söylemeye başladı: "Ama ekinciler, şafak vakti biçen, arpaların sakalları arasında..."[1]

1. Alfred Lord Tennyson'ın "The Lady of Shalott" adlı şiirinden dizeler. Ancak Eve, dizelerin bazılarını doğru hatırlamıyor. (Ç.N.)

"Arma ne demek bil bakalım?" dedi Daisy.

"Arma değil bir kere," dedi Philip. "Ar-pa."

"'Yalnızca orakçılar, şafak vakti biçen,'" dedi Eve. Hatırlamaya çalıştı. "'Bir tek orakçılar, şafak vakti ekin biçe...'" Burada en iyi ses uyumunu, "bir tek" kelimesi veriyordu. "Bir tek orakçılar..."

Sophie ve Ian, yol kenarındaki satıcılardan mısır almışlardı. Akşam yemeği niyetine. Planlar değişmişti, ertesi sabaha kadar bir yere gitmiyorlardı. Ayrıca cin-tonik ve yanı sıra biraz misket limonu da almışlardı. Eve ve Sophie mısırları soyarken, Ian da içkileri hazırlamaya soyundu. "İki düzine," dedi Eve, "çılgınlık bu."

"Bekle de gör sen," dedi Sophie. "Ian mısıra deli olur."

Ian, Eve'e içkisini takdim ederken önünde eğildi, Eve'se içkisini tattıktan sonra, "Tam cennetlik," dedi.

Ian, Eve'in hatırladığı ya da kafasında canlandırdığı gibi değildi. Germen gibi ya da uzun boylu değildi ve ayrıca, espri anlayışından yoksun bir hali de yoktu. Orta boylu, ince, sarışın bir adamdı; çevik ve cana yakındı. Sophie orada olduğu günlere oranla, konuşmalarında ya da kalkıştığı her işte daha kendine güvensiz, daha çekingendi. Ama öte yandan daha mutluydu.

Eve ona hikâyeyi anlattı. Kumsaldaki satranç karelerinden, yok olmuş otelden ve kasaba gezintilerinden başladı. Annesinin şehir hanımefendisi kıyafetleri, onun o tek parça elbiseleri ve bir örnek iç gömlekleri de hikâyeye dahildi, ama Eve'in duyduğu tiksinti değildi. Sonra da görmeye gittiği şeyler, bodur ağaçlı bahçe, eski bebeklerle dolu raf ve cam kırıklarından yapılmış o harikulade resimler.

"Hani azıcık Chagall'in resimleri gibi, bilmem bilir misin?" dedi Eve.

"Tabii ki. Bir şehir planlamacısı bile Chagall ismini duymuştur," dedi Ian.

"Af-federsin," dedi Eve ve hep birlikte güldüler.

Sıra kapı dikmelerine, bir anda uyanan o anıya, gölgede karanlıklaşmış köy yoluna, harap haldeki barakayla paslı makinelere ve o viran eve geldi.

"Sahibi orada, arkadaşlarıyla kâğıt oynuyordu," dedi Eve. "Resimler hakkında hiçbir şey bilmiyordu. Bilmiyor ya da umursamıyordu. Ve Tanrım, inanır mısınız, ben oraya, yaklaşık altmış sene önce gitmiştim."

"Ah, anne," dedi Eve. "Ne kötü." Ian ile annesinin anlaştıklarını görünce öyle rahatlamıştı ki, adeta parlıyordu.

"Aynı yer olduğundan emin misin?" diye sordu.

"Belki de değildir," dedi Eve. "Belki de değildir."

Çalılıkların arkasında gördüğü duvar kalıntılarından bahsetmedi. Lafını etmemeye karar verdiği onca şey varken bundan bahsetmenin ne anlamı vardı ki? Her şeyden önce, Philip'le oynadıkları oyun onu fazla heyecanlandırmıştı. Sonra da Harold ve arkadaşlarıyla ilgili hemen her şey. Her şey, arabaya atlayan o kızla ilgili her şey, hem de en ufak ayrıntısına kadar.

Bazı insanlar vardı ki, nereye gitseler beraberinde anlayışlılık ve iyimserlik getirir, bulundukları yerin havasını temizlerlerdi ve sen, bu insanlara böyle şeyler anlatamazdın, çünkü son derece rahatsız edici şeylerdi bunlar. Ian, şu anki cana yakın haline rağmen, bu insanlardan biri olarak Eve'i afallatmıştı; Sophie de şaşırtmıştı, Ian'ı bulduğu için yıldızlarına teşekkür eden haliyle. Eskiden, senden bu tip bir korunma talep eden yaşlı insanlardı, oysa artık gençler bunu daha çok istiyor gibiydi ve Eve gibi biri, nasıl iki arada kalakaldığını gizlemek için çaba harcamak zorundaydı. Tüm hayatı, bir tür yakışıksız dövünme, temel bir yanlış gibi görünmeye yatkındı.

Evin berbat koktuğunu ve ev sahibiyle arkadaşlarının haysiyetsiz ayyaşlar gibi göründüklerini söyleyebilirdi, ama o Harold'ın çırılçıplak, kendisinin de korkmuş olduğunu söyleyemezdi. Hele neden korktuğunu asla söyleyemezdi.

Philip mısır kabuklarını toplayıp dışarı taşıyarak tarlanın kenarına atma işini yüklenmişti. Arada bir Daisy de bir-iki tane alıyor, evin çeşitli noktalarına dağıtmak üzere götürüyordu. Philip, Eve'in hikâyesine hiçbir şey eklemedi, zira anlatılanlarla ilgilenmiyor gibiydi. Ama anlatılmıştı işte ve Ian (bu yerel anekdotu kendi profesyonel çalışmalarıyla çakıştırmaya uğraşıyordu) Eve'e köy ve kırsal alanlardaki o eski yaşantıların kesintiye uğraması ve tarım ticareti dedikleri iş kolunun hızla yayılması konusunda sorular sorunca, Philip annesiyle babasının bacakları arasında eğile kalka, sürüne sürüne yaptığı işten bir anlık başını kaldırdı. Eve'e baktı. İfadesiz, düz bir bakıştı bu, tanınıp teşhis etmeye gerek duyulmadan geçip giden komplocu bir boşluk, saklı bir gülümseyiş ânıydı adeta.

Ne anlama geliyordu acaba? Philip'in biriktirmeye ve gizlemeye, neyin nasıl korunması gerektiğine ve bu şeylerin, belirsiz geleceğinde onun için ne anlama geleceğine kendi karar verdiği o özel işleme başladığı demek oluyordu bu, başka bir şey değil.

Eğer kız, onu arayarak gelseydi, diğerleri hâlâ orada olacaktı. O zaman, Eve'in ihtiyatlı davranmasının hiçbir anlamı olmayacaktı.

Kız gelmeyecekti. Otoyolda on dakika öylece durduğu takdirde çok daha iyi teklifler alırdı. Belki çok daha tehlikeli teklifler, ama daha ilginç ve büyük bir ihtimalle de, daha kârlı teklifler.

Kız gelmeyecekti. Meğer ki, kendi yaşlarında evsiz ve kalpsiz bir serseriyle karşılaşmasın. (*Kalacağımız bir yer biliyorum, tabii o yaşlı karıyı başımızdan savabilirsek.*)

Bu gece olmasa da yarın gece Eve, ahşap duvarlarının kâğıt kabuklar gibi çevresini sardığı, içi dışına çıkmış bu evde tek başına, sonuçlarına kafayı takmadan hafiflemeye hazır bir şekilde uzanacak ve o an büyümesi durmuş olsa da, ortalık kararduktan sonra yaşama sesini çıkarmaya devam edecek olan o uzun ince mısırların hışırtısından başka hiçbir şey düşünmeyecekti.

ÇOCUKLAR KALIYOR

Otuz yıl önce, bir aile Vancouver Adası'nın doğu sahilinde tatilini yapıyordu. Genç bir baba ve anne, onların iki küçük kızı ve kocanın ebeveyni olan daha yaşlı bir çift.

Havası ne kadar mükemmeldi. Her sabah, hemen her sabah böyleydi. Yeni doğan güneşin o saf ışınları yüksek dalların aralarından sızıyor, Georgia Boğazı'nın sularının üstündeki sisi buharlaştırarak kaldırıyordu. Sular çekildiğinde, kurumasının son aşamasındaki çimento gibi, hâlâ yaş olsa da üstünde kolay yürünen uzun ve boş bir kum şeridi çıkıyordu meydana. Gelgit fazla uzakta olmuyordu aslında; her sabah kum oluşumu daralıyordu, yine de yeterince genişti. Gelgitin getirdiği değişiklikler, diğerleri için olmasa da büyükbaba için yoğun ilgi kaynağıydı.

Genç anne Pauline'in kumsaldan pek hazzettiği söylenemezdi; en azından yazlık evlerin arkasından aşağı yukarı bir mil kadar kuzeye uzanıp denize açılan o küçük nehrin kıyısında son bulan yoldan hoşlandığı kadar sevmiyordu kumsalı.

Gelgit söz konusu olmasaydı, bunun deniz olduğunu akılda tutmakta zorlanırdı insan. Denizin karşı tarafına baktığınızda, Kuzey Amerika'nın batı duvarı olan ana-

karadaki sıradağlar görünüyordu. Yol boyunca bebek arabasını itmekte olan Pauline'in, pusun kalkmasıyla ortaya çıkarak arada bir ağaçların arasından gözüne çarpan tepeler ve zirveler de, büyükbaba için ilgi kaynağıydı. Keza onun oğlu, Pauline'in kocası Brian için de. Bu iki adam hiç durmadan neyin ne olduğuna karar vermeye çalışıyordu. Bu kütlelerin hangisi kıta dağları ve hangileri, sahilin önünde dizilen adaların umulmadık tepeleriydi acaba? Dizilim bu kadar karmaşıkken ve bunun bir kısmının uzaklığı günün değişen ışığıyla değişiyorken neyin ne olduğunda karar kılmak o kadar da kolay değildi.

Gelgelelim yazlık evlerle kumsal arasında bir yerde, camın altına yerleştirilmiş bir harita vardı. Orada dikilip bir haritaya, bir de karşınıza bakabilir, sonra başınızı tekrar haritaya indirip her şeyi yerli yerine oturtana kadar inceleyebilirdiniz. Orada duran harita, tartışmaya pek mahal vermediği halde, büyükbaba ve Brian bunu her gün yapıyor ve sık sık tartışıyorlardı. Brian, haritanın kesin olmadığını düşünmeyi tercih ediyor. Gelgelelim babası, tatil için kendi seçtiği bu yerin herhangi bir niteliği hakkında en ufak bir eleştiriyi kabul etmiyordu. Seçilen yazlık yer ve hava gibi harita da kusursuz.

Brian'ın annesi, haritaya bakmıyordu. Şaşırıp kaldığını söylüyordu. Erkekler ona gülüyor, şaşırdığını teslim ediyorlardı. Kocası, bunun nedenini bir kadın olmasına bağlıyordu. Brian'a göreyse nedeni, onun annesi olmasıydı. Onun derdi her zaman, birinin hâlâ acıkmaması ya da susamaması, çocukların güneş geçmesin diye şapkalarını giymeleri, güneş kremini sürmeleriyle ilgiliydi. Ya Caitlin'in kolundaki, sivrisinek ısırığına benzemeyen o tuhaf şişlik de ne öyle? Kocasına yumuşak, pamuklu şapkadan giydirir, Brian'ın da giymesi gerektiğini düşünürdü; çocukluğunda Okanagan'a gittikleri o yaz nasıl başına güneş geçtiğini hatırlatıyordu. Arada bir Brian ona,

"Of, kes artık anne," diyordu. Ses tonu genellikle sevecen, ama babası ona, bugünlerde annesiyle bu şekilde konuşabileceğini mi düşündüğünü soruyordu.

"Aldırmıyor ki," diyordu Brian.

"Nereden biliyorsun?" diye soruyordu babası.

"Ah, Petrus aşkına," diyordu annesi.

Pauline her sabah uyanır uyanmaz, Brian'ın onu yoklayan o uzun, uykulu kolları ve bacaklarının ulaşamayacağı yere kayarak hemen yataktan kalkıyordu. Onu uyandıran bebek Mara'nın –şimdi on altı aylık olarak bebekliğin son günlerinde– çocuk odasından gelen cırlayıp homurdanmaları ve ayaklanıp parmaklıklara asılmasıyla bebek yatağından gelen gacırtılar. O yumuşak, sevimli konuşmasına, Pauline onu kucaklarken –beşine basacak olan Caitlin, yandaki yatakta dönüp duruyor ama uyanmıyordu– ve yere yatırıp altını değiştirmek üzere mutfağa götürürken devam ediyordu. O elinde bir bisküvi ve elma suyu dolu biberonuyla bebek arabasına kurulduktan sonra, Pauline yazlık elbisesini ve sandaletlerini alıp banyoya giderek saçlarını tarıyordu, mümkün olduğunca çabuk ve sessiz bir şekilde. Yazlık evden çıkıyorlar; yer yer hâlâ sabahın gölgeleri içinde olan tümsekli toprak yola, köknar ve sedir ağaçlarının oluşturduğu tünelin zeminine çıkmak üzere diğer evlerin yanından geçiyorlardı.

Kendisi de erkenci olan büyükbaba, yazlık evin verandasından onları görüyordu, Pauline de onu görüyordu. Yapılması gereken tek şey el sallamaktı. Ancak onunla Pauline'in birbirlerine söyleyecek pek bir şeyi yoktu. (Öyle ama arada bir alttan alta anlaştıklarını hissediyorlardı, mesela Brian'ın uzadıkça uzayan antikalıkları ya da büyükannenin mahcup ama inatçı dırdırlarının ortasındayken; göz göze gelmekten sakındıkları bir farkındalık

vardı, zira bakışsalar, diğerlerinin güvenini sarsacak bir soğukluğa neden olacaklardı.)

Bu tatilde, Pauline kendi başına olmak için zamandan çalıyordu, Mara'yla birlikte olmanın tek başına olmaktan bir farkı yoktu henüz. Sabah erkenden yürüyüş yaparken, kuşluk vakti alt bezlerini yıkayıp asarken... Mara'nın öğle uykusuna yattığı ikindilerde, bir saat daha koparabilirdi. Ama Brian, kumsala bir gölgelik çatmış, oyun parkını her gün oraya taşıyordu, böylece Mara orada uyuyabilir ve Pauline çekilmek zorunda kalmazdı. Ona sürekli sıvışıp durarak anne babasını gücendirebileceğini söylüyordu. Yine de, Victoria'da bu eylül rol alacağı oyunun repliklerini çalışmak için zamana ihtiyaç duyduğunu teslim ediyordu.

Pauline aktris değildi. Bu amatör bir yapım, ama o amatör bir oyuncu da değildi. Gerçi tesadüfen oyunu çoktan okumuştu ya, rolünü denemedi bile. Jean Anouilh'un *Eurydice*'i. Zaten Pauline, eline ne geçerse okurdu.

Haziranda, bir barbekü partisinde tanıştığı bir adamdı ona bu rolü teklif eden. Partidekilerin çoğunluğunu öğretmenler ya da onların eşleri oluşturuyordu, parti, Brian'ın öğretmenlik yaptığı lisenin müdürünün evinde düzenlenmişti. Fransızca öğretmeni olan kadın duldu, yazı onun yanında geçiren ve şehir merkezindeki otelde gece görevlisi olarak çalışan yetişkin oğluyla birlikte gelmişti. Herkese, onun batıdaki Washington Eyaleti üniversitesinde öğretmen olarak iş bulduğunu ve sonbahara oraya gideceğini söyledi.

Jeffrey Toom'du adı. "B'si[1] yok," dedi, sanki şakanın bayatlığından incinecekmiş gibi. Soyadı annesinden farklıydı, çünkü annesi iki kez dul kalmıştı ve Jeffrey,

1. İngilizce *tomb*, yani mezar kastediliyor. (Ç.N.)

onun ilk kocasından oğluydu. İşle ilgili, "Sürekli olacağının garantisi yok, bir seneliğine anlaştık," dedi.

Ne konuda ders verecekti peki?

"Dram-aa," dedi, kelimeyi alaycı bir şekilde uzatarak. Şu anki işinden de aşağılayıcı bir şekilde bahsetti.

"Oldukça berbat bir yer," dedi. "Belki duymuşsunuzdur, geçen kış orada bir fahişe öldürüldü. Sonra bir de, aşırı doz alan ya da intihar eden oraya buraya toslayan o her zamanki zedeler var."

İnsanlar bu tip bir konuşmaya ne tepki vereceklerini bilemediklerinden ondan uzaklaştılar. Pauline dışında.

"Bir oyun sahneye koymak düşüncesindeyim," dedi. "Katılmak ister misin?" Sonra ona, *Eurydice* diye bir oyun bilip bilmediğini sordu.

Pauline, "Anouilh'unkinden mi bahsediyorsun?" dedi ve Jeffrey, bu cevap karşısında afalladı. Hemen ardından, başarılı olup olmayacağını bilemediğini söyledi. "Sadece şu bizim Noël Coward[1] diyarında farklı bir şeyler yapmanın ilginç olacağını düşünmüştüm."

Pauline, Noël Coward oyununun Victoria'da nerede sahnelendiğini hatırlayamadı ya, birçok yerde sahneleniyor olduğunu varsaydı. "Geçen kış üniversitenin sahnesinde *Amalfi Düşesi*'ni[2] izlemiştik," dedi. "Ayrıca küçük bir tiyatro, "Yankılanan Çınlama"yı[3] oynadı, ama ona gidemedik."

"Demek öyle, güzel," dedi Jeffrey, kızararak. Pauline, onun kendisinden yaşlı olduğunu düşündü, en azından

1. Sir Noël Peirce Coward (1899-1973). Oyun yazarı, besteci, yönetmen ve aktör. Yaşadığı dönemde çok popüler olmuş çok yönlü, bir sanatçıydı. Jeffrey, Coward'ın popüler oyunlarından farklı bir şey yapmak istiyor. (Ç.N.)

2. *The Duchess of Malfi*: İngiliz oyun yazarı John Webster'ın (1580-1625) trajedisi. (Ç.N.)

3. *A Resounding Tinkle*: İngiliz oyun yazarı Norman Frederick Simpson'ın (1919-2011) absürd tiyatro örneklerinden sayılan oyunu. (Ç.N.)

Brian'ın yaşlarında (ki otuzundaydı kendisi, ama insanlar genellikle otuz yaşında gibi davranmadığını söylerdi), ama onunla bu şekilde, laubali ve kibirli bir şekilde, asla göz göze gelmeden konuşmaya başlar başlamaz, onun göründüğünden daha genç olduğundan şüphelendi. Hele bir de yüzü kızarınca, bundan emin oldu.

Anlaşıldı ki, Pauline'den bir yaş küçüktü. Yirmi beşinde.

Ona Eurydice olamayacağını söyledi; rol yapamazdı. Ne var ki Brian ne konuştuklarını merak ederek yanlarına geldi ve duyar duymaz karısına denemesi gerektiğini söyledi.

"Sadece biraz iteklenmesi gerek," dedi Brian Jeffrey'ye. "Küçük bir katır gibidir kendisi, onu bir şeye başlatmak zordur. Yo, ciddiyim, kendini geri planda tutmaya fazlasıyla yatkındır, bunu her zaman söylerim. Çok akıllıdır. Aslında benden kat kat akıllıdır o."

Bu noktada Jeffrey bakışlarını Pauline'in gözlerine dikti –arsızca ve inceleyerek– ve böylece, sıra Pauline'in kızarmasına geldi.

Onu görünüşünden dolayı, ânında Eurydice'i olarak seçmişti. Görünüşünden dolayı, güzelliğinden değil. "O role asla güzel bir kız koymam," dedi Jeffrey. "Zaten sahneye hiç güzel bir kız çıkarır mıyım, emin değilim. Aşırılık bu. Dikkatleri fazla üzerine çeker."

Pauline'in görünüşü hakkında ne demek istemişti yani? Uzun, koyu ve hani fırça gibi (o zamanın modasından farklı olarak) saçları, o soluk teni (aman bu yaz güneşten uzak dur) ve hepsinden öte, kaşlarıydı kastettiği.

"Hiç de hoşuma gitmezler," dedi Pauline, pek de samimi olmadan. Kaşları düz, koyu ve gürdü. Tüm yüzüne baskın çıkıyorlardı. Saçları gibi, onlar da modaya uygun değildi. İyi de madem kaşlarından hoşlanmıyordu, neden onları aldırmadı peki?

Jeffrey onu dinlememiş gibiydi. "Sana somurtuk bir ifade veriyorlar ve bu rahatsız edici," dedi. "Ayrıca çenen de biraz ağır gibi ve bu Yunanlılara has bir nitelik. Seni yakın plan çekebileceğim bir filme iyi giderdi. *Eurydice*'le ilgili her zamanki klişe narin, ruhani bir kız olacaktır. Ama ben ruhaniyet falan istemiyorum."

Paulin, Mara'yı gezdirirken, yol boyunca repliklerini çalıştı. Oyunun sonundaki konuşma başını ağrıtıyordu. Bebek arabasına çarpıp dururken, "'Beni dehşet içinde bırakıyorsun, biliyor musun, aynı melekler gibi dehşet içinde bırakıyorsun beni. Herkesin ilerleyeceğini, senin gibi cesur ve şanlı bir şekilde ilerleyeceğini sanıyorsun – ah, bakma bana sevgilim, ne olur çevir gözlerini– belki de senin olmamı arzuladığın kişi değilim ben, ama buradayım, yüreğim sıcak, sevgi doluyum ve seni seviyorum. Seni elimden geldiğince mutlu edeceğim. Bakma bana. Bakma. Bırak yaşayayım.'"

Bir şeyi atlamıştı. "'Belki de senin olmamı arzuladığın kişi değilim ben, ama benim buradaki varlığımı hissediyorsun, değil mi? Yüreğim sıcak, sevgi doluyum.'"

Jeffrey'ye oyunu muhteşem bulduğunu söylemişti.

"Sahi mi?" dedi Jeffrey. Söyledikleri onu memnun etmişe ya da şaşırtmışa benzemiyordu – bunu tahmin edilebilir, hatta fuzuli bulmuş gibiydi. Bir oyunu asla o sözlerle tasvir etmezdi o. Daha çok aşılması gereken bir engelmiş gibi bahsediyordu oyundan. Ve de çeşitli düşmanların yüzlerine karşı bir meydan okumaymış gibi. *Amalfi Düşesi*'ni sahneye koyan –kendi deyimiyle– o akademik alçaklara karşı. Bir de –kendi deyimiyle– o küçük tiyatrodaki sosyal şebeklere. Küçümsemelere ve muhalefete rağmen oyununu sırtlanarak –oyuna "oyunum" derdi– tüm ağırlığıyla bu insanlara yüklenen bir yabancı gibi görüyordu kendini. Başta Pauline tüm bunları onun kafasında kurduğunu ve büyük bir ihtimalle bu insanla-

rın onun hakkında hiçbir şey bilmediklerini sandı. Derken rastlantı mı değil mi bilinmeyen bir hadise meydana geldi. Oyunun sahneleneceği kilise salonunda yapılması gereken onarımlar için para çıkmadı. Reklam afişlerinin baskı bütçesi de, beklenmedik şekilde artmıştı. Paulin ister istemez olaylara onun gözüyle bakmaya başlamıştı. Onun çevresinde fazla durursan, onun gözüyle bakmak zorunda kalıyordun; onunla tartışmak hem tehlikeli hem de yorucuydu.

"Orospu çocukları," dedi Jeffrey, dişlerinin arasından, yine de dediği çıktığı için hafiften memnundu. "Hiç şaşırmadım."

Provalar, Fisgard Caddesi'ndeki eski bir binanın üst katında yapılıyordu. Pazar öğleden sonra, herkes için uygun bir vakitti, ama yine de hafta boyunca kısım kısım provalar da oluyordu. Mösyö Henri'yi oynayan emekli kılavuz kaptan provaların tümüne katılabiliyordu ve herkesin replikleriyle sinir bozucu bir aşinalığı vardı. Gelgelelim kuaför, Gilbert ve Sullivan dışında bir deneyimi olmadığı halde, Eurydice'in annesini oynarken bulmuştu kendisini; pazar dışında uzun süre dükkândan uzak kalamazdı. Onun sevgilisini oynayan otobüs şoförünün de günlük işleri vardı, ayrıca Orphée'yi oynayan (aralarında aktör olma ümidi besleyen bir o vardı) garsonun da. Pauline, arada bir güvenilmez liseli çocuk bakıcılarına bağlı olmak durumundaydı, çünkü yazın ilk altı haftası Brian yaz dersleri vermekle meşguldü, Jeffrey'yse akşam saat sekizde oteldeki görevinin başına dönmek zorundaydı. Ama pazar öğleden sonraları, hepsi oradaydı işte. Millet, Thetis Gölü'nde yüzer ya da ağaçların altında yürüyüp ördekleri beslemek için Beacon Hill Parkı'na akın eder veya arabalarıyla şehir dışına çıkıp Pasifik sahillerine uzanırken, Jeffrey ve tayfası Fisgard Caddesi'ndeki yüksek tavanlı, tozlu odada didinip duruyordu.

Pencerelerin üst pervazı tıpkı o zarif ve azametli kiliselerdeki gibi yuvarlaktı ve sıcak havalarda açılıyor, araya ne bulunursa konuluyordu, bir zamanlar alt katı mesken tutmuş bir şapkacının kullandığı 1920'lerden kalma hesap defterleri ve tuvalleri bir duvara yaslanmış haliyle, besbelli bir ressamın kaderlerine terk edilmiş tablolarının çerçevelerinden çıkmış ahşap parçalar. Pencerenin camları kirliydi, ancak insana sanki pazar günlerine has özel bir parlaklığa bürünmüş gibi gelen gün ışığı, kaldırımlardan, çakıltaşı döşeli park alanlarından, sıva çekilmiş alçak apartmanlardan sekerek yansıyordu. Şehir merkezindeki bu caddelerde kimseler görünmüyordu neredeyse. Arada bir karşılaşılan duvar oyuğuna oturtulmuş gibi görünen ufak kahve dükkânlarından ya da pislik içindeki mahalle bakkallarından başka hiçbir yer açık değildi.

Ara verildiğinde dışarı çıkıp kahve ve gazoz gibi şeyler almak işini Pauline yüklenmişti. Oyunu daha önce okuyan tek kişi olduğu halde, daha önce oyunculuk deneyimi olmadığı için oyun ve oyunun gidişatı hakkında en az konuşan Pauline'di. Bu nedenle gönüllü olarak bu işi üstüne alması normaldi. Bomboş sokaklarda tek başına yürümekten hoşlanıyordu, önemli bir rüyanın ışığı içinde yaşayan bağımsız ve münzevi biri, bir şehirli gibi hissediyordu kendini. Bazen de onu evde bekleyen Brian'ı düşünüyordu, bahçede çalışıp arada bir çocuklara göz kulak olurken. Kim bilir, belki de onları Dallas Road'a götürmüştü, böyle bir vaadi hatırlıyordu Pauline, birlikte gölde tekneye binmişlerdi. Prova odasındaki hayatla –çabalamanın, konsantrasyonun, keskin diyalogların, terleme ve heyecanın saatler sürdüğü hayatla– karşılaştırıldığında, yorucu ve düzensiz bir hayattı o hayat. Kahvenin tadı, o yakıcı acılığı ve bunun, buzdolabındaki çok daha taze ve herhalde daha sağlıklı içeceklere he-

men herkes tarafından tercih edilmesi bile, onu tatmin ediyordu sanki. Dükkân vitrinlerine bakmak da hoşuna gidiyordu. Limanın yanındaki o cicili bicili sokaklardan biri değildi bu, ayakkabı ve bisiklet tamircilerinin, iskontoyla satış yapan keten bezi ve kumaş dükkânlarının, çok uzun süredir vitrinleri süslediğinden, öyle olmasalar da ikinci el gibi görünen elbise ve mobilya dükkânlarının sokağıydı. Bazı vitrinlerde ürünleri güneşten korumak için camın iç tarafına gerilmiş, eskimiş selofan kâğıdı gibi buruşuk ve narin, altın yaldızlı plastik bezler vardı. Bu girişimlerin hepsi bugün için terk edilmişti ya, sanki bir mağaranın duvar resimleri ya da kumun altındaki kalıntılar gibi, zamanda donmuş hissi veriyorlardı.

Pauline iki haftalığına tatile gitmek zorunda olduğunu söylediğinde Jeffrey, tatil gibi bir şeyin onun hayatına nasıl girdiğine kesinlikle inanamıyormuş gibi yıldırım çarpmışa döndü. Ardından da, sanki bu darbeyi de bekliyormuş gibi, sertleşip hafiften verip veriştirdi. Pauline, sadece bir pazar için provalara katılamayacağını açıkladı ona –iki haftanın ortasına denk gelen pazardı– zira o ve Brian arabayla adaya pazartesi gidecek ve ertesi pazar sabahı döneceklerdi. Provaya vaktinde geleceğine söz verdi. İçten içe bunun mümkün olup olmadığını düşünüyordu gerçi, toparlanıp yola çıkmak her zaman beklenenden uzun sürerdi. Kendi başına, sabah otobüsüyle geri dönme fikrini düşündü. Ama çok şey istemiş, ucunu kaçırmış olurdu herhalde. Lafını bile etmedi sonra.

Ona, sorunun yalnızca oyun mu olduğunu, bu fırtına bulutlarını yalnızca onun provaya katılamayacak olmasının mı getirdiğini soramazdı. O an için, herhalde öyleydi. Jeffrey'nin provalarda onunla konuşmalarında, daha önce başka türlü konuştuğuna dair en ufak bir belirti yoktu. Ona olan davranışlarındaki tek değişiklik, ondan, onun oyunculuğundan, diğerlerine nazaran beklen-

tilerinin azalmasıydı sanki. Ve bu, herkesin anlayabileceği bir şeydi. Neticede ortada fol yok, yumurta yokken seçilivermiş bir o vardı, hem de görünüşü nedeniyle; diğerlerinin her biri, Jeffrey'nin kasaba civarındaki kafelere ve kitapçılara dağıttığı ilanlardaki seçmelerde boy göstermişti. Diğerlerinden farklı olarak ondan, devinimsizlik ve acemilik bekler gibiydi Jeffrey. Belki bunun nedeni, oyunun sonraki bölümünde, onun çoktan ölmüş biri olacağıydı. özelkitapgrubu

Ancak yine de, Jeffrey'nin laubali, apansız ve pek de uygarca olmayan tavırlarına rağmen aslında neler olup bittiğini herkesin, diğer tüm oyuncuların bildiğini düşündü Pauiline. Her biri evlerine dağıldıktan sonra, Jeffrey'nin odayı baştan sona yürüyüp merdivenlere açılan kapıyı kilitleyeceğini biliyorlardı. (Başta Pauline orayı diğerleriyle birlikte terk ediyor gibi yapmış, hatta arabasına binip bloku çepeçevre dolanmıştı, ama sonraları bu tip bir numara, sadece kendisine ve Jeffrey'ye karşı değil, her birinin oyunun geçici ama güçlü büyüsünün etkisi altında olarak onu asla ele vermeyeceklerini düşündüğü diğerlerine karşı da çok aşağılayıcı gözükmüştü gözüne.)

Jeffrey, odayı baştan sona yürüyüp kapıyı kilitledi. Hemen her zaman, sanki verilmesi gereken yeni bir karardı bu. Kilitleme işi bitene kadar, ona bakmayacaktı Pauline. Kapının sürgüsünün yerine yerleştirildiğinde çıkan gürültü, metalin metale vurmasıyla çınlayan yazgıya boyun eğmenin o meşum gürültüsü, teslimiyetten kaynaklanan sınırlı bir şok yarattı onda. Ancak harekete geçmedi ve onu, öğleden sonraki çalışmanın tüm hikâyesinin yüzünden akıp gitmesiyle, o gerçekçi ve mutat hayal kırıklığının silinmiş, yerini, Pauline'e her zaman heyecan veren canlı bir enerjiye bırakmış olarak kendisine geri dönmesini bekledi.

"Evet. Şu senin oyunun konusu neymiş, anlat bize bakalım," dedi Brian'ın babası. "Sahne ortasında giysilerini çıkardıkları oyunlardan biri mi, yoksa?"

"Ona sataşma bakalım," dedi Brian'ın annesi.

Brian ve Pauline çocukları yatırmış, Brian'ın anne babasının evine, akşam içkisine gitmişlerdi. Günbatımı arkalarında, Vancouver Adası'nın ormanlarının ardındaydı, ama karşılarındaki apaçık ve hatları gökyüzünün önünde keskin bir şekilde belirmiş dağlar güneşin pembe ışığıyla aydınlanıyordu. İç kısımlardaki bazı dağların doruklarında, yaz mevsiminin pembe karından başlıklar vardı.

"Kimsenin elbiselerini çıkardığı yok baba," dedi Brian, sınıftaki sesiyle gürleyerek. "Neden mi? Çünkü her şeyden önce elbiseleri yok da ondan. Son moda böyle. Bundan sonra çırılçıplak olarak *Hamlet*'i sahneleyecekler. Çırılçıplak *Romeo ve Juliet*. Romeo'nun sarmaşıkları tırmanıp gül ağacına takıldığı o balkon sahnesi kim bilir..."

"Ama Brian," dedi annesi.

"Eurydike'nin ölmüş olduğu, Orpheus ve Eurydike hikâyesi," dedi Pauline. "Bunun üzerine Orpheus, onu oradan çıkarmak amacıyla ölüler diyarına iniyor. İstediği veriliyor, ancak Eurydike'ye bakmayacağına söz verdiği takdirde. Arkasını dönüp ona bakmayacağına. Böylece Euriydice, onu takip ediyor..."

"On iki adım gerisinden," dedi Brian. Ancak o şekilde."

"Yunan mitolojisinden bir hikâye, ama modern zamanlarda geçiyor," dedi Pauline. "En azından bu yorumu. Aşağı yukarı modern zamanlarda. Orphée, babasıyla birlikte yolculuk eden gezgin bir müzisyen –ikisi de müzisyen bu arada– Eurydice ise bir aktris. Fransa'dayız."

"Oyun dilimize çevrildi mi?" diye sordu Brian'ın babası.

"Hayır," dedi Brian. "Ama kaygılanma, Fransızca değil. Transilvanya dilinde yazılmış."

"Bir şey anlamak ne kadar zor," dedi Brian'ın annesi, kaygıyla gülümseyerek. "Brian etrafta olunca hakikaten çok zor."

"İngilizce," dedi Pauline.

"Ve sen de, neydi adı?"

"Euriydice'im," dedi Pauline.

"Seni sağ salim oradan çıkarıyor mu peki?"

"Hayır," dedi. "Arkasını dönüp bana bakıyor ve ben de, mecburen ölü olarak kalıyorum."

"Ah, mutsuz sonmuş," dedi Brian'ın annesi.

"Sen o kadar göz kamaştırıcı mısın?" dedi Brian'ın babası, kuşkucu bir havada. "Yani, sana bakmadan duramıyor mu?"

"Mesele o değil," dedi Pauline. Ama bu noktada, Brian'ın babasının bir şeyleri aştığını, istediğini gerçekleştirdiğini hissetti, ki neredeyse hemen her zaman, onunla her sohbetlerinde bunu istemişti adam. Ondan istediği bir açıklamanın kalıplarının dışına çıkmaktı bu, Pauline de görünüşte, önündeki çakıla öylesine tekme atar gibi kayıtsızca, istemeden de olsa sabırla razı olmuştu. Bu açıdan uzun süre Pauline için tehlikeli biri olmuştu ya, bugün özellikle öyle olduğu söylenemezdi.

Ama Brian bu durumun farkında değildi. Brian hâlâ, Pauline'in yardımına koşmanın yollarını arıyordu.

"Pauline göz kamaştırıcı," dedi Brian.

"Gerçekten de öyle," dedi annesi.

"Bir kuaföre gitmiş olsaydı belki öyle olurdu," dedi babası. Ancak Pauline'in uzun saçları onun için o kadar uzun süredir bir şikâyet kaynağıydı ki, aile içinde bir şaka haline gelmişti. Pauline bile güldü zira. Cevap olarak, "Verandamın çatısını tamir ettirene kadar paramı kuaföre harcayamam," dedi. Brian, Pauline'in tüm bunları şaka

olarak alıp kaldırabildiği için rahatlayarak sesli sesli güldü. Zira ona her zaman böyle yapması gerektiğini söylemişti.

"Sen de onunla dalga geç," dedi. "Onu idare etmenin tek yolu bu."

"İyi, peki, kendinize doğru dürüst bir ev alsaydınız," dedi Brian'ın babası. Gelgelelim Pauline için saçları gibi, bu da öyle bildik bir hassas noktaydı ki, kimseyi öfkelendiremezdi. Brian'la Pauline, eski konakların kullanışsız apartmanlara dönüştürüldüğü Victoria Caddesi'nde düzgün ama tamirat isteyen bir ev satın almışlardı. Ev, cadde, o yaşlı Garry meşeleri, evin altının kazılıp bir bodrum katı yapılmamış olması gibi şeylerin tümü, Brian'ın babası için dehşet kaynağı olmuştu. Brian genellikle onunla fikir birliği etmiş, o ileri gittikçe ayak uydurmaya çalışmıştı. Babası, cephesindeki siyah yangın merdivenlerinin birbirini kestiği bir sonraki evi işaret edip, komşularının nasıl insanlar olduğunu soracak olsa, "Gerçekten çok fakirler, baba" derdi Brian, "Hepsi uyuşturucu müptelası." Ve sonra, babası evin nasıl ısındığını sorduğunda cevabı yapıştırırdı: "Kömür kazanıyla. Bugün onlardan pek kalmadı ya, kömür çok ucuz işte. Pislik yapıyor ve kokusu var ama ne yaparsın."

Bu durumda, babasının doğru düzgün bir evden bahsetmesi, beyaz bayrak sallamak olabilirdi belki. Ya da en azından, bu şekilde karşılanabilirdi.

Brian tek çocuktu. Matematik öğretmeniydi. Babası inşaat mühendisi, bir müteahhitlik firmasının da hissedarlarından biriydi. Onun gibi mühendis olmuş ve şirkette çalışan bir oğul istemiş olsaydı da, bunun lafını bile etmemişti. Pauline Brian'a, evle, saçıyla ve onun okuduğu kitaplarla ilgili bu bitmek bilmez şikâyetler, daha büyük bir hayal kırıklığını gizliyor olabilir mi diye sormuş, Brian da, "Iıh," demişti. "Bizim ailede bizler, canımızın

istediği gibi yaygara yaparız. Biz öyle incelikli insanlar değiliz, madam."

Pauline yine de bundan emin değildi, özellikle de Brian'ın annesi, öğretmenlerin dünyadaki en saygıdeğer insanlar olmaları gerektiğini, hak ettikleri itibarın yarısını bile alamadıklarını ve Brian'ın her gün buna nasıl tahammül ettiğini anlayamadığını söyleyip durduğu için. Bunun üzerine babası da, "Çok doğru," derdi ya da, "Ben asla o durumda olmak istemezdim, itiraf ediyorum. Üstüne para da verseler istemezdim."

"İçini rahat tut baba," derdi Brian. "Zaten öyle aman aman bir para da ödemezlerdi."

Brian günlük hayatında Jeffrey'den çok daha teatral biriydi aslında. Sınıfına, Pauline'in kanaatince annesi ve babasıyla birlikte oynadığı her zamanki rolünün kapsamını genişleterek şaka ve maskaralık gösterileriyle hükmederdi. Budalayı oynar, rezil olmuş gibi yapıp bir anda tam tersi konuma geçer ve hakaret edici bir tavır takınırdı. İyi niyetli bir zorbaydı o, neşeyle taciz edip duran yılmaz bir zorba.

"Senin oğlan aramızda ünlü oldu," demişti Müdür, Pauline'e. "Sadece yerini korumakla kalmadı, ki bu bile bir şeydir. Resmen ünlü oldu."

Senin oğlan.

Brian öğrencilerine "kalın kafalılar" derdi. Ses tonu şefkatli, hatta kaderciydi. Babasının Filistin kralı olduğunu söyledi onlara; doğuştan, safkan bir barbardı kendisi. Annesiyse iyi niyetli ama haşat olmuş bir bulaşık beziydi. Ancak o tipleri istediği kadar takmaz gibi yapsın, onlarsız da uzun süre yapamazdı. Öğrencileri kamp gezilerine götürürdü. Ayrıca ailesiyle birlikte olmadıkları bir yaz tatilini tek kelimeyle düşünemezdi. Her yıl, Pauline onlara katılmayı reddedecek diye ödü patlardı. Ya da katılmaya razı gelip sefalet çekecek, babasının söylediği bir

şeye alınacak, annesiyle birlikte ne kadar vakit geçirecek diye söylenecek, baş başa vakit geçirmeleri imkânsız olduğu için somurtacak diye. Kafasına esip bütün günü kendi yazlık evlerinde, okuyup güneşleniyormuş gibi yaparak geçirebilirdi Pauline.

Önceki tatillerin hepsinde, bunlar olmuştu. Ama bu yıl rahatlıyordu. Bunu görebildiğini, bu nedenle ona şükran duyduğunu söyledi Brian.

"Bunun çabayla olduğunu biliyorum," dedi. "Benim için farklı tabii. Neticede onlar benim ailem ve onları takmamaya alıştım."

Pauline olayları o kadar ciddiye alan bir aileden geliyordu ki, anne babası boşanmıştı. Annesi çoktan ölmüştü. Babasıyla ve Pauline'den epey büyük iki kızıyla mesafeli de olsa samimi bir ilişkisi olmuştu. Brian'a, anne babasının hiçbir ortak noktalarının olmadığını söyledi. Brian'ın bunu, yaşadıkları sorunlar için bir neden olarak göremeyeceğini biliyordu Pauline. Ama bu yıl, işlerinin böylesi yolunda gitmesinin Brian'ı nasıl rahatlattığını görmüştü. Pauline onun bu tatil düzenlemelerinin bir türlü dışına çıkmamasını tembelliğe ve korkaklığa yormuştu ya, şimdi çok daha olumlu bir tarafı olduğunu görebiliyordu. Karısı, anne babası ve çocuklarının birbirlerine bu şekilde bağlı olmalarına, Pauline'i aile hayatına dahil etmeye, ailesini de biraz olsun karısını tanımaya ikna etmeye Brian'ın ihtiyacı vardı – bu tanıma, babası tarafından her zaman kısık sesli ve zıtlaşmak yoluyla, annesi tarafından da fazla cömert ve bir şey ifade etmeyecek kadar beylik laflar yoluyla olsa da. Ayrıca Pauline'in ve çocuklarının kendi çocukluğuyla bağ kurmalarına da ihtiyacı vardı onun, bu tatilleri, şanslı ya da şanssız havaları, arabanın yol açtığı sorunlar ya da sürüş rekorları; tekne gezintilerinde yaşanan korkular, arı sokmaları, saatler süren Monopoly oyunları ve annesinin artık bunla-

rı dinlemekten ölesiye sıkıldığını söylediği tüm şeyler yoluyla, çocukluğundaki o tatillerle birleştirmek istiyordu. Bu yazki tatillerinde fotoğraflar çekilmesini ve bu karelerin, lafını bile duymak istemediği diğer karelerin devamı olarak annesinin albümüne yerleştirilmelerini istiyordu.

Birbirleriyle ancak yatakta, gece geç vakit konuşabiliyorlardı. Ama o anlarda, Brian'ın çok yorgun hissedip ânında uykuya daldığı kendi evlerindeki mutat sohbetlerinden daha uzun konuştular. Zaten şakaları yüzünden, onunla gün ortasında pek kolay kolay sohbet edilmezdi. Şakanın gözlerinde parlamasına tanık olurdu Pauline (renkleri birbirlerine benzerdi –koyu saçlar, açık ten ve gri gözler– ama Pauline'inkiler dumanlı, onunkilerse açıktı, tıpkı dipteki taşların göründüğü berrak sulardaki gibi). Sözcük oyunu yapmak ya da ses benzerliği yakalamak için, sohbeti konusundan çıkarıp absürdlüğe vardırmak için karşısındakinin laflarını irdelemeye başlayınca patlatacağı esprinin dudaklarının kenarlarını çektiğini görürdü Pauline. O uzun ve uzuvları gevşek ve hâlâ bir yeniyetmeninki gibi sıska bedeni, komiklik yapma arzusuyla tümüyle seğirirdi. Pauline onunla evlenmeden evvel Gracie adında, erkekler konusunda aykırı fikirleri olan suratsız bir kızla arkadaşlık etmişti. Brian onun ruh halini kışkırtmak gerektiği inancıyla, her zamankinden daha da fazla çaba göstermişti. Ve Gracie Pauline'e, "Bu durmaksızın devam eden şova nasıl dayanıyorsun anlamıyorum," demişti.

"Gerçek Brian o değil," demişti Pauline. "Yalnız olduğumuzda farklı biri." Ama geçmişe dönüp baktığında, bunun doğruluğundan emin olamadı. Evlenmeye karar verince hep yapıldığı gibi, seçimini savunmak için mi söylemişti bunu yoksa?

İşte karanlıkta bu konuşmaların, onun yüzünü gör-

memekle ilgisi vardı aslında. Keza Brian'ın, Pauline'in onun yüzünü görmüyor oluşunu bilmesiyle de.

Ama yine de, alışılmadık karanlığa ve gecenin dinginliğine açılan pencereye rağmen, azıcık sataşmadan edemedi Brian. Jeffrey'den "*Monsieur le Directeur*"[1] diye bahsetti, ki bu oyunla ya da oyunun bir Fransız oyunu oluşuyla hafiften dalga geçmek anlamına geliyordu. Ya da belki de Jeffrey'nin kendisi, onun oyun hakkındaki ciddiyetiydi sorgulanan.

Pauline umursamadı. Jeffrey'nin adını anmak, ona öyle iyi geliyor, öyle haz veriyordu ki.

Ondan pek bahsetmiyordu Pauline; hazzın etrafında dolanıyordu. Onun yerine ekibin diğer üyelerini anlatıyordu. Kuaförü ve kılavuz kaptanı, garsonu ve daha önce radyo oyunculuğu yaptığını iddia eden ihtiyarı. Orphée'nin babası rolündeydi bu adam ve Jeffrey'nin en çok başını ağrıtan da oydu, çünkü oyunculuğa dair kendine has, inatçı mı inatçı fikirleri vardı.

Orta yaşlı tiyatro menajeri Mösyö Dulac'ı, yirmi yaşındaki seyahat acentesi görevlisi oynuyordu. Eurydice'in eski erkek arkadaşı Mathias'ı ise, büyük bir ihtimalle Pauline'in yaşlarındaki, evli ve çocuk babası olan bir ayakkabı dükkânı yöneticisi.

Brian, Monsieur le Directeur'ün neden bu ikisinin rol dağılımını ters şekilde yapmadığını merak etti.

"Bu onun çalışma tarzı," dedi Pauline. "Bizde, sadece kendisinin fark edebileceği bir şeyler görüyor."

Mesela, garson sakar bir Orphée'ydi.

"Daha on dokuzunda ve o kadar utangaç ki, Jeffrey sürekli onunla uğraşmak zorunda kalıyor. Ona büyükannesiyle sevişir gibi oynamaması gerektiğini söylüyor. Ne

1. (Fr.) Bay Yönetmen. (Y.N.)

yapması gerektiğini anlatmak zorunda kalıyor. "*Kolunu onun belinde biraz daha uzun süre tut, şurasını hafif hafif okşa şimdi.* Nasıl olacak bilmiyorum; Jeffrey'ye, onun ne yaptığını bildiğine güvenmekten başka çarem yok."

"'Şurasını hafif hafif okşa, ha?'" dedi Brian. "Kalkıp provalara gelsem ve neler oluyor baksam iyi olacak gibi."

Ne zaman Jeffrey'den alıntı yapsa, Pauline dölyatağında ya da midesinin dibinde bir kopma ya da tuhaf bir şekilde yukarılara dolaşıp ses tellerine vuran bir şok dalgası hissediyordu. Büyük bir ihtimalle taklide başvurup homurtuyla titreyerek üstünü örtmesi gerekiyordu bunun (gerçi Jeffrey ne homurdanır, ne söylenir ne de rol keserek idare ederdi).

"Ama onda çok saf bir nokta var," dedi hemen ardından. "Bedenine hâkim olmaması. Sakar olması." Sonra da garsondan değil, oyundaki Orphée'den bahsetmeye başladı. Orphée'nin aşk ve gerçeklik konusunda bir sorunu vardı. Orphée, kusursuzdan aşağısıyla yetinmeyecekti. Günlük hayatın dışında bir aşktı onun peşinde olduğu. Kusursuz Eurydice'i istiyordu o.

"Eurydice ise daha gerçekçi," diye devam etti Pauline. "Hem Mathias'ı, hem de Mösyö Dulac'ı idare ediyordu. Annesiyle sevgilisinin ilişkisine tanık olmuştu. İnsanları tanıyor. Gelgelelim Orphée'yi seviyor. Bir açıdan, onun kendisini sevdiğinden daha doğru bir şekilde seviyor. Daha doğru bir şekilde, çünkü ahmağın biri değil o. Onu bir insanoğlu olarak seviyor."

"Ama başkalarıyla da yatıyor," dedi Brian.

"İşin aslı, Mösyö Dulac'la yatmak zorunda, çünkü ilişkiden kurtaramıyor kendini. Önce istemedi, ama anlaşılan bir süre sonra bundan zevk aldı, çünkü bir noktadan sonra zevk almamak elinde değildi."

Pauline, "Yani hatalı olan Orphée," diyerek noktayı koydu. "Eurydice'e kasten bakıyor, onu öldürüp ondan

kurtulmak için, çünkü o, kusursuz biri değil. Onun yüzünden, ikinci kez ölmek zorunda kalmıştı Eurydike."

Sırtüstü yatmış gözlerini koca koca açmış Brian (öyle olduğunu sesinin tonundan anlamıştı Pauline), "Ama o da ölmüyor muydu?" diye sordu.

"Evet. Ölmeyi seçiyor."

"E, öyleyse ikisi birden ölmüyor mu?"

"Evet, *Romeo ve Juliet*'teki gibi. *Orphée ve Eurydice en sonunda birbirlerine kavuşur*. Mösyö Henri böyle söylüyor. Oyunun son dizesi bu. Yani son." Pauline yana dönüp yanağını Brian'ın omzuna dokundurdu, yakınlaşma girişiminde bulunmak için değil, bir sonraki sözlerine vurgu yapmak için. "Bir açıdan enfes bir oyun, ama başka bir açıdan da aptalca. Ve *Romeo ve Juliet*'e pek de benzemiyor, çünkü talihsizlik ya da koşullar rol oynamıyor. Olan bitende kasıt var. Sonuç olarak onların o tip zorunlulukları yok; hayata atılmaktı, evlenmekti, çocuk yapmaktı, eski bir ev satın alıp yaptırmak ve..."

"Ve birbirlerini aldatmak," dedi Brian. "Ne de olsa onlar Fransız."

Sonra ekledi: "Annemle babam gibi yani."

Pauline güldü. "Onlar birbirlerini aldattı mı diyorsun? İnanamıyorum."

"Ah, elbette," dedi Brian. "Yaşadıkları hayatı kastettim. Mantıki açıdan, insanın annesiyle babasına benzememek için kendini öldürmesini anlayabiliyorum. Ama insan bunu yapabilir mi, emin değilim," diye sözünü tamamladı.

"Herkesin seçimleri var," dedi Pauline dalgın bir şekilde. "Eurydike'nin anası da babası da bir bakıma alçaklar, ama Orphée ve Eurydice hiç de öyle olmak zorunda değiller. Onlar yozlaşmış değil, bir kere. Eurydice'in başka erkeklerle yatması yozlaştığı anlamına gelmez. O zaman, onlara âşık değildi ki. Orphée'yi tanımamıştı.

Erydice'e, bugüne kadar tüm yaptıklarının üstüne yapıştığını ve bunu tiksinç bulduğunu söylediği bir konuşma var. Eurydice'in yalanları. Diğer erkekler. Tüm bunlar sonsuza dek üstünde kalıyor. Ve tabii Mösyö Henri, oyunlarla durumu kışkırtıyor. Orpheus'a en az o kadar kötü, birlikte yürüdüğü köpeğin tasmasını açmaya çalışan bir adam gibi olacağını söylüyor."

Onu şaşırtarak güldü Brian.

"Yo," dedi Pauline. "Aptalca olan bu işte. Bu kaçınılmaz bir şey değil. Hiç de öyle değil."

Yorumlar yapmaya, rahatça tartışmaya devam ettiler, her zamankinden farklı olsa da büsbütün de yabancısı olmadıkları bir şekilde. Bu sohbetleri daha önce de yapmışlardı, evlilikleri boyunca uzun aralarla, gece yarısına kadar Tanrı ya da ölüm korkusundan ya da çocukları nasıl yetiştirmek gerektiğinden ve paranın önemli olup olmadığından konuşmuşlardı. En sonunda, bir yere varamayacak kadar yorgun olduklarını kabul edip, birbirlerini yoldaş konumuna yerleştirerek yatmışlardı.

En sonunda yağmur yağıyordu. Brian, annesi ve babasıyla birlikte bakkaliye, cin almak ve Brian'ın babasının Nanaimo'dan gelirken arıza yapan arabasını tamire götürmek için Campbell River'a gidiyorlardı. Ufak bir arızaydı bu, ama araba yeni satın alınmış, sigortası henüz geçerliydi, bu nedenle Brian'ın babası mümkün olan en kısa sürede tamir ettirmek istiyordu. Babasının arabasını tamircide bırakmak gerekirse diye, Brian da kendi arabasını alıp onlarla birlikte gitmek zorundaydı. Pauline, Mara'nın öğle uykusu nedeniyle evde kalmak zorunda olduğunu söyledi.

Caitlin'i de yatmaya ikna etti, yanına müzik kutusunu da alıp sessizce çalıştırmasına izin verdi. Sonra

oyunun metnini mutfak masasına yayıp, bir yandan kahvesini içerek Orpheus'un iki ayrı derinin altında var olmanın, ikisi de yalnızlıklarında, kendi kanlarının ve oksijenlerinin örtüsü altında kapanmış olmalarının, artık dayanılmaz hale geldiğini dile getirdiği sahneye baktı.

"Konuşma, düşünme de, bırak elin istediği yere gitsin, bırak mutlu mutlu gezinsin."

Senin şu elin benim için mutluluk demek, diyor Eurydice. Kabul et bunu. Mutlu olduğunu kabul et.

Orphée edemeyeceğini söylüyor, tabii ki.

Caitlin sık sık seslenip saati sordu. Müzik kutusunun sesini açtı. Pauline hışımla yatak odasına koşturup sesini kısmasını, Mara'yı uyandıracağını fısıldadı.

"Eğer bir daha sesini açarsan onu elinden alırım, anlaşıldı mı?"

Ama Mara, bebek yatağının içinde dönüp durmaya başlamıştı ve birkaç dakika içinde, kız kardeşinin gözlerini açıp uyanmasını hedefleyen o yumuşak, teşvik edici sesleri gelecekti Caitlin'in. Bir an için açılıp hemen kapanan müziğin sesi de. Bebek karyolasının parmaklıklarına asılıp kendini çekerek takır takır sallayan, biberonunu yere fırlatan Mara'nın, gittikçe kederlenerek annesini yerinden kaldıran şakımaları da.

"Onu ben uyandırmadım," dedi Caitlin. "Kendi kendine uyandı. Yağmur dinmiş. Kumsala gidebilir miyiz?"

Haklıydı. Yağmur dinmişti. Pauline, Mara'nın altını değiştirdi, Caitlin'e mayosunu giymesini, kum kovasını bulmasını söyledi. Kendi de, olur da ailenin diğer üyeleri o oradayken eve döner diye mayosunu, üstüne de şortunu giydi. ("Babamız bazı kadınların üstlerinde bir tek mayolarla evden çıkmalarından pek hoşlanmaz," demişti Brian'ın annesi ona. "İkimiz de eski devrin insanlarıyız galiba.") Yanında götürmek için replikleri topladı, ama

sonra orada bıraktı. Bir an için kendini kaptırıp çocuklara bakamayacağından korktu.

Aklına üşüşen Jeffrey'yle ilgili düşüncelerin aslında düşünce oldukları söylenemezdi, daha çok vücudunda meydana gelen değişikliklerdi bunlar. O kumsalda otururken (çalılığın yarı gölgesinde oturmuş, Jeffrey'nin talimatı üzerine teninin beyazlığını korumaya çalışırken) başına gelebilirdi bu ya da çocuğun bezlerini yıkayıp sıkarken veya o ve Brian, Brian'ın annesiyle babasının evine ziyarete gittiklerinde. Monopoly, Scrabble ve kart oyunlarının tam ortasındayken. Pauline konuşuyor, dinliyor, iş yapıyor ve çocukların peşinden koşturuyor olurdu ve o gizli hayatının anısı, nükleer bir patlama gibi rahatsız ederdi onu. Sonra ılık bir ağırlık çöker, iç rahatlığı tüm içindeki çukurları doldururdu. Ama uzun sürmez, bu rahatlık bir yerden sızıp giderdi ve başına konan talih kuşu uçup giden, bir daha asla öyle bir şans yakalayamayacağını düşünen bir pintiye dönerdi. Özlem ellerini kollarını bağlar, onu günleri saymaya yöneltirdi. Arada bir tam olarak ne kadar zamanı kaldığını bulmak için, günleri dilimlere böldüğü de oluyordu.

Bir bahane uydurup Campbell River'a gitmeyi düşündü, böylece bir telefon kulübesi bulup onu arayabilirdi. Kiralık evlerde telefon yoktu, umuma açık tek telefon pansiyonun salonundaydı. Gelgelelim Jeffrey'nin çalıştığı otelin numarasını bilmiyordu. Ayrıca, akşam vakti kaçıp Campbell River'a gidemezdi. Gündüz vakti onu evinden aradığı takdirde, telefonu Fransızca hocası olan annesinin açmasından korkuyordu. Keza annesinin yazları evden dışarı pek çıkmadığını söylemişti Jeffrey. Sadece bir kere, feribota binip günübirlik Vancouver'a gitmişti. Jeffrey, Pauline'e telefon edip, onu eve çağırmıştı. Brian ders veriyordu, Caitlin de oyun grubuyla birlikteydi.

Pauline, "Gelemem," dedi. "Mara var."

Jeffrey, "Affedersin, kim dedin?" diye sordu. Ve ekledi: "Onu da yanında getiremez misin?"

Hayır dedi Pauline.

"Neden ki? Yanına birkaç oyuncağını alıp getiremez misin?"

Hayır, dedi Pauline. "Yapamadım," dedi. "Elimde değildi." Böylesi kirli bir sefere bebeğini de peşinde sürüklemeyi, fazla tehlikeli bulmuştu. Temizleme sıvılarının yüksek raflara yerleştirilmediği, hapların, öksürük şuruplarının ve elektrik düğmelerinin ulaşılamayacak yerlerde olmadığı bir eve üstelik. Hani zehirlenmek ve boğulmak bir yana, Mara'nın kafasında birtakım saatli bombalar yer edebilirdi; tuhaf bir şekilde ihmal edildiği yabancı bir evin, onun dışarıda bırakıldığı kapalı bir kapının, o kapının ardından gelen seslerin anıları.

"Seni istedim de," dedi Jeffrey. "Yatağımda olmanı istedim."

Cılız bir sesle tekrar etti Pauline: "Hayır."

Onun o sözleri zihninde yankılanıp duruyordu şimdi. *Yatağımda olmanı istedim.* Ses tonunda o yarı şaka ivedilik vardı, ama aynı zamanda da, sanki "yatağımda," daha fazlasını içeriyormuş, bahsi geçen yatak daha az maddesel, ama daha geniş boyutlardaymış gibi bir kararlılık, hatta pratiklik de vardı.

O reddedişle büyük bir hata mı yapmıştı? Herhangi birinin onun gerçek hayatı olarak tanımlayacağı kısıtlanmışlığını anımsatmak hata mıydı?

Kumsal boş sayılırdı, insanlar yağmurlu bir gün olduğunu kanıksamıştı. Kum, Caitlin'in kale ya da su kanalı sistemi yapması için fazla ağırdı, gerçi bu projelere ancak yanında babası olursa giriyordu, çünkü Pauline'in

aksine onun ilgisinin candan olduğunu hissetmişti. Bir süre sahipsizce kıyıda dolaştı. Büyük bir ihtimalle diğer çocukların, ânında samimiyet kurulan arkadaşların ve ara sıra ortaya çıkıp çığlık çığlığa, düşe kalka su sıçratan, taş atıp su tekmeleyen düşmanların varlığını özlemişti. Daha ileride bir noktada, ondan daha büyük ve anlaşılan bir başına olan bir oğlan, dizlerine kadar suya girmiş duruyordu. Eğer ikisi bir araya gelip anlaşırlarsa işler yolunda demekti; bu kumsal deneyimi yeniden yeniden yaşanabilirdi. Pauline, Caitlin'in su sıçrata sıçrata yaptığı küçük koşuların oğlan için mi olduğunu ya da oğlanın onu ilgiyle mi, yoksa küçümseyerek mi izlediğini anlayamadı.

Mara'nın arkadaşa ihtiyacı yoktu, en azından şimdilik. Suya doğru sendeleyerek yürüdü, ayaklarıyla yokladı ve fikrini değiştirdi, durdu, çevresine bakındı ve Pauline'i seçince durdu. "Pav. Pav," dedi neşeyle, onu tanıyınca. "Pauline,"e "anne" ya da "annesi" demek yerine, "pav" diyordu. Çevresine bakınmak dengesini bozmuştu, yarı kuma, yarı suyun içine oturdu, bir duyuruya dönüşen bir şaşkınlık çığlığı kopardı ve ağırlığını ellerine vermek gibi inceliksiz manevralarla kararlılıkla doğrulup sarsak ve muzaffer bir şekilde durdu. Altı aydır yürüyordu, ama kumda dolaşmak hâlâ bir meseleydi onun için. Şimdi Pauline'in yanına gelmiş, kendi dilinde makul ve rastgele yorumlar yapıyordu.

"Kum," dedi Pauline, elinde bir topak tutarak. "Mara. Bak. Kum."

Mara başka bir şey söyleyerek onu düzeltti, "vup," gibi bir şey diyerek. Lastik donunun içindeki alt bezi ve havlu kumaştan mayosu poposunu şişirmiş ve bu, dolgun yanaklarıyla omuzları ve yüzündeki, özellikle profilden görülen ciddi ifadeyle birleşince, amansız bir anaç görünüm vermişti ona.

Pauline, birinin onu çağırdığını fark etti. İki-üç kere

ismini seslenmişlerdi, ama ses tanıdık gelmediğinden farkına varmamıştı. Ayağa kalkıp el salladı. Oteldeki dükkânda çalışan kadındı bu. Balkondan sarkmış, "Mrs. Keating. Mrs. Keating?" diye bağırıyordu. "Size telefon var, Mrs. Keating."

Pauline, Mara'yı yanlamasına beline dolayıp Caitlin'i çağırdı. O ve oğlan birbirlerini tanımışlardı artık, ikisi de dipten taş alıp öteye, suya atıyordu. Caitlin başta Pauline'i duymadı ya da duymazdan geldi.

"Dükkân," dedi Pauline. "Caitlin. Dükkân." Caitline'in onu izleyeceğinden emin olunca –dondurma, şeker, sigara ve içki karıştırıcısı satan oteldeki minik dükkânı akla getiren, "dükkân" kelimesiyle yapmıştı bunu– Pauline kumda yürüyüp kumun ve *salal*[1] çalılıklarının üstünde yükselen ahşap merdivenlerden yukarı çıktı. Yarı yolda durup, "Mara, bin kilo olmuşsun sen," dedi ve bebeği diğer kalçasına yerleştirdi. Caitlin, elinde sopayla merdiven korkuluklarına vuruyordu.

"Fudgsicle alabilir miyim anne? Ha? Alabilir miyim?"

"Bakarız."

"Lütfen Fudgsicle alalım?"

"Dur şimdi."

Umumi telefon büyük salonun diğer tarafındaki ilan panosunun yanında, yemek salonunun tam karşısındaydı. Yağmurdan dolayı masaya bingo oyun seti kurulmuştu.

"Umarım hâlâ telefondadır," dedi onu çağıran, dükkânda çalışan kadın. Şimdi tezgâhın ardına geçmişti, görünmüyordu.

Pauline, bebek hâlâ kucağında olarak, sallanan ahizeyi aldı ve nefes nefese, "Alo?" dedi. Brian'ın ona Campell River'daki işin uzadığını söylemesini ya da eczane-

1. Güneşe de gölgeye de dayanıklı, etli yapraklı bir Kuzey Amerika bitkisi. (Ç.N.)

den bir şey isteyip istemediğini sormasını bekliyordu. Yalnızca bir şeye ihtiyacı vardı –kalamin losyonu– Brian bunu listeye yazmamıştı.

"Pauline," dedi Jeffrey. "Benim."

Mara, bir an evvel inmek endişesiyle Pauline'e vurup çekiştiriyordu. Caitlin salonu geçip ardında ıslak kumdan ayak izleri bırakarak dükkâna girdi. Pauline, "Bir dakika," dedi, "bir dakika bekle." Mara'yı kucağından bırakıp merdivenlere açılan kapıyı kapamak için koşturdu. Jeffrey'ye kaldıkları yerin ismini söylediğini hatırlamıyordu, ama kabaca nerede olduğunu söylemişti. Dükkândaki kadının, ebeveyniyle gelen çocuklara konuştuğundan farklı olarak, sertçe Caitlin'e bir şeyler söylediğini duydu.

"Ayaklarını musluğun altına tutmayı unuttun mu sen?"

"Buradayım," dedi Jeffrey. "Sensiz kendimi iyi hissetmedim. Kendimi hiç de iyi hissetmedim."

Mara yemek odasına doğru yürüdü, sanki "*N*'nin altında..." diyen erkek sesi, sanki onu çağırıyormuş gibi.

"Burada. Nerede?" dedi Pauline.

Telefonun yanına asılmış ilan panosuna yazılanları okudu.

ON DÖRT YAŞIN ALTINDAKİ ÇOCUKLARIN
YANLARINDA BÜYÜKLERİ OLMADAN KAYIK YA
DA KANOLARA BİNMESİ YASAKTIR.
BALIKÇILIK YARIŞMASI.
YEMEK VE ELİŞİ TEZGÂHI.
ST. BARTHOLOMEOS KİLİSESİ.
HAYATIN ELLERİNDE. EL VE KART FALI BAKILIR.
MANTIĞA UYGUN VE HASSASÇA.
BAŞVURU, CLAIRE.

"Bir motelde. Campbell River'da."

Pauline gözlerini açtığında nerede olduğunu biliyordu. Onu hiçbir şey şaşırtmadı. Her şeyi kendi haline bırakacak kadar ağır uyumamıştı.

Çocuklarla birlikte, otelin park yerinde Brian'ı beklemiş, sonra ondan arabanın anahtarlarını istemişti. Annesiyle babasının önünde ona, Campbell River'dan bir şey alması gerektiğini söylemişti. Brian, ne alacağını sordu. Sonra da parası olup olmadığını.

"Bir şey işte," dedi, böylece Brian, söz konusu şeyin Pauline'in dile getirmek istemediği tampon ya da doğum kontrolüyle ilgili olduğunu varsayacaktı.

"Oldu, ama benzin alman gerek," dedi.

Sonra ona telefon etmek zorunda kalmıştı. Jeffrey bunu yapması gerektiğini söyledi.

"Ben telefon etsem olmaz. Seni kaçırdığımı falan sanır. İnanmaz."

Gelgelelim o günkü olayların en garibi, Brian'ın, hem de ânında ona inanmış gibi olmasıydı. Pauline'in az önce onu beklediği noktada, otelin salonunun koridorunda durmuş –bingo oyunu bitmiş ama insanlar geçiyordu yanından, akşam yemeğinden sonra kafeteryaya gidiyorlardı– ânında kontrol edilmesi gereken, ama bir yandan da zorunlulukların çok ötesine geçerek yazgıcılık ya da önbilgiyle beslenen bir ses tonuyla, "Ha. Ha. Peki. Tamam," dedi.

Sanki olacakları ta başından, en başından beri biliyormuş gibi.

"Tamam," dedi. "Araba ne durumda peki?"

Başka, anlaşılmaz bir şeyler daha söyleyip telefonu kapadı Brian, Pauline de Campbell River benzincilerinden birindeki telefon kulübesinden çıktı.

"Uzun sürmedi," dedi Jeffrey. "Beklediğinden kolay oldu."

"Bilemiyorum," dedi Pauline.

"Belki bilinçaltında olanların farkındadır. İnsanlar fark ederler."

Başka bir şey söylememesi için başını salladı Pauline ve Jeffrey, "Affedersin," dedi karşılık olarak. Birbirlerine dokunmadan ve tek kelime etmeden caddede yürüdüler.

Dışarı çıkıp bir telefon kulübesi bulmaları gerekmişti, çünkü motel odasında telefon yoktu. Pauline, sabahın bu erken saatindeki boş vakitte –bu odaya geleli beri sahip olduğu ilk gerçek boş vakit ya da özgürlükte– etrafına bakıp, odada fazla bir şey olmadığını gördü. Döküntü bir şifoniyer, başucu olmayan bir yatak, döşemelikli, kolçaksız bir koltuk, pencerede bir çubuğu kırılmış bir jaluzi ve tül niyetine asılmış, ucu bastırılmadan sadece kesilmiş kavuniçi naylon bir perde. Gürültülü bir klima vardı; Jeffrey gece kapatmış, pencere açılmadığı için, zincirini takıp kapıyı açmıştı. Kapı kapalıydı şimdi. Gecenin bir vakti kalkıp kapamıştı anlaşılan.

Sahip olduğu bunlardan ibaretti işte. Brian'ın uyumakta olduğu ya da kalbi kırık bir halde uyanık yattığı yazlık evle bağlantısı buydu, ama aynı zamanda Brian'la yaşadıkları hayatın dışavurumu olan o evle, yaşamak istedikleri hayatla da bağlantısı buydu. Artık bir mobilyası yoktu onun: Çamaşır yıkama ve kurutma makinesi, meşe ağacından yemek masası, yeniden cilalanmış gardırop ve Vermeer'in resimlerinden birinde görüp yaptırdıkları avize gibi elle tutulur büyük kazanımların tümünden koparmıştı kendini Pauline. Aynı şekilde şahsına özel şeylerden de, koleksiyonunu yaptığı preslenmiş cam bardaklardan, otantik değil ama güzel mi güzel halı seccadeden. Özellikle de o şeylerden. Kitaplarını bile kaybedebilirdi. Elbiselerini bile. Kendi adına elinde kalan, Campbell River'a bu yolculuğunda giydiği eteği,

bluzu ve sandaletlerinden ibaret olabilirdi artık. Şayet Brian onunla iletişime geçip eşyaları ne yapacağını sorsa, ona istediğini yapmasını söyleyecekti, istediği takdirde, onları çöp torbasına tıkıp çöp bidonuna atabileceğini. (Aslında bir bavul hazırlayıp yollayacağını biliyordu Pauline, gerçekten de öyle yapmıştı, ama sadece kışlık paltosunu ve çizmelerini değil, düğünde taktığı ve sonra bir daha hiç kullanmadığı bel korsesini ve kendiliğinden ya da kasten âlicenaplığının son bir ifadesi olarak katlayıp en üste koyduğu halı seccade gibi şeyleri de titizce yerleştirmişti.)

Ne tür odalarda yaşayacağını ya da ne tür giysiler giyeceğini umursamayacağını sanıyordu Pauline. Kim olduğuna, neye benzediğine dair fikir edinmek için kimselerin yolunu gözlemeyecekti. Danışmayacak, bir fikir sahibi de olmayacaktı. Yapmış olduğu yeterdi, tüm mesele bundan ibaretti artık.

Yapmakta olduğu, oradan buradan duyduğu ya da okuduğu hikâyelerden biri olacaktı. Anna Karenina'nın yaptığı, Madam Bovary'nin yapmaya yeltendiği şeydi bu. Brian'ın okulundaki bir öğretmenin, okul sekreteriyle yapmış olduğu bir şeydi. Birlikte kaçmışlardı. Böyle tanımlanmıştı yaptıkları. Aşağılayarak, mizah yollu, kıskanarak konuşulmuştu arkalarından. Bir adım öteye gitmiş bir aldatmaydı onlarınki. Bunu yapan insanlar, çaresizce bu adımı atmak zorunda kalıncaya ya da cesaretlerini toplayıncaya kadar uzun süredir ilişki içinde, epey bir zamandır eşlerini aldatmaktaydılar herhalde. Uzun zaman dilimlerinde arada bir, çiftin biri çıkıp aşklarını yaşayamadıklarını ve teknik açıdan saf olduklarını iddia edebilirdi, gelgelelim bu insanlar hakkında –şayet onlara inanan varsa tabii– yanlızca yeterince ciddi ve asil ruhlu olmadıkları değil, kahredici derecede atılgan ve hani neredeyse, bir fırsatını bulup her şeye sırtını dönerek fakir

bir ülkede çalışmaya gidenlerle aynı takıma ait oldukları da söylenecekti.

Diğerleri, diğer aldatanlarsa, sorumsuz, olgunlaşmamış, bencil ve hatta acımasız kimselerdi. Şanslıydılar çünkü park yerlerine çekilmiş arabalarda, uzun otların arasında ya da birbirlerinin lekelenmiş yataklarında, hatta bunun gibi motel odalarında yaptıkları seks, büyük bir ihtimalle fevkaladeydi. Öteki türlü hayatta o bedelleri ödeyip birbirlerinin varlığını aramaz ya da birlikte paylaşacakları geleceğin, geçmiştekine nazaran baştan aşağı daha iyi ve farklı olacağına böylesi inanmazlardı.

Farklı olacağına. Pauline şu anda buna inanıyor olmalı, insanların hayatlarında, evliliklerinde ya da birliktelikleri nde köklü bir değişiklik meydana geleceğine. Bazılarının, diğerlerinden farklı olarak bir zorunluluğu, bir kader bağı olduğuna. Bir yıl önce de aynı şeyleri söylerdi elbette. İnsanlar böyle şeyler söyler, bunlara, yani kendi durumlarının bir ilk, bir özel niteliği olduğuna inanırdı, diğerlerinin hiç de öyle olmadığını, bu insanların ağızlarından çıkanı kulaklarının duymadığını düşündüklerini bildikleri halde. Pauline'in ağzından çıkanı kulağı duymuyor olacaktı.

Oda aşırı sıcaktı. Jeffrey'nin vücudu, fazlasıyla sıcaktı. Uykuda olduğu halde, haklılık ve kavgacılık dalgaları yayılıyordu sanki. Gövdesi Brian'ınkinden daha kalındı; bel çevresi daha toplu. Kemikleri daha etli, ama dokunduğunda gevşek değildi. Genel olarak, yakışıklı da sayılmazdı, birçoğunun böyle diyeceğinden emindi Pauline. Ve o kadar da titiz değildi. Brian'ın yatakta kokusu yoktu. Jeffrey'nin tenindeyse, Pauline'in onunla birlikte olduğu her zaman pişmiş gibi, hafiften yağlı ya da cevizimsi bir koku vardı. Dün gece yıkanmamıştı, gerçi Pau-

line de yıkanmamıştı. Zaman olmamıştı. Yanına bir diş fırçası bile almış mıydı acaba? Pauline almamıştı. Ama kalacağını bilmiyordu ki.

Jeffrey'yle burada buluştuğunda, kafasının bir tarafında, eve döndüğünde işine yarayacak okkalı bir yalan uydurması gerektiği vardı. Ve Pauline, hayır ikisi de acele etmeliydiler. Jeffrey ona, birlikte yaşamaları gerektiğini, Washington Eyaletine birlikte gideceklerini, bu oyunu oynamaktan vazgeçmelerini, zira bu durumun Victoria'da çok zor olacağını söylediğinde, sanki deprem başladığı anda birine baktığındaki gibi boş gözlerle bakmıştı ona Pauline. Bunun neden imkânsız olduğunu tüm gerekçeleriyle söylemek üzereydi, şu an hâlâ bunları bir bir sayacağını düşünüyordu, ama o an, hayatı sürüklenip gitmek üzereydi. Geri dönmek kendi kafasına bir çuval geçirmek gibi bir şey olacaktı.

Ona, "Emin misin?" diye sordu.

"Tabii ki," dedi Jeffrey. Sözlerinde içtendi. "Seni asla bırakmayacağım."

Onun kelimelerine benzemiyordu bunlar. Hemen sonra Pauline, alıntı yaptığını –oyundan alıntı yaptığını– fark etti. İstasyon büfesinde tanıştıklarından bir-iki dakika sonra, Orphée'nin Eurydice'e söylediği sözlerdi bunlar.

Böylece, hayatı açığa doğru sürükleniyordu Pauline'in; kaçıp giden o insanlardan biri oluyordu. Şaşırtıcı ve anlaşılmaz bir şekilde, her şeyden vazgeçen o kadınlarından biri oluyordu. Aşk için, diyecekti gözlemciler, küçümsemeyle. Seksi kastederek. İşin içinde seks olmasaydı, bunların hiçbiri olmazdı.

Hal böyleyken o büyük farklılık neredeydi peki? Sana söylenenlere rağmen, o kadar da çeşitli bir usulü yoktu bu işin. Tenler, devinimler, temas ve sonuçlar. Pauline, zor sonuç alınan kadınlardan değildi. Brian istediği sonucu almıştı. Herhalde herkes alırdı, acayip dere-

cede yetersiz ya da ahlaki açıdan mide bulandırıcı değillerse şayet.

Gelgelelim, aslında hiçbir şey aynı değildi. Brian'dan, bencilce bir iyi niyetle kendini adadığı, onunla suç ortaklığı gibi bir evlilik hayatı yaşadığı Brian'dan bu kopuş, bu kaçınılmaz kaçış, Pauline'in uğruna çaba harcamayacağı ama nefes almak ve ölmek gibi, sadece kendini bırakabileceği bu duygular asla mümkün olamazdı. Bunların ancak, teni Jeffrey'nin tenindeyken, Jeffrey'nin devinmeleriyle, üstündeki ağırlık Jeffrey'nin kalbini taşıyorsa, bununla beraber onun huyları, düşünceleri, cinslikleri, hırsı ve yalnızlığıyla (bilebildiği kadarıyla gençliğiyle ilgili niteliklerle) gelebileceğine inanıyordu Pauline.

Bilebildiği kadarıyla. Bilmediği o kadar çok şey vardı ki. Ne yer, hangi müzikleri sever, annesi hayatında nasıl bir rol oynar (hiç kuşkusuz gizemli ve önemli bir rol, tıpkı Brian'ınkiler gibi) bildiği yoktu ki. Bir şeyden emin sayılırdı ama, tercihleri ve yasaklamaları her ne olacaksa, kesin olacaklardı.

Jeffrey'nin kolunun ve ağır bir kokusu olan üst çarşafın altından kayıp, yerdeki yatak örtüsünü alarak o yeşilimsi sarı şönil kumaşı çabucak üstüne sardı. Jeffrey'nin gözlerini açıp onu arkadan görmesini ve butlarındaki sarkıklığa dikkat etmesini istemiyordu. Gerçi onu daha önce çıplak görmüştü, ama genel olarak daha hoşgörülü bir anda.

Ağzını çalkalayıp, incecik iki kare çikolata büyüklüğünde ve taş gibi katı kalıp sabunu kullanarak yıkandı. Bacak araları zorlanmış, şişmiş, kokuyordu. İşemek çaba gerektiriyordu ve üstüne bir de kabız olmuştu. Geçen gece hamburger yemeye dışarı çıktıklarında, yemek elinden gelmemişti. Herhalde bu şeyler yeniden öğrenilecek, hayatındaki o doğal önemlerini yeniden kazanacaklardı. Şu anda, sanki dikkatini bu şeylere veremiyordu Pauline.

Cüzdanında biraz para vardı. Dışarı çıkıp diş fırçası, deodoran, şampuan alması gerekiyordu. Ayrıca vajina jeli. Geçen gece ilk iki seferinde kondom kullanmış, ama üçüncü seferinde hiçbir şey kullanmamışlardı.

Saatini yanına almamıştı, Jeffrey de saat takmıyordu. Odada da yoktu tabii. Vaktin erken olduğunu düşündü, sıcağa rağmen, ışıktan erken olduğu anlaşılıyordu. Dükkânlar henüz açılmamış olmalıydılar, ama kahve alacak bir yer bulurdu herhalde.

Jeffrey diğer tarafa döndü. Onu bir anlığına uyandırmış olmalıydı Pauline.

Birlikte bir yatak odaları olacaktı. Bir mutfak, bir adres. O işe gidecekti. Pauline'se çamaşırhaneye. Belki o da çalışırdı. Bir şeyler satar, masa başında bekler, öğrencilere özel ders verirdi. Fransızca ve Latince biliyordu, Amerika'da, liselerde Fransızca ve Latince okutuyorlar mıydı acaba? Amerikan vatandaşı olmadan bir işe girebiliyor muydun? Jeffrey de değildi gerçi.

Anahtarı ona bırakıyor. Geri döndüğünde, onu uyandırmak zorunda kalacak. Ne kalem ne de kâğıt var not yazabileceği.

Henüz erken. Motel, kasabanın kuzey ucundaki otoyolun üzerinde, köprünün yanında. Henüz trafik yok. Herhangi bir tür araç köprüde belirene kadar –oysa onlar gece yatarken, trafik nedeniyle yatak düzenli olarak sallanıyordu– epey bir süre, ayaklarını sürüye sürüye kavak ağaçlarının altında yürüyor.

Şimdi bir şey geliyor. Bir kamyon. Ona doğru gelen yalnızca bir kamyon değil, aynı zamanda da kasvetli koca bir gerçek. Birdenbire ortaya çıkıp bir yere vardığı da söylenemez, uyandığından beri, hatta gece boyunca onu acımasızca dürtüp olduğu yerde beklemekte.

Caitlin ve Mara.

Dün gece telefonda, öyle düz, kontrollü ve neredey-

se münasip bir tonda konuştuktan sonra, –sanki ne karşı çıkıp ne de yalvarıp, şaşırmamış olmakla övünerek konuştuktan sonra– Brian bir anda çözüldü. Aşağılayarak, köpürerek, duyan olur mu diye umursamadan, "İyi güzel de," dedi, "küçükler ne olacak?"

Ahize Pauline'in ellerinde titremeye başladı.

"Çocuklar," dedi Brian, o aynı titrek ve kindar sesle. "Küçükler" kelimesini "çocuklar"la değiştirmek Pauline'in kafasına kütüğü indirmek gibiydi, ağır, resmî ve doğrucu bir tehdit.

"Çocuklar kalıyor," dedi Brian. "Pauline. Duydun mu beni?"

"Hayır," dedi Pauline. "Yani evet, duydum ama..."

"İyi öyleyse. Ne dediğimi duydun. Unutmazsın. Çocuklar kalıyor."

Brian'ın elinden gelen buydu. Ona ne yapmakta olduğunu, neye son verdiğini göstermek ve bunda devam ederse onu cezalandırmak için. Kimse suçlamayacaktı Brian'ı. Kurnazlıklar, pazarlıklar olabilirdi, tabii ki kendini aşağılayacaktı Pauline, ama gerçek oradaydı işte, boğazında kalmış yuvarlak, soğuk bir taş gibi, bir gülle gibiydi. Ve Pauline fikrinden tamamen vazgeçmediği müddetçe de öyle de duracaktı. Çocuklar kalıyor.

Arabaları –onun ve Brian'ın arabası– hâlâ motelin park yerindeydi. Brian bugün onu almak için, annesinden ya da babasından onu buraya getirmelerini isteyecekti. Anahtarlar Pauline'in cebindeydi. Yedek anahtarlar vardı ama, hiç kuşkusuz Brian yedek anahtarla gelecekti. Pauline kapının kilidini açtı, elindeki anahtarları koltuğa attı ve kapıyı içerden kilitleyip kapadı.

Bundan sonra, geri dönemezdi artık. Arabaya atlayıp geri dönerek, aklını kaçırdığını söyleyemezdi. Bunu yapmış olsaydı Brian onu affederdi, ama ne o ne de Pauline üstesinden gelebilirdi olanların. Buna rağmen, diğer

insanların yaptıkları gibi, devam ederlerdi.

Park yerinden çıkıp yaya kaldırımı boyunca kasabaya yürüdü Pauline.

Daha dün, bacaklarını beline doladığı Mara'nın ağırlığı. Caitlin'in zemindeki ayak izleri.

Pav. Pav.

Onlara geri dönmek için anahtarlara, arabaya ihtiyacı yoktu ki. Otoyola çıkıp otostop yapabilirdi. Pes etmek, pes etmek ve bir yolunu bulup onlara geri dönmek, nasıl olur da yapamazdı bunu?

Kafasına bir çuval geçirmek.

Akışkan bir seçim, fantezinin seçimi, zemine dökülüp ânında sertleşiyor; o inkâr edilemez şekli alıveriyor.

Bu, şiddetli ağrı. Kronikleşecek. Kronik demek kalıcı demek; kalıcı ama sürekli olmayabilir. Ayrıca, bundan ölmeyeceğin anlamına geliyor da olabilir. Ondan kurtulamayacaksın, ama ölmeyeceksin de. Belki her an hissetmeyeceksin, ama günler boyunca hissetmediğin de olmayacak. Ve o ağrıya yol açan nedeni yok etmeden onu köreltmenin veya aklından uzaklaştırmanın yollarını bulacaksın. Çünkü onun suçu yok. Safın teki o ya da dünyada bu kadar kalıcı acılar var mı yok mu bilmeyen bir vahşi. Kendini kandır bakalım, çocukları nasıl olsa kaybedecektim de. Ne de olsa büyüyecekler. Bir anne için bu kişisel, bu hafif gülünç perişanlık her zaman ufuktadır. Bu kez unutacaklar, bir şekilde yolunu bulup seni inkâr edecekler. Ya da Brian gibi, sen onlarla ne yapacağını bilemez hale gelene kadar başıboş dolanacaklar.

Bunlara rağmen, nasıl bir acıdır bu. Yasını tuttuğun, olası şimdiki zamanlarda değil de, geçmişte kalmış bir şey olana kadar onu yanında taşıyıp ona alışmak nasıl bir şeydir.

Çocukları büyüdü. Ondan nefret etmiyorlar. Gittiği için ya da onlardan uzak kaldığı için. Ancak onu affettikleri de söylenemez. Belki her durumda onu affetmezlerdi, ancak bunun nedeni daha farklı bir şey olurdu.

Caitlin, kulübede geçirdikleri o yaz günlerini azıcık hatırlıyor. Mara hiçbir şey hatırlamıyor. Günün birinde, Caitlin Pauline'e o günlerden bahsederken, "Büyükanneyle büyükbabanın kaldıkları o yer," diyor.

"Hani sen bizi terk ettiğin zaman kaldığımız o yer," diyor. "Senin Orphée'yle kaçtığını ancak epey sonra öğrenmiştik."

Pauline diyor ki: "Orphée değildi o."

"Değil miydi? Babam o olduğunu söylerdi. Şöyle derdi: 'Ve işte sonra, annen de Orphée'yle kaçtı.'"

"Şaka yapıyormuş," diyor Pauline.

"O kişinin hep Orphée olduğunu sanmıştım. Demek başka biriydi."

"Oyunla bağlantısı olan başka biri. Sonrasında bir süre birlikte yaşadığım biri."

"Orphée değil yani."

"Hayır. Hiçbir surette değil."

BOK GİBİ PARASI VAR

1974 yılının bir yaz akşamı, uçak çıkış kapısına yanaşırken Karin aşağıya uzandı ve sırt çantasından bir şeyler çıkardı. Bir gözünün üstüne düşürerek giydiği siyah bereyi, uçak camını ayna niyetine kullanarak –zira Toronto'da hava kararmıştı– dudaklarına sürdüğü kırmızı ruju ve bir de, birazdan dişlerinin arasında kıskaç gibi tutacağı siyah, uzun sigara ağızlığını. Bere ve sigara, üvey annesinin kıyafet balosu için giydiği *Sokak Kızı Irma* kıyafetlerinin arasından yürütülmüştü, rujsa Karin'in kendi satın aldığı bir şeydi.

Yetişkin bir fahişe gibi görünmeyi pek beceremediğini biliyordu. Ama geçen yaz sonunda uçağa binen o on yaşındaki kızla da pek alakası yoktu doğrusu.

Sigara ağızlığını ağzına alıp aksi bir ifade takındığı halde, kalabalıktan hiç kimse dönüp ona ikinci bir kez bakmadı. Herkes fazlasıyla kaygılı, sinirli, keyifli ya da şaşkındı. Çoğu onun gibi kostümler içindeydi sanki. Siyah adamlar parlak cüppeleri ve başlarındaki süslemeli küçük şapkalarıyla fışır fışır dolanıyordu, yaşlı kadınlarsa başörtüsü bağlamış, kamburlarını çıkararak bavulların üstüne oturmuşlardı. Hippiler baştan aşağı boncuklar ve paçavralar içindeydi ve Karin, birkaç dakika için siyah şapkalar takmış ve yanaklarından aşağı siyah lüleler sar-

kan bir grup karamsar görünüşlü adam tarafından çevresinin sarıldığını fark etti.

Yolcuları karşılamak için gelenlerin buraya girmemesi gerekiyordu, ama yine de sürme kapıların arasından sıvışıyorlardı. Karin, bagaj bandının diğer tarafındaki kalabalığın arasından, onu fark etmemiş olan Rosemary'yi, annesini seçti. Rosemary, üstüne kavuniçi ve altın renginde ay desenleri olan koyu mavi bir elbise giymiş ve simsiyah yeni boyattığı saçlarını kafasının tepesinde toplayıp kuş yuvası şeklinde, düştü düşecek bir taç yapmıştı. Karin'in hatırladığından yaşlı görünüyordu, bir parça da sahipsiz bir hali vardı. Karin'in bakışları onu geride bıraktı, Derek'i arıyordu. Uzun boyundan, parlak alnından ve omuzlarına kadar inen solgun ve dalgalı saçından dolayı Derek'i kalabalık içinde bulmak kolaydı. Ayrıca sabit bakan parlak gözlerinden ve alaycı ağzından, kıpırdamadan durabilme kabiliyetinden dolayı. Kıpırdanıp gerinen ve şu anda şaşkın ve ümitsiz bir şekilde bakınmakta olan Rosemary gibi değildi o.

Derek, Rosemary'nin arkasında dikilmemişti, yakınlarda bir yerde de değildi. Şayet erkekler tuvaletine gitmemişse, orada değildi.

Karin sigara ağızlığını çıkarıp beresini geriye itti. Eğer Derek orada değilse, bu şakanın bir anlamı kalmıyordu. Rosemary'ye karşı bir oyun oynamak karışıklık yaratırdı, hele Rosemary'nin hali yeterince kafası karışmış, yeterince matemliyken.

"*RUJ* sürmüşsün sen," dedi Rosemary, sulu ve parlak gözlerle. Elbisesinin kanat gibi kollarıyla ve sürüdüğü kakao yağı kokusuyla sardı Karin'i. "Babanın ruj sürmene izin verdiğini söyleme bana."

"Sizinle dalga geçecektim," dedi Karin. "Derek nerede?"

"Burada değil," dedi Rosemary.

Karin bantta bavulunu gördü; kalabalığa dalıp insanların arasından sürüye sürüye açığa çekti. Rosemary taşımaya yardım etmek istedi, ama Karin, "Tamam tamam," diyerek ona engel oldu. Kalabalığı yararak çıkış kapısına ilerlediler ve içeri koşturacak cesareti kendilerinde bulamadıklarından durmuş bekleyen tüm o insanları arkalarında bıraktılar. Gecenin sıcak havasına çıkıp park yerine doğru ilerleyene kadar ikisi de tek kelime etmedi. Sonra Karin dedi ki: "Hayrola? Aranızda yine o kasırgalardan biri mi koptu yoksa?"

"Kasırga" Rosemary ve Derek'in kavgalarını tasvir etmek için kullandıkları bir kelimeydi, ki Derek'in kitabı üstünde birlikte çalışmanın zorlukları sorumlu tutuluyordu bundan.

Rosemary aşırı abartılı bir dinginlikle, "Artık görüşmüyoruz," dedi. "Birlikte de çalışmıyoruz."

"Sahi mi?" dedi Karin. "Yani ayrıldınız demek istiyorsun?"

"Bizim gibileri ayrılabilirlerse tabii," dedi Rosemary.

Arabaların farları her yoldan şehrin içine ve aynı şekilde, kavisli büyük üstgeçitlerle onların altındaki akıntılar yoluyla dışına akıyordu. Rosemary'nin arabasında klima yoktu, bütçesini aştığı için değil, işe yaradığına inanmadığı için; bu nedenle camlar trafik sıkışıklığının gürültüsü egzoz dumanlı havada bir nehir gibi içeri dolacak şekilde açık olmak zorundaydı. Rosemary Toronto civarında araba kullanmaktan nefret ederdi. Yanında çalıştığı yayıncıyı görmek için haftada bir şehre geldiği günlerde otobüse biniyor, diğer zamanlarda da Derek onu arabasıyla getiriyordu. Havaalanı yolundan çıkarak Batı 401 Yolu'na sapıp Rosemary'nin sinirli konsantras-

yonuyla aşağı yukarı seksen mil gittikten sonra onları yaşadığı evin kapısına götürecek tali yola çıkıncaya kadar Karin ağzını açmadı.

"Derek gitti mi yani?" dedi Karin. "Seyahate falan mı çıktı?"

"Bildiğim kadarıyla hayır," dedi Rosemary. "Ama yine de bilemem."

"Peki ya Ann? Hâlâ orada mı?"

"Büyük bir ihtimalle," dedi Rosemary. "O yerinden kıpırdamaz ki."

"Derek eşyasını da aldı mı peki?"

Derek Rosemary'nin römork karavanına gelirken, müsvedde tomarları üzerinde yaptığı çalışmaların gerektirdiğinden daha fazla şey getirmişti yanında. Tabii ki kitaplar, ama sadece başvuru kitapları değil, çalışmaya ara verildiğinde, Rosemary'nin yatağına uzandığında okuyabileceği kitap ve dergiler. Dinlemek için plaklar. Otostop yaparak köye dönmeye karar verirse giyeceği giysiler ve çizmeler, mide sorunları ve baş ağrıları için haplar, hatta çardak inşaatında kullandığı kereste ve aletler. Tıraş malzemeleri banyodaydı, diş fırçası ve hassas dişetleri için kullanılan diş macunu da. Kahve öğütücüsü mutfak tezgâhının üzerindeydi. (Ann'in satın aldığı daha yeni, daha şık olanı, hâlâ kendisinin olan evin mutfak tezgâhında duruyordu.)

"Ne varsa toparlanıp gitti," dedi Rosemary. Otoyolun üzerindeki ilk kasabanın çıkışında, hâlâ açık olan bir *donut* dükkânının park yerine sürdü arabasını.

"Canlanmak için kahve içmem gerek," dedi.

Genelde burada durduklarında Karin, Derek'le birlikte arabada kalırdı. Derek o kahvelerden içmezdi. "Annen korkunç geçmişi yüzünden bu tip yerlere bağımlı," demişti ona. Rosemary'nin bu tip yerlere götürüldüğünü değil, gitmesinin yasaklanmış olmasını kastediyordu, tıp-

kı kızartmaların ve şekerli yiyeceklerin de ona yasak olması ve sebzeyle çamur kıvamında yulaf ezmesi diyetine maruz kalmış olması gibi. Anne babası fakir olduğundan değil, aksine, zengindiler, ama vaktinden önce yemek fanatikleri olduklarından. Derek, Rosemary'yi kısa süre önce tanımıştı, Karin'in babası Ted'in Rosemary'yi tanıdığı yıllarla karşılaştırıldığında Derek'in onu tanıma süresi çok daha yeniydi, ama Rosemary'nin çocukluğu hakkında Ted'e kıyasla çok daha rahat konuşup haftalık lavman ritüeli gibi, Rosemary'nin kendi ağzından anlattığı hikâyelerin dışarıda bıraktığı ayrıntılara dalabiliyordu.

Karin okul yıllarında ya da Ted ve Grace'le yaşadığı hayatta, leş gibi kavrulmuş şeker, yağ, sigara dumanı ve kötü kahve kokan şunun gibi bir yere asla adımını atmazdı. Gelgelelim Rosemary'nin gözleri, içi krema (*crème* diye yazılmıştı) ve marmelat dolgulu, üzeri çikolata granülü kaplı *donut* yığınının, *cruller*'ın[1], eklerin, *Dutchie*'nin,[2] dolgulu kruvasanların ve dev kurabiyelerin üzerinde hazla gezindi. En fazla şişmanlamak korkusu dışında, bunların herhangi birinden feragat etmesini gerektiren bir neden göremiyor, ayrıca insanların bu yiyecekleri ağzının suyu akarak istememesini bir türlü anlayamıyordu.

Tezgâhta –tabelada yazılana göre yirmi dakikanın üzerinde oturmaman gerekiyordu– koca koca kıvrımlı saç tuvaletleriyle iki şişko kadın ve onların arasında da, hızlı konuşan ve görünüşe bakılırsa kadınlarla şakalaşan yeniyetme görünümlü ama kırış kırış, ince bir adam vardı. Kadınlar kafalarını sallayıp gülerken ve Rosemary bademli kruvasanını alırken, adam yılışık ve işbirlikçi bir

1. (İng.) *Donut* hamurundan burularak yapılan geleneksel tatlı. (Y.N.)

2. (İng.) Kanadalı Tim Horton firması tarafından meşhur edilen üzümlü mayalı *donut* hamurundan tatlı. (Y.N.)

edayla göz kırptı Karin'e. Karin'in dudaklarının hâlâ rujlu olduğunu fark etmesine neden oldu bu. "Dayanamadın ha?" dedi adam sonra, Rosemary'ye bakarak ve o da, bunu taşranın dost canlılığına yorup gülerek karşılık verdi.

"Asla dayanamam," dedi. "Sen emin misin?" diye sordu sonra, Karin'e dönerek. "Hiçbir şey yemeyecek misin?"

"Küçükhanım fiziğine dikkat mi ediyor yoksa?" dedi, kırış kırış adam.

Bu kasabanın kuzeyinde trafik yok denecek kadar azdı. Hava serinlemişti ve bataklık gibi kokuyordu. Kurbağalar bazı yerlerde öyle gürültülüydüler ki, arabaların seslerini bile bastırıyorlardı. Bu iki şeritli otoyol bir dizi siyah çamın ve içlerinde benek benek ardıçlarıyla daha yumuşak bir koyuluğu olan bahçelerin, kırlara uzanan çiftliklerin yanından geçiyordu. Sonra bir dönemeçte, bazıları pembe ve gri renkleriyle ışıl ışıl, bazıları da kurumuş kan rengi ilk kayalıklar üzerlerine vuran projektörlerle aydınlatılıyordu. Bir süre sonra, kısa aralıklarla bu görünüm tekrarlanıyordu ve bazı yerlerde kayalar, rastgele ve tıkış tıkış bir araya getirilmek yerine, sanki insan eliyle ince ve kalın tabakalar halinde serilmişti, bunların rengi gri ve yeşil-beyazdı. Karin bunların kireçtaşı olduğunu anımsadı. Burada kireçtaşı dip kayası, yer yer Prekambriyen Kalkanı kayalarıyla karışmıştı. Bunu ona Derek öğretmişti. Keşke jeolog olsaydım, demişti Derek, çünkü kayaları seviyordu. Gelgelelim taşocağı şirketlerine para kazandırmaktan hoşlanmazdı. Ayrıca tarihe de ilgi duyuyordu, tuhaf bir karışımdı bu. Tarih söz konusu olduğunda iç mekân insanı, jeoloji söz konusu olduğunda da arazi adamı, demişti, kendisiyle dalga geçtiğini ifade eden bir vakarla.

Karin'in bir an önce kurtulmak istediği his –araba-

nın camlarından dışarı uçarak gece yarısı havasında kaybolmasını diliyordu– zor beğenir ve üstün olduğu duygusuydu. Bademli kruvasan, Rosemary'nin hani neredeyse sinsi sinsi yudumladığı kötü kahve, tezgâhtaki adam, Rosemary'nin hippi tarzı elbisesi ve kafasındaki o pasaklı saç öbeğiyle ilgiliydi bu duygu. Ayrıca Derek'i özlemesinden, bir yerde dolması gereken bir boşluk olması ve olasılıkların giderek inceldiği hissinden de kurtulmak isterdi. Yüksek sesle, "Sevindim," dedi. "Gittiğine sevindim."

Rosemary, "Gerçekten sevindin mi?" dedi.

"Daha mutlu olacaksın," dedi Karin.

"Evet," dedi Rosemary. "Kendime olan saygımı geri kazanıyorum. Biliyor musun, kendine olan saygını geri kazanmaya başlayana kadar onu nasıl da kaybettiğinin ve nasıl özlediğinin farkına varmıyorsun. Sen ve ben, birlikte güzel bir yaz geçirelim istiyorum. Hatta bakarsın küçük küçük seyahatler yaparız. Riskli olmadığı müddetçe araba kullanmak benim için sorun değil. Derek'in seni götürdüğü o ormanlık alanda yine yürüyüş yapabiliriz. Ben isterim doğrusu."

Karin, "Tabii," dedi, ama Derek'siz kaybolmayacaklarından pek de emin değildi. Yürüyüş değil de, geçen yaza ait birtakım manzaralar geliyordu aklına. Rosemary yatakta, yorgana sarınmış, ağlıyor ve ağzına yorganla yastığı tıkıştırıp keder dolu bir öfkeyle ısırıyor, Derek'se birlikte çalıştıkları masanın başına oturmuş, müsveddelerinden bir sayfa okuyordu. "Anneni susturman mümkün mü?" diye sordu.

Karin, "Seni istiyor," dedi.

"O bu haldeyken onunla baş edemem," dedi Derek. Üzerinde çalıştığı sayfayı bitirip masaya yerleştirdi ve yeni bir sayfa aldı. Sayfaların arasında Karin'e baktı, yüzünü çilekeşler gibi ekşiterek. Bitkin, yaşlı ve bezgin gö-

rünüyordu. "Buna dayanamıyorum," dedi sonunda. "Özür dilerim." Bunun üzerine Karin yatak odasına gidip Rosemary'nin sırtını okşadı ve karşılık olarak Rosemary de özür diledi.

"Derek ne yapıyor şimdi?" diye sordu.

"Mutfakta oturuyor," dedi Karin. "Okuyor," demek istemedi.

"Ne dedi peki?"

"Yanına gelip seninle konuşmam gerektiğini söyledi."

"Ah Karin, nasıl da utanıyorum bir bilsen."

Peki, ne olmuştu da bu atışma başlamıştı? Rosemary sakinlemiş ve yüzünü gözünü silmiş olarak, her zaman çalışmayı, çalışma konusundaki anlaşmazlıkları işaret ederdi. "O zaman neden onun kitabı için çalışmayı bırakmıyorsun?" diye sordu Karin. "Yapacak bir dolu işin var senin." Rosemary, müsveddeleri yayına hazırlıyordu, Derek'le bu yolla tanışmışlardı. Derek'in müsveddelerini onun çalıştığı yayınevine teslim etmesiyle değil –henüz etmemişti zaten– Rosemary'nin onun bir arkadaşını tanıması ve o arkadaşın Derek'e, "Sana yardımcı olabilecek birini biliyorum," demesiyle. Böylece kısa süre içinde Rosemary şehir dışına taşınıp Derek'in evinin yakınlarındaki römork karavana yerleşti, bu yolla birlikte çalışmak için ona daha yakın olabilirdi. Başta Toronto'daki dairesini tuttu, ama sonra elden çıkarmaya karar verdi, çünkü her geçen gün karavanda daha fazla vakit geçiriyordu. Hâlâ başka işler alıyor, ama fazla yüklenmiyordu ve Toronto'daki işlerini sabah altıda çıkıp akşam on birde dönecek şekilde, haftada bir güne sığdırmanın bir yolunu bulmuştu.

"Ne hakkındaymış bu kitap?" diye sormuştu Ted, Karin'e.

"Kâşif La Salle ve Kızılderililer üzerine bir tür inceleme," dedi Karin.

"Bu adam tarihçi mi? Üniversitede ders veriyor mu?"

Karin bilmiyordu. Derek bir sürü işte çalışmıştı, fotoğrafçılık yapmış, taşocaklarında çalışmış, arazi araştırmacılığı yapmıştı; ancak öğretmenlik yaptıysa bile, Karin'in bildiği kadarıyla bu en fazla lise için geçerliydi. O işin, "sistemin dışında" olduğunu söylerdi Ann.

Ted'se üniversitede ders vermekteydi. Ekonomistti kendisi.

Karin, sözde kitap hakkındaki anlaşmazlıkların getirdiği üzüntülerden Ted'e de, Grace'e de bahsetmedi tabii. Rosemary kendini suçladı. Gerginlikten dedi. Bazen menopozdan kaynaklandığını söylüyordu. Onun Derek'e, "Affet beni," dediğini, Derek'in de sakin bir memnuniyetle, "Affedilecek bir şey yok," diye karşılık verdiğini duymuştu Karin.

Bunun üzerine Rosemary odayı terk etmişti. Tekrar ağlamaya başladığını duymadılar, ama bunu beklediler. Derek gözlerini Karin'inkilere dikti, sıkıntı ve şaşkınlık ifade ederek, yüzüne komik şekiller verdi.

Bu kez ne yaptım acaba?

"Aşırı hassas," dedi Karin. Sesi utançla yüklüydü. Bunun nedeni Rosemary'nin davranışı mıydı? Yoksa Derek, bu ânın çok ötelerine uzanan bir tatminle, bir küçümsemeyle, onu, yani Karin'i de meseleye dahil ettiği için mi? Ve bu yolla, Karin onurlanmaktan başka bir şey hissedemeyeceği için.

Bazen alıp başını gidiyordu Karin. Ann'i görmeye yola çıkıyordu ve Ann, onun gelmesine her zaman mutlu oluyordu. Karin ona, "İkisi aptalca bir kavgaya tutuştular," ya da –daha sonraları, aralarında o özel kelimeyi, "kasırga"yı bulduktan sonra– "Aralarında yine kasırga koptu," dediğinde, asla şaşırıp tasalanmadı. "Derek aşırı titizdir," derdi en fazla ya da, "Eminim, üstesinden gelirler." Ancak Karin bir adım daha atıp, "Rosemary ağlıyor,"

dediğinde, "Bana kalırsa bazı şeyleri konuşmamak daha iyi, ha? Ne dersin?" diye yanıt verirdi Ann.

Ama bazı şeyleri dinlerdi, bazen yüzüne yayılan şüpheci bir ifadeyle. Ann perçemli kesilmiş, omuzlarına inen açık gri saçlarıyla yuvarlak hatlı, tatlı bir kadındı. Konuşurken sık sık göz kırpar ve pek göz göze gelemezdi (Rosemary'ye göre nedeni sinirseldi). Dudaklarına – Ann'in dudaklarına– gelince, o kadar inceydiler ki, gülümsediğinde adeta kaybolurlardı; sanki içeride bir şey tutuyormuş gibi hep kapalıydı ağzı.

"Rosemary ile Ted nasıl tanışmışlar biliyor musun?" diye sordu Karin. "Yağmurda otobüs durağında; Rosemary rujunu sürüyormuş." Sonra geri sarıp Rosemary'nin rujunu ancak otobüs durağında sürebildiğini, çünkü ailesinin bundan haberi olmadığını açıkladı, ruj sürmek onların dinlerinde yasaktı; tabii sinemalar, yüksek topuklar, şeker, kahve, alkol ve sigara da. Rosemary üniversitenin birinci sınıfındaydı ve o dindar moronlar gibi görünmek istemiyordu. Ted'se öğretim görevlisiydi.

"Ama ikisi de diğerinin kim olduğunu çoktan biliyordu," dedi Karin, aynı caddede oturduklarını anlatarak. Babası şoför ve bahçıvan, annesi temizlikçi olan Ted, en büyük zengin evlerinden birinin kapıcı kulübesinde, Rosemary ise caddenin karşı tarafındaki daha sıradan zengin evlerinden birinde oturuyordu (gerçi oyun oynamadıkları, asla partiye gitmedikleri, seyahate çıkmadıkları ve nedendir bilinmez, buz fabrikası iflas bayrağını çekene kadar buzdolabı yerine buz kalıpları kullandıkları için ailecek sıradan bir zengin hayatı sürdükleri söylenemezdi).

Ted'in yüz dolar saydığı bir arabası vardı ve Rosemary'nin haline dayanamayıp onu arabasına aldı.

Karin bu hikâyeyi anlatırken, annesiyle babasının alışkın oldukları şekilde, gülerek ve birbirlerinin sözünü keserek anlatışını hatırladı. Ted her zaman, arabanın fi-

yatından, yapımından ve üretim yılından bahsederdi (Studebaker, 1947), Rosemary ise, yolcu kapısının açılmadığını ve onun sürücü koltuğundan atlaması için Ted'in arabadan çıkması gerektiğini. Sonra Ted, vakit kaybetmeden onu nasıl hayatında ilk defa gittiği sinemaya götürdüğünü –o günün ikindi vakti– filmin *Bazıları Sıcak Sever* olduğunu ve kendisinin gün ışığına tüm yüzü ruja bulanmış olarak çıktığını anlatırdı, çünkü diğer kızlar pudrayla kurutmak ya da başka bir şey, rujla her ne yapıyorlarsa işte, Rosemary'nin doğal olarak bundan haberi yoktu. "Aman ne hevesliydi," derdi her zaman.

Sonra evlendiler. Papazın evine gittiler; papazın oğlu Ted'in arkadaşıydı. İkisinin de ebeveyni ne yapacağını bilmiyordu. Törenin hemen sonrasında Rosemary'nin âdeti başladı ve böylece, Ted'in evli bir adam olarak yapması gereken ilk şey, dışarı çıkıp bir kutu Kotex almak oldu.

"Bana bunları anlattığını annen biliyor mu, Karin?"

"Aldırmaz *ki*. Ve sonra annesi işin aslını öğrendiğinde hastalanıp yatağa düşmüş, evlendikleri için o kadar berbat hissediyormuş yani. Eğer ailesi, onun bir dinsizle evleneceğini bilseymiş onu Toronto'daki bir kilise okuluna kapatırmış."

"Dinsiz ha?" dedi Ann. "Sahi mi? Vah, vah!.."

Bunca uğraştan sonra evliliğin sona ermiş olmasını kastediyordu belki de.

Karin araba koltuğuna yayıldı. Başı Rosemary'nin omzuna çarptı.

"Rahatsız ediyor mu?" diye sordu.

"Hayır," dedi Rosemary.

Karin, "Uyuyacağım yok," dedi. "Vadiye saptığımızda uyanık olmak istiyorum."

Rosemary, şarkı söylemeye başladı.

"Uyan, Sevgili Cory, uyan..."

Plaktaki Pete Seeger'ı taklit ederek yavaş, derin bir sesle söylüyordu ki, Karin az sonra arabanın durmuş olduğunu fark etti; karavana giden, belli belirsiz tekerlek izleriyle dolu olan kısa yolu tırmanıp dışarıdaki ağaçların altına park etmiş, şimdi öylece oturuyorlardı. Gelgelelim Derek içeride değildi. Eşyası da yoktu. Karin hareket etmek istemedi. Yanında Rosemary'den başka biri olsa asla yapmayacağı şekilde, huysuzluğun keyfini çıkara çıkara kıvranıp protesto etti.

"Çık bakalım, çık," dedi Rosemary. "Hemen yatağa, hadi," dedi onu çekiştirip gülerek. "Ne yani, seni taşıyacağımı mı sandın?" Karin'i dışarı çekip kapıya doğru yolladığında, "Yıldızlara bak, yıldızlara bak," dedi. "Muhteşemler." Karin başı eğik bir halde, homurdanıyordu.

"Yatağa, yatağa," dedi Rosemary. İçeri girmişlerdi. Belli belirsiz Derek'in kokusu vardı, marihuana, kahve çekirdeği ve kereste kokusu. Ve de kapalı kalmış karavanın halılarının ve mutfağının kokusu. Karin üstündekileri çıkarmadan dar yatağına atladı, Rosemary de geçen seneden kalma pijamalarını fırlattı ona. "Giy şunları yoksa sabah kalktığında berbat hissedersin," dedi. "Bavulunu yarın sabah alırız."

Karin hayatında böyle güç sarf etmemiş gibi, gövdesini kaldırıp oturdu ve giysilerini çıkarıp pijamasını giydi. Rosemary etrafta dolanıp pencereleri açıyordu. Karin'in ondan duyduğu son sözler, "O ruj, nereden aklına geldi o ruju sürmek," sözleri, hissettiği son şeylerse bir el havlusunun yüzüne anaç ve sert bir şekilde bastırılmasıydı. Bu çocuksuluk içinde, altındaki yatağın serin bahçesi ve uyuma isteğiyle keyiflenerek havlunun ağzında bıraktığı tadı dışarı tükürdü.

Bunlar cumartesi gecesi olmuştu. Cumartesi gecesi ve pazar sabahının ilk saatleri. Pazartesi sabahı Karin, "Yola çıkıp Ann'i ziyaret etmemin bir sakıncası var mı?" diye sordu. "Yok tabii, keyfine bak," dedi Rosemary.

Pazar günü geç yatmış ve bütün gün karavandan çıkmamışlardı. Yağmur, Rosemary'ye sıkıntı vermişti. "Geçen gece yıldızlar vardı, eve vardığımızda gökyüzü yıldızlarla doluydu," dedi. "Senin yaz tatilinin ilk günü yağmurlu oldu şimdi." Karin ona sorun olmadığını, dışarı çıkmak istemeyecek kadar tembel hissettiğini söylemek zorunda kaldı. Rosemary ona *cafe latte* yapıp, tam olgunlaşmamış bir kavun kesti (Ann fark ederdi bunu, ama Rosemary fark etmemişti). Sonra, öğleden sonra saat dörtte domuz pastırması, *waffle*'lar, çilekler ve hazır kremadan oluşan zengin bir sofra hazırladılar. Güneş saat altı sıralarında yüzünü gösterdi, ama onlar hâlâ pijamalarıyla oturuyorlardı; günleri berbat olmuştu. "En azından televizyon seyretmedik," dedi Rosemary. "Bunun için birbirimizi tebrik etmeliyiz."

"Bu âna kadar," dedi Karin ve düğmesine bastı.

Rosemary'nin mutfak dolaplarından çıkarmış olduğu eski dergi yığınları arasında oturuyorlardı. Karavana taşındığında orada duruyordu bunlar ve saklamaya değecek bir şeyler var mı diye karıştırdıktan sonra onları atma vakti gelmişti nihayet. Tasnifleme işlemi pek yapılamadı, çünkü her seferinde bir şeyler bulup yüksek sesle okuyordu. Karin başta sıkıldı ama sonra, antika reklamlar ve çirkin saç modelleri sayesinde, eski zamanlara çekilmesine izin verdi.

Telefonun üstündeki katlanmış pikeyi fark etti. "Telefon hattı nasıl kesilir, bilmiyor musun?" diye sordu, bunun üzerine.

Rosemary, "Hattı kesmek istemiyorum," dedi. "Çaldığını duymak, ama cevap vermemek istiyorum. Kulak

asmamayı becermek istiyorum. Fazla yüksek sesli olmasın yeter."

Gelgelelim gün boyunca telefon hiç çalmadı.

Pazartesi sabahı pike hâlâ telefonun üstünde, dergilerse dolaba geri kaldırılmıştı, çünkü Rosemary'nin onları atmaya gönlü elvermemişti bir türlü. Hava bulutluydu, ama yağmur yağmıyordu. Yine çok geç kalktılar, çünkü gece yarısı ikiye kadar film seyretmişlerdi.

Rosemary mutfak masasına daktiloyla yazılmış birtakım kâğıtlar yaydı. Derek'in müsveddeleri değildi, o koca paket çoktan gitmişti. "Derek'in kitabı gerçekten ilginç miydi?" diye sordu Karin.

Rosemary'yle bu konunda konuşmayı daha önce hiç düşünememişti. Müsveddeler her zaman masanın üstünde duran, Derek'le Rosemary'nin çözüp açmaya çalıştığı karman çorman koca bir dikenli tel yumağı olmuştu adeta.

"İşin aslı, değiştirip duruyor," dedi Rosemary. "İlginç, ama biraz kafa karıştırıcıydı. Başta tüm ilgisi La Salle'dı, sonra Pontiac'a daldı, sonra çok fazla şeyi kapsamak istedi ve bir türlü tatmin olamadı."

"Yani, kurtulduğun için mutlusun," dedi Karin.

"Aşırı mutlu. Sonu gelmez bir karmaşaydı."

"Derek'i özlemiyor musun, peki?"

"Arkadaşlık tükenmişti," dedi Rosemary, kafası meşgulmüş gibi elindeki formaya eğilip kalemle işaretleyerek.

"Peki ya Ann?"

"Sanırım o arkadaşlık da tükendi. Aslına bakarsan bir süredir düşünüyorum." Kalemini bıraktı. "Bir süredir buradan gitmeyi düşünüyorum. Ama seni beklemeye karar verdim. Sen geri döndüğünde, her şeyin yerinden çıkıp ortaya serildiğini gör istemedim. Gelgelelim Derek'in kitabı için buradaydım. Pekâlâ, Derek için. Biliyorsun işte."

Karin, "Derek ve Ann," dedi.

"Derek ve Ann. Evet. Ama o neden artık geçerli değil."

Karin bunun üzerine, "Yola çıkıp Ann'i ziyaret etmemin bir sakıncası var mı?" diye sormuş ve Rosemary de, "Yok tabii, keyfine bak," demişti. "Ne de olsa pat diye karar vermemize gerek yok. Sadece düşünüyorum."

Karin çakıl yolda yürürken bir şeylerin farklı olduğunu düşündü. Vadiye dair anılarında asla yer etmemiş olan bulutlardan başka. Sonra nedenini anladı. Arazide koyunlar otlamıyordu artık ve bu nedenle otlar büyümüş, ardıç fidanları fışkırmış olduğu için, artık dereyi göremiyordun.

Uzun ince bir vadiydi bu, en uzağında Ann ve Derek'in beyaz evleri vardı. Vadinin zemini düz ve muntazamdı geçen sene; dere dolanarak gidiyordu. (Araziyi Kara Angus sığırları olan bir adama kiralamıştı Ann.) Ağaçlıklı bayırlar, iki taraftan diklemesine yükseliyor ve öte ucunda, evlerin arkasında birleşerek kapanıyordu. Rosemary'nin kiraladığı karavan, kışın vadi karla kaplandığında oraya taşınan Ann'in anne babası tarafından yerleştirilmişti aslında. İlçe yolunun köşesindeki dükkâna yakın olmak istemişlerdi. Şimdi burada, bir zamanlar benzin tanklarının durduğu iki çukur ve camlarından yükselen bayraklarıyla hippilerin yaşadığı eski bir otobüs dışında, yalnızca betondan bir platform vardı artık. O hippiler bazen platforma oturup arabasıyla önlerinden geçen Rosemary'ye ciddi bir tavırla, özenle el sallarlardı.

Derek onların çalılıkta ot yetiştirdiklerini söyledi. Ama onlardan satın almazdı, güvenli olduklarına inanmıyordu.

Rosemary, Derek'le ot içmeyi reddetti.

"Sen civarda olduğunda fazla kavgacı oluyorum," dedi. "İyi geleceğini sanmıyorum."

"Sen bilirsin," dedi Derek. "İyi de gelebilir."

Ann de içmedi. Aptal gibi hissedeceğini söyledi. Zaten bugüne kadar hiçbir şey içmemişti; nasıl içine çekileceğini bile bilmiyordu.

Derek'in bir keresinde Karin'e içirdiğini ikisi de bilmiyordu. Karin de nasıl içine çekileceğini bilmiyordu, bu nedenle Derek ona öğretmek zorunda kaldı. Karin fazla çaba harcamıştı; içine fazla çekip sonra kusmamak için mücadele etmesi gerekmişti. Dışarıda, Derek'in bayırlardan topladığı kaya örneklerini istiflediği samanlıktaydılar. Derek ona kayalara bakmasını söyleyerek bulantısını dindirmeye çalıştı.

"Yalnızca şunlara bak," dedi. "İçlerine bak. Renklerini gör. Fazla çaba harcama. Yalnızca bak ve öylece dur."

Ancak en sonunda onu sakinleştiren, karton kutunun üzerindeki harfler olmuştu. Ann'in bir-iki yıl önce, Derek'le birlikte Toronto'dan buraya geri döndüklerinde birtakım şeyleri içlerine koyduğu karton kutular vardı. Bir tanesinin yan yüzeyinde oyuncak bir savaş gemisi silueti ve DREADNOUGHT[1] yazısı vardı. Birinci sözcük –yani DREAD– kırmızıyla yazılmıştı. Harfler sanki neon ışıklarıyla yazılmış gibi titreşiyor ve Karin'e, kelimenin anlamını aşan bir emir gönderiyordu. Karin bu kelimeyi parçalara ayırıp içindeki kelimeleri bulmalıydı.

Derek, "Neye gülüyorsun?" diye sordu ve Karin de ona, yapmakta olduğu şeyi anlattı. Kelimeler mucizevi bir şekilde fırlayıp duruyorlardı.

1. İngilizcede, *dread* korku, *nought* hiç, sıfır anlamına gelir. (Ç.N.)

Read. Red. Dead. Dare. Era. Ear. Are. Add. Adder.[1] En iyisi *Adder*'dı. Harflerin tümünü içeriyordu çünkü.

"Olağanüstü," dedi Derek. "Karin, bu olağanüstü. Kırmızı engerek dedikleri dehşet."

Derek'in ona, bunları ne annesine ne de Ann'e anlatmamasını tembihlemesine asla gerek yoktu. O gece Rosemary onu öptüğünde, saçlarını koklayıp güldü ve, "Tanrım, kokusu her yerde, Derek ne sebatkâr bir esrarkeş ama," dedi.

Rosemary'nin mutlu olduğu zamanlardan biriydi bu. Derek ile Ann'in evinde, kapalı limonlukta akşam yemeği yemeğe gitmişlerdi.

Ann, "Hadi Karin, gel benimle," demişti, "bak bakalım kaymaklı dondurmayı kalıbından çıkarmama yardım edebilecek misin?" Karin onun peşinde gitmiş, ama hemen sonra geri dönmüştü, nane sosunu almak için gelmiş gibi yaparak.

Rosemary ve Derek masaya yayılmış birbirlerine muziplik yapıp öpücük yolluyorlardı. Onu hiçbir şekilde fark etmediler.

Belki yine o geceydi; eve dönerlerken Rosemary arka kapının dışında konmuş iki sandalyeyi işaret ederek gülmüştü. Üstünde yastıklarıyla, koyu kırmızı metal borudan iki eski sandalye. Batıya, günbatımının son kalıntılarına bakıyorlardı.

"O eski sandalyeler," dedi Ann. "Acayipler değil mi? Annemle babamdan kalmalar."

"Rahat oldukları söylenemez, dedi Derek.

"Yo, yo," dedi Rosemary. "Çok güzeller, onlar sizsiniz. Onlara bayıldım. Biz Derek ve Ann'iz, diyorlar bak-

1. İngilizcede sırasıyla; okumak, kırmızı, ölü, cüret etmek, dönem, kulak, ikinci tekil ve tüm çoğul ekleri, eklemek ve zehirli yılan anlamına gelirler. Aynı harflerden farklı sözcükler türetme oyunu. (Ç.N.)

sana. Derek ve Ann. Derek ve Ann, günün yorgunluğunu atmak için günbatımına bakıyorlar.

"Bezelye salkımlarından görebilirlerse tabii," dedi Derek.

Karin, Ann'e yardım için sebzeleri almaya gittiği ikinci seferden döndüğünde, sandalyelerin gitmiş olduğunu fark etmişti. Ann'e, nereye kaybolduklarını sormadı.

Ann'in evindeki mutfak bodrum katında, yarı yarıya yer altındaydı. Dört basamak inmek zorundaydın. Karin de böyle yaptı ve yüzünü tel kapıya dayadı. Çalılıklar yüksekteki pencereleri örttüğünden, karanlık bir odaydı mutfak; Karin ışık açık olmadığı zaman orada hiç bulunmamıştı. Ama şimdi de açık değildi ve başta, odanın boş olduğunu sandı. Sonra birinin mutfak masasında oturmakta olduğunu fark etti; Ann'di bu, ama kafasının farklı bir şekli vardı. Sırtını kapıya dönmüştü.

Saçını kestirmişti. Kısa kesilmiş ve gri saçlı müdireler gibi kabartılmıştı. Ve bir şeyler yapıyordu, dirsekleri hareket etti zira. Soluk ışıkta çalışıyordu, ama Karin neyle uğraştığını göremedi.

Kafasının arkasına bakarak Ann'in dönmesini bekledi. Ama işe yaramadı. Elini tel kapıda hafifçe yukarıdan aşağıya sürttü. En sonunda ses çıkardı.

"Hu huuu!"

Ann kalkıp öyle isteksizce arkasını döndü ki Karin aniden, onun orada kimin durduğunu bildiğine –bilfiil Karin'in geldiğini gördüğü– ve kendini bu tetikte pozisyonda konumlandırdığı gibi saçma bir şüpheye kapıldı.

"Benim, benim. Senin kayıp çocuğun," dedi Karin.

"Demek öyle," dedi Ann, kapının kancasını açarak. Karin'i sarılarak karşılamadı, gerçi o ve Derek asla böyle şeyler yapmazlardı.

Şişmanlamıştı ya da kısa saç onu şişman gösteriyordu, yüzüyse sivrisinek ısırığı gibi kırmızı lekelerle doluydu. Gözleri hassaslaşmış gibiydi.

"Gözlerinde ağrı mı var?" diye sordu Karin. "Karanlıkta çalışmanın sebebi bu mu?"

Ann, "Ah, fark etmemişim," dedi. "Işığın kapalı olduğunu fark etmemişim, ben de gümüşleri temizliyor ve iyi gördüğümü sanıyordum." Hemen ardından, sanki Karin ufacık bir çocukmuş gibi konuşarak neşelenmek için çaba sarf etti. "Gümüş temizlemek o kadar sıkıcı bir iş ki transa geçmiş olmalıyım. Bana yardım etmek için çıkagelmen ne iyi."

Geçici bir taktik gereği, Karin onun ufacık çocuğu oldu. Masanın yanındaki sandalyeye yayılıp yüksek sesle, "Pekâlâ, Derek nerede?" diye sordu. Ann'in bu tuhaf davranışının, Derek'in tepelerde keşif gezilerinden birine çıkmış ve geri dönmeyip Ann'i de, Rosemary'yi de yalnız bırakmış olduğu anlamına geldiğini düşünüyordu. Ya da hastaydı. Veya depresyondaydı. Ann bir keresinde, "Derek'in depresyonları, şehri terk ettiğimizden beri yarı yarıya azaldı," demişti. Karin, "depresyonun" doğru kelime olduğundan şüphe etmişti. Ona göre Derek tenkitçi, bazen de bıkkındı. Buna depresyon denebilir miydi?

"Eminim buralarda bir yerdedir," dedi Ann.

"O ve Rosemary ciddi ciddi ayrıldılar, bilmiyor muydun?"

"Ah, evet Karin. Haberdarım."

"Üzülüyor musun peki?"

Ann, "Bu yeni gümüş temizleme yöntemim," dedi. "Sana göstereyim. Eline bir çatal, bıçak ya da bir şey alıyorsun işte, sonra bu kaptaki çözeltiye daldırıp bir dakika bırakıyorsun, sonra çıkarıp durulama suyuna daldırıyor ve silip kuruluyorsun. Bak işte. Ovalayıp cilaladığım zamanlardaki kadar parlak. Bana göre tabii. Bence en az

o kadar parlıyor. İkimiz için yeni durulama suyu getireyim."

Karin bir çatalı daldırdı. "Dün gün boyunca Rosemary'yle birlikte istediğimizi yaptık," dedi. "Elbiselerimizi giymedik. *Waffle* yapıp eski magazinlerden bir şeyler okuduk. O eski *Ladies' Home Journal* dergilerinden."

"Onlar annemindi," dedi Ann, hafif gergin bir şekilde.

"Annem çok tatlı," dedi Karin. "Kendini meşgul ediyor. Pond's kremi kullanıyor."

Ann gülümsedi, bu rahatlatıcıydı, "Hatırlıyorum," dedi sonra.

"Sence bu evlilik kurtarılabilir mi?" diye sordu Karin, derinden gelen netameli bir ses tonuyla. Hemen ardından yaltaklanmaya ve vızıldanmaya başladı.

"Sorun şu ki kocam gerçekten kötü biri ve hakikaten onunla ne yapacağımı bilmiyorum. Her şey bir yana, o gitti ve tüm çocuklarımızı yedi bitirdi. Sorun onun önüne güzel yemekler koymamam da değil, çünkü koyuyorum. Ona güzel bir akşam yemeği yapmak için ateşin başında her gün köle gibi uğraşıyorum ve sonra beyefendi geliyor ve ilk yaptığı bebeğin bir bacağını koparmak..."

"Kessene şunu," dedi Ann; artık gülümsemiyordu. "Kes artık, Karin."

"Ama gerçekten bilmek istiyorum," dedi Karin, boyun eğmiş ve inatçı bir tonda. "Bu evlilik kurtarılabilir mi?"

Karin geçen sene boyunca, en çok nerede olmayı istediğini düşündüğünde, aklına gelen bu mutfaktı. Işık yandığında bile köşeleri loş kalan büyük bir oda. Yeşil yapraklar, öbekler halinde pencerelere sürtüyordu. Açıkçası, buradaki hiçbir şey, mutfağa ait değildi. Pedallı dikiş makinesi ve kolçaklarındaki vişneçürüğü kaplaması aşınıp yeşil gri tuhaf bir renge dönmüş o aşırı şişkin koltuk. Sonra Ann'in annesinin uzun zaman önce, henüz yeni

gelinken ve sonrasında asla sahip olamayacağı boş vakti varken yaptığı o büyük şelale tablosu.

(Kadının sonradan hiç boş vakti olmayışını Derek, "Şansımız varmış," diye yorumlamıştı.)

Bahçeden bir araba sesi geldi ve Karin acaba Rosemary mi, diye düşündü. Yalnız bırakıldığı için, depresyona giren Rosemary mi olmuştu yoksa; arkadaşlık etmek için Karin'in peşine mi takılmıştı?

Mutfağın merdivenlerinde çizmelerin çıkardığı sesleri duyduğunda gelenin Derek olduğunu anladı.

"Sürprize bak, sürprize bak," diye bağırdı, "kimler gelmiş!"

Derek odaya girip, "Selam Karin," dedi, sıcak karşılamaktan uzak bir ses tonuyla. Masaya bir-iki torba yerleştirdi. Ann nazikçe, "Doğru filmi aldın mı?" diye sordu.

"Evet," dedi Derek. "Bu pislik de ne?"

"Gümüşleri temizlemek için," dedi Ann. Sonra mahcup bir tonda Karin'e, "Film almaya kasabaya indi de," dedi. "Kayaların fotoğraflarını çekmek için."

Karin kurulamakta olduğu bıçağa doğru eğildi. Ağlaması dünyada başına gelebilecek en kötü şey olurdu (geçen yaz buna imkân yoktu). Ann, Derek'in alıp getirdiği diğer şeyler hakkında sorular sordu, market alışverişi hakkında ve bunun üzerine Karin, kasıtlı bir şekilde gözlerini ocağın önünde duran torbalara dikti. Kapağının üstünde yelkenli gemi arması olan, artık imal edilmeyen ocaklardandı bu fırın. Geminin altında, "CLIPPER OCAKLARI" kelimeleri yazılıydı.

Hatırladıkları arasında bu da vardı.

"Karin sana yardım edebilir, diye düşündüm," dedi Ann. "Kayaları yerleştirmene yardım edebilir."

Birbirlerine baktıkları küçük bir zaman aralığı oldu. Sonra Derek, "Pekâlâ Karin. Gel de kayaların fotoğraflarını çekmeme yardım et," dedi.

Kayaların birçoğu ahırın zeminine yayılmıştı, henüz ne düzenlenmiş, ne de etiketlenmiş olarak. Diğerleri birbirlerinden ayrılarak raflara dizilmiş, onları tanımlayan basılı kâğıtlar eşliğinde sergilenmişti. Bir süre için Derek sessizdi, kayaların arasında gezinip fotoğraf makinesiyle oynaşıyor, en doğru açıyı ve en uygun ışığı yakalamaya çalışıyordu. Fotoğraf çekmeye başladığında, Karin'e kayaların yerini değiştirmesini ya da onlara eğim vermesini ve diğerlerini, etiketsiz fotoğraflamak zorunda kalsa bile yerden kaldırmasını söyleyerek kısa emirler vermeye başladı. Karin, Derek'in, hiç de gerçekten onun yardımına ihtiyacı olmadığını ya da istemediğini düşündü. Birçok kez, sanki bunu söylemek için nefeslendi Derek ya da önemli ama tatsız başka bir şey söylemek için, ama sonra, "Biraz sağa kaydır," ya da "Öbür yüzünü bana döndür," gibi emirler vermek dışında bir şey söylemedi.

Karin geçen yaz boyunca, onun o arsız çocuk ağzıyla dırdır edip sonra ciddi bir şekilde, Derek'in akınlarından birine katılmak isteğini dile getirmiş, Derek de en sonunda gelebileceğini söylemişti. Bunu bir test haline getirip mümkün olduğunca zorluk çıkardı. Vücutlarına Off spreyi sıkıp durdular ama bu bile saçlarının arasında eşelenen, bir yolunu bulup boyun bağlarından ve gömlek yakalarından aşağı inen sivrisineklerden korunmalarına yetmedi. Çizme izlerinin ânında suyla dolduğu bataklık alanlardan geçip böğürtlen çalılıkları, yabani gül ağaçları ve sert dalları ayağa takılan asmalarla kaplı dik yamaçları tırmandılar. Onu takiben birdenbire ortaya çıkan eğimli, pürüzsüz kayalara tırmanıp arkalarında bıraktılar. Boyunlarına zil takmışlardı, böylece ikisinden biri kaybolursa diğeri onun yerini tespit edecek ve ayrıca ayılar, onların seslerini duyarak onlardan uzak duracaktı.

Taptaze olduğu için parlayan ve içinde, yarı sindirilmiş bir elmanın çekirdek kısmı olan bir öbek ayı dışkısına rastladılar.

Derek, bir zamanlar tüm bu yörede maden ocakları olduğunu söyledi ona. Hemen her tür mineral vardı buralarda, ancak kâr getirecek miktarda değil, dedi. Tüm bu terk edilmiş, hatta neredeyse unutulmuş ocakları gezmiş, kendi numunelerini oralardan kazarak çıkarmış, hatta yerlerden toplamıştı. "Onu eve ilk getirdiğimde, yamaçlardan birinde kaybolup bir maden ocağı bulmuştu," diye anlatmıştı Ann. "O an, herhalde benimle evlenecek, diye düşündüm."

Karin bunu dile getirmese de, maden ocakları hayal kırıklığı yaratmıştı. Karanlıkta ışıldayan parlak kayalarıyla bir Ali Baba mağarasının hayalini kurmuştu o. Buna karşılık Derek'in ona gösterdiği, bu garip yerde kök salıp eğri büğrü büyümüş bir kavak ağacının kapattığı dar bir geçit, kayaların arasında meydana gelmiş neredeyse doğal bir yarıktı. Derek'e göre en elverişlisi olan diğer girişse, yerlere saçılmış ya da hâlâ tavanın bir kısmına ve taşı toprağı tutan tuğlalara destek yapan çürük kirişleriyle, bir tepenin yamacındaki bir çukurdan ibaretti. Derek ona, maden filizine giden rayların silikleşmiş izlerini gösterdi. Etrafta mika parçaları vardı ve Karin, onlardan birkaçını topladı. En azından bunlar çok güzeldi ve otantik bir hazineyi andırıyorlardı. Işığa tuttuğunda, gümüşe dönen koyu camdan pürüzsüz pullar gibiydiler.

Derek, sadece bir parça, onu da insanlara göstermek için değil, özel bir hatıra olarak alabileceğini söyledi ona. "Şapkanın altına koy," dedi. "Burası hakkında kimseyle konuşmak istemiyorum."

Karin ona, "Tanrı adına yemin etmemi de ister misin?" diye sordu.

"Unutma yeter," dedi. Sonra da, ona kaleyi göstermeyi teklif etti.

Bir başka hayal kırıklığı ve bir şaka. Derek, maden külçelerini depolamak için yapıldığını düşündüğü yıkıntı halindeki beton bir duvara götürdü onu. Büyük ağaçların arasından, şimdi üstü fidanlarla kaplanmış tren yolunu gösterdi. Şaka, birkaç yıl önce buralarda hippilerin kaybolup bir kale buldukları haberiyle ortaya çıkmalarıydı. Derek insanların böyle hatalar yapmasından, gözlerinin önündekini görmemeleri ya da doğru bilgileri değerlendirmemelerinden nefret ederdi.

Karin yıkık dökük duvarın tepesini dolaşırken Derek, bastığı yere dikkat etmesi ya da düşüp boynunu kırabileceği yönünde onu uyarmadı bile.

Dönüş yolunda şimşekler çaktı ve sık dallı sedir ağaçlarının altında saklandılar. Karin hareket etmeden duramıyordu, korkudan mı yoksa sevinçten mi, o an kendisi de söyleyemezdi. Sonra sevinçten olduğuna karar verdi ve hoplayıp elleri kollarını sallayarak ve bu korunağın içini bile aydınlatan parlak ışıkta bağırıp çağırarak daireler çizip koşturdu. Derek ona sakin olmasını, oturup her şimşeğin ardından on beşe kadar sayıp gök gürültüsünü beklemesini söyledi.

Gelgelelim, Derek'in onun varlığından mutlu olduğunu düşündü Karin. Derek, onun korktuğunu düşünmemişti.

Gerçek buydu, yani mutlu etmek için çırpınıp durduğun insanların varlığı. Derek onlardan biriydi işte. Eğer bu insanları mutlu etmekte başarılı olamazsan, seni kafalarında bir kategoriye koyup orada tutarak hayat boyu küçümserlerdi. Şimşekten korkmak, gördüğü ayı dışkısından korkmak ya da harabenin bir kale harabesi olduğuna inanmak istemek, hatta mikanın, piritin, kuvarsın, gümüşün, feldispatın farklı niteliklerini göreme-

mek bile; bunların herhangi biri Derek'in Karin'i gözden çıkarması için yeterli olabilirdi. Aynı şekilde, Rosemary ve Ann'den farklı yollarla vazgeçmiş olması gibi. Karin'le birlikte burada, kendisini daha ciddiye alıyordu; o ciddi dikkatini bahşettiği her şeyi onurlandırıyordu adeta. Diğer ikisinden biriyle değil de, Karin'le birlikteyken.

"Bugün buralarda, bazı kader ve keder elementlerinin varlığı dikkatini çekti mi?" diye sordu Derek.

İçinde mum yanan bir buza benzeyen kuvars parçası üzerinde elini kaydırdı Karin. "Rosemary'den ötürü mü?"

"Hayır," dedi Derek. "Mesele ciddi. Ann'e burası için bir teklif verdiler. Stoco'dan bir şarlatan çıkagelip burayı bir Japon şirketinin almak istediğini söyledi. İstedikleri mikaymış. Arabalara seramik motor levhaları yapmak için. Ann düşünüyor. İsterse satabilir. Ne de olsa onun malı."

"Neden istesin ki?" diye sordu Karin. "Yani satmayı?"

"Para," dedi Derek. "Biraz para kazanmak için."

"Rosemary ona yeteri kadar kira ödemiyor mu?"

"Daha ne kadar böyle gidecek ki? Otlak bu yıl kiraya verilmedi, arazi fazla vıcık vıcık. Ev için masraf yapmak gerek, yoksa çökecek. Dört senedir bir kitapla uğraşıyorum ve bitmedi bile. Baş aşağı yuvarlanıyoruz. Emlakçı ona ne dedi biliyor musun? Dedi ki, 'Burası yeni bir Sudbury olabilir.' Şaka niyetine söylemedi bunu."

Karin, adamın şaka yapması için bir neden göremedi zaten. Sudbury hakkında hiçbir şey bilmiyordu. "Eğer zengin olsaydım burayı alabilirdim," dedi. "O zaman siz de şimdiki gibi yaşamaya devam ederdiniz."

"Günün birinde zengin olacaksın," dedi Derek, sakin bir edayla. "Ama yakın zamanlarda değil." Fotoğraf

makinesini çantasının içine yerleştiriyordu. "Annenle aranı bozayım deme," dedi. "Bok gibi parası var çünkü."

Karin yüzüne kan vurduğunu hissetti; o sözlerin yarattığı şoku hissetti. Daha önce hiç böyle şeyler duymamıştı. Bok gibi parası var. Nefret dolu çınlıyordu.

"Pekâlâ," dedi Derek, "şimdi kasabaya gidip filmleri ne zaman yıkarlar görelim." Karin'e gelecek mi diye sormadı, zira o da cevap verecek durumda değildi zaten; feci şekilde dolmaktaydı gözleri. Derek'in sözleri onu sarsmış ve körleştirmişti adeta.

Bir an evvel tuvalete gitmeliydi, bu nedenle eve doğru yürüdü.

Mutfaktan güzel kokular geliyordu, ağır ateşte pişen et kokusu.

Evin tek tuvaleti üst kattaydı. Karin, odasında dolanan Ann'i duydu. Ona seslenmedi, içeri girip bakmadı da. Ama tekrar aşağıya inerken, Ann onu çağırdı.

Makyaj yapmıştı, böylece yüzü o kadar lekeli görünmüyordu.

Yatağın üzerine ve yere giysiler saçılmıştı.

"Etrafı derleyip toparlamaya çalışıyorum," dedi Ann. "Var olduklarını unuttuğum bir dolu giysi var. Bazılarından kesin olarak kurtulmalıyım."

Taşınmak konusunda ciddiydi demek. Taşınmadan önce bir sürü eşyadan kurtuluyordu. Rosemary taşınmaya hazırlanırken eşyasını Karin okuldayken toplardı. Karin, onun bavula tıktığı şeyleri ayıkladığına tanık olmamıştı. Yalnızca onların daha sonra, Toronto'daki apartman dairesinde ortaya çıktığını görmüştü, sonra da karavanda. Bir yastık, bir çift mum, büyücek bir servis tabağı, tanıdık ama hiçbir yere yakışmayan. Karin'e kalırsa, giderken yanında hiçbir şey götürmese daha iyiydi.

"O bavulu görüyor musun?" diye sordu Ann. "Şurada, gardırobun üstündekini? Sandalyeye çıkıp kenarından

kaldırıp çeksen de ben de yakalasam, ha? Ben denedim ama başım döndü. Kaldırıp çek yeter, ben yakalarım."

Karin sandalyeye çıktı ve bavulu çekerek kenardan aşağı meyil verdi ve Ann de yakaladı. Nefes nefese kalıp Karin'e teşekkür etti ve bavulu yatağın üstüne cumbadak atıverdi.

"Anahtar... anahtarı burada bir yerde olacak," dedi.

Kilidi sert, tokalarıysa zor açılıyordu. Karin yardım etti. Kapağı arkaya düştüğünde, pörsümüş elbise yığını üzerinden naftalin kokusu yükseldi. Karin bu kokuyu, Rosemary'nin alışveriş etmekten hoşlandığı ikinci el dükkânlarından tanıyordu.

"Bunlar annenin eski giysileri olabilir mi?" diye sordu.

"Karin! O benim düğün elbisem," dedi Ann, belli belirsiz gülümseyerek. "O sadece, elbisenin üstüne sardığım çarşaf." Grimsi kumaşı çekip alarak, dantel ve tafta öbeğini kaldırdı. Karin, ona yatakta yer açtı. Sonra Ann, özenle elbisenin katlarını açmaya başladı. Tafta, yapraklar gibi hışırdıyordu.

"Duvağım da buradaymış," dedi Ann, taftaya asılan ince bir örtüyü kaldırarak. "Ah, daha iyi bakmalıydım bunlara."

Eteğin üzerinde, bıçakla kesilmiş gibi duran uzun ve güzel bir yırtmaç vardı.

"Asmalıydım bunları, kuru temizlemecilerin verdiği o çanta-askılardan almalıydım. Tafta o kadar narindir ki. O kesik katlandığı yerde olmuş. Biliyordum aslında. Taftayı asla, asla katlamayacaksın."

Kumaş katlarını birbirinden ayırmakla meşguldü şimdi; bir yandan kendine has teşvik edici sesler eşliğinde her bir parçayı ucundan tutarak kaldırdı ve en sonunda o yığını silkeleyip bir elbise şekline getirdi. Duvak yere serilmiş duruyordu. Karin eğilip kaldırdı onu.

"Tül," dedi Ann. "T-ü-l. Dantel ve tül. Bunlara özen

göstermediğim için yazıklar olsun bana. Bu halde olmaları bile mucize sayılır. Dayanmaları bile mucize sayılır."

"Tül," dedi Karin. "Hiç tül diye bir şey duymadım hayatımda. Sanırım taftayı da duymadım."

"Çok revaçtaydılar," dedi Ann. "Bir zamanlar tabii."

"Bunlar üstündeyken çekilmiş bir resmin var mı? Düğününün fotoğrafları var mı?"

"Annemle babamda bir fotoğraf vardı, ama şimdi kim bilir nerededir. Derek düğün fotoğraflarından pek hazzetmez. Hatta düğünlerden de hazzetmez. Nasıl idare ettim bilmiyorum. Düşünsene, düğünümüz Stoco Kilisesi'nde oldu. Ve yanımda üç kız arkadaşım vardı, Dorothy Smith, Muriel Lifton ve Dawn Challeray. Dorothy orgu çaldı, Dawn benim şahidimdi ve Muriel da şarkı söyledi.

Karin, "Nedimenin elbisesi ne renkti?" diye sordu.

"Elma yeşili. Şifon süslemeli dantel bir elbiseydi. Yo, öbür türlü. Dantel süslemeli şifon."

Ann bunları, elbiselerin dikişlerini incelerken, hafif şüpheci bir tonda söyledi.

"O şarkı söyleyen, hangi şarkıyı söylemişti?"

"Muriel. 'Ah, Kusursuz Aşk.' *Ah, Kusursuz Aşk, insanoğlunun o aşkın sevgisi,* bir ilahidir aslında. Tanrısal bir aşktan bahseder. Kim seçmiş bilmiyorum."

Karin taftaya dokundu. Kuru ve serindi.

"Denesene," dedi.

"Ben mi?" dedi Ann. "Beli altmış santimlik biri için dikilmişti o. Derek kasabaya mı indi, filmlerini alıp?"

Karin'in evet dediğini dinlemedi bile. Herhalde aranın sesini duymuş olmalıydı.

"Sanki fotoğrafçı kupasını alacak da," dedi. "Nedir bu acele anlamıyorum. Sonra hepsini kutulayıp etiketleyecek. Bir daha onları asla görmeyecekmiş gibi davranıyor. Sana evin satıldığı izlenimini verdi mi?"

"Henüz değil," dedi Karin.

"Yo, henüz değil. Mecbur olmadıkça da satmayacağım. Mecbur olmadıkça. Ama satmam gerekiyor galiba. Bazen işler mecburiyete biniyor. İnsan bunu bir trajedi ya da kişisel bir cezalandırma olarak görmemeli."

"Ben deneyebilir miyim?" diye sordu Karin.

Ann onu süzdü. "Çok dikkatli olmalıyız," dedi sonra.

Karin adım atarak ayakkabılarını şortunu ve gömleğini çıkardı. Ann onu bir an için beyaz bir bulutun içinde bırakarak elbiseyi başından geçirdi. Dantel kollar, uçları Karin'in ellerinin üstünü örtene kadar, ihtiyatlı bir şekilde düzlenmeliydi. Ellerini kahverengine bürüdüler, oysa henüz güneşte yanmamıştı. Belin aşağısına kadar tüm kopçalar takılmalıydı, sonra da sıra, boynunun arkasındaki diğer kopçalara geliyordu. Bir dantel şeridini Karin'in boynuna sıkıca sarmaları gerekiyordu. Elbisenin altına iç çamaşırlarından başka hiçbir şey giymediğinden, dantelin, temas etmesiyle tenine battığını hissetti. Şurasına burasına temas eden dantel, bugüne kadar giymiş olduklarına kıyasla varlığını daha fazla hissettiriyordu. Meme uçlarına temas etmesiyle ürperdi Karin, ama neyse ki Ann'in göğüslerinin geldiği yerde dışarıya bombe yapmış, o noktalarda gevşekti elbise. Karin'in göğüs kısmı henüz düz gibiydi, ama bazen meme uçları, sanki tomurcuklanacaklarmış gibi tahriş olmuş, hassaslaşmış hissi verirdi.

Taftaya, bacaklarının arasından çekilip çan şeklinde bir etek biçimi verilmeliydi. Sonra dantel kumaş sarmallar halinde eteğin üstüne düştü.

"Düşündüğümden uzunsun," dedi Ann. "Eteğini biraz kaldırırsan yürüyebilirsin."

Şifoniyerden bir tarak alıp Karin'in saçlarını, dantel kaplı omuzlarından aşağıya doğru taramaya başladı.

"Fındık rengi saçlar," dedi. "Kitaplardan hatırlıyo-

rum, kızlar fındık rengi saçlı olarak tasvir edilirdi. Ve biliyor musun, renk vermek için fındık yağı sürerlerdi. Annem, saç boyası yapmak için kızların ceviz kaynatıp, sonra saçlarına sürdüklerini hatırlardı. Tabii, şayet ellerinde leke bırakırsa, ölümcül bir kanıt olurdu bu. O lekeleri çıkarmak öyle zordu ki."

"Dur, kıpırdama," diyerek düz saçları üzerinden duvağı saldı ve iğnelemek üzere Karin'in önünde durdu. "Bunun başlığı tamamen yok oldu gitti," dedi. "Başka bir şey için kullanmış ya da düğününde giymesi için başka birine vermiş olmalıyım. Hatırlayamıyorum şimdi. Neyse, bu zamanda aptalca görünecek nasıl olsa. İskoç Kraliçesi Mary'ninki gibiydi."

Çevresine bakınıp şifoniyerin üstündeki vazodan birkaç tane yapma çiçek aldı, bir dal elma ağacı çiçeğiydiler. Bu yeni fikir, kopçaları söküp, elma çiçeğini bükerek sapını başlık yaptıktan sonra tekrar takması anlamına geliyordu. Dal sertti, ama neyse ki bükebildi ve beğenerek tutturdu. Yoldan çekilip Karin'i nazikçe aynanın önüne doğru itekledi.

Karin, "Ah, bunu düğünüm için alabilir miyim?" diye sordu.

Aslında söylemek istediği bu değildi. Evlenmeyi asla düşünmemişti. Bunu, uğraşıp didinen Ann'i sevindirmek ve aynaya bakarken hissettiği utancı gizlemek için söylemişti.

"O zaman gelinliklerin stili çok farklı olacak," dedi Ann. "Bugün bile moda değil bu."

Karin yüzünü aynadan çevirdi ve kendini daha iyi hazırlamış olarak tekrar aynaya baktı. Bir azizeydi o. Parlak saçlar ve soluk çiçekler, yanaklarından inen dantelin soluk gölgesi, o hikâye kitaplarına has adanmışlık, kendisini ciddiye alışıyla yazgılı ve aptalca bir yanı olan bir güzellik. Karşısındaki yüzü çatlatıp açmak için surat

yaptı, ama faydası olmadı, sanki denetim gelinde, aynaya doğan kızdaydı artık.

"Derek şimdi seni böyle görse ne derdi, merak ediyorum," dedi Ann. "Bunun benim gelinliğim olduğunu fark eder miydi acaba?" Gözkapakları, utancıyla başa çıkamaz bir halde kırpışıyordu. Çiçek dalını çıkarıp kopçaları açmak için yakına gelip durdu. Karin, onun kollarından sabun, ellerinden de sarmısak kokusu aldı.

"Diyecek ki, ne biçim kıyafet bu, ha?" dedi Karin, Derek'in o küçümser ses tonuyla, Ann duvağı çekip çıkarırken.

Vadiden aşağıya inen arabanın sesini duydular. "Lafının üstüne geldi," dedi Ann. Şimdi kopçaları sökmek için öyle acele ediyordu ki sakarlaşmış, parmakları titriyordu. Karin'in üstünden elbiseyi çekerken bir şey takıldı.

"Hay, lanet olası," dedi Ann.

"Devam et sen," dedi Karin, boğuk sesiyle. "Sen devam et, ben yaparım. Hallettim işte."

Gelinlikten başını kaldırdığında Ann'in yüzünün kederliymiş gibi çarpıldığını gördü.

"Derek hakkında söylediklerim şakaydı," dedi.

Ama belki de Ann'in yüzü gelinlik için kaygılanması ve paniklemesiyle bu ifadeyi almıştı.

"Ne demek istiyorsun?" dedi Ann. "Ah, sessiz ol. Unut gitsin."

Karin onların mutfaktan gelen konuşmalarını dinlemek için merdivenlerde kıpırdamadan durdu. Ann onun önünden aşağı koşturmuştu.

Derek, "Bir şeye benzeyecek mi? Şu pişirdiğin şeyi kastediyorum?" diye sordu.

"Umarım," dedi Ann. "*Osso buco*[1] yaptım."

Derek'in ses tonu değişmişti. Çılgın değildi artık. Arkadaş canlısıydı. Ann'in sesiyse onun değişikliğine uyum sağlamak kaygısıyla nefes nefese, ama rahatlamıştı.

"Misafire yetecek kadar var mı?" diye sordu Derek.

"Ne misafiri?"

"Rosemary'yi kastediyorum. Umarım vardır, çünkü davet ettim bile."

"Rosemary ve Karin," dedi Ann, usulca. "Bundan yeteri kadar var da, şarabımız yok."

"Artık var," dedi Derek. "Birkaç tane aldım."

Sonra Derek'ten Ann'e bazı fısıldamalar oldu. Ann'in çok yakınında duruyor ve saçlarına ya da doğrudan kulağına konuşuyor olmalıydı. Aynı anda ona sataşıyor, yalvarıyor, rahatlatıyor ve karşılığını ödemeye söz veriyordu sanki. Karin bu fısıltılardan yüzeye çıkacak sözlerden –anlayabileceği ve asla unutmayacağı sözlerden– öyle korktu ki merdivenlerden gürültüyle inip mutfağa gelerek, "Rosemary de kimmiş?" diye bağırdı, "Biri 'Rosemary' mi dedi?"

"Öyle sinsice gelme bir daha, tamam mı *yaramaz çocuk*," dedi Derek. "Gürültü çıkar da geldiğini anlayalım."

"Biri 'Rosemary' mi dedi?"

"Evet, annenin ismi," dedi Derek. "Yemin ederim ki annenin ismi."

Sıkıntılı gergin havadan eser kalmamıştı. Geçen yaz bir ara olduğu gibi, neşeyle atıp tutuyordu Derek.

Ann şaraba bakıp, "Enfes bir şarap bu Derek, yemekle harika gidecek. Bakalım şuna. Karin, yardım eder misin? Verandada uzun bir masa kuralım. Mavi tabak çanağı ve iyi gümüşleri kullanalım olur mu, onları daha

1. Dana incikten yapılan bir İtalyan yemeği. (Ç.N.)

yeni temizlemiş olmamız ne şans değil mi? İki sıra halinde de mum koyalım. Ortaya uzun sarıları Karin, çevresine de küçük beyazları."

"Papatya gibi," dedi Karin.

"Değil mi?" dedi Ann. "Bir kutlama daveti. Çünkü yaz için buraya döndün."

"Ben ne yapabilirim?" diye sordu Derek.

"Dur bir dakika. Ah, bahçeden bana salata malzemesi getirebilirsin. Biraz marul biraz da kuzukulağı işte; baksana, acaba dere kenarında suteresi var mıdır, ha?"

"Var," dedi Derek. "Gördüm."

"Ondan da getir öyleyse."

Derek bir eliyle onun omuzlarını okşadı. "Her şey yoluna girecek,"[1] dedi.

Masayı hazırlamışlardı ki Derek bir plak koydu. Rosemary'nin evinden alıp buraya getirmesi gereken plaklardan biriydi bu. *Ancient Airs and Dances for Lute*,[2] adlı bir plaktı ve kapağında, kulaklarını örten minik bukleleriyle her biri yüksek belli elbiseler giymiş halka halinde dans eden bir grup eski moda, zarif ve narin hanımefendinin fotoğrafı vardı. Bu müzik sık sık Derek'e görkemli ve absürdce dans etme ilhamı verir, çok geçmeden Karin ve Rosemary de ona katılırdı. Karin dansta ona eşlik edebilir, ama Rosemary edemezdi. Rosemary fazla çaba harcadığından kasılır, davranmakta geç kalır ve spontane olması gereken hareketi taklide kalkardı.

Karin şimdi dans etmeye başlamış, Ann'in salata

1. XIII-XIV. yüzyılda yaşamış Norwich'li Julian adlı bir azizeye atfedilmiş sözler. Bu sözleri T.S. Eliot "Little Gidding" adlı ünlü şiirinde de kullanmıştır. (Ç.N.)

2. (İng.) Lavta İçin Bestelenmiş Kadim Nağmeler ve Dans Müzikleri. (Ç.N.)

ayıklamakta, Derek'in de şarap açmakta olduğu mutfak masasının etrafında dönüyordu. "*Ancient Airs and Dances for Lute*," diye şarkı söyledi, kendinden geçmiş gibi. "*Annem* yemeğe gelecekmiş de, akşam yemeğine gelecekmiş..."

"Kanaatim o ki Karin'in annesi akşam yemeğine geliyor," dedi Derek. Bir elini kaldırdı. "Sus, sus bir dakika. Bu onun arabasının sesi mi?"

"Hay aksi. Bari yüzümü yıkayacak vaktim olsaydı," dedi Ann. Elindeki yeşillikleri bıraktı ve koridorda koşturup merdivenleri çıktı.

Derek, plağı durdurmaya gitti. Pikabın iğnesini yerine koydu. Tekrar başlattıktan sonra, normalde yapmadığı bir şeyi yaparak Rosemary'yi karşılamak için dışarı çıktı. Karin de dışarı koşup onu karşılamaya niyetlenmişti. Ama bunu Derek üstlenince vazgeçti. Onun yerine Ann'i takip ederek üst kata çıktı. Yolun yarısında durdu ama. Sahanlıkta kimsenin durup bakmadığı küçük bir pencere vardı. Üstü tül perdeyle kaplıydı, bu nedenle büyük bir ihtimalle dışarıdan içerisi görünmüyordu.

Derek'in çitlerin arasındaki boşluktan geçip çimlerde ilerleyişini görebildi Karin. Onun o uzun, azimli ve sinsi adımlarını. Eğilip arabanın kapısını açmak için tam zamanında oraya varacak, kapıyı gösterişli bir şekilde açıp Rosemary'nin dışarı çıkmasına yardım edecekti. Karin onun bunu yaptığına hiç tanık olmamıştı, ama şimdi buna niyetlendiğini biliyordu.

Ann hâlâ banyodaydı, Karin duşun sesini duyuyordu. Birkaç dakika için rahatsız edilmeden olan biteni seyredebilirdi.

Ve şimdi araba kapısının kapandığını duydu. Ama onların sesini duymadı. Evden taşan müziğin sesi buna engel oluyordu. Ayrıca, çitteki boşluktan ortaya çıkmamışlardı. Hâlâ çıkmamışlardı. Hâlâ, hâlâ çıkmamışlardı...

Rosemary, Ted'i terk ettikten sonra bir kere geri dönmüştü. Eve değil, eve girmemesi gerekiyordu. Ted Karin'i, Rosemary'nin onu beklediği restorana bırakmıştı. İkisi birlikte bu restoranda öğle yemeği yediler. Karin, Shirley Temple[1] ve patates kızartması aldı. Rosemary ona, Toronto'ya gideceğini, orada bir yayınevinde iş bulduğunu söyledi. Karin, yayınevinin ne demek olduğunu bilmiyordu.

Nihayet geliyorlardı. Arka arkaya geçmeleri gereken çitteki boşluktan geçmek için birbirlerine yapışarak geçtiler. Rosemary biberiye renginde pamuklu kumaştan yapılmış ince, yumuşak şalvar pantolonunu giymişti. Üstündeki bluzsa nakıştan desenler ve ipliklerle tutturulmuş minik aynalarla kaplı daha ağır bir pamuklu kumaştandı. Topladığı saçları için kaygılanır gibi bir hali vardı, elleri, küçük saç tutamlarını ve bukleleri üşüşüp yüzüne düşsünler diye serbest bırakmak için edalı bir ürkeklikle yukarı kanatlanmıştı. *Ancient Airs and Dances for Lute* plağının kapağındaki, bukleleri kulaklarının üzerine düşen o hanımefendilerin tarzında bir şekil vermek için.) Tırnakları, pantolonuyla bir örnek boyanmıştı.

Derek'in elleri Rosemary'nin herhangi bir yerinde dokunmuyordu, ancak her an bunu yapacakmış gibi bir hali var.

"Evet, ama orada mı yaşayacaksın?" diye sordu Karin, restoranda.

1. Adını, bir dönemin ünlü çocuk yıldızından alan bir tür alkolsüz meyve kokteyli. (Y.N.)

Uzun boylu Derek, eğilerek Rosemary'nin gür ve güzel saçlarına yaklaşıyor, sanki o taç her an içine atlayabileceği bir kuş yuvasıymış gibi. Pek hevesli. Ona dokunsun dokunmasın, onunla konuşsun konuşmasın. Titizlikle işin gereğini yaparak onu kendine çekiyor. Ama asıl kendi çekilmiş, hazza kışkırtılmış olarak. Karin şimdi, "Yo, hayır, uykulu değilim, yo yatmamıştım..." gibi şeyler söylediğinde uyanan o güzel flörtleşme hissinin farkına varabilirdi.

Şu an Rosemary ne yapacağını bilemiyor, ama henüz bir şey yapması gerekmediğini düşünüyor. O gül rengi kafesi içinde nasıl da uçuşuyor şimdi. O keten helvasından kafesi içinde. Cıvıldayıp cilve yapmasına da bakın.

Bok gibi parası var, demişti Derek.

Ann banyodan çıkıyor; kır düşmüş saçları koyulmuş ve ıslanmış bir şekilde kafasına yapışmış ve yüzü, duşun etkisiyle kıpkırmızı olmuş.

"Karin! Ne yapıyorsun sen orada?"

"Seyrediyorum."

"Neyi seyrediyorsun?"

"Kumrular gibi sevişen bir çifti."

"Ama şimdi Karin," diyor Ann, merdivenlerden aşağı inerken.

Ve az sonra ön kapıdan şen çığlıklar yükseliyor (özel bir vesile) ve sonra holde devam ediyor: "Ne muhteşem bir koku bu!" (Rosemary). "Bir şey değil canım, Ann'in sesini kestiği bazı ihtiyarlar kaynıyor işte" (Derek).

"Bir de şu... Enfes doğrusu," diyor Rosemary, bu dostça coşku salona taşınırken. Ann'in salon kapısının yanındaki krem rengi bir sürahiye sıkıştırdığı bir demet yeşil yaprak, ot ve tomurcuk halinde portakal zambağını kastediyor.

"Ann'in temizlediği birtakım yabani otlar işte," diyor

Derek, Ann'se, "Şey, yani, hoş durduklarını düşünmüştüm," diyor ve Rosemary tekrar, "Enfes," diyerek karşılık veriyor.

Rosemary, öğle yemeğinden sonra Karin'e hediye almak istediğini söylemişti. Doğum günü ya da Noel hediyesi değil, sadece harikulade bir hediye işte.

Birlikte alışveriş merkezine gittiler. Karin bir şeye bakmak için ne zaman yavaşlasa, Rosemary ânında heveslenivor, o şeyi hemen satın almak istiyordu. Yakası ve kol ağızları kürklü bir kadife palto, boyasına antika havası verilmiş sallanan bir at, aşağı yukarı gerçek boyutlarının dörtte biri büyüklüğünde olan pembe pelüş bir fil alabilirdi o gün. Karin bu acınası gezintiye bir son vermek için, seçimine neden olabilecek en ufak bir özelliği olmayan ucuz bir biblo seçti, aynaya poz vermiş bir balerin figürü. Balerin kendi ekseninde dönmüyordu, ona eşlik eden bir müzik de yoktu. Rosemary'nin duruma ayacağını düşünürdün. Bu tip bir seçimin ne anlama geldiğini anlayacağını, Karin'in mutlu edilemeyeceğini, tefilerin mümkün olmadığını, bağışlanmanın lafının bile edilmeyeceğini. Ama anlayamamıştı. Ya da anlamazdan geldi. Dedi ki, "Evet, bak, benim de hoşuma gitti. Çok zarif. Odandaki şifoniyerin üstünde pek güzel duracak. Ah, hakikaten."

Karin balerini şifoniyerin çekmecelerinden birine tıktı. Bir gün Grace orada bulunca, onu bir sınıf arkadaşının vermiş olduğunu söyleyip kızcağızın duygularını incitmemek için o tip şeylerden hoşlanmadığını itiraf edemediğini anlatmıştı.

Grace'in o güne kadar çocuklarla alakası pek olmamıştı, aksi takdirde bu tip bir hikâyeyi sorgulardı.

"Bunu anlayabilirim," dedi. "Hastane yararına yapı-

lan açıkartırmaya vereyim öyleyse, ne de olsa arkadaşının bunu orada göreceği yok. Zaten aynısından yüzlerce üretmişlerdir."

Derek'in içkilere buz koymasıyla, buz çatırdaması sesi geldi aşağı kattan. Ann, "Karin buralarda bir yerdeydi, bir-iki dakikaya gelir," dedi.

Karin merdivenlerin diğer basamaklarını usulca, usulca tırmanarak Ann'in odasına girdi. Yatağın üstünde elbiseler yığılmış, gelinlikse bir çarşafa sarılmış onların tepesinde duruyordu. Şortunu, gömleğini ve ayakkabılarını çıkarıp o gelinliği üstüne geçirmenin o eziyet veren zorlu sürecine başladı böylece. Kafasının üstünden geçirmeyi denemek yerine, çatır çutur eden etek ve dantel korsaja üstten girmeye kalktı. Tırnaklarının dantele takılmamasına dikkat ederek elbisenin kollarını geçirdi. Gerçi tırnaklarının çoğu bu iş için fazla kısaydı ya, yine de dikkatliydi. İğne oyalarını ellerinin üstüne çekti. Sonra da beldeki o kopçalara geldi sıra. En zoru ensesindeki kopçaları takmaktı. O kopçalara daha rahat ulaşmak için, öne eğilip omuzlarını içeri büktü. Ama yine felaket kapısını çaldı, bir kolunun altındaki dantel azıcık sökülmüştü. Bu onda şok etkisi yaptı, hatta bir an için durmasına neden oldu. Ancak öyle ki, artık duramayacağı bir noktaya gelmişti, bu nedenle diğer kopçaları da aksilik olmadan taktı. Elbiseyi çıkardıktan sonra o söküğü dikebilirdi. Ya da yalan söyler, elbiseyi giymeden önce yırtığı fark etmiş olduğunu iddia ederdi. Ayrıca Ann'in fark edeceği de şüpheliydi.

Sıra tül duvağa geldi. Duvak konusunda son derece dikkatli olmalıydı. Zira en ufak bir yırtık belli ederdi kendini. Sallayıp düzleştirdi ve Ann'in yaptığı gibi, elma ağacı dalıyla tutturmayı denedi. Gelgelelim ne dalı ge-

rektiği gibi bükebildi, ne de o kaygan iğneleri ona tuttu-rabildi. Tülü baştan aşağı bir kurdele ya da kuşakla bağ-lamanın daha iyi olacağını düşündü. Ann'in gardırobunu açıp arandı. Ve işte orada, bir kravat askısı, askıda da kra-vatlar vardı. Onun hiçbir zaman kravat giydiğini görme-mişti gerçi, ama Derek'in kravatlarıydı bunlar.

Askıdan çizgili bir kravat çekti ve duvağı sıkı sıkı yerinde tuttuktan sonra kravatı alnının çevresinden geçi-rip kafasının arkasında bağladı. Bunları yaparken ayna-nın karşısındaydı ve iş olup bittiğinde bunun çingenelere has bir hava verdiğini, havalı bir espri kattığını fark etti. Aklına bir fikir geldi ve onca uğraşın arkasından tüm o kopça ve halkaları çözüp, sonra yatağın üzerindeki Ann'in elbiselerini tomar haline getirerek elbisenin ön tarafının altına soktu. Ann'in göğüslerine göre dikilmiş olduğundan gevşekçe aşağı düşen dantelin altını doldur-dukça doldurdu. Şimdi daha iyi olmuştu, onları güldüre-cekti. Sonrasında kopçaların hepsini değil ama, şu ku-maştan yaptığı gülünesi göğüsleri tutacak kadarını taktı en azından. Boyun şeridini de tutturdu. Bitirdiğinde her bir noktası ter içindeydi.

Ann ruj sürüp göz makyajı yapmamıştı ama şans bu ya, şifoniyerin üzerinde bir kap katılaşmış ruj vardı. Karin içine tükürüp yumuşattı ve sonra yanağına yuvarlar yaptı.

Merdivenler sokak kapısının olduğu hole iniyor, bu holdeki yan kapılardan biri limonluğa, diğeri de (aynı taraftaydı) salona açılıyordu. Ayrıca en uçtaki kapı kulla-nılarak limonluktan salona da geçilebiliyordu. Evin planı bir garip ya da kimse uğraşmamış, demişti Ann. İnsanlar akıllarına estikçe bir şeyleri iptal edip bir şeyleri ekle-mişler. Limonluğun güneşi yakaladığı söylenemezdi me-sela, çünkü evin doğusunda, yani her durumda, ne yap-

salar engel olamadıkları, çabucak büyüyen kavak fidanlarının gölgesinde kalıyordu. Ann'in çocukluğunda limonluğun asıl işlevi elmaların depolanmasıydı, ama o ve kız kardeşi üç kapıdan oluşan o dolambaçlı yolu kullanmaya bayılırlardı. Şimdiyse, yazları burada akşam yemeği vermeyi seviyordu. Masa ortaya çekildiğinde, sandalye ve duvarlar arasından geçiş mesafesi kalmıyordu neredeyse. Ancak insanlar sadece bir tarafa otururlarsa, yani pencerelere bakan tarafa ve iki yana –ki bu akşam masa o şekilde düzenlenmişti– zayıf birinin, yani Karin gibi birinin rahatça geçebileceği kadar alan kalıyordu.

Karin çıplak ayaklarıyla aşağı indi. Salondan hiç kimse onu göremezdi. Ve limonluğa her zamanki kapıdan gitmemeye karar verdi; onun yerine limonluğun önünde masa boyunca yürüyüp kendini göstermek ya da limonluğun onu beklemeyecekleri noktasında bir anda, pat diye ortaya çıkmak istedi.

Limonluk çoktan gölgelenmişti. Ann uzun sarı iki mumu yaktı, ama onların etrafına saçılmış beyaz mumlara henüz dokunmadı. Sarı mumlar limon kokusu veriyordu ki Ann, bu yolla havasızlığın verdiği kokuyu bastıracağını düşünüyordu. Ayrıca masanın diğer ucunda kalan pencereyi de açmıştı. En sakin gecelerde bile, kavakların esintisi gelirdi buradan.

Karin masanın önünden geçerken iki eliyle eteklerini kaldırdı. Yürüyebilmesi için azıcık kaldırması yeterliydi. Ayrıca tafta kumaşının ses çıkarmasını istemiyordu. Kapıda belirir belirmez, "İşte Gelin Geliyor," şarkısını söylemeye karar verdi.

İşte gelin geliyor
Güzel, besili ve kalın belli
Nasıl da yalpalıyor bak
Bir o yana bir bu yana...

Yüzüne vuran esinti aniden şiddetlenerek duvağı dalgalandırdı. Ama kafasına öyle sıkı tutturmuştu ki, çıkacak diye korkmadı Karin.

Salona girmek için döndüğü sırada, duvak baştan aşağı havalanarak mumun alevlerine doğru uçuştu. İçerdekilerin onu görmesiyle peşine takılmış alevleri görmeleri bir oldu. Neyse ki buruşarak küçülen dantelin kokusunu alacak zamanı olmuştu Karin'in, mutfakta pişen incik kemiklerinin üstüne gelince, zehirimsi tuhaf bir keskinliğe bürünmüştü. Ve onu takip eden, absürd bir telaş ve bağrış çağrış akını, acımasızca karanlığa daldırılmak.

Onu önce Rosemary yakalayıp kafasına bir yastıkla vurdu. Ann koridordaki sürahiyle suydu, zambaktı, yabani ottu, ne varsa onun alevler içindeki tülüne ve saçlarına boşalttı. Derek sehpaları, sandalyeleri ve içkileri yerle bir ederek yerden halı parçası söküp o cılızlaşmış alevleri boğmak için Karin'e sıkı sıkı sardı. Sırılsıklam saçlarında ufak bir dantel parçası kaldığını görünce, Rosemary, parmakları yansa da tutup söktü.

Omuzları, sırtının üst kısmı ve boynunun bir tarafında yanıklar vardı. Derek'in kravatı tülü yüzünün biraz gerisinde tutmuş ve böylece onu göze en çok çarpacak yanık izlerinden kurtarmış. Ama saçları tekrar uzadığında ve onları öne doğru taradığında bile, omuzlarındaki hasarın üstünü örtmeye yetmiyor.

Birkaç kez deri nakli yaptırdı ve daha iyi göründü. Üniversiteye başladığında, artık mayo giyecek hale gelmişti.

Bellville Hastanesi'nin odasında gözlerini açar açmaz, çeşit çeşit papatya gördü. Beyaz papatyalar, sarı,

pembe ve mor papatyalar, pencere pervazına kadar her yeri kaplamıştı.

"Ne güzeller, değil mi?" dedi Ann. "Çiçek gönderip duruyorlar. Daha da fazla gönderiyorlar ve ilk gönderilenler hâlâ diri, en azından atılacak durumda değiller. Seyahat ederlerken nerede dursalar papatya gönderiyorlar. Şimdiye kadar Breton Burnu'na varmış olmalılar."

Karin, "Çiftliği sattın mı?" diye sordu ona.

Rosemary, "Karin," dedi.

Karin gözlerini kapadı ve tekrar denedi.

"Beni Ann mi sandın?" dedi Rosemary. "Ann ve Derek seyahate çıktı. Demin anlatıyordum. Ann çiftliği sattı ya da satacak işte. Şimdi kalkıp da bunu düşünmen gerçekten komik."

"Balayına gidiyorlar," dedi Karin. Bir tuzaktı bu, eğer o gerçekten Ann ise, kendisi olması için, azarlayarak, "Ah, Karin," deyişini duymak için.

"O gelinlik yüzünden böyle düşünüyorsun," dedi Rosemary. "İşin aslı, bundan sonra yerleşecekleri yere bakmak için seyahat ediyorlar."

Rosemary'ydi gerçekten. Ann ise, seyahatteydi. Ann, Derek'le seyahate çıkmıştı.

"İkinci balayıları olmalı," dedi Rosemary. "Sen hiç üçüncü balayılarına çıkan çift duymamışsındır herhalde. Ya da on sekizincisine, ha?"

Sorun yoktu, herkes olması gerektiği yerdeydi. Buna kendisinin neden olup olmadığını merak etti Karin, canı çıkacak şekilde uğraşmasıyla. Sonuçtan tatmin olması gerektiğini biliyordu. Tatmin olmuştu zira. Ama bir şekilde, hiçbir şeyin önemi yoktu sanki. Sanki Ann ve Derek, hatta Rosemary de, geçit vermez ve aşılmaz bir parmaklığın ardındaydılar.

"Ben buradayım gördüğün gibi," dedi Rosemary.

"Başından beri buradayım. Ama sana dokunmama izin vermiyorlar."

Sanki bir kalp kırıklığı meselesiymiş gibi söylemişti bu son sözleri.

Arada bir hâlâ söylüyor bunu.

"En çok neyi hatırlıyorum biliyor musun, sana dokunamamamı. Ve beni anlıyor musun merak ediyorum."

Karin evet diyor. Onu anlıyor. Söylemeye tenezzül etmediği, o sırada Rosemary'nin üzüntüsünü saçma bulmuş olması. Sanki bir kıtanın bir ucundan öbür ucuna ulaşamamış gibi yakınıp duruyordu. Nitekim Karin de böyle bir şeye dönüştüğünü hissediyordu, kimi yerlerde acıyla doruklar yapmış, bunun dışında uzun ve tekdüze uzaklıklara düzlenmiş engin, pırıltılı, kendine yeterli bir şey. Bu şeyin sınırlarının dışındaydı Rosemary; Karin onu istediği zaman, gürültülü siyah parçacıklardan oluşmuş bir yapıya indirgeyebilirdi. Karin'in kendisine gelince, böyle istediği kadar yayılabilir, istediğinde de kendi topraklarının orta noktasında büzülüp bir boncuk ya da uğurböceği kadar küçülebilirdi.

Bu durumdan çıktı elbette, geri dönüp Karin olmaya devam etti. Herkes, derisi dışında onun eskisi gibi olduğunu sandı. Nasıl değişmiş olduğunu ve herkesten kopuk ama aynı zamanda nazik olmayı, kendini ustaca korumayı nasıl doğallıkla yaptığını kimse bilmiyordu. Kendi başının çaresine bakabildiğini bildiği anlarda gelen o ölçülü ama utkulu hissin, kimseler farkında değildi.

DEĞİŞİMDEN ÖNCE

Sevgili R., Babamla birlikte, Kennedy'nin Nixon'la tartışmasını izledik. Sen gittikten sonra babam televizyon aldı. Küçük ekran, bir de portatif anten. Yemek odasındaki büfenin önünde duruyor, o yüzden biri çekmeceden gümüşleri ya da masa örtüsünü almaya kalksa epey zorlanır. Televizyon, neden tek bir rahat koltuğun olmadığı yemek odasında durur? Evin bir de salonu olduğunu epeydir unuttuklarından. Ya da Mrs. Barrie'nin akşam yemeği vaktinde televizyon seyretmek istemesinden.

Bu odayı hatırlıyor musun? Televizyon dışında yeni hiçbir şey yok. Bej üzerine şarap rengi yaprak desenleriyle kenarlara çekilmiş kalın perdeler ve aralarındaki tül perdeler. Atının üstünde Galahad'ın[1] tablosu ve bir de Glencoe'nun[2] tablosu, ama oradaki bir alageyiğin, yoksa katliamın değil. Babamın ofisinden yıllar önce buraya taşınmış, bir türlü yer bulunamadığı için duvara bile yanaştırılmamış, orada öylece duran eski dosya dolabı. Ve

1. Kral Arthur efsanesini oluşturan romanslarda, kusursuz şövalyeliğin temsilcisi. (Ç.N.)

2. Glencoe, İskoçya'da doğal güzellikleriyle ünlü bir vadinin ismi; ama yazar aynı zamanda Glencoe Kıyımı'na değiniyor. Kral William ve Mary'nin hükümdarlığını tanımakta acele etmeyen Glencoe'lu MacDonalds klanı, 1692 yılında acımazca ve haince katledilmiştir. (Ç.N.)

toprak saksıları ya da teneke kutuları içindeki ne solan ne açan bitkilerle aynı hizada duran ya da göze öyle görünen, annemin kapağı kapalı dikiş makinesi (bu arada babam annemden bir tek, "annenin dikiş makinesi," dediğinde bahseder).

Anlayacağın şu anda evdeyim. Burada ne kadar kalacağım sorusunu kimse sormadı. Benim Mini'yi kitaplar, makaleler ve giysilerle doldurup Ottawa'dan buraya bir gün içinde geldim. Babama telefon edip tezimi bitirdiğimi (aslında yarıda bıraktım, ama bunu babama söylemek zahmetine girmedim) ve biraz dağıtmaya ihtiyaç duyduğumu söylemiştim.

"Dağıtmak mı?" dedi, sanki ilk defa duyuyormuş gibi. "Şey, sinirleri dağıtmadığın sürece ama."

Ona dedim ki: "Ne dedin?"

"Sinirleri dağıtmak, sinir zafiyeti geçirmek yani," dedi, uyarı babında bir kıkırdama eşliğinde. Panik ataklara, şiddetli kaygı hallerine, depresyona ve kişisel çöküntüye böyle diyor hâlâ. Herhalde hastalarına da biraz canlanmalarını söylüyor.

Haksızca. Herhalde uyuşturucu haplar verip yüreklendirmek için baştan savma bir-iki laf ederek yolluyor onları. Benimkilere kıyasla diğer insanların zaaflarına daha hoşgörülüdür.

Buraya geldiğimde öyle cafcaflı bir karşılama olmadı, ama bir şaşkınlık da olmadı doğrusu. Mini'nin etrafında dolanarak gördükleri karşısında homurdanıp ayağıyla tekerleri dürttü.

"Gelebilmene şaşırdım," dedi.

Onu öpmeyi düşündüm, duygulara kapılmaktan çok da gösteriş yapmak, artık-böyle-biri-oldum demek için. Ama ayakkabılarım çakıllara temas ettiği anda bunu yapamayacağımı anladım. Yolla mutfak kapısı arasında ortada bir yerde Mrs. B. duruyordu. Böylece ben de gidip

babam yerine ona sarıldım ve burnumu, o küçük solgun yüzünün etrafındaki, Çinlilerinki gibi kısa kesilerek acayip bir hava verilmiş siyah saçlarına daldırdım. Kalın hırkasının, önlüğündeki deterjanın kokusunu alıyor, kürdan gibi kemiklerini hissedebiliyordum. Boyu en fazla köprücükkemiğime geliyordu.

Kıpkırmızı bir halde, "Harika bir gün," dedim, "ve harika bir seyahatti." Öyleydi. Öyle olmuştu. Ağaçlar henüz sararmamış, sadece yaprakların uçları kurumaya başlamış, tarlalar altın rengine dönüşmüştü. Öyleyse neden bu cömert manzara babamın huzurunda ve onun topraklarındayken sönüyor (ve Mrs. Barrie'nin huzurunda ve topraklarında olduğumuzu da unutmayalım)? Neden bundan bahsedişim ya da bundan sözgelişi değil de içten bir şekilde bahsedişim, Mrs. B.ye sarılmam gibi eşsiz görünüyor gözüme? Bir açıdan saygısızlık, bir açıdan da yapmacık bir duygu patlaması gibi bir şey.

Tartışma sona erdiğinde babam kalkıp televizyonu kapadı. Mrs. B. orada olup heyecanla o dişlek, sevimli oğlanı ya da tavukların şu, ne denirdi o zımbırtıya, (Bir türlü "devekuşu"[1] diyemez ya da o kelime bir türlü aklına gelmezdi), işte onları kovalamasını seyretmek istediğini belirtmediği müddetçe, reklamları seyretmezdi babam. Sonrasında, Mrs. B. neden hoşlanıyorsa izin verilirdi, dans eden mısır gevreklerine bile, o zaman da babam, "Şey, kendi içinde akıllıca tabii," diyebilirdi. Sanırım bir çeşit uyarı gönderiyordu bana.

Kennedy ve Nixon hakkında ne mi düşünüyordu?

"Pöh, iki tane Amerikalı işte."

Sohbeti biraz açmaya çalıştım.

"Ne demek istiyorsun?"

1. İngilizcesi *ostrich*. Telaffuzu biraz zor bir kelime olduğu için söyleyemiyor Mrs. B. (Ç.N.)

Ondan, konuşmaya değer bulmadığı bir meselenin biraz derinine inmesini istediğinde ya da kanıtlanmasına gerek olmayan bir argüman ortaya attığında üstdudağını bir tarafa seğirterek tütün lekeli iki büyük dişini gösterir.

"İki tane Amerikalı," dedi tekrar, sanki ilk seferinde anlamam gerekirmiş gibi.

Böylece konuşmadan, ama büsbütün sessizlik içinde de olmadan –zira hatırlayacağın gibi, epey sesli nefes alıp verir kendisi– öylece oturduk. Nefesi taşlık patikalarda yuvarlanıp gıcırdayan kapılardan geçiyordu. Sonra da, sanki göğsünün altında organik olmayan bir makine varmış gibi, azıcık cıvıldayıp çağlıyordu. Plastik pipolar ve renkli baloncuklar. Herhalde fark etmemiş olacaksın, bense yakında alışmış olacağım. Gelgelelim odada epey yer kaplıyor. Taş gibi midesi, uzun bacakları ve yüzündeki ifadeyle, kendisi de epey yer kaplar zaten. Yüzündeki ifade mi? Sanki elinin altında, hatırladığı ya da beklediği bir kabahatler listesi varmış ve bile bile yaptığın yanlışların yanı sıra farkında bile olmadan yaptıklarınla da sabrının taşabileceğini sana bildirecekmiş gibi bir ifade. Babaların ve büyükbabaların birçoğu, ondan farklı olarak, evlerinin dışında bir otoritesi olmayanlar bile, o ifade için epey uğraşırlar gibi geliyor – ama tam ve sürekli olarak bu ifadeyi verebilen bir o var.

R. Burada yapacak çok şey var, hani derler ya, bunalım yapmaya vakit yok. Bekleme odasının duvarları, nesil nesil hastaların sandalyelerini geriye itmeleriyle boydan boya çizilip aşınmış. Masanın üstündeki *Reader's Digest* dergileri lime lime. Hastaların dosyaları, muayene masasının altındaki mukavva kartonların içinde ve hasır çöp sepetlerin üst kısımları, sanki fare tarafından yenmiş gibi parça parça olmuş. Evin durumu da farklı değil.

Aşağı kattaki lavaboda, kahverengi saç telleri gibi çatlaklar, tuvalette ise insanı kaygılandıran bir pas lekesi var. Sen de fark etmişsindir herhalde. Aptalca, ama bana göre en rahatsız edici olanı tüm o kuponlar ve reklam broşürleri. Çekmecelere, fincan tabaklarının altlarına sıkıştırılmışlar ya da etrafa saçılmışlar, ayrıca ilan ettikleri satışın ya da indirimin üzerinden haftalar, aylar, hatta yıllar geçmiş.

Vazgeçmiş ya da ellerinden geleni yapmıyor değiller. Ama her şey son derece karmaşık. Çamaşırları Mrs. B.nin yıkaması yerine çamaşırhaneye yolluyorlar, ki bu son derece makul, ama sonra babam teslim tarihini hatırlayamıyor ve acaba yetecek kadar önlük var mı diye, o lanet yaygarayı koparıveriyor. Mrs. B. ise bilfiil çamaşırhanedekilerin onu kandırıp etiketleri kesmek için zaman kazandıklarına, sonra da o etiketleri daha ucuz elbiselere diktiklerine inanıyor. Böylece çamaşırları teslim eden adamla tartışıp, ona kasıtlı olarak buraya en son geldiğini söylüyor ki, büyük bir ihtimalle de öyle.

Sonra çatı saçakları temizlenmek istiyordu ve Mrs. B.nin yeğeni gelip temizlemeyecekti güya, ama beli kaymış, bu nedenle onun oğlu geliyor. Ama oğlun önce, onun yarım bıraktığı bir sürü işi üstlenmesi gerekiyormuş da, vs. vs.

Babam bu yeğenin oğlunu, yeğenin ismiyle çağırıyor. Bunu herkese yapar. Kasabadaki dükkânlardan ve işyerlerinden, bir önceki, hatta ondan da önceki sahiplerinin isimleriyle bahseder. Basit bir unutkanlığın ötesinde bir şeydir bu; kibir gibi bir şeydir. Kendini, bu gibi konularda dikkatli olma ihtiyacından öte bir konumda görmekle ilgilidir. Değişiklikleri fark etme ihtiyacından öte bir konumda görmekle ilgili. Ya da tek tek bireyleri tanımak ihtiyacından.

Bekleme odası duvarlarının hangi renk olmasını ter-

cih eder, diye sordum ona. Açık yeşil mi, dedim; yoksa açık sarı mı? Kim boyayacak ki, diye sordu.

"Ben boyayacağım."

"Boyacı olduğunu bilmiyordum."

"Yaşadığım yerlerin duvarlarını ben boyadım."

"Belki öyledir. Ama o yerleri görmedim. Boya badana yaparken hastalarımı ne yapacaksın peki?"

"Ben de pazar günü boyarım."

"Aralarından bazılarının kulağına gittikten sonra ne fark eder."

"Dalga mı geçiyorsun sen? Hem de bu zamanda?"

"Zaman senin sandığın zaman olmayabilir. En azından bu civarda."

Bunun üzerine bu işi gece yapabileceğimi söyledim, ama o, ertesi gün boya kokusunun birçoğunun midesini altüst edeceğini söyledi. En sonunda yalnızca, *Reader's Digest* dergilerini atıp yerine *Maclean's, Chatelaine, Time* ve *Saturday Night* gibi dergiler koymama izin verildi. Ve sonrasında, babam bazı şikâyetler aldığını söyledi bana. İnsanlar *Reader's Digest*'te okudukları bazı şakaları özlüyorlardı. Ve bazıları modern yazarlardan hiç de hazzetmiyordu. Pierre Berton gibi.

"Ne kötü," dedim ve sesimin titrediğini fark ettim şaşkınlıkla.

Sonra, yemek odasındaki dosya dolabına el attım. Uzun zaman önce ölmüş hastaların dosyalarını içerdiğini sanıyordum, şayet o dosyaları temizleyebilirsem, mukavva kutudaki dosyalara yer açabilir ve böylece her şeyi ait oldukları yere, muayenehaneye taşıyabilirdim.

Mrs. B. ne yapmakta olduğumu gördü ve gidip babamı buldu. Bana tek kelime bile etmedi.

Babam dedi ki, "Burayı kurcalayabileceğini kim söyledi sana? Ben söylemedim."

R. Senin burada olduğun günlerde Mrs. B. Noel için ailesini görmeye gitmişti. (Anlaşılan hayatının yarısı boyunca amfizem hastası olan bir kocası var ve çocukları yok, ama yeğen, kuzen ve uzak akrabaları o kadar çok ki bir kavim oluşturabilirler.) Sanıyorum onu görmedin bile. Ama o seni görmüş. Bana dün dedi ki: "Şu senin sözde nişanlanacağın Bay Bilmemkim nerede?" Tabii ki yüzüğümü takmadığımı fark etmiş.

"Toronto'da olduğunu tahmin ediyorum," dedim.

"Geçen Noel'i kuzenimin yanında geçirmiştim de, onu ve seni yürüyerek yangın musluğunun yanından geçerken görmüştük ve yeğenim, 'Şu ikisi nereye giderler acaba?' demişti." Tam anlamıyla böyle konuşuyor ve yazarak kâğıda geçirdiğim zamanlar dışında yadırgamıyorum artık. Sanırırn aramızdaki kavgaya devam etmek için bir yere gittiğimiz gün ima ediliyordu, ama hatırlarsan don vardı ve biz, yalnızca evden kaçmak için yürüyorduk. Yo. Dışarı çıkıyorduk, böylece kavgaya devam edebilirdik, çünkü o kadar dolmuştuk ki patlama noktasına gelebilirdi.

Mrs. B., ben okula başladığım sıralarda babamın yanında çalışmaya başladı. Ondan önce, hoşuma giden genç kadınlar vardı, ama evlenmek için ya da savaşta mevzilerde çalışmak için işten ayrıldılar. Dokuz-on yaşlarında, bazı arkadaşlarımın evlerine girip çıktıktan sonra babama, "Neden bizim hizmetçilerimiz bizimle yemek zorunda?" diye sormuştum. "Diğer insanların hizmetçileri onlarla aynı masada yemek yemiyor da."

Babam dedi ki, "Mrs. Barrie'ye 'Mrs. Barrie' diye hitap ediyorsun. Ve şayet onunla aynı masada yemek hoşuna gitmiyorsa istediğin gibi gidip odunlukta yiyebilirsin."

Sonra etrafta dolanıp onu konuşturmaya çalışır oldum. Genelde konuşmazdı. Ama konuştu mu, seni tatmin ediyordu. Onu okulda taklit ederek epey eğlendim.

(Ben) Saçlarınız gerçekten siyahmış Mrs. Barrie.

(Mrs. B.) Ailemdeki herkes siyah saçlı. Hepsinin saçları siyah ve asla kırlaşmıyor. Annemin tarafından bahsediyorum. Tabutun içinde bile saçlar siyah. Büyükbabam öldüğünde, toprak donmuş olduğu için onu mezarlıkta bir yere koyup bütün kış orada tuttular, sonra bahar geldi ve onu gömeceklerdi ve aramızdan biri dedi ki: "Hadi, kış boyunca ne hale gelmiş bir bakalım." Böylece adama tabutun kapağını kaldırttık ve ne görelim? Yüzü ne kararmış ne çökmüş ne de başka bir şey olmuş, gayet iyi görünüyordu ve saçlarıysa siyahtı. Simsiyah.

Onun o küçük kıkırdamalarını da taklit edebilirdim, bir komikliğe dikkat çekmek için değil de, bir çeşit noktalama işareti niyetiyle yaptığı o küçük kıkırdamalarını ya da havlamalarını.

Seninle tanıştığımız sıralarda, bunu yapıyor olduğum için kendimden nefret ediyordum.

Mrs. B. bana saçlarını anlattığı o günden sonra, onunla bir gün üst kattaki banyodan çıkarken karşılaştık. Cevap vermemin yasaklandığı telefona bakmak için koşturuyordu. Saçları bir havluya sarılıp toplanmış, siyah bir damla yüzünün bir yanından akıyordu. Koyu, morumsu bir damlaydı ve ben, âdet döneminde olduğunu düşündüm.

Arada bir karakterinde kendini gösteren eksantriklik, o karanlık ve kötülük kanında da olabilirmiş gibi.

"Kafanız kanıyor," dedim ve o da, "Ah, yolurndan çekilsene sen," diye karşılık verip telefona yetişmek için yanımdan geçip gitti. Banyoya girdiğimde lavabodaki mor çizgileri ve raftaki saç boyasını gördüm. Bunun hakkında tek kelime edilmedi ama o, annesinin tarafındaki herkesin nasıl da tabutlarının içinde bile siyah saçlı olduğunu ve kendisinin de öyle olacağını anlatıp durdu.

O yıllar, babamın beni fark edişi, oldukça tuhaftı. O sırada bulunduğum odanın kapısından geçip, sanki beni orada görmemiş gibi yapardı:

Kral Henry'nin başlıca kusuru,
İp buldu mu yiyip durmaktı...[1]

Bazen de sesine teatral bir hava vererek, kükrer gibi konuşurdu benimle.

"Selam sana küçük kız. Şeker ister misin bakalım?"

Kız çocuğu sesiyle yaltaklanarak cevap vermeyi öğrenmiştim. "Ah, evet efendim."

"Şeyy." Y'yi keyifle uzatarak. "Şeyy. Ama yok ki." Ve:

Solomon Grundy, pazartesi doğdu...

Devam etmem için parmağını uzatırdı bana.

Salı vaftiz oldu...
Çarşamba evlendi...
Perşembe hastalandı...
Cuma ağırlaştı...
Cumartesi öldü...
Pazar gömüldü...

Sonra ikimiz birlikte bağırırdık, avazımız çıktığınca:

İşte Solomon Grundy'nin sonu bu oldu!

Bu dizeleri ne bir giriş ne de bir yorum takip ederdi. Şaka niyetine ona "Solomon Grundy" demeye kalktım.

1. Fransız asıllı İngiliz şair, denemeci ve tarihçi Hilaire Belloc'un (1870-1953), çocukları için yazdığı, sonrasında şarkı olmuş şiirinden. (Ç.N.)

Dördüncü ya da beşinci seferinde, "Yetti ama," demişti. "O benim ismim değil. Ben senin babanım."

Sonrasında bir daha o nakaratı söylemedik herhalde.

Seninle kampüste ilk karşılaştığımızda ve sen de, ben de tek başımızayken, sanki beni hatırlarmış, ama nereden hatırladığını bir türlü çıkaramıyormuş gibi bir halin vardı. Her zamanki hoca hasta olunca onun yerine geliyor ve yalnızca bir ders verip mantıkçı pozitivizmi anlatman gerekiyordu. Bu iş için Teoloji Fakültesi'nden birinin getirilmesinin komikliğinden dem vuruyordun.

Bana selam vermekte tereddüt eder gibiydin, bunun üzerine ben de, "Fransa'nın önceki kralı keldi," dedim.

Bize anlattığın, öznesi olmadığı için bir anlam ifade etmeyen önermeye dair bir örnekti bu. Ama bana önce şaşkın mı şaşkın, ürkekçe bakmış, sonrasında bunu profesyonel bir gülümsemeyle örtmüştün. Benim hakkımda ne düşündün acaba?

Bilgiçlik taslamak.

R. Midem hâlâ biraz şişkin. Üstünde bir iz yok, ama avuçlayabiliyorum. Onun dışında iyiyim, kilom normale döndü ya da normalin azıcık altında. Ne ki, biraz yaşlı gösteriyorum galiba. Yirmi dörtten yaşlı gösteriyorum galiba. Saçlarım hâlâ uzun ve demode, yani karmakarışık. Yoksa senin hatıran için mi acaba, zira sen kesmemi hiç istemezsin? Bilemeyeceğim.

Her neyse, egzersiz niyetine kasaba civarından uzun yürüyüşler yapmaya başladım. Eskiden yazları istediğim yere çeker giderdim. Kurallar ya da insanların farklı sınıflardan olması hakkında herhangi bir fikrim yoktu. Bunun nedeni kasabada okula gitmemiş olmam ya da evimizin kasaba dışında, yolun sonunda olmasıdır belki. Oraya aitmiş gibi hissetmememdir. At sahipleri ya da at

terbiyecilerinin parasını ödeyen erkekler dışında yalnızca erkek çocukları görebildiğin yarış pistlerinin yanındaki ağıllarda dolanırdım. Ben kimsenin ismini bilmezdim, ama onların hepsi benimkini bilirdi. Bildik birinin kızı olduğum için bana katlanmak zorundaydılar. Atları yedirip arkalarındaki dışkıları atmamıza izin vardı. Cesaret istiyordu. Başıma babamın eski bir golf kepini geçirir, bol bir şort giyerdim. Çatıya çıkardık, onlar boğuşup birbirlerini aşağı itmeye çalışır, ama bana dokunmazlardı. Büyükler, periyodik olarak toz olmamızı söylerdi. "Baban burada olduğunu biliyor mu?" diye sorarlardı bana. Sonra oğlanlar birbirlerine sataşmaya başlar, sataşılan kusma sesi çıkarır ve ben, bunun benimle ilgili olduğunu bilirdim. Böylece oraya gitmeyi bıraktım. Altın Batı'nın Kızı olmak fikrini bir kenara bıraktım. Limana inip göl teknelerine bakındım, ama bir tayfa olarak iş bulma hayali beslemek kadar ileri gittiğimi sanmıyorum. Ayrıca, kız çocuğundan başka bir şey olduğum konusunda onları kandırmadım da. Adamın biri aşağı eğilip bana seslendi:

"Baksana, seninkinin üstünde tüy bitmiş mi, ha?"

Neredeyse, "Affedersiniz?" diyecektim. Korkmaktan ya da aşağılanmış olmaktan çok aklım karışmıştı. İşi gücü, sorumluluğu olan yetişkin bir adam, bacaklarımın arasındaki kaşıntılı öbekle ilgilendiği için. Sesinden açık bir şekilde anlaşıldığı gibi, bundan tiksinti duyabildiği için.

At ahırları yıkıldı. Limana inen yokuş o kadar dik değil. Yeni bir tahıl ambarı var. Bir de her yerde olabilecek ve bu niteliğinden dolayı tercih edilen yeni banliyöler. Kimse yürümüyor artık, herkes arabasını sürüyor. Banliyölerde kaldırım yok, eski arka sokaklardaki kaldırımlarsa kullanılmıyor, çatlak çatlak olup don nedeniyle yer yer kalkmış, toprakla ve otlarla örtülüyor. Evimize giden yolun yanından uzanan çamların altındaki o uzun toprak patika, iğneyaprak yığınları, yabani fidanlar ve

ahududularla kaplanıp kaybolmuş. İnsanlar doktora görünmek için yıllar yılı kat etti o patikayı. Otoyol boyunca özel olarak yapılmış bir kaldırımla kasabanın dışına çıkılıyor (diğer yaya kaldırımıysa mezarlığa gidiyordu), sonra da yolun o tarafındaki iki sıra çamların arasından gidiliyordu. Geçen yüzyıldan beridir bu evde bir doktor yaşadığı için.

İkindi boyunca her türden gürültülü ve pespaye hastalar, çocuklar, anneler ve yaşlılar geliyordu, daha ketum hastalarsa tek başlarına, akşamları. Leylak çalılığının arasında kalmış bir armut ağacının altında oturur, gizli gizli onları gözetlerdim, çünkü genç kızlar bayılır böyle şeylere. O çalılık yok artık; Mrs. B.nin yeğeninin çim biçme makinesi kullanan oğluna kolaylık olsun diye ortadan kaldırıldı. O zamanlar, doktor ziyareti için giyinip kuşanan hanımefendileri gizlice gözetlerdim. Savaştan kısa süre sonra revaçta olan giysileri hatırlıyorum. Büzgülü bol etekler, ip şeklinde kemerler, bol bluzlar ve arada bir de kısa, beyaz eldivenler, zira o zaman eldiven bir tek kiliseye giderken değil de, yaz boyu giyilirdi. Şapka da sadece kilise için giyilmezdi. Yüzü çevreleyen o pastel hasır şapkalar. İnce yaz elbisesi; omuzlarda, minik bir pelerin gibi fırfırlar, belin çevresinde kurdele gibi bir kuşak. Omuzlardaki fırfırlar rüzgârda havalanıyor ve hanımefendi tığla örülmüş file eldivenli eliyle yüzüne gelen kumaşı indiriyor. Bu jest, o ulaşılmaz kadınsı hoşluğun bir sembolüydü benim için. Kusursuz kadife bir ağzın üstüne gelen file doku. Hissettiklerimin ardında annesiz büyümem de vardır belki. Ama annesi o kadınlara benzeyen birini tanımamıştım. Çalıların içinde çömelip o benekli sarı armutları yer, tapınırdım.

Öğretmenlerimizden biri, bize "Patrick Spens" ya da "The Twa Corbies" gibi eski baladları okuturdu ve okul hayatıyla ilgili kaba bir balad vardı.

Koridorda yürüyorum
Sevgili dostumun beni görmesi için
Tu-va-le-te gidiyorum
Bir güzel işemek için...

Baladlar gerçekten de, sen sözlerinin ne anlama gel-
diğini fark edemeden mısralarıyla seni alıp götürüyordu.
Böylece ağzım peltemsi armutla tıka basa dolu, mısralar
uydurmaya başladım ben de.

Hanımefendi yürüyor, uzun ince patikada
Kasaba ardında kaldı.
Evini de babasının öfkesini de ardında bıraktı
Kendi kaderini eline aldı...

Sivrilerin verdiği rahatsızlık dayanılmaz hale gelince eve girerdim. Mrs. Barrie mutfakta olur, babam onu çağırana kadar sigara tüttürüp radyo dinlerdi. Son hastanın arkasından etrafı derleyip toparlayana kadar kalırdı. Muayenehaneden bir çığlık mı duyuldu, kendisi de alçak sesle kıkırdayarak çığhğı basar ve, "Hadi, istediğin gibi öt bakalım," derdi. Ona gördüğüm kadınları ve elbiselerini anlatmaya hiç yeltenmezdim; çünkü birine, güzelliğinden ya da şıklığından ötürü asla hayranlık duymayacağını bilirdim. Aynı şekilde birinin, kimsenin ihtiyaç duymadığı bir şeyi bilmesini de takdir etmezdi; yabancı dil bilmek gibi. İyi kart oynayanları takdir ederdi, hızlı örgü örenleri de, en fazla bu kadar. İnsanların çoğuna ihtiyacı yoktu. Bunu babam da söylemişti. Keza onun da ihtiyacı yoktu. Bu bende, eğer insanlara ihtiyaç duysalardı, bunun nasıl bir ihtiyaç olacağı sorusunu sorma isteği uyandırırdı. Ama ikisinin de cevap vermeyeceğini bilirdim. Onun yerine o kadar akıllı olma bakalım derlerdi herhalde.

Amcası rastladı Frederick Hyde'a,
Sefahate batmış âlem yaparken.
Onu salladı bir o yana bir bu yana
Ve savurdu yumruğunu en hassas noktasına...

Eğer tüm bu yazdıklarını sana göndermek istesey-
dim, nereye gönderirdim acaba? Adresi baştan sonra zar-
fın üstüne yazmayı düşündüğümde elim ayağım birbiri-
ne dolanıyor. Aynı yerde ve ben yanında olmadan aynı
hayatı yaşadığını düşününce içim acıyor. Ve orada değil
de, benim bilmediğim başka bir yerde olduğunu düşün-
mekse, daha beter ediyor beni.

Sevgili R., Sevgili Robin,

Bilmediğimi nasıl düşünebilirsin? Başından beri gözlerimin önündeydi. Eğer burada okumuş olsaydım, hiç kuşkusuz bilirdim. Arkadaşlarının olsaydı. Liseli kızlardan birinden, daha büyük kızlardan birinden öğrenmemin önüne geçmeye imkân yoktu.

Buna rağmen, tatillerde bol zamanım vardı. Eğer boş boş kasabada dolaşıp baladlar yazarak kendimle bu kadar dolu olmasaydım, anlayabilirdim. Şimdi geriye bakıp düşünüyorum da, o akşamcı hastaların bir kısmının, o hanımefendilerin trenle geldiklerini biliyordum aslında. Onları ve onların o güzelim elbiselerini akşam treniyle ilişkilendiriyorum. Ayrıca, burayı terk ettikleri bir gece treni de olmalıydı. Onları buraya getirip yolun başında bırakan bir araba da söz konusu olabilir elbette.

Ve bana, babama vitamin iğneleri için geldikleri söylenmişti; hatırladığım kadarıyla babam değil de, Mrs. B. tarafından. Biliyorum, çünkü ne zaman bir kadın çığlık atsa şimdi iğne oluyor işte diye düşünür, ama onlar kadar kültürlü ve disiplinli kadınların iğneler konusunda

daha metin olamamalarına biraz şaşırırdım.

Şimdi bile, anlamam haftalar aldı. Evin âdetlerine alıştığım, iş hayal bile edemeyeceğim raddeye varıp elime boya fırçasını alacak, çekmeceyi kuvvetlendirmeyi düşünecek ya da Mrs. B.ye danışmadan (gerçi kendisi hayatta karar veremezdi ya) eski bir bakkal fişini atacak hale geldiğim süre boyunca anlamadım. Onlara filtre kahveyi kabul ettirmekten vazgeçtiğim raddeye gelinceye kadar... (Tadı her seferinde aynı olduğu için hazır kahveyi tercih ediyorlar.)

Babam, tabağımın yanına bir çek koydu. Bugün, pazar günü, öğle yemeğinde. Mrs. Barrie pazar günleri gelmez. Babam kiliseden döndüğünde dilimlenmiş et, ekmek, domates, turşu ve kaşardan oluşan, soğuk yiyeceklerden hazırladığım bir öğle yemeği yiyorduk. Asla onunla birlikte kiliseye gitmemi istemez, büyük bir ihtimalle bu bana, onun umursamadığı birtakım fikirleri ortaya dökmek fırsatı vereceği için.

Beş bin dolarlık bir çekti.

"Bu senin için," dedi. "Artık cebinde paran var. Bankaya yatırırsm ya da istersen bir yatırım yaparsın. Faiz oranlarına bir bak. Ben takip etmiyorum. Elbette ev de senin olacak. Ama hani derler ya, zamanı gelince."

Rüşvet mi bu? Böyle düşündüm. Küçük bir iş kurmak için ya da bir yolculuğa çıkmak için miydi bu para? Kendime küçük bir ev tutabilmem için kaparo ya da "senin o tartışma götürmez diplomaların" dediği o belgelerden daha fazla edinmem için üniversiteye geri dönme parası mıydı?

Benden kurtulmak için beş bin dolar.

Ona teşekkür ettim ve az çok sohbet etmek adına, ona parasıyla ne yaptığını sordum. Ne burada ne de başka bir yerde olduğunu söyledi.

"Eğer birilerine danışmak istiyorsan Billy Snyder'a

sor." Sonra Billy Snyder'ın artık muhasebecilik yapmadığını hatırladı; emekli olmuştu.

"Garip isimli yeni bir herif var," dedi. "Ypsilanti gibi bir şey, ama Ypsilanti değil."

"Ypsilanti, Michigan'da bir kasaba," dedim.

"Michigan'da bir kasaba ama Michigan'da bir kasaba olmadan önce bir adamın ismiydi," dedi babam. "1800'lerin başında Türklere karşı savaşan bir Yunanlı liderin ismiydi sanki."

Dedim ki, "Ah! Byron'ın savaşı."

"Byron'ın savaşı mı?" dedi babam. "Bu da ne şimdi? Byron hiçbir savaşa katılmadı ki. Tifüsten öldü o. Öldükten sonra da büyük bir kahraman yaptılar onu, Yunanlılar için ölmüşmüş falan..." Kavga eder gibi söyledi bunu, sanki ben de bu hatanın, Byron üzerinde kopan bu büyük yaygaranın sorumlularından biriymişim gibi. Sonra sakinledi ve bana yeniden anlatmak ya da kendisine hatırlatmak üzere, Osmanlı İmparatorluğu'na karşı verilen savaşın aşamalarını anlattı. Porte'den[1] bahsetti ve bunun üzerine ben, onun gerçek bir kapı olduğundan asla emin olamadığımı söyleyip, yoksa Konstantinopolis ya da Sultan'ın Sarayı olmasın, diye sormak istedim. Ama her zaman olduğu gibi, en iyisi sözünü kesmemekti. Böyle konuşmaya başladığında, ilan edilmemiş bir yeraltı savaşında ateşkes yapmış ya da nefeslenecek bir ara vermiş gibi hissedersin. Pencereye karşı oturmuş, tül perdelerden güneşin o cömert, canlı ışığı altında (bu gece esen rüzgârın gürültüsüne bakılırsa, belki de uzun bir süre göremeyeceğimiz o günlerin sonuncusuydu) bahçedeki sarı-kahverengi yaprak yığınlarını görünce, çocukken bir soru sorarak ya da istemeden onu bu tip nutuklara sevk etti-

1. Porte, Bâb-ı Âli. Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde sadrazamlık binasına ve daha geniş anlamıyla da Osmanlı hükümetine verilen isimdi. (Ç.N.)

ğim zamanlarda hissettiğim teselliyi, gizli zevki hatırladım.

Mesela depremler. Genelde volkanik yükseltilerden meydana gelirler, ama en büyüklerinden biri, kıtanın tam ortasında, 1811'de Missouri'de, New Madrid'de meydana gelmiştir (New Mad-rid, diye telaffuz edilir, bilesin). Bunu ondan öğrenmiştim. Çöküntü vadileri. Yüzeye hiç yansımayan değişkenlik. Kireçtaşının yol açtığı oyuklar, yer altı suları, zamanı gelince un ufak olacak dağlar.

Ayrıca sayılar da. Bir keresinde ona sayıları sormuş, "Pekâlâ, onlara Arap rakamları denir, öyle değil mi; bilmeyen mi var? Ama Yunanlılar daha iyi bir sistem yaratabilirdi," diye devam etti, Yunanlılar başarabilirdi bunu, şu sıfır kavramına sahip olsalardı eğer.

Sıfır kavramı. Günün birinde açmak üzere rafa kaldırılmış bir paket gibi kafamın bir köşesine yerleştirmiştim.

Mrs. B. bizimle birlikte olsaydı, onu böyle konuşturmak mümkün olmazdı.

Boş ver, derdi, yemeğini ye sen.

Sanki sorduğum her soruda bir art niyet varmış gibi, aslında vardı doğrusu. Sohbeti yönlendirmek için yem atıyordum. Ve Mrs. B.yi katmamak nazikçe değildi. O nedenle depremlerin kaynağı ya da sayıların tarihi, onun (Mrs. B.nin) tutumuna, yalnızca ilgisizlik değil de, küçümseme de içeren tutumuna, onun o mutlak hükümranlığına boyun eğmek zorundaydı.

Döndük dolaştık yine Mrs. B.ye geldik. Şu andaki Mrs. B.ye.

Dün gece, saat on sularında geldim. Tarih Bilimi Cemiyeti'nin toplantısına, daha doğrusu, toplantılar or-

ganize etme girişimine katılmıştım. Beş kişi geldi ve ikisi, bastonla yürüyordu. Mutfak kapısını açtığımda Mrs. B.yi arka tarafa açılan --evin ön tarafındaki, muayenehaneden lavaboya açılan– kapı aralığına kurulmuş bir halde gördüm. Elinde üstü kapanmış bir leğen vardı. Lavaboya gitmekteydi ve ben gelmeseydim mutfaktan geçerek gidecekti. Onu fark etmeyecektim bile. Ancak yolu üzerindeyken durdu ve yarı bana dönerek öylece kalakaldı; yılgınlıkla yüzünü ekşitti.

Ah-ah. Yakayı ele verdik.

Sonra hızla tuvalete koşturdu.

Rol kesmekti bu. Şaşkınlık, yılgınlık, koşa koşa sıvışmak. Leğeni tutuşu bile, benim fark edeceğim şekildeydi. Baştan sona kasıtlı.

Muayenehanede hastayla konuşan babamın sesinin gürlediğini duyabiliyordum. Muayenehanede ışıkların açık olduğunu görmüştüm zaten, hastanın park etmiş arabasını görmüştüm. Artık kimse yürümek zorunda değildi.

Ceketimi çıkardım ve yukarı çıktım. Yapılması gereken, Mrs. B.nin ipleri eline almasına izin vermemekti. Soru sormamak, anlayıp afallamamak. *Leğenin içinde ne var, Mrs. B. ah, siz ve babacığımı ne işler çeviriyorsunuz öyle?* diye sormamak. (Ona bugüne kadar babacığım demediğimden de değil.) Hemen sonra hâlâ açmamış olduğum bir kitap kolisinin çevresinde eşelenip durdum. Anna Jameson'ın günlüklerini arıyordum. Onları, toplantıya katılanlar arasında yetmiş yaş altında olan diğer kişiye vereceğime söz vermiştim. Fotoğrafçılık yapan ve Kuzey Kanada'nın tarihi konusunda epey bir şeyler bilen bir adamdı. Tarih öğretmeni olabilirmiş, ama kekemeliği buna engel olmuş. Bunu bana, daha kararlı bir adım atıp birlikte kahve içmek yerine kaldırımda dikildiğimiz yarım saat içinde anlattı. En sonunda vedalaştı-

ğımızda, elinde olsaydı beni kahve içmeye davet edeceğini, ama bir an evvel eve dönüp karısından nöbeti devralması gerektiğini, çünkü bebeklerinin aşırı gazlı olduğunu söyledi bana.

Bulana kadar tüm kitap kolilerini açmam gerekti. Kadim zamanlardan kalma kalıntılara bakar gibiydim. Hasta gitmiş, babam Mrs. B.yi evine bırakmış, sonra yukarı gelip banyoya girmiş ve arkasından da yatmıştı ki, ben hâlâ aranmaya devam ediyordum. Oradan buradan okuyayım derken öyle sersemlemiştim ki, neredeyse yerde uyuyakalacaktım.

Sonra, öğle yemeğinde bugün, babam nihayet, "Zaten Türkler kimin umurunda," dedi. "Eski hikâye."

Ve ben de, "Galiba burada olup bitenleri biliyorum," demek zorunda kaldım.

Başını dikleştirdi ve pıskırdı. Resmen yaşlı bir at gibi pıskırdı.

"Biliyorsun ha? Olup biten neyi biliyorsun?"

Dedim ki, "Seni suçlamıyorum. Karşı değilim."

"Öyle mi acaba?"

"Kürtaja inanıyorum," dedim. "Yasal olması gerektiğine inanıyorum."

"O kelimeyi bir daha bu evin içinde kullanmanı istemiyorum," dedi babam.

"Nedenmiş?"

"Çünkü bu evde hangi kelimelerin kullanılacağına ancak ben karar veririm."

"Ne dediğimin farkında değilsin."

"Düşük çeneli olduğunun farkındayım ama. Düşük çenelisin ama mantıktan yana zayıfsın. Fazla eğitim ve yetersiz pratik."

Yine de susmadım. "İnsanlar biliyor olmalı," dedim.

"Biliyor olmalılar, ha? Bilmek ile havlamak arasında fark var ama. Bunu bir an önce kafana soksan iyi edersin."

Günün sonrasında bir daha konuşmadık. Akşam yemeğinde her zamanki gibi kızartma yaptım ve tek kelime konuşmadan yedik. Bence bu ona hiç de zor gelmiyor. Bir yere kadar bana da, zira her şey alabildiğine aptalca ve rezil ve ben öfkeliyim, ama sonsuza kadar bu ruh hali içinde olmayacağım ve kendimi bir anda özür dilerken bulabilirim. (Bunu duyduğuna şaşırmamış olabilirsin.) Buradan çekip gitme zamanımın geldiği öylesine açık ki.

Geçen geceki genç adam, rahat hissettiği zamanlar kekemeliğinin geçtiğini söyledi bana. Yani seninle konuştuğum zamanlardaki gibi, dedi. Bir dereceye kadar onu kendime âşık edebilirdim herhalde. Sadece eğlence niyetine yapabilirdim bunu. Burada yaşayabileceğim türden bir hayat olurdu bu.

Sevgili R. Gidemedim, Mini bu iş için uygun değil. Bakımını yaptırmak üzere satın aldım. Ayrıca hava da değişti, rüzgâr güzün galeyanına gelerek gölü kaldırıp kumsalı dövüyor. Mrs. Barrie'yi de kendi evinin ön kapısındaki merdivenlerde yakalamış –yapmış bunu rüzgâr– ve onu yana devirip dirseğini çatlatmış. Sol dirseğini kırmış ve kendisi sağ koluyla iş yapabileceğini söyledi, ama babam ona, çatlağın ciddi olduğunu ve bir ay dinlenmesini istediğini söyledi. Gidişimi ertelememin bir sakıncası var mı diye sordu bana. Aynen böyle söyledi, "gidişini ertelemen". Nereye gitmekte karar kıldığımı sormadı bile; sadece arabadan biliyor.

Ben de nereye gideceğime karar vermedim ya.

Tamam dedim, işe yaradığım süre boyunca kalırım. Böylece daha makul anlaşma zeminimiz var; açıkçası oldukça da rahat. Mrs. B. evde hangi işi yapıyorsa onu yapmaya gayret ediyorum. Yeniden düzenleme girişimleriymiş, tamirat tartışmalarıymış bitti artık. (Saçaklar hallolduğunda, Mrs. B.nin akrabası geldiğinde hem afalladım hem müteşekkir oldum.) Fırının kapağını Mrs. B.nin yöntemiyle kapalı tutuyorum, bir-iki kalın tıbbi ders kitabını tabureye koyup dayayarak. Eti ve sebzeleri onun gibi pişiriyor, ama eve avokado, enginar koçanı ya da sarmısak soğanı almaya kalkmıyorum, üstelik şu aralar hepsinin marketlerde indirimde olduğunu gördüğüm halde. Kavanozdaki tozlarla kahve yapıyorum. Alışabilir miyim diye merak edip kendime de yaptım ve tabii ki alıştım. Her günün sonunda muayenehaneyi temizleyip çamaşırhaneye bakıyorum. Çamaşırhanede çalışan adam beni seviyor çünkü onu suçlayıp durduğum yok.

Telefonlara bakmama izin var; şayet bir kurum gönüllü toplamak adına izahate girişmiyor da, bir kadın babamı soruyorsa, doktorun geri arayacağını söyleyip telefonunu almam gerek. Ben de böyle yapıyorum ve bazen kadınlar telefonu yüzüme kapıyor. Babama bunu söylediğimde, "Nasıl olsa bir daha arar," diyor.

O tip hastalardan fazla yok, babamın "özeller" dediklerinden. Bilmem, belki ayda bir. Çoğunlukla boğaz ağrıları, bağırsak krampları, kulak çınlaması gibi şeylerle uğraşıyor. Kalp ritmi bozuklukları, böbrek taşları, hazımsızlık...

R., Babam bu gece kapımı çaldı. Çaldı ya, kapı tam kapalı değildi aslında. Kitap okuyordum. Ona muayenehanede yardım edebilir miyim, diye sordu, tabii ki rica şeklinde değil, ama ölçülü bir saygıyla.

Mrs. B.nin yokluğunda gelen ilk özeldi bu.

Ona benden ne istediğini sordum.

"Aşağı yukarı onu sabit tutmanı," dedi. "Kadın genç ve bu işe alışık değil. Ellerini de bir güzel yıka, aşağı kattaki tuvalette, şişedeki sabunla."

Hasta muayene masasında, belden aşağısı bir çarşafla örtülü sırtüstü yatıyordu. Üst kısmına dantel işlemeli yakalı beyaz bir bluz ile koyu mavi düğmelerle iliklenmiş bir hırka giymişti. Bu giysiler çıkık köprücükkemiğinin ve neredeyse düz göğsünün üstünde gevşekçe duruyordu. Saçları siyah, sıkıca arkaya çekilip bir tokayla tepede tutturulmuştu. Bu ciddi ve yalın saç modeli boynunu uzun gösteriyor ve beyaz yüzündeki soylu kemik yapısını açığa çıkarıyordu, o nedenle uzaktan kırk beş yaşlarında bir kadına benziyordu. Gelgelelim yakından baktığında oldukça genç, yirmi yaşlarında olduğunu görebilirdin. Pilili eteği kapının arkasına asılmıştı. Akıl edip eteğin arkasına astığı beyaz külotlu çorabın lastiği göze çarpıyordu.

Oda soğuk olmadığı halde, tir tir titriyordu.

"Şimdi Madeleine," dedi babam. "Yapmamız gereken ilk şey, dizlerini kaldırmak."

Onu tanıyıp tanımadığını merak ettim. Yoksa sormuştu da, kadın ne isim verdiyse onu mu kullanıyordu?

"Sakin ol," dedi babam. "Sakin ol. Sakin." Askıları yerlerine yerleştirip kadının ayaklarını içlerinden geçirdi. Kadının bacakları çıplak, sanki güneş yüzü görmemiş gibiydi. Mokasenleri hâlâ ayaklarındaydı.

Bu yeni pozisyonda dizleri öyle titriyordu ki, birbirlerine vuruyorlardı.

"Daha sabit tutmalısın," dedi babam. "Şimdi, sen üzerine düşeni yap da ben de yapabileyim. Üstüne bir battaniye ister misin?"

Bana dönüp, "Bir battaniye getir," dedi, "Şu en alttaki raftan."

Battaniyeyi, Madeleine'in gövdesini örtecek şekilde yerleştirdim. Bana bakmıyordu. Dişleri birbirine vuruyor, takırdıyordu. Ağzını sımsıkı kapamıştı.

"Şimdi azıcık aşağı kay bakalım," dedi babam. Ve bana dönüp, "Dizlerini tut dedi. İki yana ayır. Sıkıca tut onu."

Ellerimi kızın dizlerinin yuvarlarına koydum ve elimden geldiğince nazikçe iki yana ayırdım. Babamın soluması, o anlaşılmaz yorumlarına yoğunlaşmış, odayı adeta doldurmuştu. Madeleine'in dizlerini, birbirlerine çarpmaması için sıkı tutmam gerekiyordu.

"O yaşlı kadın nerede?" diye sordu kız.

Ona dedim ki: "Evinde. Düştü de. Onun yerine ben varım."

Demek daha önce buraya gelmişti.

"Sert biriydi," dedi. Sesi sakin, neredeyse homurtu şeklindeydi; bedenindeki gerginlikle kıyaslandığında o kadar sinirli değildi.

"Umarım ben o kadar sert değilimdir," dedim. Cevap vermedi.

Babam örgü şişi gibi, ince bir çubuk aldı eline. "Şimdi. İşin zor kısmına geldi sıra," dedi. Sohbet eder gibi konuşuyordu, sanırım alışık olduğumdan daha yumuşak bir tonda. "Ve sen ne kadar kasılırsan o kadar zor olacaktır. O nedenle aman sakin ol. Hadi bakalım. Sakin. Aferin sana. Aferin bu kıza."

Onu rahatlatacak ya da kafasını dağıtacak bir şeyler söylemeyi düşünüyordum. Şimdi babamın ne yaptığını görebiliyordum. Yanındaki masanın üstündeki beyaz kumaşa, hepsi aynı uzunlukta ama derece derece kalınlaşan bir dizi şiş dizilmişti. Rahim boynunu açıp germek için, birbiri ardına bunları kullanacaktı. Çarşafla kaplı bariyerin benim konumlandığım tarafından, bu aletlerin kızın dizlerinin ötesindeki detaylı ilerleyişini birebir göremiyordum. Ama bedenine vuran acı dalgalarının endi-

şenin yol açtığı kasılmaları bastırdığını ve işin aslı, onu sessizleştirdiğini hissedebiliyordum.

Nerelisin? Nerede okudun? Çalışıyor musun? (Evlilik yüzüğünü fark etmiştim, ama büyük bir ihtimalle onların hepsi evlilik yüzüğü takıyordu.) İşini seviyor musun? Kardeşlerin var mı?

Acı çekmiyor olsaydı bile, neden cevap verecekti ki bu sorulara?

Dişleri arasından nefes aldı ve gözlerini daha da açarak tavana baktı.

"Biliyorum," dedim. "Biliyorum."

"Az kaldı," dedi babam. "Aferin sana kızım. Uslu kızım benim. Çok az kaldı."

Dedim ki: "Bu odayı boyayacaktım ama bir türlü fırsat bulamadım. Sana kalsa, ne renge boyardın?"

"Hoh!" dedi Madeleine. "Hoh!" Şaşkınlığın yol açtığı ani patlamalarla nefes veriyordu. "Hoh!.. Hoh!.."

"Sarı," dedim. "Bence açık sarı. Ya da açık yeşile ne dersin?"

Şişlerin en kalınına sıra geldiğinde, Madeleine uzun boynunu ve ağzını da gererek, dudakları yanlara açılmış ve dişlerinin üzerinde gergin bir şekilde durur vaziyette başını yassı yastığa bastırdı.

"En sevdiğin filmi düşün. En sevdiğin film hangisi?"

Bir hemşire böyle sormuştu bana, acı çekmenin bitimsiz düzlüğüne yükselip rahatlamaktan, en azından o an için ümidi kestiğim bir keresinde. Artık film dediğin, bu dünyada nasıl var olabilirdi ki? Şimdi aynı şeyi Madeleine'e söylüyordum ve Madeleine'in gözleri, insanoğlunun ancak durmuş bir saat kadar işe yarayabileceğine aymış birine ait soğuk ve dalgın bir ifadeyle, adeta kamçıladı beni.

Risk alıp bir elimi dizinden çektim ve eline dokundum. Birdenbire, öyle bir şiddetle kavradı ki, şaşkına

döndüm; parmaklarım birbirlerine yapışmış, eziliyordu. En sonunda işe yarar bir şey yapmıştım işte.

"Şey söyler misin?" Dişleri arasından tısladı: "Sahir. Söylesene..."

"İşte oluyor," dedi babam. "Şimdi oradayız."

Şiir.

Hangi şiir ya da nağmeyi okumam gerekiyordu acaba? "İki dokuz, bir on sekiz / say bak ne çok ceviz"i mi?

Aklıma, eskiden senin söylediğin bir şiir geldi: "Gezgin Aengus'un Şarkısı."

Bir fındık ağacı ormanına gittim,
Kafarnın içindeki yangın yüzünden...

Gerisi nasıldı hatırlayamadım. Düşünemiyordum. Sonrasında aklıma, son kıtanın tamamı gelmiş olmalı.

Gezmekten yaşlı düştüğüm halde
Vadileri kat edip tepeleri aşarak,
Gittiğin yeri bulacağım
Ve yanağından öpüp elini tutacağım...

Babamın önünde şiir okuduğumu düşünebiliyor musun?

Kız ne düşündü, bilmiyorum. Gözlerini kapamıştı.

Annem doğum sırasında, o şekilde öldüğü için ölümden korkacağımı sandım. Ancak o düzleme çıktıktan sonra ölünün ve yaşamın, en sevdiğin filmler gibi yersiz kavramlar olduğunu gördüm. Sonuna kadar gergindim ve bebekle alakası olmayan dev bir yumurtayı ya da alevler içindeki bir gezegeni kıpırdatmak için elinden bir şey gelmeyeceğinden emindim. O şey de benim gibi, sonsuza uzanan uzay ve zamanda sıkışmıştı işte, çekip gitmem için bir neden yoktu ve tüm o protestolarım yok olup gitmişti.

"Şimdi sana ihtiyacım var," dedi babam. "Bu tarafa gel. Leğeni getir."

Mrs. Barrie'nin elinde gördüğüm leğeni gidip yerinden aldım. O, elindeki bir tür akıllı bir mutfak aletiyle kızın rahmini kazırken, leğeni tutup bekledim. (Bir mutfak aleti demek istemedim aslında, ama hafiften evde kullanılan aletlere benziyordu.)

İnce ve narin bir kızın bile bel altı, bu apaçık halinde geniş ve etli görünebilir. Doğumevlerinde, doğumdan sonraki günlerde, kadınlar kıpkırmızı kesikleri ya da saklamadıkları gözyaşlarıyla; siyah iplikle dikilmiş yaraları, acıklı sallanmaları ve o naçar, koca kamburlarıyla umursamazca, hatta küstahça yatarlar. Görülecek şeydir doğrusu.

Rahimden vişne reçeli öbekleri geliyordu şimdi, kan da geliyordu ve cenin oralarda bir yerdeydi. Mısır gevreği kutusunun içindeki oyuncaklar ya da patlamış mısır paketlerinin içindeki sürpriz hediyeler gibi. Tırnağım kadar önemsiz minik bir plastik bebek. Ona bakmadım. Başımı ılık kan kokusundan çevirip yukarı kaldırdım.

"Banyoda," dedi babam. "Bir örtü var." Kirlenmiş çubukların yanında katlı duran kumaşı kastediyordu. "Helanın yanında, aşağıda duranı mı?" diye sormak istemedim, onu istediğini varsayarak. Leğeni alıp koridordan aşağıdaki tuvalete taşıdım ve içindekileri boşalttım, sifonu iki kere çektim, sonra leğeni silip geri getirdim. Bu süre boyunca babam kızı sargılamakta ve ona bazı talimatlar vermekteydi. Son derece yetkindi, iyi yapıyordu bu işi. Ancak yüzü, kemiklerinin üzerinden düşecek kadar bitkin ve kederliydi. Çökme tehlikesine karşı, beni tüm o işlem boyunca orada, yanında istediğini hissettim. Mrs. B., en azından geçmişte, son dakikaya kadar mutfakta bekliyor olmalıydı. Belki şimdilerde, baştan sona onun yanında kalıyordu.

Eğer çökseydi, ne yapardım bilmiyorum.

Eliyle hafifçe Madeleine'in bacaklarına vurdu ve ona dümdüz yatması gerektiğini söyledi.

"Birkaç dakika kalkmaya çalışma sakın," dedi. "Geri dönüşünü ayarladın mı?"

"Bu süre boyunca dışarıda bekliyor olmalı," dedi kız, sessiz ama öfke dolu bir tonda. "Herhalde bir yere gitmemiştir."

Babam önlüğünü çıkardı ve bekleme odasının penceresine yürüdü.

"Şüphen olmasın," dedi. "Orada bekliyor." Sonra belli belirsiz inildedi ve, "Çamaşır sepeti nerede?" diye sordu, sonra çalışmakta olduğu aydınlık odaya getirilmiş olduğunu hatırlayıp geri geldi ve içine önlüğünü yerleştirip bana, "Buraları toparlarsan müteşekkir olurum," dedi. Toparlamak, sterilize etmek ve etrafı silip temizlemek anlamına geliyordu.

Yapacağımı söyledim.

"İyi," dedi. "Şimdi size veda edeceğim. Hazır olduğunuzda kızım size eşlik edecek." İsmimi söylemek yerine "kızım" demesi karşısında şaşırmıştım doğrusu. Daha önce de bana böyle hitap etmişti elbette. Mesela beni birine tanıştırmak zorunda olduğunda. Ama yine de şaşırmıştım.

O odadan çıkar çıkmaz Madeleine bacaklarını masadan aşağı sarkıttı. Sonra sendeledi ve ben, ona yardım etmek için yanına gittim. "Tamam tamam, bir şey yok, masadan çabuk kalktım galiba. Eteğimi nereye koydum? Burada bu halde dikilmek istemiyorum."

Eteğini ve külotlu çorabını kapının arkasından alıp ona verdim; yardım istemeden, ama titreye titreye giyindi.

Dedim ki: "Birkaç dakika dinlensen. Kocan bekleyecektir."

"Kocam, Kenora yakınlarındaki bir çiftlikte çalışıyor," dedi. Gelecek hafta oraya gideceğim. Orada kalabi-

leceğim bir yer ayarladı. Pekâlâ. Mantomu aşağıda bir yerde bıraktım," dedi.

En sevdiğim film, senin bilmen, hemşire sorduğunda benim de aklıma gelmesi gerektiği gibi, *Yaban Çilekleri*'dir[1]. Tüm o İsveç, Japon, Hint ve İtalyan filmlerini seyrettiğimiz o küflü sinemayı hatırlıyorum ve o sinemanın, yakın zamanlarda *Carry On*[2] filmlerini, o Martin ve Lewis'leri gösterdiğini de hatırlıyor, ama adını hatırlamıyorum. Geleceğin papazlarına felsefe öğretiyor olduğuna göre, senin favori filmin *Yedinci Mühür*[3] olmalı; ama öyle miydi gerçekten? Sanırım bir Japon filmiydi ama konusunu hatırlamıyorum. Her neyse, o zamanlar sinemadan eve yürürdük, bir-iki mil ötedeydi ev ve orada insanoğlunun sevgisi, bencilliği, Tanrı, inanç ve umutsuzluk hakkında hararetli sohbetler ederdik. Oda kiraladığım eve geldiğimizde sesimizi kesmemiz gerekirdi. Merdivenlerden odama usulca, usulca çıkmak zorundaydık.

Ohhh, derdin minnetle ve şaşkınlıkla, içeri girdiğinde.

Geçen Noel'de seni buraya getirdiğimde, eğer aramızdaki kavga iyice kızışmış olmasaydı, çok tedirgin olurdum herhalde. Seni babamın karşısına çıkarmakta fazlasıyla korumacı olurdum.

"Robin mi? Bu erkek ismi mi?"

1. Ingmar Bergman'ın 1957 yapımı ünlü filmi. (Ç.N.)

2. (İng.) "Devam et." 1958-1992 arasında düşük bütçeyle çekilen 31 adet İngiliz sinema filmi. İngilizlerin geçmişten günümüze kendi kurumlarıyla dalga geçtiği filmlerdir. (Y.N.)

3. Yine aynı yönetmenin dinî ve varoluşsal temaları işlediği, alegorik tarihî filmi. (Ç.N.)

Evet, dedin, öyle, ismin buydu.

Sanki bu ismi daha önce hiç duymamış gibi yaptı.

Ama aslında, iyi anlaştınız. VII. yüzyılın farklı mezheplerinden papazları arasındaki büyük fikir ayrılıkları üzerine tartışmıştınız, değil mi? O papazlar arasındaki patırtı, saçlarının nasıl kazınması gerektiği konusunda patlak vermişti.

Pürçekli fasulye sırığı seni, demişti sana. Bu lafın ondan gelmesi, hani neredeyse bir iltifat sayılırdı.

Ona telefonda seninle evlenmeyeceğimizi söylediğimde, "Vah, vah. Başka birini bulmayı becerebilecek misin bakalım?" diye sordu. Eğer şöylediğine kızsaydım şaka yaptığını söyleyecekti. Şakaydı da. Başkasını bulmayı beceremedim ya, belki de nedeni, bu işe kalkışmak için en iyi durumda olmamamdır.

Mrs. Barrie geri döndü. Üç haftadan kısa sürede döndü, oysa bir ay olması gerekirdi. Gelgelelim eskisinden daha kısa süre çalışmak zorunda. Giyinip günlük ev işlerini yapması o kadar zaman alıyor ki, sabah ondan evvel buraya getirildiği –yeğeni ya da yeğeninin karısı tarafından– pek nadir.

"Baban pek harap bir halde." Bana söylediği ilk sözler bunlardı. Sanırım haklı.

"Belki bir süre dinlenmeli," dedim.

"Tepesinde bir sürü insan dolanıyor," dedi.

Mini garajda duruyor, paraysa bankadaki hesabımda. Yapmam gereken çekip gitmek. Ama aptalca şeyler düşünüyorum. Ya bir başka özel çıkagelirse, diye düşünüyorum, Mrs. B. ona nasıl yardım eder? Henüz sol eliyle bir şeyler taşıyacak durumda değil ve bir tek sağ eliyle de leğeni tutamaz.

R. Bugün. Bugün ilk büyük kar fırtınasından sonraki ilk gün. Bir gece boyunca yağdı ve sabahında gökyüzü açık, masmaviydi; rüzgâr yoktu ve akıl almaz bir parlaklık hâkimdi etrafa. Sabah erkenden, çamların altında yürüyüşe çıktım. Dallarından karlar, doğruca aşağı düşüyordu; Noel ağaçlarındaki süsler gibi ya da elmaslar gibi parlak. Otoyoldaki kar kürenmişti, bizim eve çıkan yol da, yani babam arabasıyla hastaneye gidebilirdi. Ya da ben, arabamla istediğim yere gidebilirdim.

Herhangi bir sabahta olduğu gibi arabalar geldi geçti, kasabaya ya da kasaba dışına.

Eve dönmeden evvel Mini çalışıyor mu, çalışmıyor mu diye bakmak istedim ve çalışıyordu. Yolcu koltuğunda bir paket gördüm. Kiloluk bir çikolata paketiydi bu, senin marketlerden aldığın cinsten. Buraya nasıl geldi bilmiyorum, yoksa Tarih Cemiyeti'ndeki gencin hediyesi olabilir mi diye merak ettim. Aptalca bir düşünceydi bu. Ama başka kim olabilirdi ki?

Arka kapının önünde botlarımdaki kardan kurtulmak için ayaklarımı vurdum ve kendime dışarıya bir süpürge koymam gerektiğini hatırlattım. Gün ışığı mutfakta patlamıştı.

Babamın ne söyleyeceğini bildiğimi düşündüm.

"Doğa üzerine tefekküre dalmaya mı çıktın?"

Şapkasını ve paltosunu giymiş vaziyette masada oturuyordu. Genelde bu saatlerde, hastalarına bakmak üzere hastaneye gitmiş olurdu.

Dedi ki: "Otoyolu küremişler mi? Ya bizim yolu?"

İkisinin de kürenmiş ve açık olduğunu söyledim. Pencereden baksa, evin önündeki yolun kürenmiş olduğunu görebilirdi. Çaydanlığın altını yakıp çıkmadan önce bir kahve daha içmek ister mi diye sordum.

"Olabilir," dedi. "Yol kürendiğine göre çıkabilirim."

"Ne gün ama," dedim.

"Küreme işini kendin yapmadığın müddetçe mesele yok."

İki fincan hazır kahve hazırlayıp masaya koydum. Oturdum, pencereye ve içeri dolan ışığa karşı. O masanın ucuna oturdu ve sandalyesinin yerini oynattı, böylece ışık sırtına vuruyordu. Yüzündeki ifadeyi göremiyordum, ama nefesleri, her zamanki gibi bana eşlik etti.

Babama kendimden bahsetmeye başladım. Hiç böyle bir niyetim yoktu aslında. Ona gidişim hakkında bir şeyler söylemek niyetindeydim. Ağzımı açmamla, insanın sarhoşken konuştuğu gibi, aynı oranda keder ve tatmin içerdiğini duyduğum şeyler söyledim.

"Bir bebeğim olduğundan haberin yok," dedim. "Temmuzun yedisinde doğurdum. Ottawa'da. Düşünüyorum da, ne ironi ama."

Bebeğin ânında evlatlık verildiğini ve oğlan mı, kız mı olduğunu bile bilmediğimi söyledim. Bana, bunu bilmemem gerektiği söylendiğini de. Görmememem gerektiği söylendiğini de.

"Josie'de kaldım," dedim. "Arkadaşım Josie'den bahsettiğimi hatırlarsın. Şimdi İngiltere'de, ama o zaman ailesinin evinde tek başına kalıyordu. Ailesi Güney Afrika'ya gönderilmişti. Mucize gibi bir şeydi bu."

Bebeğin babasının kim olduğunu da söyledim ona. Sen olduğunu söyledim, olur da merak eder diye. Ve seninle ben çoktan nişanlanmış olduğumuza göre, hatta resmî olarak da tek yapmamız gerekenin evlenmek olduğunu düşünmüştüm.

Ama sen farklı düşünüyordun. Doktor bulmamız gerektiğini söyledin. Bana kürtaj yapacak bir doktor.

O kelimeyi bu evde asla ağzıma almamam gerektiğini hatırlatmadı bana.

Senin, gidip dosdoğru evlenmememiz gerektiğini, çünkü herkesin benim evlenmeden evvel hamile kaldığı-

mı bileceğini söylediğini anlattım ona. Ben kesinlikle hamile olmadığım zamana kadar evlenemezdik.

Aksi halde Teoloji Fakültesi'ndeki işini kaybedebilirdin.

Seni, ahlaki açıdan uygunsuz olduğuna hükmedebilecek komitenin önüne çıkarabilirlerdi. Genç papazları eğitmek işi için ahlaki açıdan uygunsuz, kötü karakterli olduğun yönünde hüküm verilebilirdi. Ve bunun böyle olmadığını varsaysak bile, yani işinden olmayıp sadece azarlanmakla kaldığını ya da azarlamanın da olmadığını, yine de asla terfi edemezdin; sicilinde bir leke olurdu. Sana hiç kimse hiçbir şey söylemese bile, senin hakkında *bir şeyler* biliyor olacaklardı ve sen buna katlanamazdın. Okula yeni başlayan öğrenciler eskilerden duyacaklardı; senin hakkındaki şakalar onlara aktarılacaktı. Meslektaşlarının eline, sana tepeden bakma fırsatı geçecekti. Ya da anlayışlı olacaklardı, ki bu da en az o kadar kötüydü. Gizlice ya da açık açık küçümsenen bir adam olacaktın, küçümsenen ve de başarısız.

Tabii ki hayır, dedim.

Ah, evet. İnsanların ruhlarındaki adiliği asla yabana atma. Keza benim için de, kalıredici olacaktır. Eşlerin elinde fazla kontrol var, profesörlerin eşlerinin elinde. Unutmama asla izin vermeyecekler. Bana iyi davrandıklarında bile, *özellikle* iyi davrandıklarında.

İyi de biz de tası tarağı toplayıp başka bir yere gideriz, dedim. Kimselerin bilmeyeceği bir yere.

Öğreneceklerdir. İnsanlara anlatan birileri, her zaman muhakkak olacaktır.

Bunun yanı sıra, tekrar en baştan başlamak zorunda olacağını kastediyordun. Düşük, acınası bir maaşla başlaman gerekecekti ve o durumda, kucağımızda bir bebekle nasıl idare edebilirdik ki?

Sevdiğim kişinin fikirleriyle bağdaştıramadığım bu savlar karşısında şaşırıp kalmıştım. Okuduğumuz kitap-

lar, seyrettiğimiz filmler, konuştuğumuz konular, bunun sana bir şey ifade edip etmediğini sordum. Ediyor, ama bu hayat dedin. Sana, alay edilmeye gelemeyen bir adam olup olmadığını sordum, bir grup profesör eşi karşısında moral olarak çöken biri olup olmadığını.

Dedin ki, mesele bu değil, bununla alakası yok.

Elmas yüzüğümü fırlatıp attım ve park etmiş bir arabanın altına yuvarlandı. Oda kiraladığım evin yakınlarındaki sokakta tartışarak yürüyorduk. Şimdi olduğu gibi, mevsim kıştı. Ocak ya da şubat. Ama tartışma sonrasında da devam etti. Kürtaj olduğu söylenen bir arkadaşı olan bir arkadaşımdan kürtaj hakkında bilgi alınam gerekiyordu. Boyun eğdim; alacağımı söyledim. Soruşturmak bile riskti senin için. Ama sonra yalan söyledim, doktorun buralardan taşındığını söyledim. Sonra yalan söylediğimi kabul ettim. Yapamam, dedim.

Gelgelelim bunun nedeni bebek miydi peki? Asla. Nedeni, tartışmada haklı olduğuma inanmamdı.

Ayıpladım. Sen park etmiş arabanın altına çömeldiğinde, paltonun uçları kaba etlerinin etrafına çarparken ayıpladım, küçümsedim. Yüzüğü bulmak için karı tırmalayıp duruyordun ve bulduğunda da bir rahatlamıştın ki... Beni kucaklayacak ve bana gülecek gibiydin sanki; benim de rahatladığımı ve o noktada barışacağımızı düşünüyordun. Sana, tüm hayatın boyunca takdir edilesi hiçbir şey yapamayacağını söyledim.

Riyakârsın, dedim. Sümüklüsün. Güya felsefe öğretmeni.

Son değildi bu. Zira barıştık. Ama birbirimizi affetmedik. Adım da atmadık. Sonunda her şey için çok geç olduğu bir zaman gelmişti ve ikimiz de, haklılığımıza çok fazla yatırım yaptığımızı görüyorduk; kendi yollarımıza yürüdük, bu kurtuluştu işte. Evet, bunun ikimiz için de kurtuluş olduğuna eminim, kurtuluş ve zafer.

"Sana da ironik gelmiyor mu?" diye sordum babama. "Düşününce?"

Dışarıda, Mrs. Barrie'nin botlarını yere vurduğunu duyabiliyordum, o nedenle bunu alelacele söyleyiverdim. Babam tüm bu zaman boyunca, düşündüğüm gibi kaskatı oturmuştu ya da derin bir tiksintiyle.

Mrs. Barrie, "Süpürgeyi dışarı çıkarmalı..." diyerek kapıyı açtı. "Orada oturup da ne yapıyorsun? Neyin var söylesene? Görmüyor musun, adam ölmüş?"

Ölmemişti. İşin aslı her zamanki gibi sesli nefes alıyordu, belki daha da sesli. Mrs. B.nin görmüş olduğu ve benim görmem gereken, ışığa karşı olsa bile, hikâyemi anlatırken gözlerimi ondan kaçırmış olsam bile, körleştirici ve paralize edici bir kalp krizi geçirdiğiydi. Otururken belli belirsiz öne eğilmiş, masa midesinin sert kavsine baskı yapıyordu. Onu sandalyesinden kıpırdatmaya çalıştığımızda sadece sarsabildik ve böylece kafası, görkemli bir gönülsüzlükle masaya düştü. Şapkası hâlâ kafasındaydı. Kahvesiyse, artık görmeyen gözünün birkaç santim ötesinde duruyordu. Hâlâ yarıya kadar doluydu.

Elimizden bir şey gelmeyeceğini söyledim; çok ağırdı. Telefona gidip doktorlardan birini çağırmak üzere hastaneyi aradım. Bu kasabada henüz bir ambulans yok. Mrs. B. söylediklerime kulak vermemiş, babamın elbiselerine asılıyor, düğmelerini açıyor, paltosunu çekiştiriyor; homurdana sızlana çabalayıp duruyordu. Arkamdan kapıyı açık bırakıp koşarak yola çıktım. Geri koştum, süpürgeyi aldım ve kapının dışına koydum. İçeri girdim, Mrs. B.nin kolunu tutarak, "Elinden bir şey gelmez..." ya da ona benzer bir şey söylemiş olmalıyım ki, tıslayan bir kedi gibi baktı bana.

Doktorun biri geldi. O ve ben birlikte babamı arabaya taşıyıp arka koltuğa oturtabildik. Onu tutup öne

düşmesine engel olmak için yanına oturdum. Nefesinin gürültüsü her zamankinden daha otoriter, sanki her ne yapıyorsak eleştiriyor gibiydi. Gelgelelim gerçek şuydu ki, onu şimdi ellerimde tutabiliyor, sağa sola kıpırdatabiliyor, yapmam gerektiği gibi vücudunu yönetebiliyordum ve bu bana çok garip geliyordu.

Mrs. B. diğer doktoru görür görmez geri çekilmiş, sesini kesmişti. Babamın arabaya yüklenişini görmek için, evden çıkarken bizi takip bile etmedi.

Bu öğleden sonra babam öldü. Saat beş civarlarında. Herkes için bunun büyük bir şans olduğu söylendi bana.

Başka bir sürü şey söyleyecektim ki, içeri Mrs. Barrie girivermişti. Babama diyecektim ki, ya yasaların değişmesi gerekiyorsa? Yasa yakınlarda değişebilir, diyecektim ona. Belki değişmez, ama değişebilir de. O zaman işsiz kalacaktı. Ya da işinin bir kısmından yoksun olacaktı. Onun için büyük bir değişiklik olur muydu bu?

Ondan ne cevap bekleyebilirdim ki?

İş konuşmak, sana mı kaldı?

Ya da, yine de geçinebilirim.

Yo, diyecektim. Parayı kastetmiyorum. Riski kastediyorum. Gizliliği. Gücü.

Yasayı değiştirmek, bir kişinin yaptıklarını, onun kişiliğini değiştirir mi?

Ya da başka bir risk, hayatını kazanmak için başka bir düğüm, başka bir yeraltı, merhamet sergilediği o sorunlu icraatlarının bir başkasını mı bulacaktı yoksa?

Ve o yasa değişirse, başka şeyler de değişebilirdi. Şimdi seni düşünüyorum da, hamile bir kadınla evlenmekten utanç duymaman nasıl olurdu acaba? Bunda utanılacak bir şey yok. Birkaç sene öteye git, sadece birkaç sene ve bu, bir kutlama bile olabilir. Hamile gelin

süslenip evlendirilir, hatta Teoloji Fakültesi'nin şapelinde bile olabilir bu.

Gelgelelim eğer bu gerçekleşirse, utanılacak ve korkulacak başka şeyler olacak, kaçınılması gereken başka hatalar olacaktır.

Peki ya ben? Hep kibirlenmenin bir yolunu mu bulacağım? O ahlaki haz, her şeyin üstünde olmak, haklı olmak, kaybettiklerirnle böbürlenmemi sağlayabilir mi?

Kişiliği değiştir. Bunun mümkün olduğunu söyleyip dururuz.

Yasayı değiştir, kişiliği değiştir. Ama yine de her şeyin –hikâyenin tümünün– bize dışarıdan dikte edilmesini istemeyiz. Ne olduğumuzun, bütünlüğümüzün, o şekilde hazırlanıp pişirilmesini istemeyiz.

"Biz"den bahsederken kimi kastediyorum ki?

Babamın avukatı, "Bu çok garip," diyor. Bunun, onun gözünde oldukça güçlü ve yeterli bir kelime olduğunu anlıyorum.

Babamın banka hesabında, cenaze masraflarını karşılayacak kadar para vardı. Hani derler ya, onu gömmeye yetecek kadar (avukatı kastetmiyorum ama, o böyle konuşmaz). Ama bundan fazlası yoktu. Banka kasasında hisse senetleri yoktu; yatırım kaydı yoktu. Hiçbir şey yoktu. Hastaneye ya da kilisesine ya da liseye bir burs tesis etmek için bağış yoktu. En şaşırtıcı olanı ise, Mrs. Barrie'ye para bırakılmamış olmasıydı. Ev ve içindekiler benimdi. Ve hepsi buydu. Benim kendi beş bin dolarım vardı.

Avukat sanki utanmıştı, acı içinde utanmış ve gidişattan dolayı kaygılanıyordu. Belki görevini kötüye kullandığını düşünmemden şüpheleniyordu. Adına leke sürmemden. Evimde (babamın evinde) yüklü bir miktar

para için bir kasa ya da bir gizleme yeri olup olmadığını soruyor. Yok diyorum. Bana, babamın kazandığı meblağları gizlemek için bir nedeni olabileceğini ima etmeye çalışıyor, öyle ihtiyatlı ve dolaylı bir şekilde ki, başta ne dediğini anlamıyorum. Dolayısıyla bir köşeye saklanmış büyük bir meblağ olası.

Ona parayı o kadar da dert etmediğimi söylüyorum.

Edilecek laf mı bu. Gözlerimin içine güçlükle bakıyor.

"Belki eve gidip etrafa iyice bakarsın," diyor. "Ortada olan yerlere bakmayı ihmal etme. Teneke bisküvi kutusunun içinde olabilir. Ya da yatağın altındaki bir kutuda. İnsanların saklamak için seçtiği yerler şaşırtıcıdır. En mantıklı ve akıllı insanların bile."

"Ya da yastık kılıfı," diyor ben kapıdan çıkarken.

'

Telefonda bir kadın, doktorla konuşmak istiyor.

"Üzgünüm. Kendisi öldü."

"Dr. Strachan. Doğru doktoru aradım değil mi?"

"Evet, ama üzgünüm, kendisi öldü."

"Onun yerine başka... acaba danışabileceğim bir ortağı falan var mı? Ya da orada çalışan başka biri var mı?"

"Hayır, ortağı yok."

"Bana danışabileceğim herhangi bir yerin numarasını verebilir misiniz? Acaba o işi yapabilen başka bir doktor..."

"Hayır. Bende kimsenin numarası yok. Tanıdığım başka biri de yok."

"Ne hakkında konuştuğumu anlıyor olmalısınız. Çok önemli. Son derece özel koşullar söz ko..."

"Üzgünüm."

"Para sorun değil."

"Hayır."

"Lütfen bir başkası var mı, bir düşünün. Eğer aklını-

za sonra gelirse, beni arayabilir misiniz? Size numaramı bırakayım."

"Bunu yapmamalısınız."

"Umurumda değil. Size güveniyorum. Zaten kendim için aramadım ki. Herkes böyle söyler, bilirim ama ben gerçekten kendim için aramadım. Şu an çok kötü durumda olan kızım için aradım. Manen çökmüş durumda."

"Üzgünüm."

"Bu numarayı bulmak için nelere katlandım bilseydiniz, bana yardım etmeyi denerdiniz."

"Üzgünüm."

"Lütfen."

"Gerçekten üzgünüm."

Madeleine özellerin sonuncusuydu. Onu cenazede gördüm. Kenora'ya gitmemişti. Ya da geri gelmişti. Onu başta tanıyamadım, çünkü dikey tüyüyle, geniş kenarlı siyah bir şapka giymişti. Ödünç almış olmalıydı, gözüne düşüp duran tüye alışık değildi. Kilisenin giriş salonundaki karşılamada, sıradayken benimle konuştu. Ona da herkese söylediğimi söyledim.

"Ne iyi ettiniz de geldiniz."

Bana ne tuhaf bir şey söylediğini sonra fark ettim.

"Tatlıyla aranız iyidir diye düşünmüştüm."

"Belki her zaman para alınıyordu," dedim avukata. "Belki bazen karşılıksız çalışıyordu. Bazıları hayır niyetine iş yapar."

Avukat artık bana alışıyor. "Belki de," diyor.

"Ya da büyük bir ihtimalle gerçek hayır kurumu," diyorum. "Kaydını tutmadan ayakta tuttuğu bir hayır kurumu."

Avukat bir an için gözlerime bakıyor.

"Hayır kurumu, ha."

"Henüz kilerin zeminini kazmadım," diyorum ve o, bu laubaliliğime ürkek ürkek gülüyor.

Mrs. Barrie'ye henüz işten çıkarılacağı bildirisi verilmedi. Ortaya çıkmadı ki. Cenaze kilisede, taziye kabulü de kilise salonunda olduğundan, özellikle onun eline bakan bir iş yoktu. Cenazeye gelmedi. Ailesinden hiç kimse gelmedi. O kadar kalabalıktı ki, biri bana, "Barrie'lerden kimseleri göremiyorum," demeseydi, farkına varmazdım.

Onu günler sonra aradığımda, bana, "Kiliseye hiç gidemedim, çünkü çok fena üşütmüşüm," dedi.

Onu, bunu sormak için aramadığımı söyledim. Ona kendi kendime gayet iyi idare ettiğimi, ama onun ne planladığını merak ettiğimi söyledim.

"Ah, şimdi oraya geri dönmek için bir neden görmüyorum ben."

Ona gelmesi ve evden bir şey, bir hatıra alması gerektiğini söyledim. O âna kadar para meselesini öğrenmiştim ve ona, bu konuda kendimi kötü hissettiğimi söylemek istedim. Ama bunu nasıl söyleyeceğimi bilemiyordum.

"Orada bıraktığım şeyler var," dedi. "Dışarı çıkacak duruma geldiğimde gelirim."

Ertesi sabah geldi. Toplamak zorunda olduğu şeyler tahta bezleri, kovalar, tahta fırçaları ve çamaşır sepetiydi. Bu gibi nesneleri geri almayı dert etmesine inanmak güçtü. Ve de bunları duygusal nedenlerle istemesine inanmak, ama nedeni buydu. Yıllardır kullandığı şeylerdi bunlar, uyanık olduğu saatleri evinden daha çok geçirdiği bu evdeki yılları boyunca.

"Başka bir şey kalmadı değil mi?" diye sordum. "Bir hatıra niyetine?"

Mutfağa bakındı, altdudağını ısırarak. Isırarak gülümsemesini gizliyor olabilirdi.

"Sanmıyorum burada işime yarar bir şey olsun," dedi.

Onun için bir çek hazırlamıştım. Tek yapmam gereken miktarı yazmaktı. Beş bin doların ne kadarını onunla paylaşacağıma karar verememiştim. Bin dolarını mı? Böyle düşünüyordum. Ama o an bu utanç verici geldi. İkiye katlamaya karar verdim.

Çekmecede sakladığım çekleri çıkardım. Bir kalem buldum. Dört bin dolarda karar kıldım.

"Bu senin için," dedim. "Ve her şey için teşekkürler."

Çeki eline aldı, bir göz attı ve cebine sıkıştırdı. Kaç dolarlık olduğunu okuyamamış olabileceğini düşündüm. Sonra kızarmış yüzünün karardığını, yükselen utanç dalgasını ve şükran duymanın güçlüğünü gördüm.

Topladığı her şeyi bir çabayla, sağlıklı kolunu kullanarak yüklendi. Ona kapıyı açtım. Onun için o kadar kaygılıydım ki, neredeyse, bu kadar verebildiğim için üzgünüm, diyecektim.

Onun yerine, "Dirseğin iyileşmedi mi?" diye sordum.

"Daha fazla düzeleceği yok," dedi. Yine öperim diye korkuyormuş gibi başını eğdi. "Şey-çok-teşekkür-ederim-hoşça-kal," dedi.

Arabaya doğru yürümesini seyrettim. Onu yeğeninin karısının buraya getirdiğini varsaymıştım.

Ancak araba, yeğeninin kullandığı araba değildi. Yeni bir işveren edindiği fikri aklıma geldi. Kolu sakat makat. Yeni ve zengin bir işveren. Bu acele etmesini, o asabi sıkılganlığını açıklardı.

Buna karşın, arabadan çıkıp yüküne yardım eden yeğeninin karısıydı. Ona el salladım, ama bezleri ve kovaları yerleştirmekle fazlasıyla meşguldü.

"Araba muhteşemmiş," diye seslendim, zira bunun, iki kadının da hoşuna gidecek bir iltifat olduğunu düşünmüştüm. Arabanın ne yapımı olduğunu bilmiyorum, ama yepyeni parlıyordu, büyük ve göz alıcıydı. Gümüşi bir eflatun rengi.

Yeğenin karısı geri seslendi, "Ha, öyle," ve Mrs. Barrie, teşekkür babında başını eğdi.

Ev kıyafetlerimin içinde titreyerek, ama özür dilemenin ve şaşkınlığın yol açtığı duyguların zorlamasıyla orada durdum ve araba gözden kaybolana kadar el salladım.

Sonrasında durulup bir şeyler yapmak elimden gelmedi. Kendime kahve koydum ve mutfakta oturdum. Madeleine'in çikolatalarını çekmeceden çıkarıp birkaç tanesini yedim, kimyasal yollarla ortaları kavuniçi ve sarıya boyanmış olması tatlıya düşkünlüğümü yeterince uyandırmasa da. Keşke ona teşekkür etseydim. Şimdi nasıl edebilirim bilmiyorum, soyadını bile bilmiyorum ki.

Çıkıp kaymaya karar verdim. Sanıyorum sana anlatmıştım, arazimizin arkasında bir çakıl ocağı var. Kışları arka yolların kürenmediği zamanlar için, ayrıca bebek doğurtmak ve apandisit ameliyatı yapmak üzere arazilerde gitmek için babamın edindiği eski tahta kayakları taktım. Ayağını bir tek çapraz kayışlarla sabit tutabiliyordun.

Eğimlerinde zaman geçtikçe çim bitmiş ve şimdi fazladan karla kaplanmış çakıltaşı ocağına kaydım. Köpeklerin, kuşların ayak izleri, sıçrayan tarlafarelerinin izleri vardı, ama insanlara ait hiçbir iz yoktu. Önce sakınımlı diyagonaller çizerek, ama sonra daha diklemesine yukarı aşağı, yukarı aşağı kaydım. Arada bir düştüm, ama yeni yağan karla iyice kalınlaşmış kar öbeklerine düşmek kolaydı ve düşme ânını takip eden ayaklanma ânında, bir şey bildiğimi fark ettim.

Paranın nereye gittiğini biliyordum.

Belki hayır kurumuna.
Muhteşem arabaya.
Ayrıca beş bin doların dört bininin de.

O andan itibaren mutluydum.

Paranın bir köprüden fırlatıldığını ya da yüksekler-den havaya saçıldığını gözümde canlandırdığımdaki hislerimi bir kenara bıraktım artık. Para, umutlar, aşk mektupları – tüm bunlar havaya saçılabilir ve değişmiş olarak yere düşebilir, baştan aşağı ışık olarak, bağlamlarından bağımsızlaşmış olarak düşebilirler yere.

Tasavvur edemediğim şey babamın şantaja boyun eğmiş olması. Özellikle de pek güvenilir ve akıllı olmayacak insanların şantajına. Üstelik tüm kasaba onun tarafında gibiyken ya da en azından susmayı tercih etmişken.

Tasavvur edebildiğimse görkemli mi görkemli sapkınca bir jest. Belki talepleri engellemek için ya da umursamadığını göstermek için. Avukatı şoke etmek için can atıyordu belki ya da benim, şimdi o öldükten sonra, onu anlamak için çabalayıp durmamı istedi.

Yo, hayır. Bunları düşündüğünü sanmıyorum. Onun düşüncelerine nüfuz edebildiğimi pek sanmıyorum. En azından içimi rahat ettirecek kadar.

Kaçınıp durduğumsa, bunların sevgi için yapıldığı.

Sevgi için de olabilir, evet. Hiçbir zaman bu ihtimali dışlamamah.

Taşocağından yukarı tırmandım ve zirveye çıktığım anda yüzüme yel vurdu. Rüzgâr üfürerek köpeklerin ayak izlerinin, tarlafarelerinin o güzelim zincir izlerinin ve babamın kayaklarının muhtemelen son bir kez açtığı izlerin üstünü karla örtüyordu.

Sevgili R., Robin – sana son sözüm ne olacak?

Elveda ve iyi şanslar.

Sevgilerimle.

(Ya insanlar bunu gerçekten yapıyorsa, sevgilerinden kurtulmak için, onu mektupla yolluyorsa? O zaman yolladıkları ne oluyor, peki? Ortaları hindi yumurtasının sarısı gibi olan bir paket çikolata. Gözleri çukur, kilden bir bebek. Çürüdü çürüyecek, azıcık koku veren bir buket gül. Berbat bir gazete kâğıdına sarıldığından kimsenin açmak istemeyeceği bir paket.)

Kendine iyi bak.

Ve unutma, şu anki Fransa kralı kel.

ANNEMİN RÜYASI

Gece boyunca –ya da annemin uyuduğu zaman boyunca– şiddetli kar yağışı vardı.

Annem, malikânelerdekine ya da eski moda kamu binalarındakine benzer büyük kemerli pencereden dışarı baktı. Aşağıya baktı, tümü karla kaplanıp yığılmalar ve bombelerle yayılmış, rüzgârla düzlenip bozulmamış çimlere, çalılara, çitlere, çiçek tarhlarına ve ağaçlara. Karın beyazı, güneş vurduğunda olduğu gibi gözlerini acıtmıyordu. Beyaz, şafak sökmeden evvel açık havalardaki kar beyazıydı. Hiçbir şey kıpırdamıyordu; adeta "O Little Town of Bethlehem,[1]" şarkısındaki gibiydi, yıldızların sönmüş olması dışında.

Yine de yanlış bir şey vardı. Bu manzarada bir hata vardı. Ağaçların, çalıların ve bitkilerin hepsinin yaprakları sürgün vermişti. Diplerindeki kardan korunmuş noktalar, diri ve yeşildi. Kar, yazın keyfine bir gecede inmişti. Açıklanamaz, beklenmedik bir mevsim değişikliğiydi bu. Buna ek olarak,"herkes"le kimi kastettiğini düşünecek durumda olmasa da, herkes gitmişti ve annem o mutat ağaçları ve bahçeleriyle geniş bir evin içinde yapayalnızdı.

1. (İng.) "Küçük Beytlehem Şehri." Episkopos Phillips Brooks (1835-1893) tarafından yazılmış popüler bir Noel şarkısı. (Ç.N.)

Her ne olduysa ona açıklanacağını düşündü. Ancak kimseler gelmedi. Telefon çalmadı; bahçe kapısının sürgüsü kapalıydı. Trafiğin gürültüsünü duyamıyordu, sokağın hangi yönde olduğunu bile bilmiyordu zaten ya da yolun, şehir dışındaysa tabii. Evden dışarı, ağır ve durgun açık havaya çıkmalıydı.

Dışarı çıktığında hatırladı. Kar yağmadan önce, orada bir yerde bir bebek bıraktığını hatırladı. Kar yağmadan epey önce. Bu anı, bu kesinlik onu dehşete düşürdü. Sanki bir rüyadan uyanıyor gibiydi. Rüyanın içinde rüyadan uyanıyor, sorumluluk ve hatasının bilincine varıyordu. Gece süresince bebeğini bırakmış, onu unutmuştu. Sanki bıktığı bir oyuncak bebekmiş gibi tehlikelere açık bir şekilde bir yere bırakmıştı onu. Belki de geçen gece değil, bir hafta, hatta bir ay önce yapmıştı bunu. Bir mevsim, hatta mevsimler önce terk etmişti bebeği. Başka uğraşları vardı zira. Belki de seyahate çıkmış ve yeni dönmüş, ne için döndüğünü unutmuştu.

Şimşirden çitlerin, geniş yapraklı bitkilerin altında aranmaya çıktı. Bebeğin nasıl büzüşmüş olduğunu aklında canlandırdı. Ölmüş, büzüşmüş ve kahverengine dönmüş olacaktı, ceviz kabuğu gibi kafası ve o büzüşmüş, minicik yüzünde ise acının değil de matemin, sabır dolu o ezelî kederin ifadesiyle. Ona, annesine karşı bir suçlama olmayacaktı; kurtarılmasını ya da kaderini beklerken ona eşlik eden sabrın ve çaresizliğin görüntüsünden başka bir şey olmayacaktı.

Annemin üstüne çöken keder, bebeğini beklerken, her şeyi unutmuş olan anneyi, yani tek umudunu beklediğini bilmeden beklerken duyduğu kederdi. Bebek o kadar küçük ve yeniydi ki, kendini kardan koruyamazdı. Kederden zar zor nefes alıyordu annem. İçinde başka bir şeye yer yoktu. Ne yaptığının farkına varmak dışında başka bir yer yoktu.

Öyleyse bebeğini karyolasında yatarken bulunca, kim bilir nasıl rahatlamış olmalı. Yüzüstü yatıp başını bir yana döndürmüş, teni kar tanesi gibi soluk ve tatlı, ensesine doğru da şafak ışığı gibi kırmızımsı. Onunki gibi kızıldı saçları, onun o tamamıyla güvende ve kuşku götürmez bebeğinin saçları. Ah, o affedilmenin verdiği coşku.

Kar, yapraklarla örtülü bahçeler ve o tuhaf ev, hepsi geriye çekilmişti. Beyazlığın tek kalıntısı, bebek karyolasının içindeki battaniyeydi. Yarısı bebeğin altında kalıp buruşmuş, beyaz yünden ince bebek battaniyesi. Sıcakta, gerçek yaz sıcağında, bebek alt bezi ve çarşaflar ıslanmasın diye sadece muşamba don giymişti. Muşamba donda kelebek motifleri vardı.

Annem, hiç kuşkusuz karı ve genellikle kara eşlik eden soğuğu düşünmüş olacak, battaniyeyi çekip bebeğin açıkta kalmış sırtını ve omuzlarını, o kırmızılaşmış ensesini örttü.

Gerçek hayatta sabahın erken saatlerinde oluyordu bunlar. 1945 Temmuzu'nun dünyasında. Herhangi bir sabah, günün ilk emzirmesinin gerektiği bir zamanda, bebek uyumaya devam ediyordu. Annenin aklı, gözleri açık ayakta durduğu halde, bunu düşünemeyecek kadar derin uykudaydı hâlâ. Bebek ve anne uzun bir savaştan bitap düşmüştü ve anne, o an bunu bile unutmuştu. Bazı devreler kapatılmıştı; onun ve bebeğin beynine en anlansız sessizlik inmiş ve yerleşmişti. Anne –annem– aydınlığın her bir an artmasından bir şey anlamıyordu. O orada öylece dururken güneşin yükseldiğini anlamıyordu. Bir gün öncesiyle ya da gece yarısı dolaylarında olanlarla ilgili, onu sarsacak bir şey yoktu hafızasında. Battaniyeyi bebeğin başına, onun o kendinden hoşnut bir şekilde uyuyan profilinin üzerine çekiyor. Sessizce kendi odası-

na yürüyor ve yatağına düşüp tekrar, bir kez daha bilincini kaybediyor.

Tüm bunların vuku bulduğu evin rüyadaki evle bir alakası yok. Bir buçuk katlı ahşap bir ev bu, kaldırımdan birkaç metre öteye uzanan verandası ve çitle çevrili küçük bahçeye bakan cumbalı yemek odası penceresiyle dar ama saygı uyandıran bir ev bu. Huron Gölü yakınlarında, bir zamanlar yoğun nüfuslu tarım arazilerinin olduğu bölgedeki diğer küçük kasabalardan bir farkı olmayan –bir yabancı için tabii– küçük bir kasabanın arka sokağında bu ev. Babam ve kız kardeşi bu evde büyümüştü ve annem, babam Avrupa'daki savaşın son haftalarında öldükten sonra onların arasına katıldığında –tabii ben de, annemin içinde büyümüş ve capcanlıyken– babamın kız kardeşleriyle annesi hâlâ burada oturmaktaydı.

Annem –Jill– akşamüzerinin parlak ışığında, yemek odasındaki masanın başında oturuyor. Ev, kilisedeki anma töreninden sonra oraya davet edilen insanlarla dolu. Çay, kahve içiyor, minik sandviçleri, muzlu ekmekleri, cevizli somunları, kekleri parmaklarının uçlarıyla tutmayı beceriyorlar. Kolayca ufalanan hamurlarıyla kremalı ve kuru üzümlü tartların, Jill'in kayınvalidesinin gelin olduğu zamanlardan kalma menekşe desenli o küçük porselen tabaklardan tatlı çatallarıyla yenmesi gerekiyordu. Jill her şeyi parmak uçlarıyla alıyor. Hamur kırıntıları düşüyor, bir üzüm tanesi düşüyor ve yeşil kadife elbisesini lekeliyor. Gün için sıcak bir elbise ve bir hamile elbisesi değil, daha çok resitaller ve halk arasında keman çaldığı zamanlar için dikilmiş bol bir elbise. Benim varlığım nedeniyle, ön yüzü yukarı kıvrılıp dikilmiş. Gelgelelim, kocasının anma töreninde giyebileceği kadar iyi ve bol tek elbisesi bu.

Bu yeme içme de ne için? İnsanların fark etmemesi mümkün değil. "İki kişilik yiyor," diyor Ailsa, bir grup misafire, böylece erkek kardeşinin karısı hakkında bir şeyler söyleyerek ya da söylemeyerek ona üstün gelemeyecekler.

Jill'in midesi bulanıyordu, ki kilisedeyken aniden, orgun ne kadar kötü çalındığını düşünürken, birdenbire bir kurt kadar aç olduğunun farkına vardı. "Ah O Cesur Yürekler," duası boyunca, yağlı köftesi ve erimiş mayoneziyle şişkin bir hamburgeri düşünüyor ve şimdi de ceviz, kuru üzüm ve esmerşeker karışımı pastayla mı, hindistancevizi dondurmasının diş kamaştırıcı tatlılığıyla mı, muzlu ekmekten bir ağız dolusu teskin edici lokmayla mı, yoksa koca bir kaşık muhallebiyle mi avunsun, karar vermeye çalışıyor. Hiçbiri yeterli değildi elbette, ama o yemeye devam ediyor. Gerçek açlığı giderildiği halde, hayalindeki açlık devam ettiğinden, hatta neredeyse panik raddesine varacak sinirlilik eşliğinde devam ettiğinden ağzına tıktığı lokmaların tadını almıyor artık. Bu sinirliliğe, hiddet ve gerginlikle ilgili olduğundan öte bir açıklama getiremiyor. Pencerenin dışındaki, güneşte parlayan kalın sarıçalı çit, annemin nemli koltuk altlarından sarkan kadife elbisenin verdiği his, eşinin kız kardeşi Ailsa'nın toplanmış saçlarında çiçek demeti gibi kıvrımlar –pastadaki kuru üzümlerle aynı renkte– hatta tabaklardaki, kabuk gibi göründüğü için tutabilirmişsin gibi gelen menekşe resimleri bile, tüm bunların sıradan şeyler olduğunu bildiği halde, özellikle korkunç ve bunaltıcı geliyordu ona. Sanki yeni ve beklenmedik hayatından birtakım mesajlar iletiyorlardı.

Neden beklenmedik? Bir süredir varlığımdan haberdardı ve ayrıca, George Kirkham'ın öldürülebileceğini biliyordu. Ne de olsa hava kuvvetlerindeydi. (Ve bu öğleden sonra Kirkham'ların evinde, onun çevresindeki

insanlar –onun, yani dul karısının ya da kız kardeşlerinin yüzüne olmasa da– George'un hayatta kalma şansı pek olmayan o insanlardan biri olduğunu söylüyorlardı. Zira yakışıklı, kanlı canlı ve ailenin medarı iftarı olması, tüm ümitlerin onun üstünde toplanmasıydı kastettikleri.) Annem bunu biliyordu, ama her zamanki hayatına devam ederek karanlık kış sabahları kemanını tramvaya sürükleyip konservatuvara yollanır, diğerlerinden gelen seslerin kapsamı içinde olsa da tek başına, radyatörün gürültülü şamatasının ona eşlik ettiği bir odaya çekilip, ellerinin derisi başlarda soğuktan kızarmış, ama yükselen ısısıyla giderek kavrulmuş olarak saatlerce pratik yapardı. Penceresi kasasına bol geldiği için yazları içeri sivrisinek, kışları da çerçevesinin kenarlarından kar tanelerinin girdiği kiralık bir odada yaşayıp, midesi bulanmadığı zamanlarda sosisler, etli börekler ve koyu çikolata parçalarıyla hayallerini süslemeye devam etti. Konservatuvardaki insanlar hamileliğini, sanki bir tümörmüş gibi nezaketle karşıladı. Zaten geniş leğen kemikli iri kızların ilk hamileliklerinde olduğu gibi, uzun süre bir şey belli olmamıştı. Karnında takla atan bana rağmen konser vermeye devam etti. Görkemli bir şekilde sıklaşmış, omuzlarının çevresine çah gibi yayılan kızıl saçlarıyla, geniş ve parlayan yüzüyle, hüzünlü bir konsantrasyonla dolu ifadesiyle, bugüne kadarki en önemli resitalinde solist olarak çaldı. Mendelssohn'un *Keman Konçertosu*'nda.

Dünyada olup bitenlerle irtibatını tam olarak kesmedi, savaşın sonlanmakta olduğunu biliyordu. Ben doğduktan kısa bir süre sonra George'un geri dönebileceğini düşünüyordu. O takdirde artık kiralık odasında yaşamayacağını biliyordu, kocasıyla birlikte başka bir yerde yaşayacaktı. Benim de orada olacağımı biliyordu ve benim doğumumun, yeni bir şeyler başlatmak yerine bir şeyleri

sona erdireceğini düşünüyordu. Midesinin bir tarafındaki her daim hassas noktanın tekmelenmesine ve cinsel organında, ayağa kalktığı anda kan hücum etmesinin yol açtığı ağrılara (sanki oraya yanmış bir lapa konmuş gibi) bir son verecekti. Göğüs uçları artık büyük, koyu ve yumru yumru olmayacak ve her sabah yataktan kalkmadan önce, şişmiş bacaklarının çevresini bandajla sarmak zorunda kalmayacaktı. Yarım saatte bir işemeyecek ve ayakları büzüşerek her zamanki ayakkabılarının içine girebilecekti. Bir kere dışarı çıktıktan sonra, onu fazla uğraştırmayacağımı düşünüyordu.

George'un geri dönmeyeceğini öğrendikten sonra, en azından bir süre için beni de o odaya götürmeyi düşündü. Bebekler hakkında kitaplar satın aldı. İhtiyaç duyacağım temel malzemeleri satın aldı. Apartmanda, o pratik yaparken bana bakabilecek yaşlı bir kadın vardı. Savaşta dul kaldığı için ona maaş bağlanacak ve altı ay içinde konservatuvardan mezun olacaktı.

Ne ki Ailsa trenle onu almaya geldi. "Burada tek başına çakılıp kalmana izin veremeyiz," dedi. "Herkes George Avrupa'ya gittikten sonra neden çıkagelmediğini merak ediyor. Aramıza katılmanın zamanı artık."

"Bizim ailenin çatlakları," demişti George, Jill'e. "Iona sinirsel olarak harap bir halde, Ailsa ise bir başçavuş olmalıydı. Annemse bunağın teki."

Bundan başka, "Ailsa'da kafa vardır," demişti bir keresinde. "Ama babam öldükten sonra okulu bırakıp postanede çalışmak zorunda kaldı. Benim payıma yakışıklı olmak düştü, bizim zavallı Iona'mızaysa bozuk bir cilt ve bozuk sinirler dışında hiçbir şey kalmadı."

Jill onun kız kardeşleriyle ilk defa, George'u uğurlamak üzere Toronto'ya geldiklerinde tanıştı. İki hafta ön-

cesinde yapılan düğün törenine gelmemişlerdi. George ve Jill, papaz, papazın karısı ve ikinci şahit olarak çağrılan bir komşu dışında kimseler gelmemişti. Ben de oradaydım, çoktan Jill'in içine tıkılmıştım, ama düğün töreninin nedeni ben değildim ve o sırada kimse varlığımdan haberdar değildi. Sonrasında George, kendi kendine fotoğraf çekebildiğin o kabinlerde, Jill'le birlikte yüzleri tamamen ifadesiz o düğün fotoğraflarından çekmekte diretti. Neşesine diyecek yoktu. "Bu onları yerlerine oturtacaktır," dedi fotoğrafa baktığında. Jill'se, onun yerine oturtmakla belirli bir kişiyi kastedip kastetmediğini düşündü. Ailsa mıydı bu kişi? Yoksa onun peşinden koşan, ona duygusal mektuplar yazıp baklava desenli çoraplar ören o cilveli ve arsız, güzel kızlar mı? O çorapları fırsatını buldu mu giydi, hediyeleri cebine indirdi ve mektupları barda arkadaşlarına okuyup eğlendi George.

Jill, düğünden evvel kahvaltı etmemişti ve düğünün ortasında aklında krep ve domuz jambonu vardı.

İki kız kardeş de, Jill'in beklemediği kadar normal tiplerdi. Yakışıklılığın George'un payına düştüğü doğruydu ama. O koyu sarı saçlarında ipeksi bir dalgalanma, gözlerinde bir neşe kıvılcımı vardı, hatlarıysa insanı kıskandıracak kadar düzgün ve oranlıydı. Tek kusuru pek uzun boylu olmamasıydı. Ancak Jill'le göz göze gelebilecek kadar uzundu. Bir de hava kuvvetlerinde pilot olacak kadar.

"Uzun boyluları pilot yapmıyorlar," dedi. "Orada onları yendim işte. O fasulye sırıklarını. Filmlerdeki heriflerin çoğu kısa boyludur. Öpüşme sahnelerinde kutuların üstüne çıkarlar."

(Sinemada, George kendinden geçip şamatayı koparabilirdi. Öpüşme sahnelerini ıslıklayabilirdi. Gerçek

hayatta da bundan pek hoşlanmazdı keza. Hadi bir an evvel harekete geçelim, derdi.)

Kız kardeşler de kısa boyluydu. Anne babaları, paralarını kaybetmeden önce balayı için gittikleri İskoçya'da gezdikleri yerlerin isimlerini vermişti onlara. Ailsa George'dan on iki yaş, Iona ise dokuz yaş büyüktü. Union Garı'ndaki kalabalığın arasında bodur ve şaşkaloz görünüyorlardı. İkisinin de şapkaları ve tayyörleri, sanki kısa süre önce evlenen kendileriymiş gibi yeniydi. Ayrıca ikisi de sıkıntılıydı, çünkü Iona yeni eldivenlerini trende bırakmıştı. Iona'nın cildi, o sırada akneleri patlak vermemiş ya da iyileşmiş olsa da gerçekten bozuktu. Eski yara izleri yüzünden teni pütürlü ve pembe pudranın altında soluktu. Saçları şapkasının altından sarkık asma dalları gibi dışarı çıkmış, gözleriyse, ya Ailsa onu azarladığı için ya da erkek kardeşi savaşa gidiyor diye dolu doluydu. Ailsa'nın saçlarıysa sıkıca permalanarak öbek öbek toplanmış, tepesine de bir şapka konmuştu. Çerçevesi pırıltılı gözlüğünün arkasında kurnazca bakan soluk gözleri, pembe ve yuvarlak yanakları ve çukurlu bir çenesi vardı. O da, Iona da düzgün tiplerdi –kalkık göğüsler, ince beller ve yuvarlak kalçalar– ama Iona, sanki bu tipi yanlışlıkla seçmişti de, kollarını kavuşturup omuzlarını sarkıtarak bunu gizlemeye çalışıyordu. Ailsa kıvrımlarını tahrik edici olmasa da, sanki dayanıklı bir seramikten yapılmışçasına iddialı bir şekilde kullanıyordu. Ve ikisi de George gibi kumral olsa da, onun parıltısından yoksundu. Onun espri anlayışından da nasiplerini almamışlardı.

"Evet işte gidiyorum," dedi George. "Passchendaele'nin topraklarında ölmeye gidiyorum." Ve Iona, "Ah, böyle söyleme," dedi. "Öyle konuşma." Ailsa ahududu rengi ağzını açtı:

"Şurada bir kayıp eşya bürosu görüyorum," dedi. "Ama garda kaybedilen eşyalar için mi ya da trenlerde

buldukları için mi bilemiyorum. Bu arada Passchendaele, Birinci Dünya Savaşı'ndaydı."

"Öyle miydi? Emin misin? Çok mu geç kaldım yani, ha?" dedi George, eliyle göğsüne vurarak.

Ve birkaç ay sonra, İrlanda Denizi üzerinde bir tatbikat sırasında yanıp gitti.

Ailsa her zaman gülümsüyor. "Doğrusu elbette gururluyum," diyor. "Öyleyim. Ama bir yakınını kaybeden bir tek ben değilim. Neticede ne yapılması gerekiyorsa onu yaptı." Bazıları onun bu sertliğinden ürperiyor. Bazısı da, "Zavallı Ailsa," diyor. O George'un üstüne bu kadar eğilmiş, onu hukuk fakültesine göndermiş ve George onu küçümsemişken. Sonra sen git, askere yazıl ve öldürt kendini. Bekleyemedi.

Kız kardeşleri kendi eğitimlerini feda etmişlerdi. Dişlerini kuvvetlendirmeyi bile feda etmişlerdi. Iona hemşirelik okuluna gitti, ama dişlerini yaptırmanın daha çok işine yarayacağı ortaya çıkınca bıraktı. Şimdi o ve Ailsa'nın elinde, kala kala bir kahraman kalmıştı. Herkes hemfikirdi bu konuda, bir kahraman. Oradaki gençler, ailede bir kahraman olmasını bir marifet sanıyordu. Bu ânın asla geçmişe gömülmeyeceğini, Ailsa ve Iona için baki kalacağını düşünüyorlardı. "Ah, O Cesur Yürekler" ilahisi onlar için sonsuza dek yankılanacaktı. Önceki savaş hatıraları henüz silinmeyen daha yaşlıları ise, tüm bunların anıt mezara kazılan bir isimle son bulacağını biliyorlardı. Çünkü dul karısı, yiyeceklere yumulan o kız, devletten maaş alacaktı.

Ailsa fazlasıyla heyecanlı bir haldeydi, zira bunun bir nedeni de, temizlik yapmak için arka arkaya iki gece ayakta kalmasıydı. Nedeni, öncesinde evin derli toplu olmaması değildi. Ama o yine de her bir tabak çanağı,

çaydanlığı, süs eşyasını yıkamış, her bir çerçeve içindeki resmin camını silmiş, buzdolabını çekip arkasını süpürmüş, kilere inen merdivenleri fırçalamış ve çöp tenekesine çamaşır suyu dökmüştü. Tavanlardaki, yemek odası masasının tepesindeki aydınlatma teçhizatı sökülüp parçalara ayrılmalı ve her bir parçası sabunlu suya batırılıp, çalkalanıp durulanmalı ve yeniden bir araya getirilmeliydi. Ve Ailsa postanede çalıştığından dolayı, bu işlere ancak akşam yemeğinden sonra başlayabilmişti. Artık bir posta müdiresi olarak kendine bir gün izin verebileceği halde, bunu asla yapmadı, çünkü ne de olsa Ailsa'ydı o.

Şimdi allığının altında terliyor, koyu mavi dantel yakalı krep elbisesinin içinde kıpır kıpır bir halde. Yerinde duramıyor. Servis tabaklarını yeniden doldurup etrafa sunuyor, çayların soğumuş olabileceği gerçeği karşısında hayıflanarak çaydanlıktaki çayı yeniliyor. Misafirlerinin rahat etmesiyle ilgileniyor, onlara romatizmaları ya da ufak tefek hastalıklarıyla ilgili sorular soruyor; yaşadığı trajediye rağmen gülümseyerek, tekrar tekrar yaşadığı kaybın birçoklarının başına geldiğini belirterek, George'un, dostlarının onun için yas tutmasını değil de, şu savaşın sonuna geldiğimiz için hep birlikte sevinmemizi isteyeceğini belirtiyor. Postanede çalışanların aşina oldukları, neşeli bir paylamaya eşlik eden yüksek perdeden vurgulu bir sesle dile getiriyor tüm bu sözleri. Bunun üzerine insanlar, yanlış bir şey mi söylediklerini düşünüp tedirgin oluyorlar, tıpkı postanede ne yapsalar elyazılarının berbat olduğu ya da yaptıkları paketlerin özensiz ve pasaklı olduğu yönünde hadlerinin bildirilmesi gibi.

Ailsa sesinin fazlasıyla yüksek çıktığının ve fazla gülümsediğinin, artık çay istemediklerini söyleyen insanlara boyuna çay koyduğunun farkında. Mutfakta çaydanlık ateşteyken, "Neyim var bilmiyorum," diyor, "baştan aşağı gerginim."

Bunu söylediği kişi Dr. Shantz, evi arka bahçeye bakan komşusu.

"Yakında geçer," diyor. "Bromit vereyim, ister misin?"

Yemek odasının kapısının açılmasıyla sesinde bir değişiklik oluyor. "Bromit" kelimesi güçlü ve profesyonel ses tonuyla çıkıyor ağzından.

Ailsa'nın sesi de, üzüntülü olmaktan yiğit olmaya değişiyor. Diyor ki, "Ah, yok, teşekkürler. Kendi kendime idare etmeyi tercih ederim."

Iona'nın görevi annelerine mukayyet olmak, çayını dökmesin diye dikkat etmek; anneleri bunu sakarlıktan değil de unutkanlıktan yapıyor, hüngürdeyip ağlarsa oradan uzaklaştırmaktı güya. Gelgelelim Mrs. Kirkham'ın tavırları genelinde nazik ve Ailsa'ya kıyasla insanları daha candan bir şekilde rahatlatıyor. Kırk beş dakikada bir durumu kavrıyor ya da öyle görünüyor; cesur ve ikna edici bir şekilde konuşarak oğlunu nasıl her zaman özleyeceğini, ama kızlarının hâlâ yanında olmasından dolayı şükran duyduğunu söylüyor: son derece becerikli ve güvenilir, her zaman böyle olması bir mucize eseri olan Ailsa ve ruhu iyilikle dolu Iona. Hatta gelini hakkında konuşmak da aklına geliyor, ama onun yaşındaki çoğu kadının sosyal bir ortamda, erkekler onları dinlerken bahsetmemeleri gereken bir şeyler söyleyince, birileri el altından çizgi dışına çıktığını ima ediyor. Jill'e ve bana bakarak, "Neyse ki bir teselli bekliyor bizleri," diyor.

Sonra odadan odaya, misafirden misafire geçerek, olan biteni tamamen unutuyor, gözlerini kendi evinde gezdirip, "Neden buradayız?" diyor. "Bu ne kalabalık, neyi kutluyoruz ki?" Ve tüm bunların George'la ilgili olduğunu kavradığı anda, "George'un düğünü mü bu yoksa?" diyor. Bugüne ait bilgilerle birlikte o ortalama muhake-

me yeteneğinin bir kısmını da kaybetti. "Senin düğünün, değil mi?" diye soruyor Iona'ya. "Yok. Sanmam. Senin hiç erkek arkadaşın olmadı, öyle değil mi?" Bunları söylerken, hadi-gerçeklerle-yüzleşelim, her-koyun-kendi-bacağından-asılır havası yayılıyor sesine. Gözü, Jill'i gördü mü kahkahayı basıyor.

"Gelin bu değil, değil mi? Ah, ah. İşte şimdi anlaşıldı."

Ama gerçek, ona geldiği gibi gidiveriyor.

"Yeni bir haber var mı?" diye soruyor. "George hakkında bir haber?" Ve işte bunun sonrasında, Ailsa'nın korktuğu ağlamalar başlıyor.

"Rezalet çıkarırsa götürün onu," demişti Ailsa.

Iona annesini çekip götüremiyor, hayatında kimseye hükmedemedi ki, ama Dr. Shantz'in karısı, yaşlı kadını kolundan yakalıyor.

"George öldü mü?" diye soruyor Mrs. Kirkham, korkuyla ve Mrs. Shantz, "Evet, öldü," diyor. "Ama bildiğiniz gibi karısının bebeği olacak."

Mrs. Kirkham ona dayanıyor; eğilip büzülüp usulca soruyor: "Çayımı alabilir miyim?"

O evde annem ne tarafa baksa, babamın fotoğrafını görüyor sanki. Sonuncu ve resmî, yani üniformalı olanı, yemek odası penceresinin cumbasında duran dikiş makinesinin üzerindeki nakışlı örtünün üzerine konmuş. Iona çevresine çiçekler koyuyor, ama Ailsa onları alıp başka yere götürüyor. Merdivenlerde asılı duran fotoğrafta babam altı yaşında, yaya kaldırımında, dizlerine kadar oyuncak vagonunun içinde; Jill'in uyuduğu odada ise, sırtında *Free Press* gazete paketiyle bisikletinin başında çekilmiş bir fotoğrafı var. Mrs. Kirkham'ın odasındakiyse, kafasında altın yaldızlı bir taçla, sekizinci sınıfta sahneledikleri bir operette çekilmiş. Sesinin akordu bozuk

olduğu için başrolü alamamış tabii, ancak en iyi ikinci rolü, kral rolünü almış.

Büfenin üzerindeki yapay boyalı stüdyo fotoğrafında üç yaşında; bulanık sarı bir bızdık, bir ayağıyla bir bez kukla sürüyor. Ailsa onu kaldırmayı düşündü, çünkü insanın yüreğini parçalayabilirdi, ama sonra duvar kâğıdı üzerinde parlak lekenin görünmesindense onu orada bırakmayı tercih etti. Mrs. Shantz dışında kimse bir şey söylemedi. Önünde duraklamış ve daha önce de söylediği bir şeyi söylemişti, ama gözyaşları içinde değil, haftten dalga geçip takdir ederek.

"Ah – Christopher Robin bu."[1]

İnsanlar Mrs. Shantz'ın söylediklerine aldırmaz olmuşlardı neyse ki.

Tüm fotoğraflarında George bir dolar gibi parlaktı. Eğer subay şapkasını ya da tacını giymemişse, her zaman kaşının üstüne parlak bir tutam saç düşmüş olurdu. Ve bebeklikten yeni çıkmış halinde bile muzip, hesapçı ve çekici bir herif olduğunun farkındaymış gibi görünüyordu. İnsanları asla yalnız bırakmayan, onları kahkahaya boğan tiplerden. Arada bir kendi cebinden ödese de, genellikle insanlara ödeten tiplerden. Jill onun fotoğraflarına baktığında, nasıl sarhoş olduğunu ama asla sarhoş görünmediğini ve nasıl diğer sarhoşların korkularını, yalanlarını, bakirelikleriniı ve kaçamaklarını ona anlatmaları için uğraşıp durduğunu ve bunları nasıl şakaya ya da sonrasında kurbanlarının hoşlanıyormuş gibi yapacakları aşağılayıcı birtakım lakaplara dönüştürdüğünü hatırlıyor. Zira korkudan dolayı, belki de yalnızca, onun hakkında hep söylendiği gibi, etrafa renk kattığından dolayı, peşinden ayrılmayan bir alay takipçisi ve dostu vardı.

1. *Pofuduk Ayı* çizgi romanında yer alan çocuk kahraman. (Ç.N.)

Nerede olsa oranın ilgi odağı olur, çevresindeki hava tehlikeyle ve neşeyle çınlardı.

Bu tip bir âşıkla ne arıyordu Jill? Onunla tanıştığında on dokuz yaşındaydı ve daha önce onu kimse istememişti. Onu kendisine neyin çektiğini anlayamıyor, dahası, bunu kimsenin anlayamayacağını da görüyordu. Yaşıtlarının çoğuna göre bir bilmeceydi Jill, ama sıkıcı bir bilmece. Hayatını keman çalışmaya vakfetmiş ve başka bir şeye ilgi duymayan bir genç kız işte.

Oldukça doğruydu bu. Eski püskü yorganının altına kıvrılıp bir sevgili hayal ederdi. Ama bu sevgili, asla George gibi parıltılı bir şaklaban değildi. Sıcak ve iriyarı birini düşünürdü ya da kendisinden on-on beş yaş büyük, dehşet verici gücüyle şimdiden efsaneleşmiş bir müzisyen. Aşk hakkındaki fikirleri daha çok operalara hastı, en çok sevdiği tür olmadığı halde. Gelgelelim George sevişirken espriler yapardı; işi bittiğinde Jill'in odasının çevresinde hoplayıp zıplardı; kabaca ya da bebeler gibi sesler çıkarırdı. George'un o enerjik performansı, Jill'in kendi kendine dokunmaktan aldığı hazzı pek veremiyordu, ama yine de hayal kırıklığı yaşadığı söylenemezdi.

Daha çok sürecin hızından başı dönmüştü demeli. Ve aklı fiziksel ve sosyal gerçekliği yakaladığı anda da mutlu olma, mutlu ve minnettar olma beklentisi başlamıştı. George'un ihtimamı ve onun evliliği, hayatının parlak birer uzantısı gibiydi. O aydınlık mekânlar, insanı şaşırtan harikaları gözlerinin önüne seriyordu. Sonra, beklenmedik bir felaket darbesi olmasa da, o bomba ya da kasırga geldi ve o uzantı tümüyle yok olup gitti. Onu, eskiden sahip olduğu mekânı ve seçenekleriyle bir başına bırakarak havaya uçup yol oldu. Bir şey kaybetmişti, elbette. Ancak bu, gerçekten ellerinde tuttuğu ya da anladığı bir şey olmaktan çok, geleceğe ait farazi bir düzendi.

Yeteri kadar yemişti artık. O kadar uzun süre ayakta durmaktan bacakları ağrıyor. Yanındaki Mrs. Shantz ona, "George'un buradaki arkadaşlarıyla tanışma fırsatın oldu mu?" diye soruyor.

Koridorda bekleşen gençleri kastediyor kadın. O iki güzel kızı, bahriye üniformasıyla gelen genç adamı ve diğerlerini. Onlara bakınca, Jill aslında kimsenin üzgün falan olmadığını görüyor açık açık. Belki Ailsa, ama onun kendine özgü nedenleri var. George öldüğü için kimse üzgün değil. Kilisede ağlayan ve daha da ağlayacağa benzeyen o kız bile. George'a âşık olduğunu, –her şeye rağmen– George'un da ona âşık olduğunu, istediği gibi hatırlayabilir artık ve George'un, onun bu konuda yanlış düşündüğünü söyleyecek ya da kanıtlayacak bir şey yapacağından da korkmasına gerek yok. Ve George'un çevresine saçılmış o insanlar kahkahayı bastıklarında, aralarından hiçbiri kime güldüklerini ya da George'un onlara ne anlattığını merak etmek zorunda değil. Kimse ona yetişmek için gerilmek ya da onun gözüne girmenin yollarını aramak zorunda değil artık.

Eğer yaşasaydı zamanla George'un farklı bir insan olabileceği Jill'in aklına gelmiyor, çünkü her şeyden önce kendisinin değişmeyi düşündüğü yok.

İsteksizce, "Hayır," diyor ve bu cevap, Mrs. Shantz'ın, "Biliyorum. Yeni insanlarla tanışmak zordur. Hele... eğer senin yerinde olsaydım gider yatağa atardım kendimi," demesine neden oluyor.

Jill onun, "Git de kendine içecek bir şeyler al," diyeceğinden neredeyse emin. Ancak çay ve kahve dışında ikram edilen bir şey yok. Jill zaten pek içki içmez ki. Odadakilerden birinin nefesindeki içki kokusunu alıyor ve bu kokunun Mrs. Shantz'ın nefesinden geldiğini tahmin ediyor.

"Hadi durma," diyor Mrs. Shantz. Bu tip şeyler çok

yük bindirir insanın sırtına. Ben Ailsa'ya söylerim. Sen git şimdi."

Mrs. Shantz ince kır saçlı, parlak gözlü ve kırış kırış yüzü sivri hatlı, ufak tefek bir kadın. Kışları, kendi başına Florida'da geçiriyor. Parası var. Kirkham'ların evinin arkasındaki, kocasıyla birlikte yaptırdıkları evleri, yuvarlak köşeleri ve cam tuğladan geniş alanlarıyla uzun, ince ve göz kamaştırıcı bir beyazlığa sahip. Dr. Shantz, düzgün alnı ve açık renk kıvırcık saçlarıyla tıknaz, gürbüz, cana yakın görünen bir adam, karısından yirmi-yirmi beş yaş kadar genç. Çocukları yok. Mrs. Shantz'ın çocuklarının olduğu söyleniyor gerçi, ilk evliliğinden, ama onu ziyarete gelmiyorlar. İşin aslı, söylentiye göre aslında Dr. Shantz onun oğlunun, üniversiteden eve kalmaya getirdiği bir arkadaşıymış ve bu adam, arkadaşının annesine âşık olmuş, arkasından boşanma gelmiş, böylece evlenmişler ve işte gösterişli, sır verip ser vermeyen bir sürgün yaşamı sürüyorlar.

Jill viski kokusu aldı. Mrs. Shantz, ne zaman –kendi deyimiyle– makul ümitler besleyemeyeceği bir meclise katılacak olsa, yanına bir cep şişesi alıyor. İçki onu sarsmıyor, sözcüklerini yuvarlamasına, çıngar çıkarmasına ya da kollarını önüne gelenin boynuna dolamasına neden olmuyor. Belki de gerçek, onun her zaman, düpedüz olmasa da azıcık sarhoş olduğu. Makul ve teskin edici miktarda alkol almaya alışık, böylece beyin hücreleri ne alkole batmış ne de büsbütün kurumuş oluyor. Bir tek koku onu ele veriyor (nitekim bu içki karşıtı kasabalıların çoğu, onun almak zorunda olduğu bir ilaca, hatta göğsünü ovmak için kullandığı bir tür merheme yoruyor bu kokuyu). Koku ve belki de konuşmasındaki tedbirlilik; sanki her bir sözcüğün çevresinde alan açmaya çalış-

ması. Buralarda doğup büyümüş kadınların söyleyemeyeceği şeyler söyleyebiliyor elbette. Kendisiyle ilgili şeyler söylüyor. Mesela, kocasının annesi sanıldığını söylüyor. Çoğunun, gerçeği öğrenince paniklediğini, yani o kadar utandıklarını söylüyor. Ama bazı kadınlar –mesela bir garson kız– gözlerini dikip pis pis bakacak ona, bu adam seninle niye hayatını harcıyor anlamadım, der gibi.

Ve Mrs. Shantz ise, şu sözleri sarf edecek, "Biliyorum. Adil değil. Ama hayat da adil değil, ayrıca bakarsın senin de başına gelir ve alışırsın."

Bu ikindi şöyle doğru dürüst bir yudum alması imkânsız. Mutfak ve arkasındaki daracık kiler, kadınların her an gelip geçebileceği yerler. Yukarıya, üst kattaki banyoya çıkması gerek, ama her dakika değil. Akşama doğru, Jill ortadan kaybolduktan kısa bir süre sonra bunu yaptığında, banyonun kapısını kilitlenmiş buluyor. Yatak odalarından birine sıvışmayı düşünüp hangisinin boş olduğunu, hangisinde Jill'in yattığını anlamaya çalışıyor. Sonra Jill'in banyodan gelen, "Bir dakika lütfen," diyen ya da o anlama gelen sesini duyuyor. Sıradan bir ses ama gergin ve ürkünç.

Mrs. Shantz acil durum bahanesini fırsat bilerek orada, koridorun o noktasında bir yudum alıveriyor.

"Jill? İyi misin? İçeri girebilir miyim?"

Jill elleri ve dizleri üzerinde, banyo zeminindeki su birikintisini silmeye çalışıyor. Su gelmesi diye bir şeyi bir yerlerde okumuştu, aynı şekilde kasılmaları, belirtileri, geçiş safhasını, plasentayı da, ama yine de kaçak veren ılık sıvı onu şaşırtıyor. Tuvalet kâğıdı kullanması lazım, çünkü Ailsa günlük havluların hepsini götürüp yerine misafir havlusu denilen o kaygan, işlemeli kumaş parçalarını koymuş.

Kendini kaldırmak için küvetin kenarına tutunuyor. Sonra kapının kilidini açıyor ve o an vuran ilk acı onu

afallatıyor. Bir tek orta şiddette ağrı olmuyor; herhangi bir haberci ağrı ya da düzenli aralarla gelen doğum sancısının o ilk safhası da yok; sakınmasız bir ataktan ve aniden gelen yırtıcı bir doğumdan başka bir şey olmayacak.

"Sakin ol," diyor Mrs. Shantz, elinden geldiğince onu tutarak. "Şimdi bana hangi oda senin söyle de, seni oraya götürüp yatıralım."

Daha odaya varmadan Jill'in parmakları Mrs. Shantz'ın ince koluna batıp siyah ve mavi lekeler bırakıyor.

"Ah, bu kadar hızlı oluyor ha," diyor Mrs. Shantz. "İlk bebek için oldukça hareketli ve oynak bir bebek bu. Gidip kocamı çağıracağım."

İşte o evde, bu şekilde doğdum ben, şayet Jill'in hesapları güvenilirse, on gün önce. Jill'in çıkardığı sesler, onun o akıl sır erdiremediği çığlıkları ve arkasından gelen utançtan yoksun sızlanmaları evi doldurana kadar, Ailsa evdeki konukları zar zor dağıtabilmişti.

Bir anne hazırlıksız yakalanıp evde doğum yapsa bile, doğum sonrasında anne ve bebek hastaneye götürülürdü o zamanlar. Ancak kasabada bir tür yaz gribi vardı ve hastaneler en kötüsünden vakalarla dolup taşmıştı, bu nedenle Dr. Shantz, Jill ve benim evde kalmamın daha iyi olacağına karar verdi. Ne de olsa Iona, hemşirelik eğitiminin bir yarısını tamamlamıştı ve önündeki iki haftalık tatilde, bakımımızı üstlenebilirdi.

Jill bir aileyle yaşamak ne demek bilmiyordu gerçekten. Yetimhanede büyümüştü. Altı yaşından on altı yaşına kadar yatakhanelerde yatmıştı. Işıklar belirlenmiş zamanlarda açılıp kapanır, kaloriferler belirlenmiş zamanının öncesinde ya da sonrasında asla yanmazdı. Karşı kaldırımdaki bir fabrikanın muşamba kaplı uzun bir ma-

sasında yemeklerini yiyip ders çalıştılar. George'un hoşuna giderdi bu. Bu hayat, kızları dayanıklı yapar, dedi. Onu temkinli, sert ve yalnız yapar. Onu, o romantik saçmalıkları beklemeyecek türden biri yapar. Ancak söz konusu kurum, belki George'un beklediği kadar kalpsizce yönetilmiyordu ve yöneticileri cömert insanlar sayılırdı. Jill, oradaki bazı çocuklarla birlikte bir konsere götürüldü, henüz on iki yaşındaydı ve böylece, keman çalmayı öğrenmeye karar verdi. Zaten yetimhanede piyanoyla haşır neşir olmuştu. Biri ona ikinci el bir keman, ikinci sınıf bir keman satın alacak ve birkaç ders aldırtacak kadar ilgi gösterdi ve bu, en nihayetinde Jill'in konservatuvardan burs kazanmasına neden oldu. Hamiler ve yöneticiler için bir resital, en şık elbiseleriyle katıldıkları bir parti, meyveli içkiler, konuşmalar ve pastalar geldi arkasından. Jill kendi adına kısa bir konuşma yapmak zorunda kaldı, şükran duygusunu dile getirdi, oysa bunu oldukça doğal karşılıyordu aslında. Kendisinin ve bir kemanın doğal olarak, kaçınılmaz bir şekilde birbirlerine bağlı olduklarından, o ikilinin insanların yardımına gerek duymaksızın bir araya geleceklerinden emindi.

Yatakhanede arkadaşları vardı, ama onlar sabahın erken saatinde fabrikaya ve ofislere gider, Jill de onları unuturdu. Yetimlerin yollandığı lisedeki öğretmenlerden biri, onunla konuşmak istedi. Konuşmada "normal" ve "endamlı" kelimeleri geçti. Anlaşıldı ki öğretmen, müziğin bir şeyden kaçış olduğuna ya da bir şeyin yerini tuttuğuna inanıyordu. Kız ve erkek kardeşlerin, arkadaşların ve randevuya çıkmaların. Jill'e, müzik yerine enerjisini çevresine harcamasını ya da tek bir şeyde yoğunlaşmasını telkin etti. Açılmasını, voleybol oynamasını ve şayet istediği ille de müzikse, okulun orkestrasına katılmasını.

Jill, bizzat o hocadan kaçınmaya başladı; onunla ko-

nuşmadan merdivenlerden koşturup, binanın öbür tarafındaki girişi kullandı. Aynı şekilde kitapta karşısına "endamlı" kelimesi ya da "popüler" kelimesi çıktığı anda okumayı bırakırdı.

Konservatuvardaki hayatı daha kolaydı. Orada kendisi gibi oldukça endamsız ve sıkıntı çekmiş insanlarla tanıştı. Düşüncesiz ve rekabetçi denebilecek birkaç arkadaşlık kurdu. Arkadaşlarından birinin, hava kuvvetlerine mensup bir ağabeyi vardı ve bu ağabeyin, George Kirkham'ın kurbanı ya da sempatizanı olduğu ortaya çıktı. Bu ağabey ve George, ailenin, Jill'in misafir olduğu bir pazar akşamı yemeğine damladılar. Başka bir yerde kafa çekmeye giderken, yol üstünde uğramışlardı. George Jill'i bu yolla tanıdı işte. Babam, annemi böyle tanıdı.

Mrs. Kirkham'a göz kulak olmak için evde her zaman birileri olmalıydı. O nedenle Iona, fırında gece vardiyasında çalışıyordu. Pastaları süslüyordu –en şık düğün pastalarını bile– ve sabahın beşinde, fırından ilk ekmek turunu alıyordu. Tir tir titremekten kimseye çay ikramı yapamadığı elleri, tek başına yaptığı herhangi bir işte güçlü, sabırlı, akıllı, hatta ilhamlıydı aslında.

Ailsa'nın işe gittiği bir sabah –ben doğmadan önce Jill'in evde kaldığı kısa bir zaman zarfında oldu bu– Jill önünden geçerken Iona tısladı. Sanki bir sır söz konusuymuş gibi. Ama bir sır saklamayı gerektirecek kim kalmıştı ki evde? Mrs. Kirkham olamazdı.

Iona çekmece dolabının sıkışmış bir çekmecesini açmaya uğraşıyordu. "Lanet," dedi ve kıkırdadı. "Lanet olsun. Orada işte."

Çekmece bebek elbiseleriyle doluydu, Jill'in Toronto'daki ikinci el, fabrika artıkları gibi yerlerden almış olduğu, ille de gerekli olan gömlek ve pijama gibi şeylerle

değil, el örgüsü boneler, süveterler, patikler, yün pantolonlar, el yapımı minik geceliklerle dolu. Tığ işi süslemeler ve el dokuması küçücük çiçekler eşliğinde olası tüm pastel renkler ya da renk bileşimleri içinde, maviden ve pembeden yana taraf tutmadan. Jill'in neredeyse hayatında hiç aşina olmadığı türden şeyler. Eğer mağazaların bebek reyonlarında ayrıntılı bir inceleme yapsaydı ya da bebek arabalarına göz atsaydı aşina olurdu, ama bunları yapmamıştı.

"Tabii sende neler var bilmiyorum," dedi Iona. "Çoktan bir dolu şey almışsındır ya da bilmiyorum, belki el işi sevmezsin..." Kıkırdayışı konuşmasının bir tür noktalama işaretleri gibi olsa da, aynı zamanda da özür dilemesinin bir uzantısıydı. Söylediği her şey, her bakışı ve mimiği balla ya da özür balgamıyla kaplanıp yapış yapış olmuş, tıkanmış gibiydi sanki; Jill buna ne tepki vereceğini bilemiyordu.

"Gerçekten güzeller," dedi düz bir ses tonuyla.

"Ah, yani, senin isteyeceğini hiç sanmıyordum. Seveceğinden bile emin değildim."

"Çok sevimli şeyler."

"Hiçbirini ben yapmadım, bazılarını satın aldım. Kilise pazarına ve bir de hastaneye yardım kermesine gittim de, hoş olacağını düşündüm, ne bileyim, ama belki ihtiyacın yoktur ya da hoşuna gitmemiştir, o zaman misyoner dengine yollarım."

"İhtiyacım var," dedi Jill. "Daha önce böyle şeylerim olmadı."

"Gerçekten öyle mi? Benim yaptıklarım o kadar iyi değil, ama kilisedeki hanımefendilerin ya da kermesteki-lerin yaptıkları, belki onlar hoşuna gider."

George, Iona sinirsel olarak harap bir halde derken bu halini mi kastetmişti acaba? (Ailsa'ya göre, hemşire okulundaki sinir krizinin nedeni, onun biraz fazla duy-

gusal olması, şefinin de sertliğin ucunu azıcık kaçırmasıydı.) Ona güvence vermen için sana sızlandığını sanırdın, ama istediğin kadar güvence ver kâfi gelmez ya da ona ulaşmazdı. Jill'e göre Iona'nın sözleri, kıkırdaması, burnunu çekip durması ve o ıslak bakışları (hiç kuşkusuz elleri de ıslaktı), sanki üstüne –Jill'in üstüne– tırmanan birtakım şeyler, tırmanıp elbisesinin altına girmeye çalışan kurtçuklardı.

Ama bu, zamanla alıştığı bir şey oldu. Ya da Iona, şiddetini azalttı. Sabah Ailsa ardından sokak kapısını kapadığında, Jill de, Iona da rahat nefes alıyorlardı, sanki hoca sınıfı terk etmiş gibi. Mrs. Kirkham bulaşık yıkarken, birlikte ikinci bir fincan kahve içme alışkanlığını geliştirdiler. Mrs. Kirkham, bu işi çok yavaş, her bir nesnenin gideceği çekmece ve rafa uzun uzun bakarak ve duraksamalarla yapardı. Ama asla atlamadığı ritüeller de vardı, süzülmüş kahve artıklarını mutfak kapısının dibindeki çalıların köküne dökmek gibi.

"Kahvenin onları büyüttüklerini düşünüyor," dedi Iona fısıldayarak. "Toprağa değil de yapraklarına dökse bile. Biz de Tanrı'nın her günü hortumla yıkayıp akıtıyoruz."

Jill Iona'nın, yetimhanede en çok satışılan kızlara benzediğini düşünürdü. Onlar da bir başkasına satışmaya can atarlardı. Gelgelelim Iona'nın o sıkıcı özür dilemelerini ya da alçakgönüllü suçlamalardan oluşan o barikatları bir kez ("Orada, dükkânda, bir şey danışılacak son kişi benim, tabii,"; "Ailsa benim fikrimi sormaz, tabii,"; "George beni ne kadar küçümsediğini benden hiç gizlemedi tabii,") ardınızda bıraktınız mı, oldukça ilginç konularda konuşmasına sıra gelebilirdi. Örneğin eskiden büyükbabasınınken şimdi hastanenin merkez binası olan evi, babasının işini kaybetmesine neden olan birtakım belirli karanlık anlaşmaları ve çalıştığı firmada meydana

gelen romantik aşkı anlattı Jill'e. Shantz'ların varsayılan önceki hikâyelerinden de bahsetti ona, hatta Ailsa'nın Dr. Shantz'a karşı bir eğilimi olduğu gerçeğinden de. Iona'nın sinir buhranından sonra gördüğü şok tedavisi, belki de hükümlerinde bir gedik meydana getirmişti ve bu gedikten içeri sızan ses –o üstünü örten pislik ortadan kaldırıldıktan sonra– nefret dolu ve sinsiceydi.

Jill de vaktini laflayarak geçirebilirdi, parmakları keman çalamayacak kadar şişmişti o sıralar.

Sonra ben doğdum ve her şey değişti, özellikle de Iona için.

Jill bir hafta yatmak zorunda kaldı ve sonra ayaklandığında da, kasları katılaşmış yaşlı kadınlar gibi hareket edip sandalyeye oturmak için çömeldiği her seferinde bıkkınca nefes bırakıyordu. Acı veren bir dikiş işlemine maruz kalmış ve midesi, memeleri mumyalar gibi sıkıca sarılmıştı, o zamanlar âdettendi bu. Sütü boldu; sargının kenarından sızıp çarşaflara akıyordu. Iona sargıyı gevşetip meme ucuyla benim aramda bağlantı kurmaya çalıştı. Ama memeyi almayacaktım. Annemin memesini almayı reddettim. Tüm gücümle çığlığı bastım. Katılaşmış o koca meme, yüzümde araştırma yapan meme benzeri bir hayvan da olabilirdi pekâlâ. Iona beni kucağına aldı, azıcık kaynamış su verdi ve böylece sakinleştim. Ne ki, kilo kaybediyordum. Sadece suyla yaşayamazdım. Bunun üzerine Iona, bana mama hazırladı ve kaskatı kesilip yaygarayı bastığım annemin kucağından beni aldı. Iona beni sallayarak sakinleştirdi, biberonun ucundaki lastik emzikle yanaklarıma dokundu ve tercihimin bu yönde olduğu anlaşıldı. Mamayı kana kana içtim ve sesimi kestim. Iona'nın kolları ve onun yönetimindeki emzik, seçtiğim evim oldular. Jill'in göğüslerinin daha da sıkı sarıl-

ması gerekti ve sıvılarının akıp gitmesine izin vermek (unutmayın, en sıcak mevsimde oluyordu bunlar) ve sütü kesilene kadar sancılara dayanmak zorunda kaldı.

"Şu maymuna da bakın, aman şu maymuna da bakın," diye mırıldandı Iona. "Maymunsun sen be, annenin o güzelim sütünü istemiyorsun."

Kısa süre sonra şişmanlayıp güçlendim. Daha yüksek sesle ağlayabiliyordum. Iona'dan başkası beni kucağına almaya kalktığında ağlıyordum. Ailsa'yı ve düşünceli davranarak ısıttığı elleriyle Dr. Shantz'ı reddettim, ama en dikkat çekici olanı Jill'i reddetmemdi elbette.

Jill sabah yatağından kalktıktan sonra Iona onu, genellikle kendisinin beni beslerken oturduğu sandalyeye oturtur, Jill'in omuzlarına kendi bluzunu geçirir ve eline biberonu verirdi.

Faydası yoktu, aldatamazlardı beni. Yanaklarımı biberona vurup, ayaklarıma güç verip karnımı top şeklinde kasardım. Bu değişikliği kabul etmeyecektim. Ağlardım. Pes etmeyecektim.

Ağlamalarım, hâlâ pes perdeden yeni doğmuş bebek ağlamalarıydı, ama evin rahatını kaçırıyordu ve bunu durduracak tek kişi Iona'ydı. Iona-olmayan biri mi dokundu ya da konuştu, ağlardım. Iona beni kollarında sallamadan uykuya mı yatırıldım, canım çıkana kadar ağlayıp en fazla on dakika uyurdum ve uyanıp yeniden başlardım. İyi zamanlarım ya da mızmız zamanlarım yoktu. Iona-lı zamanlarım ve Iona-sız zamanlarım vardı ki, bunlar da gittikçe kötüleşen başka-insan-zamanları, en çok da Jill-zamanları olabilirdi.

O takdirde, iki haftalık zamanı dolduktan sonra, Iona nasıl işe dönebilirdi ki? Dönemezdi. Söz konusu bile değildi bu. Fırında, başka birini bulmak zorundaydılar. Iona evin en önemsiz kişisinden en önemli insanı haline geldi; orada yaşayanlarla daimi ahenksizliğin, çözü-

mü imkânsız şikâyetlerin arasında duran oydu. Her saat ayakta olup hane halkını bir şekilde yatıştırmak zorundaydı. Dr. Shantz kaygılanıyordu; hatta Ailsa bile kaygılanıyordu.

"Iona, kendini harap etme."

Hal böyleyken, harika bir değişiklik meydana geldi. Iona solgundu ya, sanki yeniyetmeliğini ardında bırakmış gibi parlayıverdi teni. Herkesin gözlerinin içine bakmaya başladı. Ve titremeler yoktu artık, keza kıkırdamalar da nadirleşmişti; ses tonundaki o yaltaklanmacı kurnazlık gitmiş, Ailsa'nınki gibi yetişkin ve buyurgan bir hal almıştı, ama daha neşeliydi. (Özellikle de Jill'e karşı tavırlarından dolayı beni azarladığında en üst seviyeye çıkıyordu bu neşe.)

"Iona cennetin yedinci katında, bebeğe tek kelimeyle tapıyor," diye herkese anlatıyordu Ailsa. Ne ki, Iona'nın tavırları tapmak için fazla hareketli gibiydi. Benimkileri yatıştırayım derken, ne kadar gürültü çıkardığını umursamıyordu. Nefes nefese merdivenlere koşturup, "Geliyorum, şimdi geliyorum, azıcık sabırlı ol," diye seslenirdi. Beni bir eliyle özensizce omzuna yapıştırarak dolanırken, öteki eliyle de bakımım için gerekli görevleri yerine getirirdi. Mutfağı yönetti, sterilize edici için fırına, mamayı karıştırmak için masaya, bebeği yıkamak için evyeye hükmetti. Bir şeyi yanlış yere koyup bir şeyi döktüğünde, Ailsa'nın yanında bile neşeyle sövüp sayardı.

Acı acı bağırmalarımın ilk işaretinde irkilmeyen, felaketin uzak tehdidini hissetmeyen tek kişi olduğunu biliyordu. Aksine, elindeki güçten ve duyduğu şükrandan dolayı kalbi iki kat hızlı atar, dans edecek gibi olurdu.

Sargıları çözülüp midesinin düzleştiğini gördüğünde, Jill ellerine şöyle bir baktı. Şişlik bütünüyle gitmiş gibiydi. Aşağı kata inip dolaptan kemanını aldı ve kılıfından çıkardı. Biraz gam çalışmaya hazırdı şimdi.

Bir pazar öğleden sonrası oldu bu. Iona bir kulağı benim ağlamamda, azıcık kestirmek için uzanmıştı. Mrs. Kirkham da yatmıştı. Ailsa mutfakta tırnaklarını boyuyordu. Jill kemanını akort etmeye başladı.

Babamın ve ailesinin müziğe ilgisi yoktu. Böyle bir şeyi bildikleri söylenemezdi. Bazı tür müziklere duyduk-

ları tahammülsüzlük, hatta düşmanlık ("Klasik" kelimesinin telaffuzunda bile kendini belli ediyordu bu), sağlam karakterli, dürüst ve enayi yerine konmamaya tam anlamıyla kararh olmalarına dayanıyordu. Sanki basit bir nağmeden yola çıkan o müzik senin üzerine bir şey bindiriyormuş ve bunu içten içe herkes biliyormuş, ama bazıları –sadelik ve dürüstlük numarası yaptıklarından– bunu asla kabul etmiyormuş gibi. Ve işte tüm o orkestra, opera, bale ve insanları uyutan o konserlerin dünyası bu yapaylıktan, bu iradeden yoksun hoşgörüden kaynaklanıyordu.

Kasabadakilerin çoğu aynı hisleri paylaşıyordu. Jill buralarda büyümediği için bu duygunun derinliğini, sorgusuz sualsiz kabul edilme boyutunu anlamıyordu. Babam bu konuda gösteri yapmamış ya da bunu ahlaki bir üstünlük olarak saymamıştı, çünkü ahlaklı olmak gibi bir derdi yoktu onun. Jill'in bir müzisyen olması fikri hoşuna gitmişti; müzikten dolayı değil, müzisyen olmasının onu tuhaf bir seçim haline getirmesinden dolayı, tıpkı elbiseleri, yaşam tarzı ve acayip saçları gibi. Onu seçerek, insanlara onlar hakkında ne düşündüğünü göstermişti. Ona kancayı takma ümidi besleyen o kızlara günlerini göstermişti işte. Ailsa'ya göstermişti.

Jill oturma odasındaki perdeli cam kapıları kapadı ve usulca kemanını çaldı. Belki hiçbir ses sızmazdı dışarı. Ya da Ailsa mutfaktan bir şey duyarsa, gürültünün dışarıdan, civardaki radyolardan birinden geldiğini düşünebilirdi.

Şimdi Jill, gamlarını çalmaya başladı. Parmaklarının artık şiş olmadığı doğruydu, ama yine kaskatıydılar. Tüm

bedeni kasılmıştı, duruşu pek doğal değildi, enstrümanının ona güvensiz bir şekilde kenetlendiğini hissetti. Daha önce de, mesela soğuk algınlığı geçirdikten sonra ya da fazla pratik yapmaktan dolayı çok yorgun düşmüşken, hatta bazen de durup dururken böyle hissettiği anlar olmuştu, emindi bundan.

Huzursuz bir şekilde sızlanmadan uyandım. Bir uyarı, bir girişim olmadan. Sadece bir çığlık, çığlık çağlayanları iniyordu eve, daha önce beceremediğim bir şekilde ağlıyordum. Beklenmedik yeni bir keder selini, taş dolu dalgalarıyla dünyayı cezalandıran bir ıstırap selini, işkence odasının pencerelerinden yaylım ateşi halinde gönderilen bir acıyı salıvererek.

Iona, çıkardığım sesten ilk defa paniklemiş bir şekilde, "Ne oldu, ne oldu?" diye haykırarak ânında ayaklandı.

Ailsa ise, koşturarak pencereleri kapatıp, "Keman yüzünden, keman yüzünden," diye bağırıyordu. Salonun kapılarını açmak üzere atıldı.

"Jill. Jill. Rezalet bu. Tek kelimeyle rezalet. Bebeğini duymuyor musun?"

Salon penceresinin altındaki sinekliği çekip aldı, böylece pencereyi indirebilirdi. Tırnaklarını törpülemek için sabahlığını giymişti ve şimdi sokaktan bisikletle geçen bir oğlan içeri bakmış, sabahlığının açılıp kombinezonunun göründüğünü görmüştü.

"Tanrım," dedi. Kendini bu kadar kaybettiği olmamıştı. "Şunu bir kenara koyar mısın?"

Jill kemanını elinden bıraktı.

Ailsa hole koşturup Iona'yı çağırdı.

"Bugün pazar. Onu susturamaz mısın?"

Jill ağzını açmadan inadına yürüyüp mutfağa gitti ve ayağında sadece çoraplarıyla Mrs. Kirkham, tezgâha tutunmuş duruyordu.

"Ailsa'ya ne oldu?" diye sordu. "Iona ne yaptı ki?"

Jill dışarı çıktı ve evin arkasındaki merdivenlere oturdu. Karşıdaki Shantz'ların beyaz evinin, güneşin ışıl ışıl aydınlattığı arka duvarına baktı. Her taraf başka sıcak arka bahçelerle ya da diğer evlerin sıcak duvarlarıyla çevriliydi. İçlerindeki insanlar, birbirlerini şahsen, ismen ve geçmişleriyle iyi tanıyordu. Ve buradan iki blok doğuya ya da beş blok batıya, altı blok güneye ya da on blok kuzeye yürürsen, topraktan iyice yükselmiş yaz ekinlerinin oluşturduğu duvarlara, çitle çevrili saman, buğday ya da mısır tarlalarına ulaşırdın. Kırsalın o yoğunluğu. Biçilmiş ekinlerden, çiftlik ambarlarından ya da birbirlerini ite kaka geviş getiren hayvanlardan yayılan kokudan dolayı nefes alınacak yer yoktu aslında. Uzaktaki fidanlıklar adeta huzur ve korunak vaat ederek gölgeden havuzlar oluşturmuştu, ama gerçekte böceklerle kaynıyordu.

Müziğin Jill için ne anlama geldiğini nasıl anlatabilirim? O manzaraları, o hayalleri ve diyalogları unutun. Diyeceğim o ki bu, onun daha sıkı ve daha cesurca çalışmasıyla, hayatta kendi sorumluluğunu üstlenmesiyle ilgili bir sorundu aslında. Bu sorun üzerinde çalışması için kullandığı aletin elinden alındığını bir düşünün öyleyse. Sorun tüm ihtişamıyla hâlâ ortadaydı ve bu sorunu yüklenen insanlar vardı, ama bu hak onun elinden alınmıştı. Onun elinde kalan, evin arkasındaki basamak, ışıl ışıl parlayan arka duvar ve benim ağlamamdı. Benim ağlamam, hayatındaki tüm o işe yaramaz şeyleri kesip atmaya yarayan bir bıçaktı. Bana göre.

"İçeri gir," dedi Ailsa, sineklik kapının ardından. "Hadi içeri gir. Sana bağırmam yanlıştı. İçeri gir, insanlar görecek."

Akşamın gelmesiyle tüm bu olay hafifçe atlatılabilirdi. "Bugün buradaki kedi kapışmasını duymuş olmalısınız," dedi Ailsa Shantz'lara. Iona beni uyutmaya çalışırken, onu teraslarına oturmaya davet etmişlerdi.

"Bebeğin kemandan pek hazzetmediği ortada. Annesine çekmemiş."

Mrs. Shantz bile güldü buna.

"Zamanla edinilen bir zevk."

Jill, onları duydu. En azından güldüklerini duydu ve nedenini tahmin etti. Yatağına yatmış, Ailsa'dan izin alma düşünceliliğini göstermeden kitaplıktan aldığı *San Luis Rey Köprüsü*'nü okuyordu. Sık sık hikâyeden kopuyor ve Shantz'ların bahçesinden gelen gülme seslerini, sonra yan odadaki Iona'nın bıcır bıcır tapınmalarını duyuyordu ve sonunda iç sıkıntısıyla ter boşandı. Bir masalda olsa genç bir devanasının gücüyle ayaklanır ve gidip evin mobilyalarını da, evdekilerin boyunlarını da bir güzel kırardı.

Altıncı haftama yaklaştığımda, Ailsa ve Iona'nın annelerini, kimi kuzenlerinde kalması için her yılki bir gecelik Guelph ziyaretine götürmeleri gerekiyordu. Iona beni de yanına almak istedi. Ancak Ailsa, küçük bir bebekle bu sıcakta böyle bir yolculuğa çıkmanın iyi fikir olmadığı konusunda onu ikna etmesi için Dr. Shantz'ı çağırmıştı. Bunun üzerine Iona evde kalmak istedi.

"Bir yandan araba sürerken annemle ilgilenemem," dedi Ailsa.

Iona'nın bana fazla yapıştığını ve bir buçuk gün boyunca kendi bebeğine bakmanın Jill'e ağır gelmeyeceğini söyledi.

"Öyle değil mi Jill?"

Jill evet dedi.

Iona, aslında benimle kalmak istemiyormuş ayaklarına yatmaya çalıştı. Bu sıcakta arabada midesinin bulandığını söyledi.

"Sen sürmüyorsun ki, sadece oturacaksın," dedi Ail-

sa. "Ya ben? Keyfim için yapmıyorum. Bizi bekledikleri için yapıyorum bunu."

Iona arkada oturmalıydı, ki bunun midesini daha beter bulandırdığını söyledi. Ailsa annelerini oraya oturtmanın doğru olmayacağını söyledi. Mrs. Kirkham benim için fark etmez dedi. Ailsa, olmaz, dedi. Ailsa'nın arabayı çalıştırmasıyla Iona pencereyi indirdi. Gözlerini, sabah banyosu ve biberonundan sonra beni uykuya yatırdığı üst kattaki odanın penceresine dikti. Ailsa, ön kapıda dikilmiş duran Jill'e el salladı.

"Hoşça kal küçük annecik," diye seslendi, nedense Jill'e George'u hatırlatan neşeli, meydan okuyan bir sesle. Evden çekip gitmenin getirecekleri ve bunun barındırdığı yeni bir karışıklık tehdidi, Ailsa'nın keyfini yerine getirmiş gibiydi. Ve belki, Iona'yı asıl konumuna geri koymak da iyi gelmiş, rahatlatmıştı onu.

Gittiklerinde saat sabahın onu civarındaydı ve önünde uzanan gün, Jill'in yaşadığı en uzun ve en kötü gün olacaktı. Doğduğum günle, onun o kâbus doğurmasıyla bile kıyaslanamazdı. Araba yol üstündeki ilk kasabaya daha varmadan, sanki Iona'nın benden alındığını hissetmişim gibi sıkıntıyla uyandım. Iona beni daha yeni beslemiş olduğundan, Jill benim aç olabileceğimi aklına getirmedi. Ama altımı ıslattığımı fark etti ve bebeklerin altlarını her ıslattıklarında bezlerini değiştirmeye gerek olmadığını ve genellikle bu yüzden ağlamadıklarını okumuş olduğu halde, altımı değiştirmeye karar verdi. Bunu ilk kez yapmıyordu, ama hiçbir zaman kolayca yapamamıştı ve dahası, Iona bu işi çoğu kez üstlenip çabucak hallediyordu. Elimden geldiğince işini zorlaştırdım; kollarımı bacaklarımı sallayıp durdum, belimi köprü yaptım, dönmeye çalıştım ve tabii ki sesimi kesmedim.

Jill'in eli titredi, iğneleri kumaştan geçirmekte zorlandı. Sakinmiş gibi yaptı, benimle konuşmaya çalıştı, Iona'nın bebek konuşmasını ve abartılı pohpohlamasını taklit etmeye çalıştı, ama işe yaramadı, böylesi beceriksiz bir samimiyetsizlik beni daha da öfkelendirdi. Bezimi iğneledikten sonra beni göğsüne ve omzuna yerleştirmeye çalıştı, ama sanki bedeni kızmış iğnelerden oluşmuş gibi kasıldım. Oturdu, beni kucağında salladı. Kalktı, beni kucağında hoplattı. Bana duyduğu hiddetle, öfkeyle ve tiksinme olarak tanımlanabilecek bir hisle tir tir titreyerek, bir ninninin tatlı sözlerini söyledi.

Birbirimiz için birer canavar haline gelmiştik. Ben ve Jill.

En sonunda, gerçekte yapmak istediğinden daha nazikçe bıraktı beni, böylece sessizleştim, keza rahatlamam ondan kurtuluşum gibiydi. Ayaklarının ucuna basarak odadan çıktı. Ancak çok geçmedi ki, yeniden başladım.

Böyle devam etti. Kesintisiz ağlamadım. İki, beş, on, yirmi dakikalık aralar verdim. Bana biberonda mama verme zamanı geldiğinde kabul ettim, kaskatı olup kollarında yattım ve ona uyarı babında burnumdan soluyarak sütü içtim. Biberonun yarısını içtikten sonra tekrar hücuma geçtim. En sonunda, neredeyse kayıtsızca, çığlıklar eşliğinde biberonu bitirdim. Uykuya daldım ve o da beni yatırdı. Yavaşça merdivenlerden indi; gitmek için en uygun yolu tartar gibi, holde durdu. Verdiği çetin sınavdan ve sıcak havadan ötürü terliyordu. Çıt çıkarmadan mutfağa gitti ve ocağa bir kahve cezvesi koymayı göze alabildi.

Kahve henüz kaynamadan kafasına satır gibi bir çığlık indirdim.

Bir şey unuttuğunu fark etti. Biberondan sonra gazımı çıkarmamıştı. Kararlı adımlarla yukarı çıktı ve beni kucağına aldı, öfke içindeki sırtıma vurup sıvazlayarak

yürüdü, ama ağlamamı kesmeyince vazgeçti; beni tekrar yatırdı.

Bir bebeğin ağlamasını bu kadar güçlü kılan, kendi içinde ya da dışındaki bağlı olduğun düzeni yerle bir eden şey nedir? Bir fırtına gibiydi, kararlı, teatral, ama yine de saf ve uydurulmamış. Yalvarmaktan çok kınıyordu, baş edilemez bir hiddetten, doğumla kazanılan, sevgiden ve merhametten bağımsız, kafatasının içindeki beynini darmadağın etmeye hazır bir hiddetten kaynaklanıyordu.

Jill'in tek yapabildiği, etrafta dolanmaktı. Salondaki halının üzerinde yukarı aşağı, yemek masasının çevresinde, oradaki saatin, zamanın nasıl da yavaşça, yavaşça aktığını gösteren mutfakta dolandı durdu. Kahvesinden bir yudum alacak kadar bile sakin duramıyordu. Acıktığından kendine bir sandviç yapamadı, ama arkasından evin her tarafında izler bırakarak elleriyle mısır gevreği yedi. Yiyip içmek ve sıradan işler yapmak, bu işleri fırtınanın ortasında küçük bir kayıkta ya da dehşet bir rüzgâr yüzünden kirişleri çatırdayan bir evde yapmak kadar riskliydi. Dikkatini fırtınadan başka bir şeye veremezsin, yoksa son savunma hatlarını yararak açacaktır. Akıl sağlığın için çevrendeki bir ayrıntıya odaklanırsın, ama rüzgârın çığlıkları –benim çığlıklarım– bir yastıkta ya da halıdaki bir figürde veya pencere camındaki minnacık bir girdapta kendine yer edinebilir. Kaçışa izin vermiyorum.

Ev kapalı bir kutuydu sanki. Ailsa'nın utanç duygusunun bir kısmı Jill'e de bulaşmıştı, aksi halde bu duyguyu kendisi için üretebilecek durumdaydı. Kendi bebeğini sakinleştiremeyen bir anne, bundan daha utanç verici bir şey var mı? Kapıları ve pencereleri kapalı tutuyor. Ayaklı pervaneyi de çalıştırmıyor, işin aslı varlığını unuttuğu için. Pratik olarak rahatlama üzerinde düşünmüyor

artık. Bu pazarın yazın en sıcak günlerinden biri olduğunu ve belki de benim sorunumun da bu olduğunu düşünmüyor. Tecrübeli ve içgüdüleri sağlam bir anne, beni ifritin güçlerine terk etmek yerine serinletirdi. Kesif umutsuzluk yerine, o yakıcı sıcaklık gelirdi aklına.

İkindi vakti bir ara, Jill aptalca ya da umutsuzca bir karar alıyor. Beni bırakıp evi terk etmiyor. Benim yarattığım hapishaneye tıkılmış, kendi alanına, kendi içine kaçmayı düşünüyor. Gamları çalıştığı, Ailsa ve Iona'nın aile içinde bir şakaya dönüştürdüğü o günden beri elini sürmediği kemanını kılıfından çıkarıyor. Keman çalmasıyla uyanamam, çünkü zaten uyanığım ve bu, şu anki halimden nasıl daha da öfkelendirebilir ki beni?

Bir açıdan beni onurlandırıyor. O sahte yatıştırma çabaları, yapmacık ninniler ya da mide ağrılarına kaygılanmalar yok, hanimiş-bu-mini-mini-minnacık'lar yok. Onun yerine Mendelssohn'un *Keman Konçertosu*'nu, resitalinde çaldığı ve derece almak için tekrar çalmak zorunda olduğu o parçayı çalacak.

Mendelssohn onun seçimi –aslında daha tutkulu bağlı olduğu Beethoven'ın *Keman Konçertosu*'nun yerine– çünkü Mendelssohn'la daha yüksek notlar alacağını düşünüyor. Bu konçertoya baştan sona hâkim olabileceğini düşünüyor, hatta olduğunu; en ufak bir felaket korkusu olmadan gösteriş yaparak, imtihan edenleri etkileyebileceğini düşünüyor. Hayatı boyunca huzurunu kaçıracak bir eser olmadığını düşünüyor bunun; daima kendisini kanıtlaması, cebelleşmesi gereken bir eser değil bu.

Şimdi bu konçertoyu çalacak işte.

Kemanın akordunu yapıyor, birkaç gam çalıyor, beni kulaklarından def etmeye yelteniyor. Kasılmış olduğunun farkında, ama bu kez hazırlıklı. Kendini müziğe kaptırınca, sorunlarının azalacağını düşünüyor.

Çalmaya başlıyor ve devam ediyor, devam ediyor da

ediyor ve konçertonun sonuna kadar çalıyor. Ve berbat çalıyor. Bir işkence bu. Bir dakika için duruyor, bunun değişmesi gerektiğini düşünüyor, evet, değiştirebilir, ama yapamıyor. Her şey yanlış, Jack Benny'nin o cüretkâr parodilerinden birindeki kadar kötü çalıyor. Keman büyülü sanki, Jill'den nefret ediyor. Jill'in niyetlendiği her şeyi çarpıtarak geri veriyor ona. Bundan kötüsü olamaz, aynaya bakıp o sağlıklı yüzünün çöktüğünü, bezgin ve kötü niyetli olduğunu görmesinden bile beter bir şey. Öyle bir oyuna geldi ki aklı almıyor şimdi, bakışlarını çevirip tekrar bakarak, çevirip tekrar bakarak, bunu tekrar tekrar yaparak reddetmeye çalışıyor. Böylece çalmaya devam ediyor, oyuna gelmemeye çalışarak. Ama başarılı olamıyor. Daha da kötü çalıyor; yüzünden, kollarından, vücudunun yanlarından ter damlıyor ve elleri kayıyor, ne kadar kötü çalabileceğinin bir sınırı yok gerçekten.

Tükendi. Resmen tükendi. Aylar önce hâkim olduğu ve o günden bu yana ustalaştığı, böylece zorlu ve alengirli hiçbir kısmının kalmadığı o parça, onu tamamen bozguna uğrattı. Kendisini, içi boşaltılmış, yağmalanmış biri olarak görmesine neden oldu. Bir gecede her şeyinden soyulmuş biri olarak.

Vazgeçmiyor. Yapılabilecek en kötü şeyi yapıyor. Çaresizlik içinde tekrar başlıyor; Beethoven'ı deneyecek. Ama işe yaramıyor elbette, daha da kötü çalıyor ve içinden uluyor, öğürüyor adeta. Yayı ve kemanı, salondaki kanepeye koyuyor, sonra tekrar alıyor ve bu kez kanepenin altına koyuyor, yani gözle göremeyeceği bir yere, çünkü aklına, iğrenç bir dramatik gösteri sergileyerek onları bir sandalye arkalığına vurup parçaladığı görüntüler geliyor.

Tüm bu süre boyunca vazgeçmedim. Bu tip mücadelelerden doğal olarak vazgeçmezdim.

Jill, kimsenin yatmadığı, hatta birine eşlik etmek dı-

şında oturmadığı o sırma işlemeli gök mavisi sert kanepeye uzanıyor ve uykuya dalıyor. Yüzü ter içinde, dokuması yanağında iz bırakan sırma işlemeli yüzeye gömülmüş, ağzından gök mavisi kumaşa biraz salya akıtır bir halde kim bilir ne kadar uyuduktan sonra uyanıyor. Velvelem hâlâ ya da yeni baştan zonklayan bir başağrısı gibi yükselip alçalmaya devam ediyor. Onun da başı ağrıyor. Uyanıyor ve sıcak havayı zorla yararak –insan böyle hissediyor– Ailsa'nın 222'leri koyduğu mutfak dolabına ilerliyor. O yoğun hava lağım gibi geliyor ona. Bunda şaşılacak bir şey mi var? Zira o uyurken ben altıma yaptım ve taze taze kokan dışkımın eve yayılacak zamanı oldu.

222'ler. Yeni bir şişe ılıtıyor. Merdivenleri çıkıyor. Beni bebek karyolamdan kaldırmadan altımı değiştiriyor. Bez de, çarşaf da batmış. 222'ler henüz etkisini göstermedi ve baş ağrısı, eğildiğinde şiddetle artıyor. Pisliği söküp çıkardı, pişiklenen yerlerimi yıkadı, yeni bir alt bezi iğneledi ve kirli alt bezimle çarşafı ovalayıp tuvalete boşaltmak üzere banyoya götürdü. Günlük bebek çamaşırı yıkanmadığı için zaten ağzına kadar çamaşırla dolu olan bir kova dezenfektanın içine koydu onları. Sonra elinde biberonla yanıma geldi. Emebilecek kadar sessizleştim. Bunu yapabilecek enerjiyi bulmam şaşılacak şey, ama yaptım. Beslenmem bir saatten fazla gecikti ve şikâyetler listeme ekleyecek, belki de onu altüst edecek gerçek bir açlık vardı. Hepsini emiyorum, biberonu bitiriyorum, sonra da bitkin bir şekilde uykuya dalıyor, bu sefer gerçekten uyumaya devam ediyorum.

Jill'in baş ağrısı azalıyor. Sersemlemiş bir halde alt bezlerimi, elbiselerimi, pijamalarımı ve çarşafları yıkıyor. Onları ovalıyor, çitiliyor, hatta alt bezlerimi, hassas tenimden dolayı meydana gelen pişikleri engellemek için kaynatıyor da. Elleriyle sıkıyor onları. Evin içine asıyor sonra, çünkü yarın pazar ve Ailsa geri döndüğünde

pazar günleri dışarı çamaşır asılmış olduğunu görmek istemez. Jill de dışarıda görünmeyi tercih etmez zaten, özellikle de havanın kararmaya başlamasıyla, insanların serinlikten faydalanmak için bahçelerde oturduğu şu saatlerde. Bugün duymuş oldukları vaveyladan sonra komşulara görünmekten, hatta o cana yakın Shantz'lar tarafından selamlanmaktan bile korkuyor.

Ve bugünün bitmesi ne kadar çok zaman alıyor. Gün ışığının o uzun yolu sona erip uzamış gölgeler ortadan kalkıyor ve o anıtsal sıcaklık azıcık canlanarak tatlı bir serinliğe çatlaklar açıyor. Sonra bir anda küme küme yıldızlar ışıldıyor ve ağaçlar, kendilerini büyüterek bulut gibi olup, adeta huzur yağdırıyorlar. Ama uzun süre için değil, Jill için de değil. Gece yarısından epey önce, ince bir ağlama sesi geliyor, belli belirsiz denemez, ama en azından ince, sanki gün boyunca yaptığım alıştırmalara rağmen işin püf noktasını kaçırınışım gibi, deneysel. Ya da değer mi değmez mi merak etmekteyim sanki. Sonra azıcık dinlenme, aldatıcı bir ara ya da vazgeçme ânı. Ama onu takip eden kusursuz, ıstıraplı ve amansız bir başlangıç. Tam da Jill, baş ağrısının kalıntılarıyla baş etmek için kendine yine kahve yaparken. Şöyle masaya oturup bir güzel içeceğini düşünürken.

Ocağı kapıyor bunun üzerine.

Neredeyse günün son beslenme saati geldi. Eğer önceki beslenme gecikmiş olmasaydı, şu an saati gelmiş olacaktı. Ama belki de hazırımdır? Mama ısınırken Jill, 222'lerden birkaç tane daha almayı düşünüyor. Sonra bunun da işe yaramayabileceğini düşünüyor; daha kuvvetli bir şeye ihtiyacı var. Banyo dolabında Pepto-Bismol, yatıştırıcılar, ayak pudrası, elini sürmeyeceği reçeteli ilaçlar buluyor. Gelgelelim Ailsa'nın âdet dönemi sancıları için daha kuvvetli bir şeyler aldığını biliyor, bunun üzerine onun odasına gidip oradaki çekmeceleri karıştırıyor

ve en sonunda, olması gerektiği gibi âdet bezlerinin üzerinde duran bir şişe ağrı kesici buluyor. Bunlar da reçeteyle verilen haplar, ama üzerindeki etikette neye yaradıkları açık bir şekilde yazıyor. İki tanesini alıyor, mutfağa geri dönüyor ve biberonu ısıtmak için koyduğu kabın kaynadığını, sütün fazlasıyla sıcak olduğunu görüyor.

Süt şişesini, soğuması için musluğun altında tutuyor; çığlıklarım, yırtıcı kuşların çağıl çağıl akan bir nehrin üstünde yaygara koparması gibi geliyor ona, sonra tezgâhın üstünde onu bekleyen haplara bakıyor ve *evet*, diye geçiriyor içinden. Eline bir bıçak alıp hapların bir tanesine sürterek bir-iki damla toz elde ediyor, biberonun emziğini çıkarıyor, sonra bıçağın üzerindeki kazınmış tozları toplayıp –yalnızca parmak ucu kadar beyaz toz– biberona, sütün içine döküyor. Onu takiben de bir tanesinin tamını, diğerininse sekizde yedisini ya da on iki de on birini, hatta on altısında on beşini kendi yutup, eline biberonu alarak yukarı koşturuyor. Ânında kaskatı olan vücudumu kaldırıyor ve emziği, benim o suçlayan ağzıma sokuyor. Süt, hâlâ sevdiğimden daha sıcak, bu nedenle ona hemen geri tükürüyorum. Ama kısa bir süre sonra idare edeceğine karar veriyorum ve dibine kadar içiyorum.

Iona çığlık çığlığa. Jill yakıcı bir gün ışığının her yere sızdığı eve uyanıyor ve Iona çığlık çığlığa.

Plan, Ailsa, Iona ve annelerinin, günün en sıcak saatlerinde araba kullanmaktan sakınarak ikindi vaktine kadar Guelph'deki akrabalarını ziyaret etmesiydi. Ama kahvaltıdan sonra Iona huysuzluk etmeye başladı. Eve dönmeyi, bebeği istediğini, gece meraktan gözünü kırpmadığını söyledi. Akrabaların önünde onunla tartışıp durmak utanç vericiydi, o nedenle Ailsa pes etti ve sabahın geç saatlerinde varıp sessiz evin kapılarını açtılar.

Ailsa dedi ki: "Pöh, burası hep böyle kokuyor da, alışmış olduğumuzdan fark etmiyor muyuz acaba?"

Iona onun yanından sıvışıp yukarı kata koşturdu.

Şimdi de çığlık çığlığa işte.

Ölmüş. Ölmüş. Katil kadın.

Haplardan haberi yok. Öyleyse neden, "Katil kadın!" diye bağırıyor? Battaniyenin başımın üzerine çekildiğini görüyor. Boğulduğumu. Zehirleme değil. "Ölmüş"ten "katil kadın"a geçmesi zaman almıyor, iki saniye bile sürmüyor. Ani bir sıçrama. Beni, ölüm battaniyesine sarınmış olarak karyolamdan alıyor ve o battaniye bohçasını vücuduna bastırarak çığlıklar eşliğinde odadan çıkıp Jill'in odasına giriyor.

Jill sersemlemiş, on iki ya da on üç saatlik uykudan sonra kalkmaya çalışıyor.

"Bebeğimi öldürdün," diye bağırıyor Iona ona.

Jill onu düzeltmiyor; Hayır, *benim* bebeğim demiyor. Iona beni tutup, suçlarcasına Jill'e gösteriyor, ama Jill bana herhangi bir şekilde bakamadan, geri kaçırılıyorum. Iona inleyip, sanki midesinden vurulmuş gibi iki büklüm oluyor. Ben hâlâ ellerinde, yolunun üzerindeki Ailsa'ya çarparak merdivenlerden aşağı koşturuyor. Ailsa neredeyse yere yığılacak gibi oluyor; tırabzana tutunuyor, ama Iona'nın tındığı yok; sanki içinde olduğum bohçayı sıkarak, vücudunun ortasında dehşet bir delik açacak. Beni tanımanın yol açtığı arsız iniltilerin arasından kelimeler dökülüyor.

Bebeğim. Aşkım benim. Sevgilim benim. Ah! Ah ah! Çağırın. Boğulmuş. Battaniyeyle. Bebek. Polis çağırın.

Jill üzerini örtmeden ve geceliğini giymeden uyudu. Üzerinde hâlâ dünkü şortu ve askılı bluzu var ve gece uykusundan mı, yoksa kısa bir kestirmeden mi uyandığından emin değil. Nerede olduğunu ve hangi güne uyandığını bilemiyor. Sonra, Iona ne dedi ona? O ılık

yünle dolu teknenin içinden el yordamıyla çıkarken, Jill Iona'nın çığlıklarını duymaktan çok görüyor; kızıl şimşekler gibi, gözkapaklarının içindeki kızmış damarlar gibiler. Anlayamamış olma lüksüne tutunuyor, ama sonra anlamış olduğunu anlıyor. Meselenin benimle ilgili olduğunu biliyor.

Gelgelelim Jill, Iona'nın hata yaptığını düşünüyor. Iona, rüyanın yanlış kısmına dahil oldu. O kısım çoktan bitti.

Bebeğin bir şeyi yok. Jill, bebekle ilgilendi. Yanına gitti, bebeği buldu ve onu sardı. Pekâlâ.

Aşağı katın holünde, Iona bir çaba, tüm kelimeleri aynı anda söyleyerek bağırıyor. "Battaniyeyi olduğu gibi başına çekti, boğarak öldürdü onu."

Ailsa tırabzana tutunarak aşağı geliyor.

"Bırak onu," diyor. "Bırak onu, koy şuraya."

Iona beni kucağında sıkarak inliyor. Sonra beni Ailsa'ya gösterip, "Bak işte, bak," diyor.

Ailsa başını çeviriyor. "Bakmam," diyor. "Bakmayacağım." Iona yaklaşıp beni onun yüzüne uzatıyor, ben hâlâ battaniyeme sarınmış durumdayım, ama Ailsa bunu bilmiyor, Iona ise farkında değil ya da umursamıyor.

Şimdi Ailsa çığlığı koparıyor. Yemek odası masasının öbür tarafına koşup, "Bırak onu. Bırak dedim. Cesede bakmayacağım dedim," diye bağırıyor.

Mrs. Kirkham mutfaktan gelerek, "Kızlar, ah, kızlar. Yine neden kavga ediyorsunuz? Buna katlanamam, tamam mı?" diyor.

"Bak," diyor Iona ve Ailsa'yı unutup masanın çevresini dolanarak annesinin yanına geliyor.

Ailsa holdeki telefonu alıp operatöre Dr. Shantz'ın numarasını veriyor.

"Ah, bir bebek," diyor Mrs. Kirkham, battaniyeyi azıcık açarak.

"Onu boğarak öldürdü," diyor Iona.

"Ah, hayır," diyor Mrs. Kirkham.

Ailsa telefonda Dr. Shantz'la konuşuyor, titreyen sesiyle bir an önce buraya gelmesini söylüyor ona. Telefondan başını çevirip Iona'ya bakıyor ve sakinleşmek için yutkunup, "Şimdi, sen. Kes artık şunu," diyor.

Iona yüksek perdeden cüretkâr bir cıyaklama koparıp ondan kaçıyor ve koridor boyunca koşturup oturma odasına geliyor. Hâlâ bana tutunuyor.

Jill merdivenlerin başına geldi. Ailsa onu fark ediyor.

Diyor ki: "Buraya, aşağıya gel."

Aşağıya indiğinde Jill'e ne yapacak ya da ona ne diyecek, henüz bir fikri yok. Ona sanki tokadı yapıştıracakmış gibi bakıyor. "Histeri krizinin bir faydası yok, ona göre," diyor.

Jill'in askılı bluzu omzundan aşağı kaymış, bu nedenle bir memesinin büyük bir kısmı açıkta kalmış.

"Üstüne çekidüzen ver," diyor Ailsa. "Elbiselerinle mi uyudun yoksa? Sarhoş mu oldun sen?"

Jill hâlâ rüyasının kar beyazı ışığında yürür gibi olduğunu hissediyor. Ancak rüya, bu zıvanadan çıkmışlar tarafından istila edildi.

Ailsa, yapılması gerekenleri düşünecek durumda şimdi. Her ne olduysa da cinayet gibi bir şey söz konusu değil. Bebekler, herhangi bir neden olmadan ölebilir. Böyle vakalar duymuşluğu var onun. Polis çağırmak söz konusu değil. Otopsi de olmayacak, sadece hüzünlü, sessiz, küçük bir cenaze töreni olacak işte. Ama bunun önündeki tek engel Iona. Dr. Shantz gelip Iona'ya iğne yapabilir; bu onu uyutacaktır. Ama adamın her Tanrı'nın günü ona iğne yapması imkânsız.

En iyisi Iona'yı Morrisville'e yollamak. Burası, tımarhane diye anılan, gelecekte de Psikiyatri Hastanesi ismini alacak, daha sonra da Akıl Sağlığı Ünitesi denecek

olan akıl hastalarının yattığı bir hastane. Ama çoğu için Morrisville'dir orası, yakınlarındaki köy nedeniyle.

Morrisville'e gitmek, derler. Onu Morrisville'e götürdüler. Böyle davranmaya devam edersen kendini Morrisville'de bulursun.

Iona oraya bir kez gitti ve tekrar gidebilir. Dr. Shantz onu kabul ettirip, taburcu olmaya uygun olduğu yönünde karar alınana kadar orada kalmasını sağlayabilir. Bebeğin ölmesiyle sarsıldı. Hezeyanlar içinde. Bir kez kanıtlandı mı bu, bir tehdit olmaktan çıkacak. Söylediklerini kimse umursamayacak. Sinir buhranı geçirmiş olacak. Ki görünüşe bakılırsa bu doğru gibi, o ciyaklamalara ve koşturmalara bakılırsa sanki sinir buhranına giden yolun yarısını geçmiş bile. Gelgelelim kalıcı olabilir. Ama büyük bir ihtimalle değil. Bugün bin türlü tedavi yöntemi var. Sakinleştirici ilaçlar, gerekirse bazı anıları toptan silici şok tedavisi ve bir de, şayet başka çareleri yoksa, aşırı derecede kafası karışmış ve zavallı insanların beyinleri üzerinde yaptıkları ameliyatlar. Gerçi Morrisville'de yapmıyorlar o ameliyatı, şehir merkezine yollamak zorundalar.

Bunların tümü için, –o an aklından geçen bu düşünceler için– Ailsa Dr. Shantz'a bel bağlayacak. Doktorun, kendi açısından yardımsever bir merak eksikliği göstermesine ve Ailsa'nın işleri bildiği gibi yönlendirmesine razı olmasına. Zira onun başına gelenleri bilen herhangi biri için çok da zor olmasa gerek bu. Onun bu ailenin saygınlığı için yaptığı yatırımlardan ve babasının sefil iş hayatıydı, annesinin kısa devre yapan aklıydı, Iona'nın hemşirelik okulundaki çöküntüsüydü ve George'un gidip kendini öldürtmesiydi, yüklenmek zorunda olduğu onca darbeden sonra. Tüm bunların üstüne, Ailsa toplumsal bir skandalı hak ediyor mu yani, gazetelere düşmüş bir hikâyeyi, bir davayı, hatta hapiste yatan bir kardeş karısını?

Dr. Shantz da onun gibi düşünecek. Ve yalnızca, cana yakın bir komşu olarak gözlemlediklerini bir araya getireceği için de değil. Yalnızca, saygınlık denen şey olmadan yaşayan insanların önünde sonunda ayaza yakalanacağını anlayacak biri olduğundan da değil.

Ailsa'ya yardım etmesinin tüm nedenleri ses tonunda mevcut ve şimdi, onun ismini söyleyerek arka kapıdan girip mutfaktan koşarak geliyor.

Merdivenlerin sonuna kadar inen Jill yalnızca, "Bebeğin bir şeysi yok," demekle kaldı.

Ve Ailsa da demişti ki: "Ben konuş diyene kadar tek kelime etme sen."

Mrs. Kirkham mutfakla hol arasındaki kapıda durmuş, Dr. Shantz'ın yolunu kesiyor.

"Ah, sizi gördüğüme çok memnun oldum," diyor. "Ailsa ve Iona birbirlerine küs. Iona bebeği kapıda buldu ve şimdi de ölmüş olduğunu söylüyor."

Dr. Shantz Mrs. Kirkham'ı kaldırıp kenara koyuyor. Tekrar, "Ailsa?" diye soruyor elini uzatıp, ama sonunda o eli Ailsa'nın omzuna koyup bastırmakla kalıyor.

Iona, oturma odasından eli boş olarak geliyor.

Jill diyor ki: "Bebeğe ne yaptın?"

"Sakladım," diyor Iona, şımarık bir tavırla ve ona suratını buruşturuyor, ölümcül derecede korkmuş kişilerin yüzündeki ifadeyle, kötü niyetliymiş gibi yaparak.

"Dr. Shantz şimdi sana bir iğne yapacak," diyor Ailsa. "O senin icabına bakar."

Iona'nın etrafta koşturarak kendini canhıraş ön kapıya –Ailsa yolunu kesmek için önüne atlıyor– sonra da merdivenlere attığı, Dr. Shantz'ınsa onu orada yakalayıp dizginlediği, "Hadi, Iona, hadi, hadi... Az kaldı, birazdan hiçbir şeyin kalmayacak," dediği absürd bir sahne meydana geliyor şimdi. Iona da haykırıyor, inliyor ve yatışıyor. Çıkardığı sesler, atılıp durması, kaçma girişimleri,

sanki bunların hepsi rol kesmek gibi. Sanki kelimenin tam anlamıyla ne yaptığını bilmez bir halde olmasına rağmen, Ailsa ve Dr. Shantz'a direnecek gücü kendinde kesinlikle bulamadığından bu tip bir parodiyle durumu idare etmeye çalışıyor. Ve bu da, onlara direnmek bir yana, parçalara ayrılıp dağıldığını gösteriyor açık açık, büyük bir ihtimalle de amaçladığı bu. Ona, "Kendinden tiksiniyor olmalısın," diye bağıran Ailsa'nın karşısında mümkün olduğunca utanç verici ve münasebetsiz bir şekilde dağılıyor.

İğneyi yapan Dr. Shantz, "Bitti Iona'cık, bitti kızım," diyor.

Dönüp omzunun üzerinden, "Sen annenle ilgilen. Onu bir yere oturt," diyor Ailsa'ya.

Mrs. Kirkham parmaklarıyla gözyaşlarını siliyor. "Bir şeyciğim yok canım," diyor Ailsa'ya. "Kızlarım kavga etmesin yeter. Iona'nın bir bebeği olduğunu söylemeliydin bana. Bebeği elinden almamalıydın."

Mrs. Shantz, yazlık pijamalarının üstüne giydiği Japon kimonosuyla, mutfak kapısından içeri giriyor.

"Herkes iyi mi?" diye sesleniyor.

Mutfak tezgâhının üstünde duran bıçağı görüyor ve onu alıp çekmeceye koymanın ihtiyatlı bir davranış olacağına karar veriyor. İnsanlar rezalet mi çıkardılar, isteyeceğin en son şey el altında bir bıçak olmasıdır.

Tüm bunlar olmaktayken Jill, usulca bir ağlama sesi duyduğunu sanıyor. Iona ve Dr. Shantz'a takılmamak için –Iona oraya koşarken Jill dönüp merdivenleri yarıya kadar çıkmıştı– tırabzanın üzerinden beceriksizce atlayıp yere iniyor. İlk bakışta izime bile rastlamadığı oturma odasının çift kanatlı kapısından geçiyor. Ama o usul ağlama sesi tekrar geliyor, bunun üzerine sesi takip ederek kanepeye geliyor ve altına bakıyor.

Oradayım, kemanın yanına itilmişim.

Koridordan oturma odasına yaptığı kısa yolculuk boyunca, Jill her şeyi hatırlıyor ve nefesi durmuş, o dehşet, ağzına doluşmuş gibi hissediyor, ama hemen sonra, tıpkı rüyasında, kafası ceviz kabuğu gibi büzüşmüş bir cesede değil de canlı bir bebeğe rastladığında olduğu gibi, bir neşe patlamasıyla yeniden canlanıyor. Beni kucağına alıyor. Kasılmıyor, tekmelemiyor ya da sırtımı köprü yapmıyorum. Bütün gece ve günün yarısı boyunca kendimden geçmeme neden olan, yüksek dozda verildiği takdirde –hatta o kadar olmasına bile gerek yoktur belki de– işimi bitirecek olan, süte katılmış o yatıştırıcının etkisiyle hâlâ uyumaktayım.

Battaniyeyle ilgisi yoktu. O battaniyeye dikkatle bakan herhangi biri gevşekçe örülmüş son derece hafif bir battaniye olduğunu, bu nedenle ihtiyaç duyduğum havayı engelleyemeyeceğini görürdü. Öyle ki balık ağından farkı yoktu, kolayca nefes alınabilirdi altından.

Bitkinlik rol oynamış olabilir. Gün boyunca inlemek, o derece hiddetli bir kendini ifade etme gösterisi, beni bitap düşürmüş olabilir. O ve sütüme düşen beyaz toz beni çarpıp, belli belirsiz olduğundan Iona'nın nefes alıyor muyum fark edemediği derin ve ısrarlı bir uykuya sevk etmiş olabilir. Soğuk olmadığımı fark edeceği ve tüm o inlemelerin, çığlıkların, etrafta koşturmaların benim acilen kendime gelmeme neden olacağı düşünülürdü. Bu neden olmadı, bilmiyorum. Sanırım panik halinde olması ve beni bulmadan önceki ruh hali yüzünden fark etmedi, ama neden daha önce ağlamadığımı bilmiyorum. Belki de ağladım da, o patırtıda kimse fark etmedi. Ya da belki Iona beni duydu ve bana şöyle bir baktı, sonra da kanepenin altına tıktı, çünkü o zamana kadar her şey berbat olmuştu.

Sonra Jill duydu. Evet, duyan Jill'di.

Iona aynı kanepeye taşındı. Ailsa, döşemeliği kurtarmak için onun ayakkabılarını çıkardı, Mrs. Shantz ise, üstünü örtmek için hafif bir örtü getirmek üzere üst kata çıktı.

"Örtüyle ısınmak istemeyeceğini biliyorum," dedi. "Ama uyandığında üzerine serili bir örtüyle kendini daha iyi hissedecektir."

Bunun öncesinde, elbette ki herkes çevremde toplanıp yaşadığımı gördü. Ailsa bunu daha önce görmemiş olmasından dolayı kendini suçluyor. Ölü bebeğe bakmaya korktuğunu, kendinden nefret ederek kabulleniyor.

"Iona'nın sinirliliği bulaşıcı olmalı," dedi. "Kesinlikle anlamalıydım."

Gidip askılı bluzunun üzerine bir şeyler giymesini söyleyecekmiş gibi baktı Jill'e. Sonra ona, üstelik ortada bir şey yokken ne kadar kabaca konuştuğunu hatırladı ve tek kelime etmedi. Annesini, Iona'nın bebeğinin olmadığına da ikna etmeye kalkmadı, ama Mrs. Shantz'a fısıltıyla, "Anlaşılan yüzyılımızın dedikodusunu başlatabilir bu," dedi.

"Bir facia olmadığı için nasıl mutluyum," dedi Mrs. Kirkham. "Bir an için Iona'nın işinin bittiğini sandım. Ailsa, kız kardeşinin üstüne fazla gidiyorsun ama."

"Yok annem," dedi Ailsa. "Hadi mutfağa gidip oturalım beraber."

Usulen talep edebileceğim ve o sabahın daha erken saatlerinde içmem gereken bir biberon mama vardı. Jill, beni o süre boyunca kolunun kıvrımında tutarak, onu ısıtmaya götürdü.

Mutfağa gelir gelmez, ilk olarak bıçağı aradı gözü, ama olacak iş değil, orada değildi işte. Ancak tezgâhın üzerinde minicik toz zerreciklerini seçebiliyordu ya da seçtiğini sanıyordu. Şişeyi ısıtmak için musluğu açmadan

önce, boştaki eliyle tezgâhın üstünü silip temizledi.

Mrs. Shantz, kahve yaparak oyalandı. Fokurdadığında, sterilize ediciyi ocağa koyup, önceki günün biberonlarını temizledi. Anlayışlı ve becerikli bir edayla, tüm bu bozgunun ve duygu kargaşasının onu neşelendirdiğini zar zor gizleyebiliyordu.

"Sanırım Iona bebeğe fazla takıntılı," dedi. "Böyle bir şeyin olacağı belliydi."

Bu sözleri en azından kocasına ve Ailsa'ya sarf etmek üzere ocaktan başını çevirdiğinde, Dr. Shantz'ın Ailsa'nın ellerini, durmakta oldukları yerden, yani başının iki yanından indirirken gördü. Bunun üzerine, fazlasıyla hızlı ve mahcup bir tavırla çekti ellerini doktor. Eğer böyle yapmasaydı, sıradan bir rahatlıkla işini yapıyormuş gibi görünecekti. Doktorların yetkili oldukları şekilde.

"Baksana Ailsa, bence annenin de yatması gerek," dedi Mrs. Shantz hiç ara vermeden, düşünceli bir şekilde. "Gidip onu ikna etsem iyi olacak. Eğer uyuyabilirse, tüm bu olanlar kafasından uçup gider. Şansımız yaver gitse de Iona'ya da aynı şey olsa."

Mrs. Kirkham mutfağa gelir gelmez dolanarak orayı terk etti. Mrs. Shantz onu oturma odasında, Iona'ya bakınır ve onun iyi örtündüğünden emin olmak için örtüyü parmaklarıyla düzeltirken buldu. Mrs. Kirkham gerçekten yatmak istemiyordu. Bazı şeylerin ona açıklanmasını istiyordu, kendi açıklamalarının her nedense biraz ayarsız olduğunu biliyordu. Ve insanların onunla, eskiden olduğu gibi konuşmasını istiyordu, şimdi yaptıkları gibi özellikle nazikçe ve tavırlarından hoşnut bir şekilde değil. Ancak o geleneksel nazikliğinden ve evdeki gücünün önemsiz olduğunu bildiğinden dolayı, Mrs. Shantz'ın onu üst kata çıkarmasına izin verdi.

Jill, mama yapmak için açıklamaları okuyordu. Mı-

sır pekmezi konservesinin bir yüzüne basılmıştı açıklama. Üst kata çıkan adımları duyduğunda, eline fırsat geçmişken başka bir şey yapmasının daha iyi olacağını düşündü. Beni oturma odasına götürüp bir sandalyeye yatırdı.

"Hadi bakalım," dedi güven veren bir fısıltıyla. "Kıpırdamadan dur."

Aşağı eğildi, iteledi, nazikçe çekti ve çıkardı kemanı saklanmış olduğu yerden. Kılıfını ve çantasını buldu ve onları düzgünce bir kenara yerleştirdi. Kıpırdamadan durdum -henüz bir tarafa dönemediğimden- ve sesimi çıkarmadım.

Bir başlarına kalmış, mutfakta baş başa kalmış Dr. Shantz ile Ailsa, büyük bir ihtimalle birbirlerine sarılma şansını değerlendirmediklerinden birbirlerine bakmakla kaldılar. Birbirlerini anlayarak, ama karşılıklı sözler vermeden ya da umutsuzluğa kapılmadan.

Iona nabzı hissetmediğini kabul etti. Ve benim soğuk olduğumu asla iddia etmedi. Benim katı olduğumu söyledi. Sonra katı olmadığımı, ama ağır olduğumu. O kadar ağırdı ki, dedi, o an yaşıyor olamayacağını düşündüm. Külçe gibi, ölü ağırlığıydı.

Sanırım bunun altında bir şeyler var. Ölmüş olduğuma inanmıyorum ya da ölümden geri döndüğüme, ama geri dönebileceğim ya da dönemeyeceğim bir mesafede olduğumu sanıyorum. Sanırım neticesi kesin değildi ve irade devreye girmişti. Yani bir yoldansa diğerine gitmek benim elimdeydi demek istiyorum.

Ve Iona'nın sevgisi, ki hayatımda gördüğüm en candan sevgiydi, kararımda etkili olmadı. Onun çığlıkları ve beni bedeninin içine tıkıştırması işe yaramadı, en nihayetinde ikna edici değildi. Çünkü kabul ettiğim Iona değil-

di. (Bilebilir miydim, en nihayetinde benim için en iyisini yapanın Iona olduğunu bilebilir miydim hiç?) Jill'di. Jill'i ve ondan alabileceklerimi kabul etmem gerekti, en fazla yarım ekmek gibi bir şeye benzemesine rağmen.

Bana ancak sonrasında bir kadın oldum gibi geliyor. Bu meselenin ben doğmadan çok önce karara bağlandığını ve hayatımın başlangıcından beri herkes için açık seçik ortada olduğunu biliyorum, ama ancak o an geri dönmeye karar verdiğime inanıyorum (söz konusu olan, onun o mutlak yenilgisiyle sonlanan bir kavga olmalı) ve ancak hayatta kalmayı zafere tercih ettiğimde (ölüm zaferim olacaktı), kadın doğamı benimsedim.

Ve bir dereceye kadar, Jill de kendisininkini benimsedi. Ayılmış ve şükran dolu, neden kurtulduğunu bir anlığına düşünme riskini bile göze alamaz bir halde, beni sevmeyi benimsedi, çünkü sevginin alternatifi felaketti.

Dr. Shantz bir şeylerden şüphelendi, ama üzerinde durmadı. Jill'e, bir gün önce nasıl olduğumu sordu. Mızmız mıydı? Evet dedi Jill, çok mızmızdı. Erken doğmuş bebeklerin, azıcık erken doğmuş olsalar bile şoklara çok duyarlı olduklarını ve çok dikkat edilmeleri gerektiğini söyledi. Her zaman sırtüstü yatırılmam gerektiğini söyledi.

Iona'nın şok tedavisi görmesine gerek kalmadı. Dr. Shantz ona birtakım haplar verdi. Bana bakarak kendini fazla yorduğunu söyledi ona. Fırında onun yerine çalışan kadın, işi bırakmak istediğini söylemişti, geceleri çalışmayı sevmiyordu. Böylece, eski işine döndü Iona.

Altı yaşıma gelip halalarımın yazlığına ziyarete gittiğimde, en iyi hatırladığım da bu. Gece yarısının genel-

likle yasaklı ve tuhaf bir saatinde fırına götürülüp Iona'nın beyaz şapkasını ve önlüğünü giymesini, onun sürekli dönen canlı bir şey gibi baloncuklar halinde patlayan kocaman beyaz bir hamuru yoğuruşunu seyretmek. Kurabiyeleri kesip artıklarını bana yerdirmesi ve özel vesileler için bir düğün pastası yaratması. O mutfak pencerelerinin her birinden içeri dolan geceyle ne de büyük ve beyazdı o oda. Düğün pastasının kremasını kâseden parmağımla sıyırıyorum, eriyip sivri sivri olmuş o karşı konulmaz şekeri.

Ailsa o vakitte ayakta olmamam, şekerli şeylerden o kadar yememem gerektiğini düşünüyor. Ama engel olmuyor. Annem görse ne der diye merak edeceğini söylüyor, sanki o ağırlığı sallayan kendisi değil de annemmiş gibi. Ailsa'nın, kendi evimde gözetmek zorunda olmadığım birtakım kuralları var, o ceketi as, kurulamadan önce o bardağı durula, yoksa lekelenir; ama Jill'in hatırladığı o huysuz ve takipçi kadını asla görmedim ben.

O süre boyunca, Jill'in müziğine dair küçümser hiçbir şey söylenmedi. En azından, ekmek parası kazanıyordu bu yolla. En sonunda Mendelssohn konçertosunda yenilgiye uğramadı: Konservatuvardan mezun oldu. Saçlarını kesti ve inceldi. Toronto'da High Park'ın yakınında bir dubleks daire tutmayı becerdi, dahası yarım gün bana bakacak bir kadın buldu, çünkü savaş dulu maaşı alıyordu. Arkasından, radyo orkestrasında iş buldu. Çalışma hayatı boyunca öğretmenlik yapmaya hiç düşmeyip müziğini icra ederek çalıştığı için kendisiyle gurur duyacaktı. Büyük bir kemancı olmadığını, harikulade bir yeteneğinin ya da kaderinin olmadığını, ama en azından sevdiği işi yaparak parasını kazandığını söyledi. Üvey babamla evlenmesinin ardından, onunla birlikte Edmonton'a taşındıktan sonra bile (üvey babam jeologdu), oradaki senfoni orkestrasında da çalmaya devam etti. Üvey kız

kardeşimin doğumunun bir hafta öncesine dek çalmaya devam etti. Kocası keman çalmasına itiraz etmediği için şanslı olduğunu söylerdi.

Iona birkaç kriz daha yaşadı, en ciddi olanını da, ben on iki yaşlarındayken. Haftalarca kalmak üzere Morrisville'e götürüldü. Sanırım orada ona insülin iğnesi yapıldı, döndüğünde şişmanlamış, çenesi iyice düşmüştü. O hastanedeyken yine ziyarete geldim, Jill de geldi benimle, kısa süre önce doğan ilk kız kardeşimi de yanına alarak. Annemle Ailsa arasındaki konuşmalardan, Iona evdeyken oraya bebek getirmenin akıllıca olmayacağını anladım; "Fitilini ateşleyebilirdi," zira. Onu Morrisville'e yollayan olayın bir bebekle ilgisi var mıydı, bilmiyorum.

O ziyarette bazı şeylerin dışında bırakıldığımı hissettim. Jill de, Ailsa da sigara içmeye başlamıştı ve gece geç vakitlere kadar oturur, bebeğin gece yarısı birdeki süt saatini beklerken mutfak masasında kahve içip tüttürürlerdi. (Annem bu bebeği emziriyordu, vücut ısısıyla pişmiş o kişiye özgü öğünlerle beslenmemiş olduğumu duyduğumda sevinmiştim doğrusu.) Uyuyamadığım için somurtarak merdivenlerden aşağıya indiğimi, sonra da çenemin düştüğünü sersemce saçmalıklarla araya girip sohbetlerini kesmeye çalıştığımı hatırlıyorum. Sanırım benim duymamı istemedikleri şeyler üzerine konuşuyorlardı. Anlaşılmaz bir şekilde dost olmuşlardı.

Bir sigara kapmaya kalktım ve bunun üzerine annem, "Hadi yürü bakalım, bırak o elindekini. Biz konuşuyoruz," dedi. Ailsa kendime buzdolabından bir şey almamı söyledi, kola ya da zencefilli gazoz gibi. Öyle yaptım ve üst kat yerine dışarı çıktım.

Evin arkasındaki merdivenlere oturmuştum, ne ki bir anda sakince dile getirdikleri pişmanlıklardan ve güven tazelemelerden bir şey çıkaramayacağım kadar kısılıverdi kadınların sesleri. Böylece arka avluda, sinek telli

kapıdan dışarı vuran ışık öbeğinin dışına çıkarak sinsi sinsi dolaşmaya başladım.

Köşeleri cam tuğlayla kaplanmış o uzun beyaz evde başka birileri oturuyordu artık. Shantz'lar yıl boyu Florida'da yaşamak üzere taşınmışlardı. Halalarıma, Ailsa'nın Kanada'dan alabildiğin portakallara bundan böyle elini bile süremeyeceğin kadar güzel olduklarını söylediği portakallar gönderdiler. Evin yeni sahipleri daha çok iki güzel kızları –sokakta karşılaştığımızda kızların bakışları beni görmeden delip geçerdi– ve onların erkek arkadaşları için bir havuz yaptırmıştı. Halalarımın bahçesiyle onların bahçesi arasındaki çalılar yer yer epey uzamıştı, ama yine de onların çığlık çığlığa ve su sıçratarak havuzun etrafında koşturup birbirlerini itmelerini seyretmem mümkündü. Onların maskaralıklarını küçümsedim, çünkü hayatı ciddiye aldım, zira aşk, benim için daha ulvi ve hassas bir kavramdı. Ama yine de onların dikkatini çekmek isterdim. Onlardan birinin, üstümde soluk renkli pijamam, beni karanlıkta yürürken görmesini ve beni hayalet sanarak canhıraş çığlığı basmasını isterdim doğrusu.